

Asimov Isak/Silverberg Robert

SPUŠTANJE NOĆI

Prevod: Živković Mirjana/Perišić Vuk

Asimov Isaac/Silverberg Robert NIGHTFALL, 1990.

POLARIS

1991.

ČITAOCU

Kalgaš je tuđinski svet i nije nam namera da vas navedemo na pomisao da je on istovetan Zemlji, iako njegove žitelje predočavamo tako da govore jezikom koji vi možete razumeti i da koriste izraze koji su vam bliski i poznati. Ove reči valja shvatiti kao puke ekvivalente tuđinskih termina - kao, naime, konvencionalan niz ekvivalenata iste vrste kao što su oni koje koristi romanopisac u čijem delu likovi stranaca međusobno razgovaraju na maternjem jeziku, ali on njihove reči ipak transkribuje na jezik čitaoca. Tako, kada žitelji Kalgaša pominju "milje", "šake", "kola" ili "kompjutere", oni na umu imaju vlastite jedinice udaljenosti, vlastite organe za hvatanje, vlastita vozila za površinski prevoz, vlastite mašine za obradu podataka i tako dalje. Kompjuteri koji se koriste na Kalgašu ne moraju nužno da budu kompatibilni sa onima koji su u upotrebi u Njujorku, Londonu ili Stokholmu, baš kao što ni "milje" koje koristimo u ovoj knjizi ne predstavljaju nužno angloameričku jedinicu od 5.280 stopa. Ali izgledalo je jednostavnije i poželjnije pribеći ovim poznatim terminima pri opisivanju zbivanja na ovom potpuno tuđinskom svetu, nego preduzeti izmišljanje dugog niza potpuno kalgaških izraza.

Drugim rečima, mogli smo vam ispričati kako je jedan od likova u našem delu zastao da ušnira svoje "kuonglišе" pre no što se otisnuo na pešačenju dugo sedam "vorka" glavnim "glibišem" svog rodnog "znuba" - i sve bi izgledalo savršeno tuđinsko. Ali bi istovremeno bilo i znatno teže razabrati šta smo hteli da kažemo, što nam nije izgledalo odveć suvislo. Suština ove priče ne počiva na količini bizarnih termina koje smo mogli da izmislimo; naprotiv, ona počiva na reakciji jedne grupe ljudi sličnih nama, koji žive na svetu prilično sličnom našem u svemu osim u jednoj veoma značajnoj pojedinosti; oni reaguju na izazovnu situaciju koja se beskrajno razlikuje od svih situacija sa kojima su se žitelji Zemlje ikada suočili. Pod takvim okolnostima, izgledalo nam je prikladnije da vam kažemo kako je neko ušnirao vezove na čizmama pre no što se otisnuo na putovanje dugo sedam milja, nego da ispunimo knjigu "kuonglišima", "vorkima" i "glibišima".

Ako vam se to više dopada, možete zamišljati kako u tekstu stoje "vorki" kad god se pominju "milje", "gliizbiizi" kad kog je reč o "časovima" i "sleštrapi" kad god naiđete na "oči". Ili možete izmisliti vlastite termine. "Vorki" ili "milje", sasvim je svejedno - kada Zvezde zasijaju.

I.A.

R.S.

Ako bi se zvezde pojavljivale samo jednu noć u hiljadu leta, kako bi onda ljudi verovali, obožavali i sačuvali za mnoštvo potonjih naraštaja sećanje na Božji grad! Emerson

Drugi svet! Ne postoji drugi svet! Ovde ili nigde je sve što postoji.

Emerson

Prvi deo: SUMRAK

1.

Bilo je bleštavo popodne četiri sunaca. Veliki zlatasti Onos počivao je visoko na zapadu, a mali crveni Dovim užurbano je ispod sebe ostavljao obzorje. Kada biste pogledali u suprotnom smeru videli biste sjajne bele tačke Treja i Patrua, jasne naspram purpurnog istočnog neba. Talasaste ravnice kalgaškog najsevernijeg kontinenta bile su preplavljene čudesnom svetlošću. Kancelarija Kelaritana 99, direktora jonglorskog gradskog instituta za psihijatriju, imala je ogromne prozore na svakoj strani, kroz koje se pružao veličanstveni pogled.

Širin 501 sa univerziteta Saro, koji je stigao u Jonglor pre nekoliko časova na Kelaritanov hitni zahtev, pitao se zašto nije bolje raspoložen. Širin je u osnovi uvek bio vesela osoba a za dana kada su sijala sva četiri sunca obično bi bio još življi. Ali danas, iz nekog razloga, bio je razdražljiv i zabrinut, mada je davao sve od sebe da to ne postane očigledno. Konačno, pozvan je u Jonglor kao stručnjak za mentalno zdravlje.

"Da li biste za početak želeli da popričate sa žrtvama?" upitao ga je Kelaritan. Direktor psihijatrijske bolnice bio je suvonjav, koščati čovečuljak, bolešljivo žut i sa upalim prsima. Širin, koji je bio rumen i daleko od toga da bi se moglo reći kako je mršav, pokazivao je urođenu sumnjičavost prema svakom odraslom muškarcu koji je bio više nego upola lakši od njega. Možda me uznemirava Kelaritanov izgled, pomisli Širin. Liči na kostura koji hoda. "Ili smatrate da bi bilo bolje kada biste prvo stekli izvesno lično iskustvo vezano za Tunel tajne, dr Širine?"

Širinu pođe za rukom da se nasmeje. Nadao se da to nije zvučalo suviše natetgnuto.

"Možda bi trebalo da prvo porazgovaram sa jednom do tri žrtve", reče on. "Na taj način bih mogao malo bolje da se priprelim za užase Tunela."

Kelaritanove tamne, perlaste oči nezadovoljno zatreptaše. Međutim, odgovorio mu je Kubelo 54, zalizan i uglancan pravnik koji je zastupao izložbu posvećenu stogodišnjici Jonglora: "Ma hajdete, dr Širine! 'Užasi Tunela!' Ne mislite li da malo preterujete? Konačno, za sada raspolazete samo novinskim izveštajima. A još pacijente nazivate 'žrtvama'. Teško da se to za njih može reći."

"Dr Kelaritan se poslužio tim izrazom", ukočeno odvrati Širin.

"Ubeđen sam da je dr Kelaritan tu reč upotrebio u najopštijem smislu. Međutim, smatram da je ona u ovom kontekstu sasvim neprihvatljiva."

Širin primeti, uputivši advokatu pogled kojim je istovremeno izražavao gađenje i profesionalnu mirnoću: "Koliko sam shvatio, nekoliko ljudi je umrlo jer se uputilo kroz Tunel tajne. Nije li tako?"

"Da, u Tunelu je umrlo nekoliko ljudi. Ali za sada nemamo razloga da smatramo da su ti ljudi umrli zbog toga što su prolazili kroz Tunel, doktore."

"Jasno mi je zašto ne želite da mislite da je tako, savetniče", otesito primeti Širin.

Kubelo besno pogleda prema direktoru bolnice. "Dr Kelaritane! Ako će se istraga sprovoditi na ovaj način, želim odmah da uložim protest. Vaš dr Širin je ovde u svojstvu nepristrasnog stručnjaka, a ne kao tužiočev svedok!"

Širin se zakikota. "Malopre sam dao svoj sud o pravnicima uopšte, savetniče, a nisam izražavao svoje mišljenje o onome što se možda dogodilo ili se možda nije dogodilo u Tunelu tajne."

"Dr Kelaratine!" ponovo uskliknu Kubelo, zajapurivši se.

"Gospodo, molim vas", umeša se Kelaratin, prelazeći hitro pogledom sa Kubela na Širina, pa sa Širina na Kubela. "Trebalo bi da smo na istoj strani, zar ne? Koliko ja vidim, cilj nam je u ovoj istrazi zajednički. Da otkrijemo tačno šta se dogodilo u Tunelu tajne, kako bismo ubuduće mogli izbeći... ovaj... ponavljanje nesrećnih slučajeva."

"Slažem se", reče Širin prijateljski. Samo bi gubio vreme ako bi nastavio da se obrecuje na

advokata. Trebalo je obaviti mnogo važnije stvari.

Počastvovao je Kubela srdačnim osmehom. "Mene nikada ne zanima da na nekoga svalim krivicu po svaku cenu, već samo da izneđem način na koji se može reširi situacija u kojoj ljudi osećaju da na nekoga treba svaliti krivicu. Kako bi bilo da mi sada pokažete nekog od svojih pacijenata, dr Kelaritan. Zatim možemo ručati i porazgovarati o događajima u Tunelu onako kako ih trenutno vidimo, a posle jela možda ću biti u stnaju da pogledam još kog pacijenta..."

"Ručak?" ponovi nekako neodređeno Kelaritan, kao da uopšte ne zna šta ta reč znači.

"Da, ručak. Obrok u sredini dana. To je moja stara navika, doktore. Ali mogu još malo da pričekam. U svakom slučaju, nemam ništa protiv da prvo posetimo jednog pacijenta."

Kelaritan klimnu. Zatim se obrati advokatu. "Mislim da treba krenuti od Harima, a onda bi mogao da porazgovara sa Džistinom, i... ovaj, možda Čimilitom. Posle ručka, svakako."

"Hvala", odvrati Širin.

"Izvolite ovuda, dr Širine..."

Kelaritan pokaza prema prolazu u staklu koji je vodio iz stražnjeg dela kancelarije u samu bolnicu. Bio je to prozračan uski prolaz, sa pogledom od 360 stepeni na nebo i niska sivozelena brda koja su okruživala grad Jonglor. Svetlost četiri sunca toga dana obasjavala ga je sa svih strana.

Zastavši na tren, direktor bolnice osvrnuo se desno, pa levo, obuhvativši pogledom ceo predeo. Stroge, ušiljene crte čovečuljkovog lica odjednom su se ozarile mladošću i životnošću kada su se topli zraci Onosa i oni oštri, sasvim različiti zraci sa Dovima, Patrua i Treja pomešali u veličanstvenoj raskoši.

"Kakav savršeni dan, gospodo!" uzviknu Kelaritan s toliko oduševljenja da se Širin zaprepastio; tako nešto nije očekivao od osobe za koju je mislio da je krajnje uzdržana i kruta. "Predivno je videti četiri sunca na nebu u isto vreme! Osećam se odlično kada mi njihovi zraci obasjaju lice! Ah, pitam se šta bismo mi bez naših veličanstvenih sunaca!"

"Zaista", odvrati Širin.

U stvari, i on se osećao nešto bolje.

2.

Pola sveta dalje, jedna kolegunica Širina 501 sa univerziteta Saro takođe je zurila u nebo. Ali nju je prožimao samo užas.

Bila je to Sifera 89, iz odeljenja za arheologiju; ona je već godinu i po dana upravljala iskopavanjima u drevnom Beklimotu na udaljenom poluostrvu Sagikan. Sada je ukočeno stajala, sa strepnjom posmatrajući kako joj se velikom brzinom približava katastrofa.

Nebo nije pružalo nikakvu utehu. U ovom delu sveta je jedina prava svetlost vidljiva u to doba dolazila od Tanoa i Sita, a njihov hladni, oštri sjaj za nju nikada nije bio radostan, već pre depresivan. Spram dubokog, sumornog plavetnila dnevnog neba sa dva sunca stajala je zlokobna, teška osvetljenost, koja je bacala reckave, preteće senke. I Dovim se mogao videti... jedva, upravo se dizao... na samom obzorju, nešto malo iznad vrhova udaljenih planina Horkan. Nejasni sjaj malog crvenog sunca, međutim, teško da je bio veseo.

No, Sifera je znala da će se uskoro na istoku pojaviti topla žuta svetlost Onosa koja će razveseliti prilike. Nju je trenutno više brinulo nešto mnogo ozbiljnije nego što je privremeno odsustvo glavnog sunca.

Ubilačka peščana oluja kretala se pravo prema Beklimotu. U narednih nekoliko minuta prohujaće preko ovog mesta, a onda bi svašta moglo da se dogodi. Svašta. Šatori bi mogli biti uništeni; pažljivo poređani poslužavnici sa artefaktima mogli bi biti isprevtani, a njihovi sadržaji razbacani unaokolo; kamere, oprema za crtanje planova, mukotrpno napabirčeni stratigrafski crteži... sve na čemu su tako dugo radili moglo bi biti izgubljeno u trenu.

I još gore. Svi bi mogli poginuti.

I gore od toga. Drevne ruševine samog Beklimota... kolevke civilizacije, najstarijeg poznatog grada na Kalgašu... bile su u opasnosti.

Iskopine koje je Sifera usekla u okolnoj naplavljenoj ravnici bile su širom otvorene. Naleti vetra, ako budu dovoljno jaki, podići će još peska pored onoga koji već nose, a zatim će se s užasnom snagom zaletati u krhke ostatke Beklimota... oribavši, nagrizavši, ponovo zatrpavši, možda čak i raskomadavši čitave temelje i razabacavši ih preko sparušene ravnice.

Beklimot je bio istorijsko blago koje je pripadalo celom svetu. Sifera se upustila u sračunati rizik kada je počela da ga iskopava, jer je moglo doći do oštećenja. Nemoguće je obaviti bilo kakav arheološki posao a da se nešto ne uništi: takva je priroda posla. Ali ogoleti samo srce ravnice kao što je ona to učinila, i onda biti toliki baksuz i doživeti najgoru peščanu oluju u celom veku...

Ne. Ne, to je bilo suviše. Ime će joj eonima ostati ukaljano, ako ova oluja protrese Beklimot zbog onoga što je ona ovde učinila.

Možda je ovo mesto bilo ukleto, kao što su govorili neki sujeverni ljudi. Sifera 89 nikada nije bila naročito sklona čudacima bilo koje vrste. Ali ovo iskopavanje, za koje se nadala da će predstavljati krunu njene karijere, od samog početka joj je zadavalo samo glavobolju. A sada je čak zapretilo da zauvek okonča njenu profesionalnu karijeru... ako je i ne ubije.

Eilis 18, jedan od njenih pomoćnika, dotrča do nje. Bio je to vitak, žilav muškarac, koji je, međutim, delovao sitno pored visoke, atletske građene Sifere.

"Pričvrstili smo sve što smo mogli!" doviknu joj on, napola bez daha. "Sada sve zavisi od bogova!"

Ona mu odvrati namrštivši se. "Bogova? Kojih bogova? Vidiš li ti, Eilise, neke bogove u blizini?"

"Samo sam hteo da kažem..."

"Znam šta si hteo da kažeš. Zaboravi."

S druge strane stigao je Tuvik 443, nadzornik radnika. Oči su mu bile razrogačene od straha.

"Gospo", pozva je on. "Gospo, gde da se sklonimo? Nemamo gde da se sklonimo!"

"Rekla sam ti, Tuviče. Tamo dole, ispod stene."

"Zatrpće nas. Zašto vi niste tamo?"

Zapanjeno ga je pogledala. Zar je mislio da ima neko privatno skrovište u kome će biti bezbednija od ostalih?

"Doći ću, Tuviče. Hajde, idi! Prestani da me gnjaviš!" Preko puta, u blizini šestougaone zgrade od cigala koju su rani istraživači prozvali Hram Sunaca, Sifera primeti krupnu priliku Balika 338.

Čkiljeći, zaklanjajući oči od ledene svetlosti Tana i Site, stajao je zagledan prema severu, sa koga je pristizala oluja. Na licu mu se očitavala patnja.

Balik je bio njihov glavni stratigraf, ali je takođe važio u ekspediciji za, kakvog takvog, stručnjaka za meteorologiju. U njegova zaduženja ulazilo je i pisanje vremenskih izveštaja, kao i da pazi na moguće neočekivane promene.

Vreme na poluostrvu Sagikan uglavnom se nije menjalo: cela oblast bila je nezamislivo jalova, i tek svakih deset ili dvadeset godina pala bi određena količina kiše. Jedinu klimatsku neobičnost predstavljala je izmena u ustrojstvu preovlađujućih vazdušnih struja, koja je pokretala ciklonske sile i donosila peščanu oluju, pa čak se i to događalo tek nekoliko puta u toku jednog veka.

Da li je Balikov malodušan izraz lica bio posledica krivice koju mora da je osećao jer nije predvideo oluju? Ili je izgledao u toj meri prestravljen jer je, sada, mogao da proračuna punu jačinu besa koji će se sručiti na njih?

Sve je moglo biti drugačije, govorila je Sifera sama sebi, da su imali malo više vremena da se pripreme za klanicu. Sada joj je bilo jasno da su svi izdajnički znaci bili tu, samo je trebalo biti dovoljno mudar i primetiti ih... nalet žestoke suve toplote, nepojmljive čak i za standarde poluostrva Sagikin; neočekivani mrtvi spokoj zamenio je uobičajeni postojani povetarac sa savera; a onda je, što je bilo najčudnije, počeo da duva vetar pun vlage sa juga. Sve ptice khala, ti čudni, koštunjavi strvinari koji su pohodili ovu oblast poput vukodlaka, nadigle su se kada je počeo da duva ovaj vetar i nestale put zapadne pustinje pretrpane dinamama kao da su im demoni za petama.

To je trebalo da ih upozori, pomislila je Sifera. Kada su se ptice khala podigle i vrišteći odletele u zemlju dina.

Međutim, svi su bili toliko obuzeti iskopavanjima da nisu obraćali pažnju na ono što se oko njih događalo. Najverovatnije su jednostavno odbijali da to urade. Pretvaraj se da ne primećuješ znake nadolazeće peščane oluje i možda će oluja skrenuti na drugu stranu.

A onda se niotkuda pojavio mali sivi oblak daleko na severu, tamna mrlja na razjarenom štitu pustinjskog neba, koje je obično bilo jasno poput ogledala...

Oblak? Vidiš li oblak? Ne vidim nikakve oblake.

Novo poricanje.

Oblak je prerastao u ogromno crno čudovište koje je ispunilo pola neba. Vetar je i dalje duvao sa juga, ali više nije donosio vlagu... već je sada stizao u naletima koji su palili sve pred sobom... a uz njega počeo je da duva još jedan vetar, koji je bio čak i jači, iz suprotnog smera. Jedan je hranio drugoga. A kada su se sreli...

"Sifera!" povika Balik. "Evo je, dolazi! Brzo u zaklon!"

"Hoću! Hoću!"

Nije želela da pođe u zaklon. Želela je da potrči od jednog do drugog mesta iskopavanja, da sve odjednom nadgleda, da pridržava strane šatora, da zagrlji gomile dragocenih fotografskih ploča, da svojim telom zaštiti pročelje tek otkrivene Osmougaone kuće na kome su se nalazili zadivljujući

mozaici otkriveni prethodnog meseca. Ali Balik je bio u pravu. Sifera je učinila sve što je mogla, ovog ludog jutra, da obezbedi mesto. Sada se trebalo skloniti, tamo dole ispod stene koja je štrčala sa gornje ivice mesta na kome su vršena iskopavanja, i nadati se da će ih ona zaštititi od najjačih naleta oluje.

Potrčala je prema njoj. Jake, snažne noge lako su je ponele preko izdeljenog, škripavog peska. Sifera nije još napunila četrdeset godina, bila je visoka, snažna žena u punoj fizičkoj snazi, i do ovog trenutka znala je samo za optimizam kada se radilo o bilo kom vidu njenog postojanja. Ali iznenada svemu je zapretila opasnost: njenoj akademskoj karijeri, njenom odličnom zdravlju, a možda i samom njenom životu.

Ostali su se stisnuli u podnožju stene, iza na brzinu sklepanog zaklona od drvenih motki za koje je bila privezana cerada. "Pomerite se", reče Sifera, krčeći sebi put.

"Gospo", zastenja Tuvik. "Gospo, naterajte oluju da se vrati!" Kao da je ona bila kakva boginja koja poseduje magične moći. Sifera se promuklo nasmeja. Predradnik izvede neki gest u njenom pravcu... neki sveti znak, pretpostavila je ona.

Ostali radnici, a svi odreda bili su iz malog sela istočno od ruševina, napraviše isti znak i počeše nešto da mrmljaju. Molitve? Njoj? Kakav sablastan trenutak. Ovi ljudi, poput svojih očeva i dedova, celog života kopali su po Beklimotu u službi ovog ili onog arheologa, strpljivo otkrivajući drevne zgrade, i prosejavali pesak tražeći sićušne artefakte. Verovatno su već doživeli neku gadnu peščanu oluju. Da li su uvek bili ovako prestravljeni? Ili je ovo bila neka superoluja?

"Evo je", reče Balik. "To je to." I pokri lice šakama.

Oluja se sručila na njih svom svojom silinom.

Sifera je u početku stajala, zureći kroz otvor u ceradi u monumentalni kiklopski gradski zid preko puta, kao da će uspeti da ga sačuva ako ne bude skidala pogled sa tog mesta. Ali već posle jednog trenutka to je postalo nemoguće. Na njih su se obrušili naleti neverovatne jare, tako pobesneli da je imala utisak da će joj kosa, pa čak i obrve buknuti. Okrenula je glavu i podigla ruku da zaštiti lice.

Zatim je stigao pesak i više se ništa nije videlo.

Ličilo je na kišnu oluju, samo su kišne kapi bile suviše čvrste. Začula se snažna grmljavina, koja to nije bila, već su taj zvuk stvarali milioni sićušnih čestica peska koje su dobovale po tlu. Pored tog najjačeg zvuka čuli su se i drugi, jedan klizav i šaputav, drugi škripav i grebav, treći koji je podsećao na tiho dobovanje. I užasno zavijanje. Sifera je zamišljala tone peska kako se u kaskadama obrušavaju, zatrpavajući zidove, zatrpavajući hramove, nepregledne temelje stambene oblasti, zatrpavajući kamp.

I zatrpavajući sve njih.

Okrenula se licem prema zidu stene i čekala kraj. Pomalo iznenađeno i tužno uhvatila je sebe kako histerično jeca, kako joj iz utrobe dopiru iznenadni duboki jecaji. Nije želela da umre. Svakako da nije: ko je to pa želeo? Ali do ovog trenutka nikada joj nije palo na pamet da postoji i nešto gore od umiranja.

Beklimot, najpoznatije arheološko nalazište na svetu, najstariji poznati grad ljudskog roda, mesto na kome se začela civilizacija, biće uništen... i to samo zahvaljujući njenom nemaru. Pokolenja kalgaških velikih arheologa radila su ovde tokom veka i po od otkrića Beklimota: prvo Galdo 221, najveći od njih svih, zatim Marpin, Stinupad, Šelbik, Numoin, sve sama slavna imena... i sada Sifera, koja je budalasto celo mesto ostavila otkriveno dok se približavala peščana oluja.

Dok je Beklimot bio pokopan ispod peska, ruševine su mirno dremale hiljadama godina, u istom stanju u kakvom su bile onog dana kada su poslednji stanovnici konačno ustuknuli pred promenjenom klimom i napustili ga. Svi arheolozi koji su ovde radili od Galdoovih dana vodili su računa o tome da

na svetlost dana iznesu smo po jedan mali deo ovog nalazišta, da ga zašтите paravanima i ogradama protiv peska; oni je ujedno trebalo da ga štite od peščane oluje koja je predstavljala ozbiljnu opasnost, iako je bilo malo verovatno da će do nje odći. Sve do sada.

I ona je, razume se, postavila uobičajene paravane i ograde. Ali ne ispred novih iskopina, ne u oblasti svetilišta na koju je usredsredila svoja istraživanja. Tamo su se nalazile neke od najstarijih i najlepših zgrada Beklimota. I tako je ona, nestrpljiva da počne sa iskopavanjima, poneta žarom koji je nije napuštao da stalno ide dalje i dalje, prenebregla osnovne mere opreza. U tom trenutku ona na to, svakako, nije tako gledala. Ali sada, kada joj je u ušima odzvanjalo demonsko tutnjanje oluje, i kada se na nad njom nadnelo crno nebo koje je uništavalo...

Baš dobro što ovo neću preživeti, pomisli Sifera. Neću morati da čitam sve ono što će o meni kazati u svakoj knjizi iz arheologije koja će biti objavljena u narednih pedeset godina. "Slavno nalazište Beklimot predstavljalo je neprevaziđeni izvor podataka o ranom razvoju civilizacije na Kalgašu dok nije nesrećno uništeno zahvaljujući nehajnom načinu na koji je mlada i ambiciozna Sifera 89 sa univerziteta Saro vršila iskopavanja..."

"Mislim da prolazi", prošaputa Balik.

"Šta?" upita ona.

"Oluja. Slušaj! Smiruje se."

"Mora da nas je prekrilo tako debeli sloj peska da ništa ne čujemo. I to je sve."

"Ne. Nismo zakopani, Sifera!" Balik povuče ceradu ispred njih i uspe malo da je podigne. Sifera proviri i zagleda se u otvorenu oblast između stene i gradskog zida.

Nije mogla da poveruje vlastitim očima.

Pred njom se protezala jasna tamnoplava linija neba. Sijalo je sunce. Bio je to tek slabi, ledeni sjaj dvostrukih sunaca Tanoa i Sita, ali u ovom trenutku je to bila najlepša svetlost koju je do tada ikada poželela da vidi.

Oluja je prošla. Ponovo je sve bilo mirno.

Ali gde je pesak? Zašto sve nije bilo zatrpano peskom?

Grad se i dalje video: veliki blokovi kamenih zidova, treperavi sjaj mozaika, šiljati kameni krov Hrama Sunaca. Čak je i većina njihovih šatora i dalje bila na svom mestu, uključujući gotovo sve važne. Ozbiljnu štetu pretrpeo je samo logor u kome su živeli radnici, a on se mogao obnoviti za nekoliko časova.

Zapanjena, ne usuđujući se da poveruje u ono što vidi, Sifera napusti zaklon i osvrnu se oko sebe. Na tlu nigde nije bilo peska. Čvrsto pečen i nabijen tamni sloj koji je obrazovao površinu tla u zoni iskopavanja i dalje je bio vidljiv. Sada je izgledao drugačije, bio je nekako čudno sastrugan, ali na njemu nije bilo ničega što je oluja mogla doneti.

Balik zamišljeno primeti: "Prvo je naišao pesak, a za njim vetar. I tako je vetar pokupio sav pesak koji se sručio na nas, i to isto onako brzo kako je ovaj pao, i poneo ga odmah dalje na jug. Čudo, Sifera. Samo tako to možemo nazvati. Pogledaj... vidi se gde je tle zagrebano, gde je ceo plitki gornji sloj peska očistio vetar; možda je eroziji bilo potrebno pedeset godina da ga stvori, a uklonjen je za pet minuta, ali..."

Sifera gotovo da ga i nije slušala. Uхватила je Balika za ruku i okrenula ga postrance tako da više nije gledao prema glavnoj oblasti njihovih iskopavanja.

"Pogledaj tamo", reče ona.

"Gde? Šta?"

Ona upre prst. "Tomboovo brdo."

Plećati stratigraf se zagleda u tom pravcu. "Blagi Bože! raspuklo se tačno po sredini!"

Tomboovo brdo bilo je, u stvari, nepravilna humka srednje visine, na nekih petnaest minuta hoda južno od glavnog dela grada. Niko na njemu nije radio preko sto godina, još od druge ekspedicije velikog pionira Galdoa 221, a Galdo nije u njemu pronašao ništa značajno. Uglavnom se smatralo da je to deponija na koju su građani starog Beklimota bacali kuhinjsko smeće... mada je samo po sebi bilo dovoljno zanimljivo, ipak nije bilo ništa u poređenju sa čudima kojih je bilo u izobilju posvuda unaokolo.

Međutim, očigledno je upravo Tomboovo brdo najgore prošlo za vreme nepogode: divlja snaga peščane oluje uspela je u trenu da uradi ono za šta pokolenja arheologa nisu marila. Nepravilan, iskrzan pojas zguljen je sa lica brda, poput kakve grozne rane, ogolivši veći deo unutrašnjosti gornjeg dela padine. Iskusnim terencima kakvi su bili Sifera i Balik bio je dovoljan samo jedan pogled da shvate značaj onoga što je dospelo na svetlost dana.

"Deo grada ispod đubrišta", promrmlja Balik.

"Mislim da ih ima više. Možda čitav niz", reče Sifera.

"Misliš?"

"Pogledaj. Tamo, na levoj strani."

Balik zviznu. "Nije li to zid u krošatskom stilu, ispod ugla onog kiklopskog temelja?"

"Tako je."

Trnci prostrušaše niz Siferinu kičmu. Okrenula se prema Baliku i videla da nije ništa manje zapanjen od nje. Oči su mu bile širom otvorene, lice bledo.

"U ime Tame!" promuklo je prošaputao. "Šta smo to otkrili, Sifera?"

"Nisam sigurna. Ali iz ovih stopa se dajem na posao." Pogledala je nazad prema zaklonu ispod stene, gde su još čučali prestravljeni Tuvik i njegovi ljudi, praveći svete znake i mrmljajući molitve tihim, zapanjenim glasovima, kao da još ne mogu da shvate da ih je moćna oluja poštedela. "Tuviče!" povika Sifera, upućujući mu energično, gotovo ljutito, znake. "Izlazi odatle zajedno sa ljudima! Čeka nas posao!"

3.

Harim 682 bio je krupan, jak pedesetogodišnjak, snažnih mišića na rukama i grudima koji su bili prekrveni podebljim izolacionim slojem sala. Čim ga je Šerim ugledao kroz prozor bolničke sobe, znao je da će se on i Harim dobro slagati.

"Oduvek sam bio naklonjen ljudima koji su, ovaj, pokrupniji", objasni psiholog Kellaritanu i Kubelu. "Pošto sam i sam gotovo celog života bio takav, razumete. Ali nikada nisam bio mišićav kao ovaj ovde." Širin se prijatno nasmeja. "Ja sam skroz naskroz samo debeo. Osim ovde, razume se", dodade on, lupnuvši se postrance po glavi... "Čime se ovaj Herim bavi?"

"Lučki radnik", odvrati Kellaritan. "Trideset pet godina na jonglorskim dokovima. Dobio je na lutriji kartu za otvaranje Tunela tajne. Poveo je celu porodicu. Svi su pretrpeli izvesna oštećenja, ali on je najgore prošao. Veoma se stidi zbog toga; takva grdosija od čoveka pa da doživi potpuni slom."

"Mogu da mislim", reče Širin. "Uzeću to u obzir. Hajde da popričamo s njim, važi?"

Oni uđoše u sobu.

Harim je sedeo i nezainteresovano zurio u kocku koja je bacala svetlost u šest boja na zid naspram njegovog kreveta. Kada je ugledao Kellaritana, osmehnuo se dosta ljubazno, ali kao da se ukočio kada je primetio advokata Kubela kako ulazi posle direktora bolnice, a izraz lica mu se sasvim sledio kada je video i Širina.

"Ko je to?" upita on Kellaritana. "Još jedan advokat?"

"Nipošto. Ovo je Širin 501, sa univerziteta Saro. Ovde je da ti pomogne da se oporaviš."

"Auh", frknu Harim. "Još jedan pametnjaković! Šta je bilo ko od vas učinio do sada da mi pomogne?"

"Potpuno si u pravu", primeti Širin. "Jedini koji može da pomogne Harimu da se oporavi jeste sam Harim, a? Ti to znaš i ja to znam i možda bih mogao da ubedim bolničko osoblje da i oni to shvate." Seo je na ivicu kreveta. Zaškripao je pod psihologovom telesinom. "Ovde bar imaju pristojne krevete. Mora da su zaista dosta dobri kada mogu istovremeno da izdrže nas dvojicu... Čini mi se da ne voliš advokate? Ni ja ih ne volim, prijatelju."

"Bedni huškači, eto šta su oni", primeti Harim. "Puni su trikova. Nateraju te da kažeš stvari koje ne misliš, govoreći ti da mogu da ti pomognu ako kažeš to i to, a završi se tako što tvoje vlastite reči upotrebe protiv tebe. Bar ja tako gledam na to."

Širin podiže pogled prema Kellaritanu. "Da li je baš neophodno da Kubelo prisustvuje ovom razgovoru? Čini mi se da bi bez njega bilo mnogo lakše."

"Ovlašćen sam da učestvujem u svakom..." počeo ukočeno Kubelo.

"Molim vas", prekide ga Kellaritan, unevši mnogo više snage u samu reč nego u učtivost koja se iza nje krila. "Širin je u pravu. Trojica posetilaca u isto vreme možda su previše danas za Harima. A vi ste ioanko već čuli njegovu priču."

"Pa...", počeo Kubelo, potamnelog lica. Ali posle jednog trenutka se okrete i iziđe iz sobe. Širin potajno dade Kellaritanu znak da se smesti u suprotan ugao.

A onda se okrenu prema čoveku u krevetu, uputi mu svoj najprijatniji osmeh i reče: "Bilo je prilično gusto, je li tako?"

"Vi ste to kazali."

"Koliko dugo si ovde?"

Harim slegnu ramenima. "Mislim nedelju, dve nedelje. A možda i malo duže. Ne znam, samo nagađam. Od..."

On začuta.

"Jonglerove izložbe?" podstaknu ga Širin.

"Da, od kada sam pošao na onu vožnju."

"Od tada je prošlo malo više od nedelju-dve", primeti Širin.

"Stvarno?" Harimov pogled se zacakli. Nije želeo da sluša o tome koliko je već dugo u bolnici.

Promenivši prilaz, Širin reče: "Kladim se da nisi ni sanjao da će doći dan kada ćeš reći sebi da će ti biti drago da se vratiš na dokove, a?"

Harim se osmehnu i odvrati: "Ponovite to još jednom! Šta bih dao da sutra mogu da teglim sanduke unaokolo." On spusti pogled na šake. Krupne, snažne šake, debelih prstiju, zatupastih na vrhovima, jedan iskrivljen usled neke stare povrede. "Od ležanja ću postati pravi mekušac. Kada dođe vreme da se vratim na posao, više neću biti nizašta."

"Šta te onda ovde zadržava? Zašto jednostavno ne ustaneš i ne odeš?"

Kelaritan, koji je sedeo u uglu, uputi mu zvučno upozorenje. Šerim mu dade rukom znak da ćuti.

Harim zaprepašćeno pogleda Širina. "Da ustanem i odem?"

"Zašto da ne? Nisi zatvorenik."

"Ali ako bih to učinio... ako bih to učinio..."

Glas radnika sa dokova utihnu.

"Kada bi to učinio, šta bi se dogodilo?" upita Širin.

Harim je dugo ćutao, oborene glave, namrštenih veđa. Nekoliko puta je počinjao da govori, ali je sam sebe prekidao. Psiholog je strpljivo čekao. Konačno je Harim, napetim, promuklim, napola prigušenim glasom, kazao: "Ne mogu da iziđem napolje. Zbog... zbog... zbog..." Borio se sam sa sobom. "Tame", izgovori na kraju.

"Tame", ponovi Širin.

Reč je ostala da visi između njih poput kakve opipljive stvari.

Harima kao da je mučila, gotovo da je se stideo. Širin se seti da se ta reč retko koristila među ljudima Harimove klase u pristojnom društvu. Harim možda nije smatrao da je taj izraz opscen, ali je on za njega svakako u izvesnom smislu bio bogohulan. Niko na Kalgašu nije voleo da razmišlja o tami; ali oni manje obrazovani su to činili; bilo je krajnje zastrašujuće mozgati o mogućnosti da šest prijateljskih sunaca mogu sva odjednom na neki način potpuno nestati sa neba i da može zavladatai potpuna tama. Ta ideja bila je nezamisliva... doslovce nezamisliva.

"Da, Tama", ponovi Harim. "Ja se, u stvari, plašim da ću se, ako iziđem, ponovo naći u Tami. O tome je reč. Tama, posvuda, ponovo."

"U poslednjih nekoliko nedelja došlo je kod njega do potpunog preokreta", primeti Kelaritan tihim glasom. "U početku je bilo upravo suprotno. Niste mogli da ga naterate da uđe unutra ako nije bio pod sedativima. U početku je to bio slučaj jake kalustrofobije, koja se posle izvesnog vremena izmetnula u klaustrofiliju. Smatramo da je to znak oporavka."

"Možda", odvrati Širin. "Ali ako nemate ništa protiv..."

Zatim se nežno obrtio Harimu: "Ti si se među prvima proveo u Tunelom tajne, je li tako?"

"Prvog dana." U Harimovom glasu oseti se ponos. "Pripremili su gradsku lutriju. Stotinu ljudi dobilo je besplatne vožnje. Mora da su prodali milion karata, a moja je peta kupljena. Ja, žena, sin i dve kćeri, svi smo pošli. I to prvog dana."

"Da li bi hteo ukratko da mi ispričaš kako je bilo?"

"Pa", poče Harim. "Bilo je..." Zastade. "Znate, ja nikada ranije nisam bio u Tami. Čak ni u zamračenoj sobi. Nikada. To me nije zanimalo. U detinjstvu je spavaća soba bila uvek dobro osvetljena, a kada sam se oženio i preselio u vlastitu kuću, sasvim je bilo prirodno da i tamo imam svetlo. Moja žena misli isto. Tama je neprirodna. Ona nije predviđena da postoji."

"Pa ipak ste učestvovali u lutriji."

"Ovaj, samo ovog puta. Zabave, radi, razumete? Bilo je to nešto posebno. Kao praznik. Velika izložba, petstogodišnjica grada, je li tako? Svi su kupovali srećke. Učinilo mi se da to mora biti nešto drugačije, nešto stvarno dobro, zašto bi ga inače sagradili? I tako sam kupio srećku. Kada sam dobio nagradu, svi odreda su mi na dokovima zavideli, svi su želeli da oni imaju srećku, neki su čak hteli da je otkupe od mene... Ne, gospodine, rekao sam, nije na prodaju, ovo je naša srećka, moja i moje porodice..."

"Znači sa, uzbuđenjem ste čekali da pođete na vožnju Tunelom?"

"Aha. Možete misliti."

"A za vreme vožnje? Kada ste krenuli? Kako ste se osećali?"

"Pa..." počeo Harim. Ovlažio je usne i zagledao se negde u daljinu. "Tamo su se nalazila ta mala kola; znate, unutra nije bilo ničega osim dasaka koje su služile kao sedišta i kola nisu imala krov. Udeš unutra, u svaka po šestoro, ali nas petoro su pustili da uđemo zajedno, pošto smo bili porodica, i bilo nas je takoreći dovoljno da ispunimo cela kola, tako da nisu morali da nam uvaljuju nekog stranca. Onda se oglasila muzika i kola su krenula u Tunel. Kretala su se veoma polako, ni nalik kolima na auto-putu, ova su prosto milela. I onda se nađete u Tunelu. A potom... potom..."

Širin je ponovo čekao.

"Nastavi", reče on pošto je protekao minut, a Harim nije ničim pokazivao da će nastaviti. "Ispričaj mi o tome. Stvarno me zanima kako je bilo."

"Onda je nastupila Tama", izjavi promuklo Harim. Krupne šake mu zadrhtaše kada se toga setio. "Obrušila se na nas kao da je neko spustio preko nas kakav džinovski šešir, znate? Odjednom je sve postalo crno." Drhtanje se pretvaralo u divlji napad. "Čuo sam svog Trinita kako se smeje. On je mudar momak. Trinit to jeste. Kladim se da je mislio da je Tama nešto prljavo. I zato se smeja, ja sam mu kazao da zaveže, a onda je jedna od mojih kćeri malo zaplakala, njoj sam kazao da je sve u redu, da nema zbog čega da brine, da će to potrajati samo petnaest minuta i da treba na to da gleda kao na pretnju, a ne na nešto stvarno opasno. A onda... onda..."

Ponovo je nastupila tišina. Ovog puta ga Širin nije požurivao.

"A onda sam osetio kako me sve jače obavija. Sve je bilo Tama... Tama... ne možete zamisliti kako je to... ne možete zamisliti... kako je crna bila... kako crna... Tama... Tama..."

Harim se iznenada stresao i iz njega provališe razdirući jecaji, gotovo nalik na grčenje.

"Tama... oh, Bože, ta Tama...!"

"Polako, čoveče. Ovde nemaš čega da se plašiš. Pogledaj u sunčevu svetlost! Danas se vide četiri sunca, Harime. Polako, čoveče..."

"Pustite mene da ovo sredim", reče Kellaritan. Pohitao je ka krevetu kada je Harim počeo da jeca. Ušaci mu zablista igla. Dodirnuo je njome Harimovu mišićavu ruku i začulo se kratko brujanje. Harim se gotovo istog časa smirio. Svalio se na jastuk, ukočeno se osmehujući.

"Sada moramo da ga ostavimo", reče Kellaritan.

"Ali tek što sam počeo da..."

"Satima nećete moći ništa suvislo da izvučete iz njega. Mogli bismo poći na ručak."

"Ručak, dobro", primeti poluiskreno Širin. Na vlastito iznenađenje gotovo da nije imao apetita. Teško da je uopšte mogao da se seti ijedne prilike kada se ovako osećao. "A on je jedan od najjačih koje imate?"

"Jedan je od najstabilnijih, da."

"Kakvi su onda ostali?"

"Neki su potpuni katatonični. Drugi bar pola vremena moraju da budu pod sedativima. U prvoj

fazi, kao što rekoh, ne žele da uđu unutra. Kada su izišli iz Tunela činilo se da je sa njima sve u najboljem redu, razumete, osim što su trenutno zaradili klaustrofobiju. Odbijali su da uđu u zgrade... bilo koju zgradu, uključujući tu i palate, zdanja, stambene kuće, kuće za najam, kolibe, daščare, dozidane zgrade, čak i šatore."

Širin je bio duboko šokiran. Doktorirao je na poremećajima koje prouzrokuje tama. Zato su ga i pozvali. Ali nikada nije čuo ni za šta ovako ekstremno. "Nisu hteli nigde da uđu? Gde su spavali?"

"Na otvorenom."

"Da li je iko pokušao da ih na silu ugura unutra?"

"Oh, pokušali su, svakako da su pokušali. Ali su ti ljudi dobijali napade histerije. Neki su čak pokušali da izvrše samoubistvo... zaleteli bi se na zid i počeli da udaraju glavom o njega, i slično. Kada bi uspeali da ih uvuku unutra, nisu mogli da ih zadrže bez ludačke košulje i jakog sedativa."

Širin se zagleda u krupnog lučkog radnika, koji je sada spavao, i zavrte glavom.

"Jadnici."

"To je bila prva faza. Harim je sada u drugoj fazi, klaustrofiličnoj. Privikao se na ovo ovde i ceo sindrom se okrenuo naopačke. Svestan je da je u bolnici na sigurnom, sve vreme sija jarka svetlost. Ali iako može kroz prozor da vidi sunca kako sijaju, plaši se da iziđe napolje. Misli da je tamo mrak."

"Ali to je apsurdno", reče Širin. "Napolju nikada nije mrak."

Čim je to rekao, osetio se kao prava budala.

Kelaritan se svejedno uhvatio za to. "Svima nam je to poznato, dr Širine. Svakoj zdravorazumnoj osobi je to poznato. Ali nevolja sa ljudima koji su doživeli traumu u Tunelu tajne jeste u tome što oni više nisu pri zdravoj pameti."

"Da. I meni se tako čini", reče Širin posramljeno.

"Možete da obiđete neke od ostalih pacijenata kasnije", reče Kelaritan. "Možda otkrijete još neke vidove problema. A sutra ćemo vas povesti da vidite sam Tunel. Zatvorili smo ga, razume se, pošto sada znamo u čemu se sastoje poteškoće; međutim, gradski oci su veoma nestrpljivi da iznađu načina da ga ponovo otvore. Jasno mi je da su ulaganja u njega bila ogromna. Ali prvo bi trebalo da pođemo na ručak, je li tako, doktore?"

"Da, ručak", ponovi Širin, sa još manje oduševljenja nego malopre.

Velika kupola opservatorije univerziteta Saro veličanstveno se uzdizala iznad pošumljenih padina Opservatorijske planine, predivno svetlucajući na svetlosti poznog popodneva. Mala crvena kugla Dovima već je skliznula iza obzorja, ali je Onos još bio visoko na zapadu, a Trej i Patru, koji su prelazili preko istočnog dela neba po oštroj dijagonali, urezivali su sjajne tragove svetlosti duž ogromnog lica kupole.

Pet milja odatle, u gradu Saro, Binaj 25, vitki, marljiv mladić, uvek užurban, leteo je po malom stanu koji je delio sa svojom družbenicom po ugovoru, Raistom 717, skupljajući knjige i hartije.

Raista se udobno protezala na njihovom malom, izlizanom, zelenom kauču, a onda je podigla pogled i namrštila se.

"Ideš nekuda, Binaje?"

"U opservatoriju."

"Iako je tako rano. Obično ideš tamo tek pošto zađe Onos. A to će se dogoditi tek za nekoliko časova."

"Imam zakazan sastanak danas, Raista."

Pogledala ga je toplo i zavodnički. Oboje su diplomirali i imali po blizu tridest godina, bili su asistenti, on astronomije, ona biologije, i družbenici po ugovoru tek sedam meseci. Njihova veza bila je još nova i puna uzbuđenja. Međutim, problemi su već počeli da se javljaju. On je radio u kasnim časovima, kada su se na nebu obično nalazila samo neka manja sunca. Ona je bila najsvežija i najbolje je radila tokom dana, pod zlatnim sjajem bleštavog Onosa.

U poslednje vreme provodio je sve više vremena u opservatoriji, tako da gotovo nikad nisu bili budni u isto vreme. Binaj je znao kakvo je to iskušenje za nju. Bilo je i za njega. Ipak, posao vezan za orbitu Kalgaša, koji je obavljao, zahtevao je da mu se potpuno posveti i vodio ga je u sve teže oblasti koje su mu se istovremeno činile i pune izazova i zastrašujuće. Kada bi Raista bila strpljiva još samo nekoliko nedelja... možda mesec ili dva...

"Zar ne bi mogao večeras malo duže da ostaneš ovde?" upita ga ona.

Raspoloženje mu splasnu. Raista mu je pogledom govorila: "Dođi da se igramo." Tom pogledu teško je bilo odoleti, a ni on, u stvari, nije želeo da mu odoli. Ali Jimot i Faro će ga čekati.

"Rekoh ti. Imam..."

"...sastanak, da, rekao si mi. E, pa, i ja imam zakazan satanak. Sa tobom."

"Sa mnom?"

"Juče si kazao da ćeš danas po podne možda imati malo slobodnog vremena. Računala sam na to, znaš. Skupila sam sve svoje slobodno vreme... završila laboratorijski posao ujutro, to jest, tako..."

Sve gore i gore, pomisli Binaj. Sećao se da je rekao nešto u vezi sa današnjim popodnevom, potpuno preabregavši činjenicu da je ugovorio sastanak sa dvojicom mlađih studenata.

Uspevala je da se duri i osmehuje u isto vreme i upravo sada je to činila. Bio je to trik koji je potpuno usavršila. Binaj je želeo da može da zaboravi Fara i Jimota i istog časa joj priđe. Ali kada bi to učinio, na sastanak bi zakasnio čitav sat, što nije bilo pošteno. Možda i dva sata.

A morao je priznati da je bio očajnički nestrpljiv da vidi da li su njihovi proračuni potvrdili njegove.

Bila je to praktično ravnopravna borba: s jedne strane Raistina neverovatna privlačnost, a s druge njegova želja da sam sebe umiri u vezi sa jednim veoma važnim naučnim problemom. I mada je bio obavezan da na vreme stigne na taj sastanak, shvatio je, u izvesnoj meri pometen, da je na neki način zakazao sastanak i Raisti... i da to nije imalo nikakve veze sa obavezom, već sa uživanjem.

"Vidiš", počeo on, prišavši kauču i uhvativši je za ruku. "Ne mogu da budem istovremeno na dva mesta, je li tako? Kada sam ti juče kazao ono što sam ti kazao, potpuno sam zaboravio da će Faro i Jimot doći u opservatoriju da me posete. Hajde da se nagodimo. Pusti me da stignem tamo na vreme i obavim to što imam sa njima, a onda ću se izvući i kroz nekoliko časova vratiti ovamo. Šta misliš o tome?"

"Večeras bi trebalo da snimaš one asteroide", primeti ona, ponovo se nadurivši, samo što se ovog puta uopšte nije osmehivala.

"Prokletstvo! Dobro, zamoliću Tilanda da to obavi umesto mene, ili Hikinana. Ili nekog drugog. Vratiću se do zalaska Onosa, obećavam."

"Obećavaš?"

Stisnuo joj je šaku i ovlaš se osmehnuo. "Ovo obećanje ću održati. Možeš se kladiti u to. Važi? Nisi ljuta?"

"Pa..."

"Rešiću se Fara i Jimota što brže budem mogao."

"Biće ti bolje da to učiniš." Kada je ponovo počeo da skuplja hartije, ona upita: "Na čemu to tako važnom radiš sa Farom i Jimotom?"

"Laboratorijski posao. Proučavanja vezana za gravitaciju."

"Meni uopšte ne zvuči mnogo važno, moram priznati."

"Nadam se da će se pokazati da to ni za koga nije važno", odvrati Binaj. "Ali stvar je takva da ovog trenutka moram saznati šta je posredi."

"Volela bih da znam o čemu govoriš."

On pogleda na sat i duboko udahnu. Mogao je ostati još minut ili dva, pretpostavi on. "Poznato ti je da sam u poslednje vreme radio na problemu orbitalnog kretanja Kalgaša oko Onosa, je li tako?"

"Svakako."

"Dobro. Pre nekoliko nedelja uočio sam jednu nepravilnost. Moje orbitalne brojke nisu se uklapale u teoriju o opštoj gravitaciji. Proverio sam ih, razumljivo, ali i drugi put sam dobio iste vrednosti. I treći put. I četvrti. Uvek se javljala ista nepravilnost, bez obzira na primenjeni metod računanja."

"Oh, Binaje, baš mi je žao što to čujem. Znam koliko si truda uložio u to, da bi na kraju otkrio da tvoji zaključci nisu tačni..."

"A šta ako jesu?"

"Ali kazao si..."

"Za sada ne znam da li sam negde pogrešio u računanju ili ne. Koliko je meni poznato, nisam, ali nezamislivo je da ono može biti tačno. Proveravao sam, proveravao i proveravao i svaki put sam dobijao isti rezultat, a koristio sam sve moguće vrste unakrsnih provera, dolazeći uvek do zaključka da nisam pogrešio u računanju. Međutim, rezultat koji dobijam je nemoguć. Jedino objašnjenje koje mi se nameće jeste to da je osnovna pretpostavka od koje polazim uvrnuta, a da potom ispravno radim; ako je to slučaj, dobijaću isti pogrešan ishod bez obzira na to kojim metodom budem proveravao svoje proračune. Možda sam jednostavno slep kada je reč o osnovnom problemu svih mojih pretpostavki. Ako kreneš od pogrešne vrednosti za masu planete, na primer, dobićeš njenu pogrešnu orbitu, bez obzira na to što su ti svi proračuni tačni. Pratiš li me?"

"Za sada da."

"Stoga sam isti problem zadao Faru i Jimotu, ne rekavši im o čemu je, u stvari, reč, i kazao im da iz početka izvrše sve proračune. Bistri su to klinci. Mogu se na njih osloniti da će matematički valjano obaviti posao. Ako dođu do istih zaključaka kao i ja, pa čak iako do njih dođu iz ugla koji

potpuno isključuje grešku koju sam ja mogao ugraditi u svoj sled razmišljanja, onda ću ipak morati priznati da su moje brojke tačne."

"Ali one ne mogu biti tačne, Binaje. Zar nisi kazao da su tvoja otkrića u suprotnosti sa opštim zakonom gravitacije?"

"Šta ako je opšti zakon pogrešan, Raista?"

"Šta? Šta?"

Upiljila se u njega. U očima joj se ogledala krajnja neverica.

"Shvataš u čemu je problem?" upita Binaj. "Zašto moram odmah saznati do kakvih su rezultata došli Jimoto i Faro?"

"Ne", odvrati ona. "Ne, uopšte ne shvatam."

"Možemo kasnije o tome. Obećavam."

"Binaje..." Izusti ona napola očajno.

"Moram da idem. Ali vratiću se što brže budem mogao. Obećavam, Raista! Obećavam!"

5.

Sifera je zastala tek toliko da pokupi pijuk i četku iz šatora sa opremom, koji je oluja iskosila, ali je ostao uglavnom nedirnut. Zatim se puzajući ispela uz Tomboovo brdo, sa Balikom koji se nezgrapno vukao tik iza nje. Upravo se i mladi Eilis 18 pojavio ispod zaklona kod stene i zastao ispod brda, zagledavši se u njih. Tuvik i njegovi radnici nalazili su se malo dalje pozadi, češajući se zbunjeno po glavama.

"Pazi", doviknu Sifera Baliku kada je stigla do otvorenog žleba koji je oluja izdubila u brdu. "Probaću da prosečem."

"Zar ne bi trebalo prvo da slikamo i..."

"Rekoh ti da se pripaziš", prekinu ga ona oštro, kada je zarila pijuk u brdo i zasula ga zemljom. Odskočio je u stranu, pljujući pesak.

"Izvini", reče ona, ne osvrnuvši se. Zabila je pijuk u brdo i drugi put, proširujući žleb koji je napravila oluja. Bila je svesna da se ne služi najboljom mogućom tehnikom, kada ovako zamahuje. Njen mentor, veliki stari Šelbik, najverovatnije se prevrtao u grobu. A začetnik njihove nauke, poštovani Galdo 221, van svake sumnje je sve ovo posmatrao sa svog uzvišenog mesta na panteonu arheologa i tužno vrteo glavom.

S druge, pak, strane, Šelbik i Galdo su imali prilike da otkriju ono što leži ispod Tomboovog brda, ali to nisu učinili. Ako je bila previše uzbuđena, pa je odveć požurila sa napadom, e, pa, moraće jednostavno da joj oprostite. Sada kada se ispostavilo da im peščana oluja nije donela nesreću, već neverovatno slučajno otkriće, sada kada njena karijera više nije bila na pragu uništenja, već je pred njom bila blistava budućnost, Sifera nije mogla da se uzdrži da smesta ne otkrije šta je ovde ležalo zakopano. Nije mogla. Nikako nije mogla.

"Pogledaj...", promrmlja ona, uklanjajući veliki komad tla i dohvativši četku. "Ugljenisani sloj, u samim temeljima tog kiklopskog grada. Ovo mesto mora da je izgorelo do samog kamena. Ali ako pogledaš malo niže niz brdo, videćeš da se odmah ispod linije vatre smestio grad sagrađen u rešetkastom stilu... kiklopski ljudi jednostavno su postavili ceo ovaj monumentalni temelj površ starijeg grada..."

"Sifera..." oslovi je Balik nelagodno.

"Znam, znam. Ali dozvoli mi bar da nazrem šta to ovde imamo. Samo da na brzinu sondiram tle, a onda možemo početi sa ispravnim načinom rada." Imala je osećaj da se preznojava od glave do pete. Oči su počele da je bole, jer se divlje napinjala da nešto vidi. "Pogledaj, hoćeš li? Još nismo ni došli do vrha brda, a već smo otkrili dva grada. Nagađam da ako humku još malo rastvorimo, negde u blizini mesta gde bismo očekivali da ćemo pronaći temelje rešetkastog razdoblja, naći ćemo... da! Da! Tamo! Tame ti, Baliče, pogledaj već jednom! Samo pogledaj!"

Pobednički je pokazala vrhom pijuka.

Jasno se videla još jedna linija ugljenisanog tla, u blizini temelja zgrade u rešetkastom stilu. I drugi najviši nivo uništen je vatrom, isto kao i kiklopski. Kako se činilo, bio je smešten površ ruševina jednog još starijeg sela.

Sada je i Balika zahvatila njena groznica. Zajedno se baciše na posao da ogole spoljašnje lice brda, na pola puta između podnožja i uzdrmanog vrha. Eilis ih pozva i upita šta to, Kalgaša im, rade, ali oni ne obratiše na njega pažnju. Goreći od nestrpljenja i znatiželje, lako su prosecali drevne naslage peska koje je naneo vetar, nastavivši prvo za tri inča nizbro, pa za šest, za osam...

"Vidiš li isto što i ja vidim?" povika Sifera.

"Još jedno selo, da. Ali kakva li je to vrsta arhitekture, šta misliš?"

Ona slegnu remanima. "Za mene je nova."

"I za mene. U pitanju je nešto vrlo drevno, o tom nema zbora."

"Slažem se. Ali ipak mislim da to nije najdrevnija stvar na koju smo ovde nabasali." Sifera se zagleda naniže ka udaljenom tlu. "Znaš šta mislim, Baliče? Ovde ima pet, šest, sedam, a možda i osam gradova, i svi su građeni jedan povrh drugoga. Ti i ja ćemo možda provesti ostatak života prekopavajući po ovom brdu!"

U čudu se zagledaše.

"Biće bolje da siđemo i odmah napravimo nekoliko fotografija", primeti on tiho.

"Da. Da, moramo." Iznenada je osetila gotovo potpuno spokojstvo. Dosta je ovog divljeg komadanja i sečenja, pomisli ona. Vreme je da ponovo postanemo profesionalci. Vreme je da ovom brdu pristupimo kao naučnici, a ne kao lovci na blago ili novinari.

Prvo neka Balik napravi fotografije iz svih uglova. Zatim ćemo uzeti uzorke tla sa površinskog sloja i postaviti prve markere, a onda ćemo proći kroz sve uobičajene preliminarne postupke.

Potom će na red doći probna jama, golo okno pravo kroz brdo, kako bismo stekli izvesnu sliku o onome što ovde imamo.

A onda, reče ona sama sebi, oljušćićemo ovo brdo sloj po sloj. Rastavićemo ga na sastavne delove, uklanjaćemo naslagu po naslagu kako bismo pogledali onu ispod, dok ne stignemo do prvobitnog tla. A kada sa tim budemo gotovi, zakle se ona, znaćemo više o predistoriji Kalgaša nego što su svi moji preci zajedno uspeali da otkriju od vremena kada su arheolozi prvi put došli u Beklimot da kopaju.

6.

Kelaritan reče: "Sredili smo sve da možete izvršiti inspekciju Tunela tajne, dr Širine. Za jedan sat siđite pred hotel i naša kola će vas povesti."

"U redu", odvrsti Širin. "Vidimo se za otprilike jedan sat."

Podgojeni psiholog spusti slušalicu i svečano se zagleda u svoj lik u ogledalu nasuprot kreveta.

Lice koje mu je uzvratilo pogled izgledalo je zabrinuto. Delovalo je tako oronulo i izgubljeno da je sam sebe uštinuo za obraze kako bi se uverio da su još tu. Da, bili su tu, njegovi poznati mesnati obrazi. Nije izgubio ni uncu. Samo je zamišljao da je oronuo.

Širin je loše spavao... gotovo da uopšte nije spavao, bar mu se sada tako činilo... i juče jedva da je okusio hranu. Ni sada nije osećao glad. Uopšte ga nije privlačila pomisao na to da siđe na doručak. Za njega je to bilo nešto novo, to što nije osećao glad.

Da li mu je to crno raspoloženje, pitao se, bilo posledica jučerašnjih razgovora sa Kelaritanovim nesrećnim pacijentima?

Ili se jednostavno užasavao da prođe kroz Tunel tajne?

Nema sumnje da nije bilo lako gledati ona tri pacijenta. Prošlo je dosta vremena od kada se bavio kliničkim poslom i očigledno je boravak među academicima na univerzitetu Saru oslabio onu profesionalnu objektivnost koja omogućava članovima lečilačkih veština da se suprotstave bolesti, a da ih ne savladaju saosećanje i žaljenje. Širina je iznenadilo to što je postao u toj meri osetljiv.

Onaj prvi, Harim, lučki radnik... izgledao je kao čovek koji sve može da podnese. Pa ipak ga je petnaest minuta Tame na putovanju kroz Tunel Tame svelo na takvo stanje u kome, posle pukog podsećanja na traumu, pada u histeriju i nepovezano brblja. Kako je to bilo strašno tužno.

A onda i ona dvojica od po podne... oni su bili u još gorem stanju. Gistin 190, učiteljica, ta ljupka, krhka ženica tamnih, inteligentnih očiju... nijednog trenutka nije uspevala da prestane da jeca i, mada je govorila jasno i suvislo, bar u početku, njena priča se izmetnula u puko nepovezano brbljanje već posle nekoliko rečenica. A Čimilit 97, atleta sa više škole, već se na prvi pogled videlo da je u savršenoj fizičkoj kondiciji... Širin neće tako brzo zaboraviti kako je taj momak reagovao kada je ugledao popodneвно nebo, pošto je Širin razmaknuo zastore u njegovoj sobi. Daleko na zapadu video se plameni Onos, ali taj ogromni, zgodni momak uspeo je samo da prozbori: "Tama... Tama..." pre nego što se okrenuo i pokušao da se sklupča ispod kreveta!

Tama... Tama...

A sada je na mene došao red, pomisli mračno Širin, da se provozam kroz Tunel tajne.

Mogao je, razume se, jednostavno da odbije. U njegovom ugovoru sa gradskom upravom Jonglora nije bilo stavke zbog koje bi morao da rizikuje svoj zdrav razum. Bio je u stanju da dođe do punovažnog mišljenja bez izlaganja opasnosti.

Ali nešto u njemu se bunilo protiv takve plašljivosti. Njegov profesionalni ponos, ako ništa drugo, gurao ga je prema Tunelu. Došao je ovamo da prouči fenomen masovne histerije i da pomogne ovdašnjim ljudima ne samo da izleče unesrećene žrtve, nego i da spreči ponovnu pojavu sličnih tragedija. Kako bi mogao da se uopšte usudi da objasni šta se dogodilo žrtvama Tunela, ako ne bi izbliza proučio uzrok njihove uznemirenosti? Morao je. Predstavljalo bi pravo zlodelo sada se povući.

Nije želeo da nikome, pa čak ni ovim strancima u Jongloru, pruži razloga da ga optuže za kukavičluk. Sećao se kako su mu se rugali u detinjstvu: "Debeljko je kukavica! Debeljko je kukavica!" A sve samo zbog toga što nije hteo da se popne na drvo, budući da je to, očigledno, bilo van moći njegovog teškog, rđavo usklađenog tela.

Ali Debeljko nije bio kukavica. Širin je to znao. Bio je zadovoljan sobom: bio je zdravorazuman, uravnotežen čovek. Jednostavno, nije želeo da drugi ljudi stvaraju netačne pretpostavke o njemu na osnovu njegove ne baš junačke pojave.

Pored toga, ni svaki deseti od onih koji su prošli kroz Tunel tajne nije po izlasku počeo da pokazuju simptome emocionalne uznemirenosti. Oni koji jesu mora da su bili ranjivi na neki poseban način. I upravo zbog toga što je bio potpuno zdrave pameti, govorio je Širin sebi, zbog toga što je bio tako uravnotežen, nije imao čega da se plaši.

Ničeg...

Da se...

Plaši...

Nastavio je da ponavlja te reči u sebi dok se nije gotovo potpuno smirio.

I pored toga, Širin nije bio u svom uobičajenom veselom raspoloženju kada je sišao da sačeka bolnička kola koja je trebalo da ga povezu.

Stigli su i Kelaritan i Kubelo, kao i jedna zapanjujuće zgodna žena po imenu Varita 312, koja mu je predstavljena kao jedan od projekatata tunela. Širin ih sve pozdravi čvrstim stiskom ruke i širokim osmehom za koji se nadao da je ubedljiv.

"Baš lep dan za putovanje u park zabave", primeti on, pokušavši da se našali.

Kelaritan ga nekako čudno pogleda. "Drago mi je što se tako osećate. Jeste li dobro spavali, dr Širine?"

"Odlično, hvala... Onoliko dobro koliko se može očekivati, da kažem. Pošto sam juče video one nesretnike."

Kubelo primeti: "Znači, niste optimista što se tiče njihovih izgleda da se oporave?"

"Voleo bih da jesam", odvrati Širin dvosmisleno advokatu.

Kola su se s lakoćom kretala ulicom.

"Do izložbenog prostora na kome se proslavlja stogodišnjica ima nekih dvadeset minuta vožnje", obavesti ga Kelaritan. "Na samoj izložbi i danas će biti gužva kao i svakog dana... ali jedan veliki deo oblasti za zabavu odelili smo konopcima tako da nam niko neće smetati. Kao što vam je poznato, sam Tunel tajne je zatvoren od kada su nevolje u punoj meri došle do izražaja."

"Mislite na smrtne slučajeve?"

"Jasno je da nismo mogli dozvoliti da posle toga ostane otvoren", reče Kubelo. "Ali zacementirano uviđate da smo i mnogo pre toga razmatrali mogućnost da ga zatvorimo. Reč je bila o tome da je trebalo utvrditi da li su ljudi koji su, kako se činilo, postali uznemireni usled putovanja kroz Tunel u stvari pretpeli neko oštećenje, ili su jednostavno podlegli atmosferi histerije."

"Svakako", odvrati Širin suvo. "Gradsko Veće sigurno nije želelo da zatvori jednu tako isplativu atrakciju bez stvarno dobrog razloga. Kao što je, pretpostavljam, bio onaj kada je gomila mušterija pomrla od straha."

Atmosfera u kolima postala je krajnje hladna.

Posle izvesnog vremena Kelaritan reče: "Tunel ne samo da je predstavljao atrakciju koja je donosila novac, već je gotovo svako ko je došao na izložbu jedva čekao da doživi to iskustvo, dr Širine. Koliko znam, hiljade ljudi je svakoga dana moralo biti odbijeno."

"Iako je bilo jasno da su neki, koji su se još prvog dana provezli kroz Tunel, poput Harima i njegove porodice, izišli duševno poremećeni?"

"Upravo zbog toga, doktore", primeti Kubelo.

"Molim?"

"Izvinite što ću zaći u vašu oblast stručnosti", reče usrdno advokat. Ali voleo bih da vas podsetim

na to da je strah, kada je deo igre, veoma privlačan za ljude. Beba se rađa sa tri nagonska straha: od buke, padanja i potpunog odsustva svetlosti. Zato se smatra strašno smešnim zaskočiti nekoga i viknuti mu "Bu!". Zato je tako zabavno voziti skejt. I zato je svako želeo da poseti Tunel tajne. Ljudi su iz te Tame izlazili tresući se, bez daha, napola mrtvi od straha, ali ostali nisu prestajali da plaćaju ulaznice. Činjenica da je nekolicina onih koji su prošli kroz Tunel izišla u priličnom jakom šoku samo je doprinosila njegovoj privlačnosti."

"Jer je većina ljudi pretpostavljala da će biti dovoljno čvrsti da izdrže bilo šta što je u toj meri potreslo ostale, je li na to mislite?"

"Upravo na to, doktore."

"A kada su neki izišli ne samo krajnje uznemireni, već bukvalno mrtvi od straha? Čak i da direktori smotre nisu smeli da zatvore Tunel posle toga, pretpostavljam da bi se broj potencijalnih mušterija smanjio i proredio, kada bi se pročulo o onima koji su umrli."

"Ah, upravo suprotno", odvrati Kubelo, nadmoćno se osmehujući. "Delovao je isti psihološki mehanizam, mada čak i jače. Konačno, ako ljudi sa slabim srcem žele da prođu kroz Tunel, sami snose odgovornost za rizik... zašto bi trebalo da nas iznenađuje ono što im se dogodilo? Gradsko Veće je nadugačko i naširoko razmatralo celu tu stvar i konačno se složilo da u kancelariju kod ulaza smesti lekara koji će pregledati svakog posetioca pre no što uđe u kola. Posle toga je broj prodatih ulaznica vrtoglavo porastao."

"Kako to onda da je", upita Širin, "Tunel sada zatvoren? Iz onoga što ste mi kazali, očekivao bih da sjajno posluje, da se red proteže sve od Jonglora do Kunabara, da gomile ljudi ulaze na prednja vrata, dok se ujednačeni priliv leševa izbacuje kroz stražnja vrata."

"Dr Širine!"

"Kažite, zašto nije i dalje otvoren, ako čak ni smrtni slučajevi nikome nisu smetali?"

"Problemi osiguranja", odvrati Kubelo.

"Ah. Pa, naravno."

"Iako ste upravo odvratio naše reči, bilo je svega nekoliko smrtnih slučajeva i oni su se dogodili u velikim razmacima... tri, mislim, ili možda pet. Porodice preminulih dobile su odgovarajuću odštetu i ti slučajevi su zaključeni. Problem s kojim smo na kraju morali da se suočimo nije bila stopa smrtnosti, već broj onih među preživelim koji su pretrpeli traumatske poremećaje. Postalo je jasno da će neki morati da budu zadržani u bolnici duže vremena... što je predstavljalo veliki trošak, odnosno neprekidno finansijsko opterećenje za gradsku upravu i njene poreske obveznike.

"Jasno mi je", odvrati Širin mrzovoljno. "Ako se jednostavno izvrnu i umru, to je onda jednokratni trošak. Isplatite rođake i gotovo. Ali ako se mesecima i godinama vuku po javnim institucijama, cena može postati previsoka."

"Možda ste se malo preoštro izrazili", primeti Kubelo. "Ali to je suština proračuna koje je Gradsko Veće bilo primorano da preduzme."

"Dr Širin je, izgleda, malo razdražljiv odjutros", reče Kellaritan advokatu. "Možda ga muči to što će i sam morati da prođe kroz Tunel."

"Ni najmanje", smesta poreknu Širin.

"Svakako vam je jasno da ne postoji nikakva stvarna potreba da..."

"Postoji", prekinu ga Širin.

U kolima je nastupila tišina. Širin je zlovoljno zurio u predeo koji se menjao, neobično, četvrtasto, bedno oguljeno drveće, žbunje sa cvetovima čudnih metalnih preliva, neviđeno visokih i uskih kuća sa zašiljenim strehama. Retko kada je zalazio ovako daleko na sever do tada. Cela unutrašnjost

izgledala je nekako odbojno... kao i ovi njegovi slatkorečivi, cinični saputnici. Pomislio je kako će mu biti drago da se vrati kući u Saro.

Ali prvo... Tunel tajne...

Jonglorska izložba povodom nove stogodišnjice protekle od njegovog osnivanja prostirala se na nepreglednom parku istočno od grada. Bio je to pravi grad u gradu, krajnje spektakularan na svoj način, pomisli Širin. Video je vodoskoke, arkade, sjajne, ružičaste i tirkizne kule od plastike, stamene poput kamena, koja se prelivala u duginim bojama. Velike izložbene hale nudile su umetnička blaga iz svih kalgaških provincija, industrijske eksponate i poslednja čuda nauke. Na koju god stranu da je pogledao, video je nešto neobično i prelepo. Hiljade ljudi, možda stotine hiljada, koračali su duž sjajnih, elegantnih bulevara i avenija.

Širin je stalno slušao da je Jonglorska stogodišnja izložba jedno od svetskih čuda i sada se uverio da je to tačno. Ko je bio u prilici da je poseti, mogao se smatrati retko povlašćenim. Priređivala se samo jednom svakih sto godina i trajala je tri godine, kako bi se obeležila godišnjica osnivanja grada... a za ovu, petu Jonglorsku stogodišnju izložbu, govorilo se da je najveća od svih do sada. Zaista je odjednom osetio goruće uzbuđenje, kakvo već dugo nije iskusio, dok je putovao po negovanom tlu. Nadao se da će pred kraj nedelje imati malo slobodnog vremena da se uputi u samostalno istraživanje.

Ali ovo raspoloženje se iznenada promenilo kada su kola zavila za perimetar Izložbe i dovela ih do stražnjeg ulaza u oblasti za zabavu. Ovde, kako je Kellaritan kazao, velike oblasti bile su omeđene konopcima; a zlovoljno mnoštvo ljudi zavirivalo je preko konopaca, očigledno puno jeda kada su videli kako Kubelo, Kellaritan i Varita 312 vode Širina prema Tunelu tajne. Širin je mogao da ih čuje kako ljutito mrmljaju, prigušeno, promuklo, što ga je uznemirilo i čak pomalo zaplašilo.

Postalo mu je jasno da je advokat govorio istinu. Ovi ljudi bili su ljuti što je Tunel zatvoren.

Ljubomorni su, Širin pomisli začuđeno. Znaju da idemo u Tunel i žele da i sami uđu. Uprkos svemu što se ovde dogodilo.

"Možemo poći ovim putem", primeti Varita.

Pročelje tunela bilo je jedna ogromna piramidna građevina, čije su se strane sužavale i gubile u jezivoj, vrtoglavoj perspektivi. U njenom središtu nalazila se ogromna šestostrana kapija, dramatično oivičena skerletnom i zlatnom bojom. Preko nje su stavljene šipke. Varita izvadi ključ, otključa mala vrata levo od fasade i oni stupiše unutra.

Unutra je sve izgledalo manje više obično. Širin je ugledao nizove metalnih držača čija je namena bez sumnje bila da zadrže redove ljudi koji su čekali da se ukrcaju. Iza njih nalazila se platforma koja je umnogome podsećala na platforme na svakoj železničkoj stanici, sa nizom malih otvorenih kola. A iza toga...

Tama.

Kubelo reče: "Molim vas da prvo ovo potpišete, doktore..."

Širin se zagleda u list hartije koji mu je advokat pružio. Gomile reči, nejasnih, reči koje su mu poigravale pred očima.

"Šta je ovo?"

"Dokument kojim preuzimate punu odgovornost na sebe. U standardnom obliku."

"Da. Naravno." Širin odsutno našvrlja svoje ime, ni ne pokušavši da pročita šta piše.

Ti se ne bojiš, stade sam da uverava sebe. Ničeg se ti ne plašiš.

Varita 312 mu spusti u šaku neki mali uređaj. "Prekidač", objasni ona. "Celokupna vožnja traje petnaest minuta, ali dovoljno je da pritisnete ovu zelenu pločicu ovde čim budete smatrali da ste dovoljno vremena proveli unutra i da ste saznali sve što je bilo potrebno da saznate... ili ako vam

postane neugodno... i upaliće se svetla. Vaša kola će se brzo uputiti na suprotni kraj Tunela, a zatim vratiti na stanicu."

"Hvala vam", odvrati Širin. "Ali sumnjam da će mi zatrebati."

"Morate ga poneti sa sobom. Za svaki slučaj."

"Planiram da iskusim celu vožnju", odvrati joj on, uživajući u svojoj pompeznosti.

Postojalo je i nešto što su ljudi nazivali luda odvažnost, podseti se on. Nije nameravao da upotrebi prekidač, ali verovatno ne bi bilo mudro ne poneti ga.

Za svaki slučaj.

Zakoračio je na platformu. Kelaritan i Kubelo su ga posmatrali; izrazi lica bili su im providni. Gotovo da je čuo njihove misli. Ta debela stara budala će se naprosto raspasti tamo unutra. Neka samo misle šta im je drago.

Varita je nestala. Bez sumnje je otišla da uključi tunelski mehanizam.

Da; eno je, u kontrolnoj kabini visoko zdesna, daje im znak da je sve spremno.

"Izvolite u kola, doktore..." reče Kelaritan.

"Svakako. Svakako."

Pogubna dejstva iskusio je ni svaki deseti. Najverovatnije su u pitanju bili pojedinci neobično podložni poremećajima koje stvara Tama. No, ja ne spadam u takve. Ja sam veoma stabilan pojedinac. Ušao je u kola. Našao je i sigurnosni pojas; povukao ga je preko struka, premda je imao malo poteškoća da ga podesi. Kola krenuše, lagano, vrlo lagano.

Tama ga je čekala.

Ni svaki deseti. Ni svaki deseti.

Shvatao je sindrom Tame. To će ga zaštititi, bio je ubeđen: njegovo razumevanje stvari. Iako je celokupno čovečanstvo osećalo nagoni strah pred nedostatkom svetlosti, to nije značilo da je nedostatak svetlosti sam po sebi bio štetan.

Širin je znao da je štetna čovekova reakcija na nedostatak svetlosti. Trebalo je samo ostati miran. Tamo je samo tama, promena spoljašnjih okolnosti. Uslovljeni smo da je se gnušamo, jer živimo na svetu na kome je Tama neprirodna, na kome je uvek svetlost, svetlost šest sunaca. U svako doba mogu zasijati četiri sunca odjednom; obično ih je tri na nebu, a nikada ih nije manje od dva... a svetlost bilo kog od njih bila je dovoljna sama po sebi da rastera Tamu.

Tama...

Tama...

Tama!

Širin se već nalazio u Tunelu. Iza njega je nestao i poslednji trag svetlosti i on je zurio u potpunu prazninu. Ispred njega nije bilo ničega: ničega. Jama. Bezdan. Zona potpune besvetlosti. A on se naglavačke stropoštavao u nju.

Osetio je kako se znoji po celom telu.

Kolena su počela da mu se tresu. U glavi mu je bubnjalo. Podigao je šaku, ali nije mogao da je vidi ispred sebe.

Pritisnuti pritisnuti pritisnuti pritisnuti. Ne. Nipošto.

Sedeo je uspravno, ukočenih leđa, očiju širom otvorenih, zureći tupo u ništavilo kroz koje je ponirao. Sve dalje i dalje, sve dublje. Praiskonski strahovi stvarali su mehurove i siktali u dubinama njegove duše, a on ih je potiskivao i terao od sebe.

Sunca još sijaju van ovog tunela, uveravao je on sam sebe.

Ovo je samo privremeno. Za četrnaest minuta i trideset sekundi ponovo ću biti napolju.

Četrnaest minuta i dvadeset sekundi.

Četrnaest minuta i deset sekundi.

Četrnaest minuta...

Da li se on to uopšte kreće? Nije znao. Možda se i nije kretao. Mehanizam kola bio je nečujan; a on nije imao ništa za poređenje. Šta ako sam se zaglavio? - pitao se. Sedim u mraku, ne znam gde sam, ne znam šta se događa, koliko vremena je prošlo? Petnaest, dvadeset minuta, pola sata? Dok ne pređem granicu onoga što moj zdrav razum može da podnese, a tada...

Tu je uvek prekidač.

A šta ako ne radi? Šta ako ga pritisnem, a svetla se ne upale?

Mogao bih, možda, da ga isprobam. Samo da vidim...

Debeljko je kukavica! Debeljko je kukavica! Ne. Ne. Ne dodiruj ga. Kada jednom upališ ta svetla, nećeš biti više u stanju da ih ugasiš. Ne smeš da upotrebiš taj prekidač, ili će svi saznati... svi će saznati...

Debeljko je kukavica, Debeljko je kukavica... Iznenada je učinio nešto zapanjujuće, zavitlao je prekidač u tamu. Začuo se tup udarac kada je pao... negde. A onda je ponovo zavladao tama. Šaka mu je bila užasno prazna.

Tama...

Tama...

Tome nije bilo kraja. Bauljao je kroz beskrajni bezdan. Padao i padao i padao u noć, beskrajnu noć, sveproždiruće crnilo...

Diši duboko. Ostani miran.

Šta ako dođe do trajnog mentalnog oštećenja? Ostani miran, reče on sam sebi. Biće sve u redu s tobom. U najgorem slučaju, preostalo ti je još jedanaest minuta ovoga, a možda i samo šest ili sedam. Tamo napolju sijaju sunca. Šest do sedam minuta i nikada više nećeš biti u Tami, čak ni ako požiiviš hiljadu godina.

Tama...

Oh, Bože, Tama...

Smireno. Smireno. Ti si veoma stabilan čovek, Širine. Krajnje zdravorazuman. Bio si pri sebi kada si se upustio u ovo i bićeš pri sebi kada iziđeš.

Tik. Tik. Tik. Svake sekunde sve bliže izlazu. Ali jesi li? Ova vožnja se možda nikada neće završiti. Mogao bih ostati ovde zauvek. Tik. Tik. Tik. Da li se krećem? Da li mi je preostalo pet minuta, pet sekundi ili je ovo još prvi minut?

Tik. Tik.

Zašto me ne puste napolje? Zar ne znaju koliko patim? Ne žele da te puste napolje. Nikada te neće pustiti napolje. Oni će...

Iznenada, oseti probadajući bol između očiju. Eksploziju agonije u lobanji.

Šta je to? Svetlost!

Zar je moguće? Da. Da.

Hvala Bogu. Svetlost, da! Hvala svakom Bogu koji je ikada mogao postojati!

Stigao je do kraja Tunela! Vraćao se na stanicu! Mora da je tako. Da. Da. Otkucaji njegovog srca, koji su u međuvremenu prerasli u paničnu grmljavinu, polako su se vraćali na normalu. Oči, koje su se privikavale na povratak normalnih uslova, počele su da se usredsređuju na poznate stvari, blagoslovene stvari, stubove, platformu, mali prozor u kontrolnoj kabini...

Kubelo, Kellaritan, posmatrali su ga.

Sada se stideo svoga kukavičluka. Saberi se, Širine. U stvari i nije bilo tako loše. S tobom je sve u redu. Ne ležiš na dnu kola sišući palac i cvileći. Bilo je stravično, bilo je zastrašujuće, ali te nije

uništilo... u stvari, i nije bilo ništa s čim nisi mogao da izideš nakraj...

"Hajdemo. Dajte ruku, doktore. Ustanite... ustanite..."

Uspravili su ga i pridržavali dok je s mukom izlazio iz kola. Širin duboko udahnu i napuni pluća vazduhom. Pređe zatim šakom preko čela, otravši znoj koji se cedio.

"Taj mali prekidač", promrmlja on. "Izgleda da sam ga negde izgubio..."

"Kako ste, doktore?" upita Kellaritan. "Kako je bilo?"

Širin se zaljulja. Direktor bolnice ga uhvati za ruku kako bi ga zadržao, ali ga Širin ljutito odgurnu. Nije nameravao da im dozvoli da pomisle da je tih nekoliko minuta u Tunelu ostavilo traga na njemu.

Ali nije mogao poreći da jesu. Koliko god da se trudio, nije to mogao sakriti. Čak ni od sebe samog.

Shvatio je da nema te sile na svetu koja bi ga mogla naterati da pođe na još jedno putovanje kroz taj Tunel.

"Doktore? Doktore?"

"Dobro... sam", izgovori on ukočeno.

"Kaže da je dobro", začu se advokatov glas. "Sklonite se. Ostavite ga."

"Noge mu klecaju", primeti Kellaritan. "Pašće."

"Neću", odvrati Širin. "Nipošto. Kažem vam da sam dobro!"

Zaneo se i posrnuo, povratio ravnotežu, ponovo krneuo. Znoj je izbijao na svaku njegovu poru. Pogledao je preko ramena, ugledao usta Tunela i stresao se. Okrenuvši leđa toj mračnoj pećini, izdigao je ramena, kao da želi da skriva lice između njih.

"Doktore?" oslovi ga sumnjičavo Kellaritan.

Nije imalo svrhe pretvarati se. Bilo je glupo i uzaludno što tvrdoglavo pokušava da se pokaže kao junak. Neka misle da je kukavica. Neka misle šta im je drago. Tih petnaest minuta predstavljali su najgori košmar koji je u životu doživeo. Učinak se još taložio, taložio, taložio.

"Bilo je... moćno", izgovori on. "Veoma moćno. Veoma uznemirujuće."

"Ali sve u svemu, s vama je sve u redu, je li tako?" nestrpljivo upita advokat. "Malo ste uzdrmani, to da. Ko ne bi bio, posle boravka u Tami? Ali u suštini ste dobro. Znali smo da ćete biti. Svega nekolicina, stvarno nekolicina, pretrpi izvesne štetne..."

"Ne", prekide ga Širin. Pred njim se groteskno cerilo advokatovo lice. Poput lica kakvog demona. Nije mogao da ga podnese. Ali odgovarajuća doza istine izгнаće demona. Širin pomisli da nema svrhe izigravati diplomatu. U razgovoru sa demonima.

"Svako ko prođe kroz to izlaže se velikom riziku. Sada sam sasvim ubeđen u to. Čak će i najjača psiha biti strašno uzdrmana, a one slabe će se jednostavno rastrojiti. Ako ponovo otvorite ovo mesto za javnost, za šest meseci ćete popuniti sve bolnice za umno obolele u četiri provincije."

"Upravo suprotno, doktore..."

"Ne protivrečite mi! Jeste li bili u Tunelu, Kubelo? Niste, to sam i mislio. Ali ja jesam. Plaćate me da čujete moje profesionalno mišljenje: možete ga dobiti odmah. Tunel je smrtonosan. Reč je naprosto o ljudskoj prirodi. Većina nas jednostavno nije u stanju da se nosi sa Tamom i to se nikada neće promeniti, sve dok budemo imali makar jedno sunce na nebu koje će sijati. Zatvorite taj Tunel zauvek, Kubelo! U ime zdravog razuma, čoveče, zatvorite ga! Zatvorite!"

Pošto je parkirao vespu na parkingu za osoblje ispod kupole opservatorije, Binej potrča stazom koja je vodila do glavnog ulaza u ogromnu zgradu. Kada je počeo da se penje širokim kamenim stepeništem, začudio se začuvši kako ga neko doziva odozgo.

"Bineje! Konačno si stigao."

Astronom podiže pogled. Visoka, krupna, moćna prilika njegovog prijatelja Teremona 762 iz Saroske Hronike stajala je u okviru velikih vrata Opservatorije.

"Teremone? Zar si me tražio?"

"Jesam. Ali su mi kazali da ćeš se pojaviti tek za nekoliko časova. A onda, kada sam se spremao da odem, eto te. I neka mi onda neko kaže da ne postoji sretan slučaj!"

Binej pretrča onih nekoliko poslednjih stepenika i oni se na brzinu zagriše. Poznavao je novinara neke tri ili četiri godine, još od onda kada je Teremon došao u Opservatoriju da intervjuiše nekog naučnika, bilo kog naučnika, u vezi sa poslednjim manifestom ekscentrične grupe Apostoli Plamena. Vremenom su on i Teremon postali bliski prijatelji, iako je Teremon bio nekih pet godina stariji i poticao iz grublje, primitivnije sredine. Bineju se dopadalo da ima prijatelja koji nije imao nikakve veze sa politikom Univerziteta; a Teremon je bio oduševljen što poznaje nekoga koga uopšte nije zanimalo da se koristi njegovim znantim novinarskim uticajem.

"Nešto nije u redu?" upita Binej.

"Naprotiv, sve je u najboljem redu. Ali moram ponovo da te uključim u rubriku Glas nauke. Mondior je ponovo održao jedan od svojih čuvenih govora Pokajte se! Pokajte se! Bliži se Sudnji dan. Ovoga puta tvrdi da je spreman da otkrije tačan čas kada će svet biti uništen. Ako te baš zanima, to će se dogoditi naredne godine devetnaestog teptara."

"Taj ludak! Pravo je traćenje prostora štampati bilo šta o njemu. Zašto bilo ko uopšte obraća ma i najmanju pažnju na Apostole?"

Teremon slegnu ramenima. "Stoji da ljudi obraćaju pažnju na njih. I to mnogi ljudi, Bineje. Ako Mondior kaže da je kraj blizu, moje je da dovedem nekog poput tebe ko će ustati i reći: 'Nije tačno, braćo i sestre! Ne plašite se! Sve je u redu!' Ili nešto slično što će imati isti učinak. Mogu računati s tobom, zar ne, Binaje?"

"Znaš da možeš."

"Večeras?"

"Večeras? Oh, Bože, Teremone, večeras je prava gungula. Šta misliš, koliko ti vremena treba?"

"Pola sata? Četrdeset pet minuta?"

"Slušaj", odvrati Binej, "Upravo idem na hitan sastanak... zato sam došao ranije. Posle toga, zakleo sam se Raisti da ću pohitati kući i posvetiti joj, otprilike, sat ili dva. U poslednje vreme se stalno mimoilazimo, jedva da se i viđamo. A kasnije večeras moram ponovo da se vratim u Opservatoriju, da nadgledam snimanje gomile fotografija..."

"U redu", odvrati Teremon. "Očigledno sam odabrao pogrešno vreme za ovo. Nema problema, Bineje. Priču moram predati sutra do podneva. Da popričamo ujutro,"

"Ujutro?" ponovi sumnjičavo Binej.

"Znam da je za tebe nazmislivo da bilo šta radiš ujutro. Ali mislio sam da se vratim ovamo u vreme izlaska Onosa, kada završavaš svoju noćnu smenu. Ako bi mogao da mi daš kratki intervju pre no što pođeš kući na spavanje..."

"Pa..."

"Za prijatelja, Bineje."

Binej umorno pogleda novinara. "Razume se da hoću. Nije reč o tome. Samo se bojim da ću biti grogi posle celovečernjeg rada i da ti neću biti ni od kakve koristi."

Teremon se osmehnu. "To me ne brine. Primetio sam da se prokleta brzo sabereš kada treba da pobiješ neku antinaučnu glupost. Onda sutra, u vreme izlaska Onosa? Gore, u tvojoj kancelariji?"

"U redu."

"Milion puta hvala, drugar. Tvoj sam dužnik za ovo."

"Nije vredno pomena."

Teremon mu salutira i krenu niz stepenice. "Pozdravi u moje ime tvoju lepu gospu", doviknu on. "I vidimo se ujutro."

"Da, vidimo se ujutro", ponovi Binej kao odjek.

Kako je to čudno zvučalo. Nikada se ni sa kim - niti bilo čim - nije viđao ujutro. Ali zbog Teremona je napravio izuzetak. U tome se i sastojalo prijateljstvo, zar ne?

Binej se okrenu i uđe u Opservatoriju.

Unutra je sve bilo osvetljeno prigušenom svetlošću i vladao je mir, poznati spokoj velike dvorane nauke u kojoj je provodio veći deo vremena još od najranijih univerzitetskih dana. Ali taj spokoj je, znao je to dobro, bio lažan. Ovu moćnu zgradu, baš kao i druga, svetovnja mesta na svetu, stalno su potresali razni sukobi, od najdostojanstvenijih filozofskih rasprava do najbeznačajnijih zađevica, pljuvanja i spletki koje su imale za cilj da nekoga ocrne. Astronomi, kao skupina, nisu bili ništa bolji od ostalih.

Pa ipak, Opservatorija je bila za Bineja svetilište kao i za većinu ostalih koji su tamo radili... mesto na kome su mogli da zaborave na većinu zemaljskih problema i da se posvete, manje-više smireno, neprekidnoj borbi da se iznađu odgovori na važna pitanja koja je Vaseljena postavila.

Uputio se ujednačenim korakom duž dugačkog glavnog hodnika, pokušavajući, kao i uvek bez uspeha, da priguši bat čizama po mermernom podu.

Dok je to uvek na isti način činio, bacao je hitre poglede na vitrine duž zidova sa desne i leve strane, u kojima su čuvani pojedini sveti artefakti istorijata astronomije koji su stalno bili izloženi. Bilo je tu primitivnih, gotovo komičnih teleskopa koje su koristili pioniri kao Čektor i Stanta, pre četiri do pet stotina godina. Bilo je tu i čvornovatih crnih gromada meteorita koji su pali sa neba tokom stoleća i predstavljali zagonetne podsetnike na tajne koje su se nalazile s druge strane oblaka. U vitrinama su bila izložena i prva izdanja velikih astronomskih nebeskih karti i knjiga, kao i od vremena požuteli rukopisi pojedinih teorijskih radova velikih mislilaca koji su obeležili epohe.

Binaj na trenutak zastade ispred poslednjeg od tih rukopisa, koji je za razliku od ostalih izgledao sveže i gotovo kao nov... jer bio je star tek jedno pokolenje, klasična kodifikacija Teorije opšte gravitacije, koju je izvršio Ator 77, ne mnogo pre rođenja samog Binaja. Iako nije bio naročito religiozan, Binaj se zagledao u tanki list hartije sa izvesnom dozom poštovanja, uhvativši sebe kako razmišlja poput nekog ko se moli.

Za njega je Teorija opšte gravitacije predstavljala jedan od stubova kosmosa: možda najosnovniji stub. Nije mogao ni da zamisli šta bi se desilo ako bi taj stub trebalo da padne. A trenutno mu se činilo da se taj stub možda klima.

Na kraju hodnika, iza lepih bronzanih vrata, nalazila se lična kancelarija dr Atora. Binaj je na brzinu zavirio u nju i pohitao dalje uz stepenice. Poštovanja vredan i još opasan direktor Opservatorije bio je poslednja osoba na svetu, bespogovorno poslednja, koju je Binaj u ovom trenutku želeo da sretne.

Faro i Jimot su ga čekali gore u prostoriji sa kartama, gde su se dogovorili da se nađu.

"Izvinite, malo kasnim", reče Binaj. "Poslepodne mi je do sada bilo krajnje zapetljano."

Uputili su mu nervozne osmehe kao dve sove. Kakav čudan par, pomisli on, i to ne prvi put. Obojica su poticala iz neke učmale poljoprivredne provincije... Stihina, možda, ili Gatambera. Faro 24 bio je nizak i bucmašt čovek koji se polako, gotovo indolentno kretao. Njegova deviza bila je: lako ćemo. Njegov prijatelj Jimot 70 bio je neverovatno visok i mršav, nalik na obešenu kožu sa rukama, nogama i licem, i praktično vam je bio neophodan teleskop da biste mu videli glavu, koja se ocrtavala u stratosferi iznad vas. Jimot je bio napet i kao na iglama u istoj meri u kojoj je njegov prijatelj bio opušten. Ipak su bili nerazdvojni, i to oduvek. Od svih mladih svršenih studenata, jedan stepenik ispod Binaja na opservatorijskoj organizacionoj lestvici, oni su bili daleko iznad svih ostalih.

"Nismo dugo čekali", smesta odvrati Jimot.

"Minut ili dva, dr Binaje", dodade Faro.

"Još nisam 'doktor'; ipak, hvala", odvrati Binaj. "Ostao mi je još poslednji ispit. Kako ste se snašli sa tim proračunima?"

Odgovorio je Jimot koji se sve vreme premeštao s jednog na drugo mesto na svojim nemoguće dugačkim nogama. "Ovo su gravitacijski proračuni, zar ne, gospodine?"

Faro ga je tako snažno munuo laktom u rebra da je Binaj očekivao da će začuti krckanje kostiju.

"U redu je", reče Binaj. "Jimot je u pravu." Bledo se osmehnuo visokom mladiću. "Želeo sam da vam ovo posluži čisto kao apstraktna matematička vežba. Ali me ne iznenađuje što ste uspeali da shvatite kontekst. Do toga ste došli pošto ste dobili rezultate, je li tako?"

"Da, gospodine", odvratiše istovremeno Jimot i Faro. "Prvo smo izvršili sve proračune", reče Faro. "Zatim smo ponovo pogledali i kontekst nam je postao jasan", primeti Jimoto.

"Ah, da", izusti Binaj. Ovi klinici su mu ponekad išli na živce. Bili su tako mladi... u stvari, bili su svega nekih šest ili sedam godina mlađi od njega, ali on je bio profesor-asistent, a oni studenti, a za njega, kao i za njih, to je predstavljalo nepremostivu prepreku. Međutim, iako su bili tako mladi, odlikovali su se izuzetnom inteligencijom! Uopšte mu nije bilo milo što su pogodili o kojoj se konceptualnoj matrici ovde radilo. U stvari, uopšte mu to nije bilo milo. Za nekoliko godina biće ravnopravni članovi nastavničkog osoblja i možda će se s njim nadmetati za istu katedru, a to neće biti zabavno. Ali pokušao je da ne razmišlja o tome.

Ispružio je šaku da uzme njihov rad otrgnut sa štampača kompjutera.

"Mogu li da pogledam?" upita on.

Široko zamlataravši rukama, Jimot mu ga predade. Binaj stade pogledom da prelazi preko nizova brojki; u početku je to činio smireno, a zatim sve uzbuđenije.

Tokom cele godine razmišljao je o izvesnom dubljem smislu Teorije opšte gravitacije, koju je njegov mentor Ator potpuno usavršio. Bio je to Atorov veliki uspeh. Određenje orbitalnih kretanja Kalgaša i svih šest njegovih sunaca, u zavisnosti od racionalnih načela privlačnih sila, donelo mu je izuzetan ugled.

Binaj je, pomoću moderne kompjuterske opreme, izračunavao izvesne vidove orbite Kalgaša oko Onosa, njegovog primarnog sunca, kada je na svoj užas primetio da se brojke koje je on dobio ne podudaraju sa teorijom o opštoj gravitaciji. Prema ovoj teoriji, početkom tekuće godine Kalgaš je trebalo da se nalazi ovde u odnosu na Onos, a Kalgaš se, međutim, nalazio tamo, i to se nije moglo poreći.

Odstupanje je bilo neznatno... radilo se o nekoliko decimalnih mesta... ali to nije bilo uopšte zanemarljivo, kada se sve uzme u obzir. Teorija o opštoj gravitaciji bila je u toj meri precizna da ju je većina ljudi smatrala Zakonom o opštoj gravitaciji. Matematički stubovi na kojima je počivala smatrani su besprekornim. Međutim, u teoriji koja ima za cilj da objasni kretanje njihovog sveta kroz

svemir nema mesta čak ni za mala odstupanja. Ona je ili tačna ili nije: sve između toga uopšte nije dopustivo. A razlika od nekoliko decimalnih mesta u ograničenim proračunima, Binaju je to bilo jasno, prerašće u bezdanu provaliju, ako se krene sa ambicioznijim izračunavanjima. Kakva korist od cele teorije opšte gravitacije ako se ispostavi da Kalgaš, vek od sada, neće zauzimati predviđeni položaj na nebu, već će se nalaziti na pola puta dalje oko Onosa.

Kao što je kazao Raisti, Binaj je toliko puta proverio brojke da su mu se smučile. Uvek je dobijao isti rezultat.

Ali čemu je trebalo da veruje?

Brojkama koje je dobijao ili Atorovom remek-delu koje se nadnosilo nad njim poput kakve kule?

Vlastitim prostodušnim predstavama o astronomiji, ili dubokom uvidu u osnovno ustrojstvo Vaseljene velikog Atora?

Zamišljao je sebe kako stoji na samom vrhu kupole Opservatrije i izvikuje: "Čujte i počujte! Atorova teorija je pogrešna! Ovde imam brojke koje je opovrgavaju!" Što bi izazvalo salve smeha koje bi ga oduvale na drugi kraj kontinenta. Ko je bio on da se suprotstavi titanskom Atoru? Ko je uopšte mogao poverovati da je jedan neiskusni asistent oborio Zakon o opštoj gravitaciji?

Pa ipak... pa ipak...

Pogled mu je hitro prelazio preko odštampanih listova hartije koje su Jimoto i Faro pripremili. Proračuni na prve dve strane nisu mu bili poznati; on je za ovu dvojicu studenata sredio podatke na takav način da se uopšte nije moglo ustanoviti odakle potiču i oni su očigledno prišli problemu na način koji bi svaki astronom, koji bi pokušao da izračuna orbitu neke planete, smatrao krajnje neortodoksnim. A Binaj je upravo to i želeo. Ortodokсни putevi su ga samo dovodili do katastrofalnih zaključaka; ali on je imao na raspolaganju suviše obaveštenja da bi mogao da postupa neortodokсно. Faro i Jimot nisu bili njima opterećeni.

Ali dok je sledio nit rezonovanja, Binaj je počeo da uočava kako se brojke neprijatno poistovećuju. Na trećoj strani ispreplele su se sa njegovim vlastitim proračunima, koje je do sada već znao napamet.

Odatle je sve teklo uobičajenim tokom; korak po korak, vodilo je ka zastrašujućem, uznemirujućem, nezamislivom, potpuno neprihvatljivom zaključku.

Binaj se zaprepašćeno zagledao u dvojicu studenata.

"Nema izgleda, je li tako, da ste negde pogrešili? Na primer, u ovom nizu integracija... izgledaju prilično šakljivo...."

"Gospodine!" zavika Jimot, potresen do srži. Lice mu je je bilo jarko crveno i mlatarao je rukama kao da ne vlada njima.

Faro primeti nešto spokojnije: "Bojim se da su proračuni tačni, gospodine. Proverili smo ih i iz svih uglova."

"Da, pretpostavljam da je tako", odvrati Binaj muklo. Trudio se da prikrije uznemirenost. Ali šake su mu se tako jako tresle da su odštampani listovi počeli da mu lepršaju u rukama. Hteo je da ih spusti na sto pred sobom, ali zglob mu se nekontrolisano cimmuo, kao da je Jimotov, i oni su se rasuli po podu.

Faro je kleknuo da ih pokupi. Zabrinmuto je pogledao Bineja.

"Gospodine, ako smo vas na bilo koji način uznemirili..."

"Ne. Ne, nikako. Nisam danas dobro spavao, u tome je problem. Obavili ste odličan posao, o tome nema zбора. Ponosim se vama. Uхватiti se ukoštac sa jednim ovakvim problemom, koji nema nikakvo uporište u stvarnom svetu, koji je, u stvari, u potpunoj suprotnosti sa naučnim istinama stvarnog sveta, i stići na jedan tako metodičan način do zaključaka koji su u skladu sa činjenicama, a

pri tom uspešno zanemariti činjenicu da je početna premisa apsurdna... e, pa, to je, izvrstan posao, divljenja vredna demonstracija vaših mogućnosti da logično zaključujete, prvorazredni misaoni eksperiment...

Primetio je da su se na brzinu zgledali. Pitao se da li je uspeo bar malo da ih zavara.

"Ako biste me", nastavi on, "izvinili, momci... imam još jedan sastanak..."

Stavivši zavijene vražje hartije u čvrst cilindar, Binaj ga gurnu pod mišku i pohita kroz vrata pored studenata, pa niz hodnik, gotovo trčeći, ka sigurnosti i privatnosti vlastite male kancelarije.

Blagi Bože, pomisli on. Blagi Bože, blagi Bože, blagi Bože, šta sam to učinio? I šta ću sada?

Zagnjurio je lice u šake i čekao da prestane da mu tutnji u glavi. Ali izgledalo je da se to neće tako brzo dogoditi. Posle nekoliko trenutaka uspravio se na stolici i pritisnuo dugme na komunikatoru na radnom stolu.

"Daj mi Sarosku hroniku", reče on mašini. "Teremona 762."

Iz komunikatora se začu dugo, izluđujuće pucketanje i pištanje. A onda do njega iznenada dopre Teremonov duboki glas:

"Senzacije, Teremon 762."

"Binaj."

"Molim? Ne čujem vas!"

Binaj shvati da je uspeo samo da zakrešti. "Ovde Binaj, rekoh! Ja... želim da promenim vreme našeg sastanka."

"Da ga promeniš? Slušaj, drugar, znam da ti teško pada bilo šta da radiš ujutro, i sa mnom je isto. Ali moram s tobom da razgovaram pre podneva sutra, ili nemam priču. Nadoknadiću ti to već nekako, ali..."

"Ne razumeš. Želim da se vidimo ranije, ne kasnije, Teremone."

"Molim?"

"Večeras. Recimo u pola deset. Ili u deset, ako ne možeš ranije."

"Mislio sam da te čeka snimanje u Opservatoriji."

"Do đavola i snimanje, čoveče. Moram te videti."

"Moraš? Binaje, šta se dogodilo? Ima li to neke veze sa Raistom?"

"Baš nikakve. U pola deset? Kod Šest sunaca?"

"Šest sunaca, pola deset, važi", potvrdi Teremon. "Dogovorili smo se."

Binaj prekide vezu i ostade dugo da zuri u cilindar pred sobom, sumorno vrteći glavom. Malo se smirio, ali samo malo. Kada se poveri Teremonu, biće mu lakše da ponese breme svega ovoga. U Teremona je imao neograničeno poverenje. Binaj je znao da novinarima uglavnom nije trebalo verovati, ali Teremon mu je prvo bio prijatelj, pa tek onda novinar. Nikada nije izigrao Binajevo poverenje, nikada.

Pa ipak, Binaj nije imao pojma šta dalje da preduzme. Možda će Teremonu nešto pasti na pamet. Možda.

Napustio je Opservatoriju sa stražnje strane, iskravši se požarnim stepnicama poput lopova. Nije smeo da rizikuje da naleti na Atora ako bi krenuo na glavni izlaz. Grozio se i pri samoj pomisli da bi mogao sada da se sretne sa Atorom, da bi morao da se nađe licem u lice s njim, da stanu jedan naspram drugoga.

Vožnja vespom do kuće bila je za njega užasavajuća. Sve vreme se plašio da će zakoni gravitacije prestati da ga drže za put i da će on odjuriti ka nebesima. Ali Binaj je na kraju ipak stigao do malog stana koji je delio sa Raistom 717.

Zaprepastila se kada ga je ugladala.

"Binaje! Beo si poput..."

"Aveti, da." Ispružio je ruke prema njoj i čvrsto je stegnuo. "Zagrli me", izustio je. "Zagrli me."

"Šta je bilo? Šta se dogodilo?"

"Ispričaću ti kasnije", odvrati on. "Samo me zagrlj."

Teremon je stigao u Šest sunaca nešto posle devet. Verovatno je bilo pametno što je došao pre Binaja i imao vremena za čašicu dve na brzinu, kako bi bar malo podmazao mozak. Astronom je zvučao grozno... kao da je tek uz veliki napor uspevao da potisne hysteriju. Teremon nije imao pojma šta mu se to tako užasno moglo dogoditi, tamo u izdvojenoj i spokojnoj Opservatoriji, što ga je za tako kratko vreme potpuno shrvalo. Binaj je očigledno bio u velikoj nevolji i očigledno će mu biti neophodna Teremonova pomoć, najbolja moguća.

"Dajte mi Tano Specijal", reče Teremon kelneru. "Ne, stanite... neka bude dupli. Tano Sita, može?"

"Dupli beli laki", reče kelner. "Stiže odmah."

Veče je bilo blago. Teremon je ovde bio stalni gost i uživao je određene povlastice, tako da je dobio svoj uobičajeni sto za toplo vreme na terasi s koje se pružao pogled na grad. Svetiljke u centru grada veselo su svetlucale. Onos je zašao pre sat ili dva i sada su se na nebu nalazili samo Trej i Patru, koji su prigušeno blistali na istoku, bacajući krute dvostruke senke dok su se spuštali ka jutru.

Gledajući ih, Teremon se pitao koja će se sunca sutra naći na nebu. Sve vreme su se smenjivala, stvarajući veličanstven i nikad isti prizor. Onos, svakako... u to nije bilo sumnje, jer on je bio vidljiv bar izvesno vreme svakog dana u godini, to je čak i on znao... i koje još? Dovim, Tano i Sita, da bi bio dan četiri sunca? Nije bio siguran. Možda je trebalo da se pojave jedino Tano i Sita, zajedno sa Onosom koji će biti vidljiv samo nekoliko časova oko podneva. To bi bilo sumorno. Međutim, posle drugog gutljaja, podsetio se da ovo nije bilo godišnje doba tokom koga se Onos pojavljuje samo nakratko. Što znači da će sutra najverovatnije osvanuti dan tri sunca, ako se ne pojave samo Onos i Dovim.

Tako je bilo teško držati sve to u glavi...

Mogao je da zatraži almanah, da mu je stvarno bilo stalo. Ali nije. Pojedini ljudi kao da su uvek znali kakva će sunca biti narednog dana... Binaj je, razume se, bio jedan od takvih... međutim, Teramon je na sve to gledao krajnje nehajno. Sve dok neko sunce narednog dana bude tamo gore, Teramonu nije bilo naročito važno koje je. A jedno je uvek bilo... ili dva ili tri, u stvari, a ponekad i četiri. Na to ste mogli računati. S vremena na vreme, bilo ih je čak pet.

Stiglo mu je piće. Dobrano je potegao i zadovoljno izdahnuo vazduh. Kako je samo dobar bio taj Tano Specijal! Dobar, jaki beli rum sa ostrva VilKaren, pomešan sa čašicom još jačeg bistrog proizvoda, naročitog ukusa, koji se destiliše na obali Bagilara, i sa sasvim malo sgarino soka koji se dodaje da bi neznatno razblažio piće... ah, veličanstveno! Teremon nije bio izraziti pijanac, za kakve već poslovično smatraju novinare, ali smatrao bi dan propalim ako ne bi uspeo da pronađe vremena za dva Tanoa Specijal u onim tihim sumračnim časovima po Onosovom zalasku.

"Izgleda da uživaš u tome, Teremone", začu on iza sebe poznati glas.

"Binaje! Poranio si!"

"Deset minuta. Šta to piješ?"

"Uobičajeno. Tano Specijal."

"Odlično. Mislim da ću i ja jedan."

"Ti?" Teremon se zabljuje u svog prijatelja. Koliko je znao, najžešća stvar koju je Binaj ikada popio bio je voćni sok. Nije mogao da se seti da je ikada video astronoma da pije bilo šta jače.

Međutim, večeras je Binaj izgledao nekako čudno... oronulo, umorno, istrošeno. Oči su mu gotovo grozničavo sijale.

"Kelner!" pozva Teremon. Bilo je zabrinjavajuće posmatrati Binaja kako guta piće. Posle prvog

gutljaja ostao je bez daha, kao da je udar bio mnogo snažniji nego što je očekivao, ali onda se žurno ponovo prihvatio čaše, potegao iz nje drugi, pa treći put.

"Polako", požuri da ga opomene Teremon. "Za pet minuta će ti se vrteti u glavi."

"Već mi se vrti."

"Pio si i pre nego što si došao ovamo?"

"Ne, ne od pića", odvrati Binaj. "Od doživljenog šoka. Zbrke." Spustio je piće i žalosno se zagledao u gradska svetla. Posle samo jednog trenutka ponovo je dohvatio čašu, gotovo odsutno, i iskapio ostatak. "Ne bi trebalo odmah da uzmem još jedno, zar ne, Teremone?"

"Sumnjam." Teremon ispruži ruku i lagano spusti šaku na astronomov zglavak. "Šta se događa, drugar? Ispričaj mi."

"Teško... teško je to objasniti."

"Ma hajde! Nisam tako naivan. Ti i Raista..."

"Ne! Već sam ti kazao, ovo nema nikakve veze s njom. Nikakve."

"U redu. Verujem ti."

Binaj primeti: "Možda bi ipak trebalo da naručim još jedno piće."

"Malo kasnije. Hajde, Binaje. Šta je posredi?"

Binaj uzdahnu. "Poznato ti je na šta se odnosi Teorija opšte gravitacije, zar ne, Teremone?"

"Svakako. Hoću da kažem, ne bih umeo tačno da ti objasnim njeno značenje... na Kalgašu je razume samo dvanaestoro ljudi, je li tako?... ali ti mogu sasvim sigurno reći šta ona predstavlja... manje više."

"Znači i ti veruješ u to đubre", primeti Binaj, oštro se nasmejavši. "To da je Teorija gravitacije tako složena da samo dvanaestoro ljudi razume njenu matematiku."

"O tome oduvek slušam."

"To što ti oduvek slušaš predstavlja folklor za neuke", odvrati Binaj. "Mogao bih da ti sažmem svu osnovnu matematiku u jednu rečenicu, i ti bi najverovatnije, takođe, razumeo šta ti govorim."

"Ti bi to mogao? I ja bih razumeo?"

"Sasvim sigurno. Slušaj, Teremone: Zakon opšte gravitacije... Teorija opšte gravitacije, mislim... tvrdi da postoji kohezivna sila među svim telima u Vaseljeni. Njena jačina između bilo koja dva tela jednaka je proizvodu njihovih masa podeljenim kvadratom njihove udaljenosti. Jednostavno."

"I to je sve?"

"To je dovoljno! Trebalo je da prođe četiri stotine godina da se dođe do toga."

"Zašto tako dugo? Kako si ti to meni izložio, izgleda krajnje jednostavno."

"Zato što značajni zakoni ne nastaju u blesku trenutnog nadahnuća, kako biste vi novinari želeli da verujete. Obično je neophodan kombinovan rad svih naučnika na jednom svetu tokom nekoliko stoleća. Još od vremena kada je Genovi 41 otkrio da se Kalgaš okreće oko Onosa, a ne obrnuto... a to je bilo pre otprilike četiri veka... astronomi su se bavili problemom zašto se svih šest sunaca pojavljuje i nestaje na nebu onako kako to čine. Beleženo je njihovo složeno kretanje, analizirano i raspetljivano. Teorije su smenjivale jedna drugu i svaka je bila naprednija od prethodne, proveravane su, osporavane, podešavane i napuštane, ponovo oživljavane i pretvarane u nešto drugo. Bio je to vraški posao."

Teremon zamišljeno klimnu i iskapi piće. Zatim dade kelneru znak da donese još dva. Binaj je izgledao dovoljno smiren, bar dok je govorio o nauci, pomisli on.

"Pre nekih trideset godina", nastavi astronom, "taj Ator 77 usavršio je celu stvar, pokazavši da Teorija opšte gravitacije odgovara tačno orbitalnom kretanju šest sunaca. Bilo je to zadivljujuće dostignuće. Jedno od najvećih ostvarenja čiste logike do koga je neko ikada došao."

"Poznato mi je koliko poštuješ toga čoveka", primeti Teremon. "Ali kakve sve to veze ima sa..."

"Prelazim na stvar." Binaj ustade i uputi se ka ivici terase, ponevši sa sobom svoje drugo piće.

Izvesno vreme je ostao tamo da stoji u tišini, zagledan u daleke Treja i Patrua.

Teremonu se učinilo da Binaj počinje ponovo da se uzbuđuje: strpljivo je ćutke čekao da čuje zašto. Posle izvesnog vremena Binaj otpi jedan poveći gutljaj i konačno reče, i dalje stojeći okrenut leđima:

"Problem je u ovome. Pre nekoliko meseci počeo sam da radim na ponovnim izračunavanjima kretanja Kalgaša oko Onosa, koristeći se pri tom velikim novim univerzitetskim kompjuterom. Snabdeo sam kompjuter podacima o orbiti Kalgaša tokom poslednjih šest nedelja i naložio mu da predvidi orbitalna kretanja do kraja godine. Nisam očekivao nikakva iznenađenja. Mislim da mi je samo bio potreban izgovor da se zezam sa kompjuterom. Razume se, upotrebio sam zakon gravitacije u postavci svojih proračuna." Iznenada se okrenuo. Pogled mu je bio prazan, kao da pred sobom vidi duha. "Teremone, nije ispalo dobro."

"Ne razumem."

"Orbita do koje je kompjuter došao nije se podudarala sa hipotetičkom orbitom koju sam očekivao da ću dobiti. Nisam jednostavno uzeo u obzir samo sistem Kalgaš-Onos, to ti je jasno. Uzeo sam u obzir svu zbrku koju će izazvati ostala sunca. I šta sam dobio... ono što je kompjuter tvrdio da je prava orbita Kalgaša... veoma se razlikovalo od orbite na koju je ukazivala Atorova Teorija gravitacije."

"Ali kazao si da si koristio Atorove zakone gravitacije u postavci zadatka", primeti zbunjeno Teremon.

"Jesam."

"Kako onda..." Teremonove oči odjednom zasijaše. "Blagi Bože, čoveče! Kakva priča! Da l' ti to meni hoćeš da kažeš da je sasvim novi superkompjuter na univerzitetu Saro, koji košta ne smem ni da pomislim koliko miliona kredita, neispravan? Da je došlo do džinovskog skandaloznog rasipanja novca poreznika? Da..."

"S kompjuterom je sve u redu, Teremone. Veruj mi."

"Možeš li biti siguran u to?"

"Sasvim."

"Šta... onda...?"

"Možda sam dao kompjuteru pogrešne brojke, možda. To je strašan kompjuter, ali ne može dati ispravan odgovor na osnovu pogrešnog polaznog podatka."

"Znači, zbog toga si toliko uznemiren, Binaje! Slušaj, čoveče, ljudski je pokatkad grešiti. Ne smeš biti toliko strog prema sebi. Ti..."

"Morao sam, kao prvo, biti potpuno siguran da sam uneo tačne brojke u kompjuter, kao i da sam mu dao ispravne teorijske postulate koje će koristiti u obradi tih brojki", nastavi Binaj, tako čvrsto stežući čašu da mu se šaka tresla. Čaša je bila prazna, primeti Teremon. "Kao što reče, ljudski je ponekad grešiti. Zato sam pozvao dvojicu nadarenih studenata sa poslednje godine i pustio njih da se pozabave tim problemom. Danas su mi doneli rezultate do kojih su došli. To je bio onaj tako važan sastanak, zbog koga sam kazao da ne mogu da se vidim s tobom. Teremone, potvrdili su moja otkrića. Dobili su isto odstupanje od orbite kao i ja."

"Ali ako je kompjuter bio u pravu, onda... onda..." Teremon odmahnu glavom. "Šta onda? Teorija o opštoj gravitaciji je pogrešna? Je l' to hoćeš da kažeš?"

"Da."

Binaj je s teškom mukom izgovorio tu reč. Bio je zapanjen, vrtelo mu se, potpuno pometen.

Teremon ga je proučavao. Nema sumnje da je sve ovo zbunjivalo Binaja i bilo za njega vrlo neprijatno. Međutim, novinar nikako nije mogao da shvati zašto ga je to toliko pogodilo.

A onda, iznenada, sve je shvatio.

"U pitanju je Ator! Plašiš se da povrediš Atora, zar ne?"

"Tačno, o tome je reč", odvrati Binaj, uputivši Teremonu pogled pun gotovo patetične zahvalnosti što je sagledao pravo stanje stvari. Skljokao se u stolicu, uvučenih ramena, pognute glave. Zatim je kazao prigušenim glasom: "Starca bi ubilo kada bi saznao da je neko pronašao rupu u njegovoj predivnoj teoriji. Da sam ja, upravo ja, pronašao rupu u njoj. Bio mi je kao drugi otac, Teremone. Sve što sam postigao u poslednjih deset godina učinio sam pod njegovim vođstvom, on me je hrabrio, obasipao me svojom... svojom ljubavlju, ukratko rečeno. A ja mu sada ovako vraćam. Ne samo da bih uništio njegovo životno delo... ranio bih njega, Teremone, njega."

"Da li si razmišljao o tome da jednostavno ne obelodaniš svoje nalaze?"

Binaj je bio zaprepašćen. "Znaš da to ne bih mogao!"

"Da. Da, znam. Ali morao sam da proverim da li si razmišljao o tome."

"Da li sam razmišljao o nečem nezamislivom? Razume se da nisam. Uopšte mi nije palo na pamet. Ali šta da radim, Teremone? Pretpostavljam da bih jednostavno mogao baciti sve hartije i pretvarati se da nikada nisam ni zavirio u to. Ali to bi bilo čudovišno. Što znači da se sve svodi na to da mogu birati između gaženja vlastite naučničke savesti i Atorovog uništenja. Uništenja čoveka koga sam smatrao ne samo najmerodavnijim u mojoj profesiji, već i svojim filozofskim mentorom."

"Znači da i nije bio neki mentor."

Astronomove oči se zaprepašćeno i besno razrogačiše. "Šta reče, Teremone!"

"Polako. Polako." Teremon pomirljivo raširi ruke. "Čini mi se, Binaje, da si suviše snishodljiv prema njemu. Ako je Ator zaista tako veliki čovek kakvim ga ti smatraš, za njega će biti važnija naučna istina od vlastitog ugleda. Razumeš li šta hoću da kažem? Atorova teorija je samo to: teorija. Ti si je nazvao Zakonom gravitacije pre nekoliko minuta, a zatim si se ispravio. To je teorija... hipoteza... nagađanje. Svakako najbolje do koga je iko do sada došao, ali to ne znači da je ispravno. Nauka se sastoji od aproksimacija koje se postepeno približavaju istini, davno si mi to kazao, i ja to nikada nisam zaboravio. Što znači da su sve teorije podložne stalnom prispitivanju i promenama, zar ne? A ako se kojim slučajem ispostavi da nisu dovoljno blizu istine, treba ih zameniti nečim što joj je bliže. Jesam li u pravu, Binaje? Kaži!"

"Naruči mi još jedno piće, Teremone?"

"Ne. Saslušaj me: ima još. Kažeš da si strašno zabrinut za Atora... star je; pretpostavljam da je vrlo krhak... da nemaš srca da mu kažeš kako si pronašao pukotinu u njegovoj teoriji. U redu. To je pošteno i odano od tebe. Ali razmisli malo o ovome, hoćeš li? Ako je izračunavanje orbite Kalgaša toliko važno, neko drugi će vrlo verovatno nabasati na tu pukotinu u Atorovoj teoriji pre ili kasnije, a ta druga osoba teško da će biti u toj meri taktična kada bude obavestavala Atora o tome kao što bi ti bio. To bi čak mogao biti i neki Atorov profesionalni suparnik, njegov otvoreni neprijatelj... svaki naučnik ima neprijatelja, mnogo puta si mi to ponovio. Zar ne bi bilo bolje da ti odeš do Atora i kažeš mu, nežno, pažljivo, šta si otkrio, nego da to sam jednog jutra pročita u Hronici?"

"Tako je", prošaputa Binaj. "Potpuno si u pravu."

"Znači, otići ćeš do njega?"

"Da. Da. Pretpostavljam da moram", Binaj je grizao usnu. "Osećam se tako jadno zbog svega ovoga, Teremone. Kao da sam nekog ubio."

"Znam. Ali nećeš ubiti Atora, već manjkavu teoriju. Manjkavim teorijama ne sme se dozvoliti da opstanu. Duguješ to i Atoru i sebi, moraš dozvoliti istini da ispliva na površinu." Teremon zastade.

Odjednom mu pade na pamet nova zapanjujuća ideja. "Razume se, postoji još jedna mogućnost. Ja sam samo laik, kao što znaš, i verovatno ćeš me ismejati... Postoji li bilo kakva mogućnost da je Teorija gravitacije ispravna, uprkos svemu, i da su brojke koje je izbacio kompjuter za orbitu Kalgaša takođe tačne, a da je za neslaganje rezultata odgovoran neki treći činilac, nešto potpuno nepoznato?"

"Pretpostavljam da je tako nešto moguće", odvrati Binaj jednoličnim, ravnodušnim glasom. "Ali kada jednom počneš da kopaš po tajanstvenim nepoznatim činiocima, polako zalaziš u kraljevstvo mašte... evo ti primer. Pretpostavimo da tamo gore postoji nevidljivo sedmo sunce... ima masu, stvaraju gravitacionu silu, ali mi ga jednostavno ne možemo videti. Pošto ne znamo za njegovo postojanje, nismo ga uvrstili u naša gravitaciona izračunavanja, i tako smo dobili uvrnute brojke. Je li na tako nešto misliš?"

"Zašto da ne?"

"Zašto onda ne bismo pretpostavili da ima pet nevidljivih sunaca? Pedeset? Možda i neki nevidljivi džin koji gura planete unaokolo po svom ćefu? Ili možda ogromni zmaj čiji dah skreće Kalgaš sa njegovog puta? Ne možemo to poreći, zar ne? Kada počneš da upotrebljavaš možda, Teremone, sve postaje moguće i onda ništa više nema smisla. Bar ne za mene. Umem samo da se nosim sa onim za šta znam da je stvarno. Možda si ti u pravu što se tiče tog nepoznatog činioca i da stoga gravitacioni zakoni ne važe. Nadam se da je tako. Ali ne mogu da se prihvatim ozbiljnog posla na osnovu toga. Jedino mogu da odem do Atora, što ću i učiniti, to ti obećavam, i da mu prenesem ono što je kompjuter meni izbacio. Ne bih se usudio da nagovestim niti njemu niti bilo kome drugom da za celu zbrku krivim do sada neotkriveni "nepoznati činilac". Jer bih zvučao isto onoliko ludo kao i Apostoli plamena, koji tvrde da znaju svu silu tajanstvenih otkrovenja.... Teremone, stvarno mi je potrebno još jedno piće."

"Da. Dobro. A kad već pomenu Apostole plamena..."

"Želiš da ti dam izjavu, nisam zaboravio." Binaj pređe umorno šakom ispred lica. "Da. Da. Neću te izneveriti. Večeras si mi bio od ogromne pomoći. Šta su ono Apostoli ovog puta tačno rekli? Zaboravio sam."

"Reč je o Mondioru 71", podseti ga Teremon. "Glavom i bradom veliki Mambo-Džambo. A kazao je... čekaj da promislim... da će uskoro kucnuti čas kada bogovi nameravaju da pročiste ovaj svet od greha; da on može izračunati tačan dan, čak i tačan čas, kada će nas stići zaslužena kazna."

Binaj uzdahnu. "Šta je tu novo? Zar to ne ponavljaju već godinama?"

"Tako je, ali počeli su da iznose sve više krvavih pojedinosti. U pitanju je tvrdnja Apostola, kao što znaš, da ovo neće biti prvi put da je svet uništen. Oni propovedaju da su bogovi namerno stvorili nesavršeno čovečanstvo, probe radi, i da su nam stavili na raspolaganje jednu jedinu godinu... božansku, ne ovu našu, situ... da se oblikujemo. To se zove Godina pobožnosti i traje tačno 2049 naših godina. Stalno iznova, kada se okonča Godina pobožnosti, bogovi otkrivaju da smo i dalje zli i grešni, i zato uništavaju svet šaljući na nas nebeske Plamenove sa svetih mesta na nebu koja su poznata kao Zvezde. Tako bar tvrde Apostoli."

"Zvezde?" ponovi Binaj. "Misli li on to na sunca?"

"Ne, na Zvezde. Mondior kaže da se Zvezde bitno razlikuju od šest sunaca... Zar nikada nisi obratio pažnju na te stvari, Binaje?"

"Nisam. Za ime sveta, i zašto bih?"

"U svakom slučaju, kada se Godina pobožnosti okonča i ništa se na Kalgašu ne popravi, u moralnom smislu, te Zvezde ispuste na nas neku vrstu svete vatre i spale nas. Modior tvrdi da se to dogodilo mnogo puta. Ali svakog puta bogovi se pokažu milostivi, ili bar jedan deo njih; svaki put

kada svet biva uništen, milosrdniji bogovi odnesu prevagu nad onim neumoljivijim i čovečanstvo dobija još jednu priliku. I tako oni najpobožniji među preživelim bivaju spaseni iz holokosta i dobijaju novi rok: čovečanstvo dobija novih 2049 godina da se oslobodi svojih zlih poriva. Mondior kaže da je to vreme ponovo na izmaku. Prošlo je gotovo 2048 godina od poslednje kataklizme. Za nekih četrnaest meseci sva će sunca nestati i onda će one njegove užasne Zvezde početi da šalju plamen sa crnog neba kako bi zbrisali zle. Tačnije, naredne godine devetnaestog teptara."

"Četrnaest meseci", promrmlja Binaj. "Devetnaestog teptara. Sasvim je određen što se toga tiče, zar ne? Pretpotavljam da zna i tačan čas kada će se to dogoditi?"

"Tako bar kaže. Zato želim da dobijem izjavu od nekoga ko ima veze sa Opservatorijom, najviše bih voleo od tebe. Poslednja Mondiorova tvrdnja glasi da se tačan čas katastrofe može naučno izračunati... da nije reč samo o nečemu što je ustanovljeno kao dogma u Knjizi Otkrovenja, već je to stvar proračuna kakve astronomi vrše pri ... pri..."

Teremon začuta.

"Pri izračunavanju orbitalnih kretanja sunaca i sveta?" zajedljivo upita Binaj.

"Ovaj, da", odvrati Teremon posramljeno.

"Onda možda ipak ima nade za svet, ako Apostoli ne mogu bolje da obave posao od nas."

"Potrebna mi je izjava, Binaje."

"Da. Jasno mi je." Stigla je naredna tura pića. Binaj obuhvati šakom čašu. "Pokušaj da iskoristiš ovo", reče posle jednog trenutka. 'Glavni zadatak nauke jeste da razdvoji istinu od neistine, u nadi da će otkriti temelj na kome Vaseljena uistinu počiva. Stavljanje istine u službu neistine ne spada u naučne metode kojima se mi na univerzitetu služimo. Sada smo u stanju da predvidimo kretanje sunaca na nebesima, da... ali čak ako upotrebimo i naš najbolji kompjuter, nismo ništa bliži mogućnosti da proreknemo volju bogova no što smo ranije bili. Niti ćemo ikada biti, pretpostavljam.' Kako ti se čini?"

"Savršeno", reče Teremon. "Da proverimo jesam li sve zapisao. 'Glavni zadatak nauke jeste da razdvoji istinu od neistine, u nadi da...' Šta zatim sledi, Binaje?"

Binaj ponovi sve ispočetka reč po reč, kao da je ceo tekst naučio napamet nekoliko časova ranije. Zatim iskapi i treće piće u jednom jedinom zaprepašćujućem dahu.

Potom ustade, osmehnu se prvi put te večeri i ispruži po podu koliko je dug.

Oči Atora 77 se suziše dok je pomno pregledavao mali svežanj isprintanih listova koji su ležali pred njim na stolu kao da su karte kontinenata za koje niko nije znao da postoje.

Bio je veoma miran. Bio je zadivljen svojom mirnoćom.

"Veoma zanimljivo, Binaje", lagano je kazao. "Veoma, veoma zanimljivo."

"Ne smemo, razume se, prenebregnuti mogućnost, gospodine, da ne samo da sam ja napravio neku suštinsku grešku u osnovnim pretpostavkama, već da su i Jimot i Faro..."

"Da ste sva trojica pogrešili u postavljanju osnovnih postulata? Ne, Binaje. Mislím da niste."

"Samo sam hteo da ukažem na to da to nije nemoguće."

"Molim te", reče Ator. "Pusti me da razmislim."

Bila je sredina prepodneva. Onos je sijao na nebu u svom svojem sjaju, vidljiv kroz visoki prozor direktorske kancelarije u Opservatoriji. Dovim se jedva nazirao, tek kao jedna mala, tamnocrvena tačka svetlosti, koja je prelazila visoko preko severnog neba.

Ator je prelistavao hartije, sve vreme ih premeštajući po stolu. Ispremeštao ih je još jednom. Čudno kako je to mirno primio, pomisli on. Binaj je bio taj koga je ovo potpuno iscrplo; a on sam jedva da je uopšte reagovao.

Možda sam u šoku, nagađao je Ator.

"Evo ovde, gospodine, to je orbita Kalgaša dobijena na osnovu opšte prihvaćenih proračuna iz almanaha. A ovde, imamo isprintano predviđanje orbite koje je novi kompjuter..."

"Molim te, Binaje. Rekoh da želim da razmislim."

Binaj nespretno klimnu. Ator mu se osmehnu, što mu uopšte nije lako palo. Strašni poglavar Opservatorije, visoki, mršavi čovek zapovedničkog izgleda, sa zadivljujuće gustom šumom sede kose, dozvolio je sebi još veoma davno da sklizne u ulogu Neprijatnog Diva Nauke tako da mu je bilo teško da je se otrese i ponaša se kao sva druga ljudska bića. Bar mu je to bilo teško dok je boravio ovde u Opservatoriji, gde su ga svi smatrali nekom vrstom poluboga. Kod kuće, sa ženom, decom i naročito sa gomilom bučnih unučića, stvari su stajale drugačije.

Znači, opšta gravitacija nije bila baš sasvim tačna, je li tako?

Ne! Ne, to nije bilo moguće! Svaki atom zdravog razuma u njemu bunio se protiv te pomisli. Na zamisli opšte gravitacije zasnivala su se sva tumačenja ustrojstva Vaseljene, Ator je bio ubeđen u to. Ator je znao. Bila je suviše jasna, suviše logična, suviše divna, da bi bila pogrešna.

Kada bi neko uklonio opštu gravitaciju, cela logika kosmosa raspala bi se u kaos.

Nepojmljivo. Nezamislivo.

Ali ove brojke... ovaj prokleti Binajev izveštaj...

"Vidim da ste ljuti, gospodine." Ponovo poče da čavrlja Binaj! "Želim da vam kažem, da vas potpuno razumem... ovo vas je sigurno strašno pogodilo... svako bi bio ljut, kada bi mu neko na ovaj način ugrozio životno delo..."

"Binaje..."

"Dozvolite mi da završim, gospodine, sve bih dao da danas nisam morao ovo da vam donesem. Znam da ste besni na mene pošto sam došao ovamo s tim, ali samo mogu da kažem da sam dugo i mnogo razmišljao pre nego što sam to učinio. Želeo sam sve da spalim i zaboravim da sam se ikada upustio u nešto slično. Zaprepašćen sam onim što sam otkrio, kao i činjenicom da sam upravo ja..."

"Binaje", ponovi Ator, krajnje pretećim glasom.

"Gospodine?"

"Besan sam na tebe, to je tačno. Ali ne iz razloga koji se tebi motaju po glavi."

"Gospodine?"

"Kao prvo, nervira me tvoje trućanje, u trenutku kada jedino želim da posedim ovde i na miru razmotrim dublji smisao ovih hartija kojima si me upravo zasuo. Kao drugo, i mnogo važnije, neopisivo sam besan što si makar i trenutak oklevao da mi doneseš svoje nalaze. Zašto si toliko dugo čekao?"

"Tek sam juče završio ponovno proveravanje."

"Juče! Onda je trebalo juče da budeš ovde! Da li ti to odista hoćeš da kažeš, Binaje, da si ozbiljno ramišljao da sve ovo zataškaš? Da jedinstavno odbaciš rezultate do kojih si došao i ništa ne kažeš?"

"Ne, gospodine", skrušeno odvratila Binaj. "Ni u jednom trenutku nisam, u stvari, pomišljao na tako nešto."

"Pa, bar je to utešno. Reci mi, čoveče, zar stvarno misliš da sam u toj meri zaljubljen u vlastitu prelepu teoriju da bih tražio od jednog od svojih najnadarenijih saradnika da me poštedi neprijatne vesti da teorija nije savršena?"

"Ne, gospodine. Razume se da ne."

"Zašto onda nisi dotrčao ovamo sa vestima istog trenutka kada si bio siguran da si u pravu?"

"Zato što... zato, gospodine..." Izgledalo je kao da bi Binaj bio najsrećniji kada bi mogao da nestane u tepihu. "Zato što sam znao koliko će vas to uznemiriti. Jer sam mislio da biste se mogli... u toj meri uzbuditi da to naudi vašem zdravlju. Zato sam se nećkao i prvo razgovarao sa nekolicinom prijatelja, razmislio o svom položaju u svemu tome i došao do zaključka da stvarno nemam izbora. Morao sam vam kazati da Teorija opšte..."

"Znači, ti stvarno veruješ da svoju teoriju više volim od istine, a?"

"Oh, ne, ne, gospodine!"

Ator se ponovo osmehnuo, a ovog puta mu to nije predstavljalo nikakav napor. "Ali volim je, znaš. I ja sam ljudsko biće, verovao to ili ne. Teorija opšte gravitacije donela mi je sve moguće počasti koje je ova planeta mogla da ponudi. Ona je moj pasoš za besmrtnost, Binaje. Poznato ti je to. A to što moram da se pozabavim mogućnošću da je teorija pogrešna... oh, to je i te kakav šok, Binaje, probada me skroz naskroz. U to možeš biti sasvim siguran... Razume se, i dalje verujem da je moja teorija ispravna."

"Gospodine?" izgovori Binaj sa očiglednim zaprepašćenjem. "Ali ja sam proveravao i proveravao i..."

"Oh, tvoji nalazi su tačni, ubeđen sam u to. Da ste ti, Faro i Jimet sva trojica pogrešili... ne, ne, već sam ti kazao da to ne smatram mogućim. Ali ovo što si dobio ne obara nužno opštu gravitaciju."

Binaj trepnu nekoliko puta. "Ne obara?"

"Svakako da ne", reče Ator, sve zagrejaniji za novonastalu situaciju. Sada je bio gotovo veseo. Mrtvački, nestvarni spokoj iz prvih nekoliko trenutaka povukao se pred sasvim različitim mirom koji čovek oseti dok traga za istinom. "Šta nam, konačno, govori Teorija opšte gravitacije? Da svako telo u Vaseljeni utiče silom na sva ostala tela, u zavisnosti od mase i udaljenosti. I šta si ti pokušao da učiniš kada si upotrebio opštu gravitaciju kako bi izračunao orbitu Kalgaša? Da uneseš činilac gravitacionog udara kojim razna astronomska tela utiču na naš svet na njegovom putu oko Onosa. Je li tako?"

"Da, gospodine."

"Onda nema potrebe da odbacimo Teoriju opšte gravitacije, bar ne za sada. Potrebno je, međutim, moj prijatelju, da ponovo razmotrimo naše shvatanje Vaseljene, i da odredimo da li prenebregavamo nešto što bi trebalo da unesemo u svoje proračune... neki tajanstveni činilac, to jest nešto što nam je potpuno nepoznato i što svojom gravitacionom silom utiče na Kalgaš, a nije uzeto u obzir."

Binaj iznenađeno podiže obrve. Sav zapanjen je zurio u Atora.

A onda je počeo da se smeje. U početku je uspevo da se suzdrži čvrsto stežući vilice, ali onda je počeo da se smejlji, usled čega je pogrbio ramena i stao prigušeno da kašljuca; a zatim je morao obema šakama da pokrije usta kako bi potisnuo bujicu veselja.

Ator ga je zgranuto gledao.

"Nepoznati činilac!" lanu Binaj posle jednog trenutka. "Zmaj na nebu! Nevidljivi div!"

"Zmajevi? Divovi? O čemu ti to pričaš, dečače?"

"Sinoć... Teremon 762... oh, gospodine, izvinite, stvarno mi je žao..." Binaj se trudio da povрати samokontrolu. Mišići lica su mu se grčili; pomahnitalo je treptao i borio se za vazduh; na trenutak se okrenuo u stranu, a kada se vratio, bio je gotovo sasvim pribran. Posramljeno je kazao: "Popio sam nekoliko čašica sa Teremenom 762 sinoć... novinarom kolumnistom... i kazao mu ponešto o onome što sam otkrio i o tome kako mi je neprijatno da vam podnesem svoje nalaze."

"Poverio si se novinaru?"

"Poverljivom. Bliskom prijatelju."

"Svi su oni bitange, Binaje. Veruj mi."

"Ovaj nije, gospodine. Poznajem ga, i znam da nikada ne bi učinio ništa čime bi me povredio ili uvredio. U stvari, Teremon mi je dao nekoliko odličnih saveta, to jest hoću da kažem da mi je rekao da moram doći ovamo i ja sam zbog toga i došao. Ali takođe... pokušavši da mi pruži malo nade, znate, izvesnu utehu... rekao je isto što i vi, da možda postoji neki 'nepoznati činilac'... njegov izraz, nepoznati činilac... koji nam onemogućava da shvatimo orbitu Kalgaša. Nasmejao sam se i kazao mu da nema koristi od uvlačenja nepoznatih činilaca u ovu situaciju, jer to predstavlja suviše lako rešenje. Predložio sam... sarkastično, razume se... da ako se poslužimo bilo kakvom sličnom hipotezom, isto tako možemo ubeđivati sebe da postoji neki nevidljivi div koji gura Kalgaš sa orbite, ili da je uzrok tome dah džinovskog zmaja. A sada vi, gospodine, razmišljate na isti način... a niste laik poput Teremona, već najveći astronom na svetu! Shvatate kako se budalasto osećam, gospodine?"

"Mislim da shvatam", odvrati Ator. Sve ovo je postajalo pomalo neugodno. On provuče šaku kroz svoju upečatljivo sedu grivu i uputi Binaju pogled u kome se naziralo i da je iznerviran i da saoseća s njim. "Bio si u pravu kada si kazao svom prijatelju da nema koristi od izmišljanja fantazija u rešavanju problema. Ali nasumični predlozi laika mogu ponekad biti korisni. Jer koliko znamo, postoji neki nepoznati činilac koji utiče na orbitu Kalgaša. Moramo bar razmotriti tu mogućnost pre nego što odbacimo teoriju. Mislim da ovde moramo upotrebiti Targolin mač. Znaš šta je to, Binaje?"

"Svakako, gospodine. Načelo štedljivosti. Prvi ga je izrekao sarednjevekovni filozof Targola 14, koji je kazao: 'Moramo provući mač kroz svaku hipotezu koja nije neophodna', ili neke slične reči sa istim značenjem."

"Odlično, Binaje. Mada su mene učili da glasi 'Ako nam se ponudi nekoliko hipoteza, naše razmatranje treba da započnemo tako što ćemo po najsloženijom lupiti mačem'. Pred nama su hipoteze da je Teorija opšte gravitacije u nečemu pogrešna, a nasuprot nje hipoteza da si izostavio neki nepoznati činilac ili možda neki činilac koji se ne može saznati u izračunavanju orbite Kalgaša. Ako prihvatimo prvu hipotezu, onda sve što mislimo da znamo o ustrojstvu Vaseljene pada u vodu. Ako prihvatimo drugu, treba samo da otkrijemo taj nepoznati činilac, i na taj način sačuvamo osnovni poredak stvari. Mnogo je jednostavnije pokušati da se pronade nešto što smo možda prevideli nego doći do novog opšteg zakona po kome se kreću nebeska tela. I tako, hipoteza da je Teorija gravitacije pogrešna pada pred Targolinim mačem i mi počinjemo naša istraživanja radom na jednostavnijem objašnjenju problema. A Binaje? Šta kažeš na to?"

Binaj je sav sijao.

"Znači, ipak nisam porekao opštu gravitaciju!"

"Bar ne za sada. Verovatno si sebi obezbedio mesto u istoriji nauke, ali još ne znamo da li kao razobličavač ili utemeljivač. Molimo se da bude ovo drugo. A sada moramo da se udubimo u razmišljanje, mladiću."

Ator 77 je sklopio oči i protrljao čelo, koje je počelo da ga boli. Prošlo je mnogo vremena od kada se bavio pravom naukom, shvati on. Gotovo potpuno se posvetio administrativnom poslu u Opservatoriji u proteklih osam ili deset godina. Ali um koji je došao do Teorije opšte gravitacije možda je još skrivao po koju misao, pomisli on...

"Prvo, želim pobliže da razmotrim ove tvoje proračune", reče on. "A onda, pretpostavljam, i da ponovo razmotrim vlastitu teoriju."

Štab Apostola plamena bio je jedna vitka ali veličanstvena kula od sjajnog zlatnog kamena koja se uzdizala poput kakvog blistavog koplja iznad reke Sepitan u ekskluzivnom kvartu Birigam u Sarou. Ta uznoseća kula, pomisli Teremon, mora da je jedna od najdragocenijih nekretnina u celom glavnom gradu.

Nikada ranije nije o tome razmišljao, ali Apostoli mora da su bili neverovatno bogata grupa. Imali su vlastite radio-stanice i televizijske stanice, izdavali su časopise i novine, njihova je bila ova moćna kula. A verovatno su kontrolisali i svu silu ostale imovine, za koju se nije otvoreno znalo da njima pripada. Pitao se kako je to bilo moguće. Gomila fanatičnih sveštenika puritanaca? Kako su uspeali da se dočepaju toliko stotina miliona kredita?

Ali prisetio se da su neki poznati industrijalci, kao Botiker 888 i Vivin 99, bili otvorene pristalice učenja koje su zagovarali Mondior i njegovi Apostoli. Ne bi ga iznenadilo da otkrije da su Botiker, Vivin i drugi slični njima svojim ogromnim priložima uvećavali blago Apostola.

A ako je ta organizacija bila stara samo deseti deo onoga koliko tvrdi da jeste... deset hiljada godina, tako su govorili... i ako je tokom vekova mudro ulagala svoj novac, nema načina da se tačno odredi šta su Apostoli mogli postići zahvaljujući kamatama i kamatama na kamate, pomisli Teremon. Možda su vredeli milijarde. Možda su potajno posedovali pola grada Saro.

Vredi zaviriti unutra, reče Teramon sam sebi.

Ušao je u nepregledno predvorje velike kule, puno odjeka, i sa strahopoštovanjem stao da zaviruje unaokolo. Iako nikada ranije nije bio ovde, čuo je da je bila neverovatno raskošna kako unutra tako i spolja. Ali ništa od onoga što je čuo nije ga pripremio na stvarni izgled zgrade kultista.

Uglačani mermerni pod, sa umecima u šest blistavih boja, protezao se koliko mu je pogled sezao. Zidovi su bili prekriveni svetlucavim zlatnim mozaicima apstraktnih šara, koji su se uzdizali do lučnih svodova visoko iznad glave. Lusteri od upredenog zlata i srebra bacali su treperavi snop bleštave svetlosti po svemu.

Nasuprot ulazu Teremon ugleda nešto što je ličilo na model cele Vaseljene, očigledno izrađen od dragocenih metala i dragulja: ogromne kugle, koje su, kako se činilo, predstavljale šest sunaca, visile su sa tvanice na nevidljivim žicama. Svaka od njih bacala je utvarnu svetlost: iz najveće - a to mora da je bio Onos - dopirao je zlatni zrak; nejasni crvenkasti sjaj slivao se iz kugle koja je predstavljala Dovima; hladna, tvrda, plavičasto-bela svetlost poticala je iz para Tano-Sita, a nežnija, bela blistavost iz Patrua i Treja. Sedma kugla, koja mora da je predstavljala Kalgaš, lagano se kretala između njih poput balona koga nosi vetar; i njene boje su se menjale u zavisnosti od promenljivog ustrojstva svetlosti sunaca na njenoj površini.

Dok je Teremon stajao razjapljenih usta od zaprepašćenja, do njega dopre glas niotkuda: "Da li biste nam rekli svoje ime?"

"Ja sam Teremon 762. Imam zakazan sastanak sa Mondiorom."

"Da. Molim vas uđite u prostoriju odmah levo od vas, Teremone 762."

Nije video nikakvu prostoriju odmah sa svoje leve strane. Ali onda se deo zida pokrivenog mozaikom nečujno pomerio u stranu, otkrivši malu ovalnu sobu, više nalik na čekaonicu nego odaju. Zidove su prekrivale draperije od zelenog somota, a ćilibarna svetlost koja je ispunjavala prostoriju dopirala je iz jedne jedine cevi.

On slegnu ramenima i uđe unutra. Vrata se za njim istog časa zatvoriše i on oseti sasvim izvesno kretanje. Ovo nije bila nikakva soba, već lift! Da, penjao se, bio je siguran. Sve više i više, krajnje lagano. Prošlo je pola večnosti pre no što se lift-odaja zaustavio i vrata ponovo otvorila.

Čekala ga je prilika odevena u crno.

"Da li biste pošli ovuda, molim vas?"

Kratki uski hodnik vodio je u neku vrstu čekaonice u kojoj je veliki portret Mondiora 71 zauzimaao najveći deo jednog celog zida. Kada je Teremon ušao, portret kao da se upalio, nekako čudno oživeo i počeo da sija, tako da su sada Mondiorove tamne, prodorne oči gledale pravo u njega, a ozbiljno lice Visokog Apostola počelo je da zrači, tako da je sada bilo gotovo lepo, na neki divlji način.

Teremon je prilično hladnokrvo uspeo da izdrži pogled sa portreta. Ali čak je i taj odlučni novinar osetio blagu nervozu pri pomisli da će uskoro intervjuisati upravo tu osobu. Jedna stvar je bilo Mondiorovo pojavljivanje na televiziji ili radiju, tamo je bio samo ludi propovednik koji je nudio na prodaju neku apsurdnu poruku. Ali Mondior glavom i bradom... zastrašujući, hipnotički, tajanstveni, ako je ovaj portret predstavljao bilo kakav nagoveštaj... mogao bi biti nešto sasvim drugo. Teremon upozori sam sebe da bude oprezan.

Sveštenik u crnom reče: "Molim vas, uđite unutra..."

Deo zida levo od portreta se otvori. Iza njega se pojavi kancelarija, oskudno nameštena poput kakve ćelije, jer u njoj nije bilo ničeg osim golog radnog stola napravljenog od jednog jedinog komada uglačanog drveta i niske stolice bez naslona, izdeljane od trupla nekog neobičnog crvenog drveta prošaranog sivom bojom, smeštene ispred njega. Za stolom je sedeo čovek očigledne moći i autoriteta, u crnoj apostolskoj odori sa crvenim obrubom duž kapuljače

Delovao je upečatljivo. Ali to nije bio Mondior 71.

Ako je suditi po fotografijama i onome kako je izgledao na televiziji, Mondior mora da ima oko šezdeset pet ili sedamdeset godina i da oko sebe širi neku vrstu izrazite muškosti. Kosa mu je bila gusta i talasasta, crna sa širokim sedim pramenovima, i imao je puno, mesnato lice, široka usta, snažan nos, guste i ugljeno crne obrve, tamne, prodorne oči. Ovaj je, međutim, bio mlad, sigurno još nije prešao četrdesetu, i mada je delovao moćno i veoma muževno, to je bilo na sasvim drugačiji način: bio je veoma mršav, sa oštrim, uskim licem i čvrsto stisnutim, napućenim usnama. Kosa, koja mu se kovrčala na čelu i virila ispod kapuljače, bila je neobične crvene boje poput cigle, a oči hladne, neumoljivo plave.

Nema sumnje da je ovaj čovek bio neki visoki funkcioner u organizaciji. Ali Teremon je imao zakazan sastanak sa Mondiorom.

Tek jutros je zaključio, pošto je napisao priču o poslednjem prokletstvu Apostola, da bi trebalo da sazna nešto više o tom tajanstvenom kultu. Sve što su ikada kazali smatrao je, razume se, glupostima, ali su mu te gluposti postajale sve zanimljivije, pa je mislio da bi vredelo o njima napisati nešto detaljnije. Najbolje je bilo odmah poći do glavnog čoveka. Pod pretpostavkom da je to moguće. Ali na vlastito iznenađenje kazali su mu, kada ih je nazvao, da može doći u audijenciju kod Mondiora 71 još istog dana. Učinilo mu se nekako suviše lako.

Sada je počeo da shvata da je bilo suviše lako.

"Ja sam Folimun 66", reče čovek oštrog lika, lakim, popustljivim glasom, u kome nije bilo ni traga Mondiorove prisilne grmljavine. Pa ipak je to bio, podozrevao je Teremon, glas osobe koja je navikla da je slušaju. "Ja sam ađutant za posredovanje sa domaćom javnošću u našoj organizaciji. Biće mi zadovoljstvo da vam odgovorim na svako pitanje."

"Imao sam zakazan sastanak sa Mondiorom lično", primeti Teremon.

U očima Folimuna 66 ne pojavi se iznenađenje. "Možete me smatrati Mondiorovim glasom."

"Mislio sam da će me on lično primiti u audijenciju."

"Tako je. Sve što kažete meni biće preneto Mondioru; sve što ja budem kazao vama predstavlja Mondiorovu reč. To morate shvatiti."

"Svejedno, rečeno mi je da će mi biti dozvoljeno da razgovaram sa Mondiorom. Uopšte ne sumnjam da će sve što mi kažete biti punovažno, ali mene ne zanimaju samo obaveštenja. Voleo bih da stvorim nekakvo mišljenje o tome kakav je Mondior čovek, kakvi su njegovi pogledi na druge stvari pored proreknutog uništenja sveta, šta misli o..."

"Mogu samo da ponovim ono što sam već kazao", izjavi Folimun, prekinuvši ga bez izvinjenja. "Možete me smatrati Mondiorovim glasom. Njegova svetlost neće moći danas lično da vas primi."

"Onda bih više voleo da navratim neki drugi dan, kada njegova svetlost bude..."

"Dozvolite mi da vas obavestim da Mondior nikada ne daje intervju u četiri oka. Nikada. Njegova svetlost ima mnogo važnijeg posla, sada kada nas samo meseci dele od Vremena Plamena." Folimun se iznenada osmehnuo, neočekivano toplo i ljudski, možda želeći da ublaži odbijanje, kao i frazu 'Vreme Plamena' koja je zvučala tako melodramatski. Zatim gotovo nežno dodade: "Rekao bih da je došlo do nesporazuma, da vi niste shvatili da imate zakazan sastanak sa Mondiorovim predstavnikom, a ne lično sa Visokim Aposotolom. Ali tako mora biti. Ako ne želite da razgovarate sa mnom, pa, žao mi je što ste uzalud dolazili. Ali ja sam najkorisniji izvor obaveštenja koji ovde možete da nađete, sada ili u bilo koje drugo vreme."

Ponovo osmeh. Bio je to osmeh čoveka koji hladnokrvno i bez izvinjenja zatvara vrata Teremonu pred nosom.

"Pa dobro", poče Teremon, pošto je malo promislio. "Vidim da mi ništa drugo ne preostaje. Ili vi ili niko. U redu: hajde da popričamo. Koliko imam vremena na raspolaganju?"

"Koliko vam bude potrebno, mada će ovaj prvi sastanak morati da bude dosta kratak. Takođe", ...osmeh, iznenađujući, gotovo vragolast... "morate imati na umu da sve u svemu imamo na raspolaganju samo četrnaest meseci. A za to vreme moram obaviti još neke poslove."

"Pretpostavljam da je tako. Četrnaest meseci, kažete? A šta onda?"

"Pretpostavljam da niste čitali Knjigu Otkrovenja."

"Pa nisam baš u poslednje vreme."

"Dozvolite mi." Folimun stvori jednu tanku knjigu u crvenom povezu iz neke pukotine u svom prividno praznom stolu i gurnu je prema Teremonu. "Ovo je za vas. Nadam se da ćete u njoj naći dosta korisnih stvari. U međuvremenu mogu ukratko da iznesem ono što je za vas, kako mi se čini, najzanimljivije. U nekoliko reči... tačno za 418 dana od danas, sasvim precizno, narednog devetnaestog teptara... na našem udobnom, poznatom svetu doći će do velikog preobražaja. Šest sunaca će ući u Pećinu Tame i nestati, prikazaće nam se zvezde i ceo Kalgaš će buknuti."

Izrekao je to kao da je reč o nečemu sasvim uobičajenom. Kao da govori o nailasku kišne oluje sutra po podne, ili o procvatu neke retke biljke naredne nedelje u gradskoj botaničkoj bašti. Ceo Kalgaš će buknuti. Šest sunaca ulazi u Pećinu Tame. Zvezde.

"Zvezde", ponovi Teremon naglas. "Šta bi to, u stvari, moglo biti?"

"One su oruđe bogova."

"Možete li biti malo određeniji?"

"Priroda zvezda će nam i te kako postati jasna", primeti Folimun 66, "za 418 dana."

"Kada se okonča tekuća Godina pobožnosti", dodade Teremon. "Devetnaestog teptara naredne godine."

Folimun ga pogleda prijatno iznenađen. "Znaći, ipak ste proučavali naša učenja."

"U izvesnoj meri. U svakom slučaju, slušao sam nedavne Mondiorove govore. Znam za ciklus od 2049 godina... I za događaj koji nazivate Vreme Plamena. Pretpostavljam da mi ne možete unapred dati neku vrstu opisa svega toga."

"Na nešto ćete naići u Knjizi Otkrovenja, u petom poglavlju. Ne morate sada da tražite: mogu vam

navesti šta tamo piše. 'Iz Zvezda tada dole stigoše Nebeski Plamenovi, koji su bili nosioci Božje volje; tamo gde bi plamenovi dodirnuli tle, gradovi Kalgaša pretvarahu se u pepeo, tako da od čoveka i čovekovih dela ništa nije ostalo.'

Teremon klimnu. "Iznenadna užasna kataklizma. Zašto?"

"Volja bogova. Upozorili su nas da ne budemo zli i dali nam dosta vremena da se iskupimo. Taj raspon vremena nazivamo Godina pobožnosti. Jedna takva 'godina' iznosi 2049 ljudskih godina, ali o tome već sve znate. Sadašnja Godina pobožnosti je gotovo pri kraju."

"I vi mislite da ćemo onda svi biti zbrisani?"

"Ne svi. Ali većina hoće; i naša civilizacija će biti uništena. Ona nekolicina koja preživi suoči će se sa velikim zadatkom ponovne izgradnje. To je, čega ste već izgleda svesni, melanholični ciklus koji se ljudima ponavlja. Ono što će se uskoro dogoditi zbilo se već mnogo puta, jer čovečanstvo nije uspelo da položi test bogova. Već mnogo puta smo uništavani; a sada smo na samoj ivici kada će nam se to ponovo dogoditi."

Teremon pomisli kako je to sve čudno: uopšte nije stekao utisak da je Folimun lud.

Da nije njegove neobične odore, mogao je biti mladi poslovni čovek koji sedi u svojoj lepoj kancelariji... na primer, službenik koji odobrava zajam, ili bankarski savetnik za ulaganja. Očigledno je bio inteligentan. Govorio je jasno i lepo se izražavao, odrešito, bez okolišenja. Nije se ni hvalisao ni bulazio. Međutim, stvari koje je izgovarao odrešito i bez okolišenja predstavljale su najgoru vrstu besmislenih brbljarija. Teško je bilo svariti kontrast između onoga što je Folimun govorio i načina na koji je to izgovarao.

Sada je ćutke sedeo, izgledao je opušteno, čekajući da novinar postavi naredno pitanje.

"Biću iskren", počeo Teremon posle kraće pauze. "Poput mnogih ljudi, teško mi je da prihvatim nešto tako veliko što mi se servira jednostavno kao otkrovenje. Potreban mi je čvrst dokaz. Ali vi nam ne nudite nikakve dokaze. Kažete da treba da vam verujemo na reč. Za ono što nam govorite nema nikakvih opipljivih dokaza, razume se, ali mi treba da verujemo u ono što nam nudite, jer ste vi to čuli od bogova i znate da vas bogovi ne lažu. Možete li mi pokazati zbog čega bi trebalo da vam verujem? Puka vera nije dovoljna ljudima poput mene."

"Zašto mislite da nema dokaza?" upita Folimun.

"Postoje li? Osim same Knjige Otkrovenja? Kružni dokaz ne smatram dokazom."

"Poznato vam je da smo mi drevna organizacija."

"Stara deset hiljada godina, tako se bar priča."

Na Folimunovim usnama zatitra kratak osmeh. "Proizvoljna brojka, možda malo preterana radi utiska. Među sobom tvrdimo samo da potičemo iz preistorijskog vremena."

"Znači da je vaša skupina stara najmanje dve hiljade godina."

"Bar nešto malo više. Možemo pratiti naše tragove do vremena koje je prethodilo poslednjoj kataklizmi... što znači da smo stariji od 2049 godina. Verovatno mnogo više, ali za to nemamo dokaza, bar ne od one vrste koju biste vi bili voljni da prihvatite. Smatramo da Apostoli možda potiču iz vremena od pre nekoliko ciklusa uništenja, što će reći da je naša organizacija možda starija od šest hiljada godina. Jedino je, u stvari, važno da smo prekataklizičkog porekla. Neupadljivo smo aktivni kao organizacija više od jedne Godine pobožnosti. I stoga posedujemo krajnje podrobno obaveštenje o pojedinostima katastrofe koja nas očekuje. Mi znamo šta će se dogoditi, jer smo svesni onoga što se dogodilo već toliko puta do sada."

"Ali nikome nećete da pokažete obaveštenje koje tvrdite da posedujete. Svedočanstvo, dokaze."

"Svetu nudimo Knjigu Otkrovenja."

Stalno ukруг, ukруг, ukруг. Ovo nije nikuda vodilo. Teremon je počeo da oseća nemir. Sve je to

očigledno bilo veliko blefiranje. Cinična izmišljotina, verovatno smišljena da namakne debele priloge od lakovernika kao što su Botiker i Vivin i drugi bogataši koji su očajnički želeli da se iskupe pred pretnjom zle sudbine. I pored Folimunove očite iskrenosti i inteligencije, on mora da je bio ili dobrovoljni zaverenik u ovom džinovskom preduzetništvu lažne fantazije, ili samo još jedan od Mondiarovih mnogobrojnih lakovernika.

"U redu", reče Teremon. "Pretpostavimo za sada da će doći do neke vrste sveobuhvatne katastrofe naredne godine, o kojoj vaša skupina poseduje unapred detaljne podatke. Šta vi, u stvari, želite da mi ostali učinimo? Da se sjatimo u vaše kapele i molimo bogove da nam se smiluju?"

"Za to je suviše kasno."

"Znači, nema nikakve nade? U tom slučaju, zašto ste se uopšte trudili da nas upozorite?"

Folimun se ponovo osmehnuo, ovoga puta nimalo ironično. "Iz dva razloga. Prvo, da, zaista želimo da narod dođe u naše kapele, ne zato da pokuša da utiče na bogove, već kako bi slušali naša učenja koja se odnose na moral i svakodnevnu pristojnost. Smatramo da imamo poruku koja bi koristila ljudima u ovim oblastima. Ali drugo, i mnogo preče: želimo da ubedimo ljude u stvarnost onoga što se sprema, kako bi preduzeli mere da se zaštite. Najgora katastrofa može se preduprediti. Mogu se preduzeti koraci da se spreči potpuno uništenje naše civilizacije. Plamenove ne možemo izbeći, to je tačno, pošto je ljudska priroda takva kakva jeste... bogovi su rekli svoje, samo što nije kucnuo čas njihove osvete... ali i pored sveopšteg ludila i užasa biće onih koji će preživeti. Uveravam vas da ćemo mi Apostoli sigurno preživeti. Bićemo ovde, kao što smo bili i ranije, da povedemo čovečanstvo u novi ciklus ponovnog rađanja. Pružamo ruku... u ljubavi i milosrđu, svakome ko želi da je prihvati. Ko nam se pridruži u nameri da se zaštiti od preokreta do koga će doći. Zar vam to zvuči kao ludilo, Teremone? Zar vam to zvuči kao da smo opasni ekscentrici?"

"Kada bih samo mogao da prihvatim vašu osnovnu pretpostavku..."

"Da će nas Plamenovi stići naredne godine? Prihvatice. Hoćete. Preostaje da se vidi hoćete li je prihvatiti na vreme da preživite, da postanete jedan od čuvara našeg nasleđa, ili ćete se uveriti u njenu istinitost u trenutku uništenja, u trenutku vlastite agonije, i shvatiti da smo sve vreme govorili istinu."

"Pitam se šta će od toga dvoga biti", reče Teremon.

"Dozvolite mi da se nadam da ćete biti na našoj strani onoga dana kada će se okončati ova Godina pobožnosti", dodade Folimun. Iznenada ustade i pruži Teremonu ruku. "Sada moram da idem. Njegova Svetlost Visoki Apostol me očekuje za nekoliko minuta. Ali ubeđen sam da ćemo još razgovarati. Za dan, ili još brže, možda... pokušaću da nađem vremena za vas. Unapred se radujem našem predstojećem razgovoru. Koliko to god čudno može zvučati, ali osećam da smo vi i ja predodređeni da tesno saradjujemo. Imamo mnogo toga zajedničkog, znate."

"Stvarno?"

"Po pitanju vere, ne. Ali kada je reč o želji da preživimo... i pomognemo drugima da prežive... da, bar tako mislim, to jest, uveren sam u to. Podozrevam da će doći dan kada ćemo jedan drugoga potražiti i udružiti snage protiv Tame koja nadolazi. Sasvim sam siguran u to."

Svakako, pomisli Teremon. Biće najbolje da odmah odem na probu da mi sašiju crnu odoru.

Ali nije imalo smisla uvrediti Folimuna bilo kakvom grubošću. Ovaj kult Apostola je očigledno jačao iz dana u dan. U tome se krila velika priča; a Folimun je verovatno bio taj od koga će morati da zavisi da bi je napisao.

Teremon gurnu primerak Knjige Otkrovenja u tašnu i ustade.

"Nazvaću vas za nekoliko nedelja", reče. "Pošto pažljivo ovo iščitam. Tada ću želeći da vas priupitam i neke druge stvari... Koliko unapred treba da se javim da bih zakazao audijenciju kod

Mondiora 71?"

Folimun nije tako lako padao u stupicu. "Kao što sam vam već objasnio, posao njegove Svetlosti od danas pa do Vremena Plamenova u toj meri je kritičan da on neće moći da se stavi na raspolaganje nikome radi stvari kao što su intervjui u četiri oka. Stvarno mi je žao. Nema načina da ja to izmenim." Folimun ispruži ruku. "Bilo mi je zadovoljstvo."

"I meni", odvrati Teremon.

Folimun se nasmeja. "Zaista? Da pola sata provedete u razgovoru sa ludakom? Ekscentrikom? Fanatikom? Kultistom?"

"Ne sećam se da sam upotrebio te reči."

"Međutim, ne bi me iznenadilo kada biste mi rekli da su vam se vrzmale po glavi." Apostol uputi Teremonu još jedan od svojih neobično obezoružavajućih osmeha. "I bili biste napola u pravu. Ja jesam fanatik. I kultista, pretpostavljam. Ali nisam ludak. Niti ekscentrik. Mada bih želeo da jesam. A i vi ćete poželeti."

Mahnuo je Teremonu na odlasku. Sveštenik koji ga je dopratio čekao je pred vratima da ga povede do lifta-odaje.

Kakvih čudnih pola sata, pomisli novinar. I ne baš plodonosnih. U izvesnom smislu, sada je još manje znao o Apostolima nego pre dolaska ovamo.

Teremonu je i dalje bilo jasno da su bili čudaci i prodavci sujeverja. Otvoreno govoreći, nisu imali ni trunke dokaza da se uskoro svetu sprema neka džinovska kataklizma. Bili su ili budale koje su same sebe obmanjivale, ili prave varalice čiji je cilj bio da napune vlastite džepove - to još nije mogao da odgonetne.

Sve je to bilo prilično zbunjujuće. Postojalo je nešto fanatično i puritansko u njihovom pokretu što mu se uopšte nije dopadalo. Pa ipak, ipak: ovaj Folimun, taj njihov zagovornik, izgleda da je bio neočekivano privlačna osoba. Bio je inteligentan, rečit... pa čak i racionalan, na neki svoj način. Iznenadilo ga je to što, kako se čini, poseduje izvesnu dozu humora, i to mu je išlo u prilog. Teremon nikada nije čuo za manijaka koji je bio sposoban da se makar malo našali na svoj račun... niti za fanatika koji bi to bio u stanju. Osim ako to sve nije spadalo u Folimunovu ulogu koju je igrao kao čovek zadužen za odnose sa javnošću: osim ako se Folimun nije namerno izdavao za osobu koja bi se mogla svideti nekome kao što je Teremon.

Čuvaj se, opomenu on sam sebe. Folimun želi da te iskoristi.

Ali tome se nije imalo šta prigovoriti. Bio je uticajan kao novinar. Svi su želeli da ga iskoriste.

Koraci su mu oštro odzvanjali dok je žustro prolazio preko ogromnog predvorja štaba Apostola, a zatim izišao u svetlo popodne tri sunca.

A sada nazad u kancelariju Hronike. Nekoliko pobožnih časova posvetiće se podrobnom izučavanju Knjige Otkrovenja; a onda će već biti vreme da počne da razmišlja o sutrašnjem članku.

Letnja kišna sezona bila je u punom zamahu onog popodneva kada se Širin 501 vratio u Saro. Dobro uhranjeni psiholog izišao je iz aviona i zakoračio u žestoki pljusak koji je aerodrom pretvorio gotovo u jezero. Sivi naleti kiše bili su bezmalo vodoravni usled vetra koji je pomamno duvao.

Sivo... sivo... sve je sivo...

Tamo negde gore, u svoj toj tami, mora da su se nalazila sunca. Onaj slabi sjaj na zapadu verovatno potiče od Onosa, a na suprotnoj strani povremeno su se videli nagoveštaji ledene svetlosti Tanoa i Site. Međutim, plašt oblaka bio je tako debeo da je dan bio neprijatno mračan. Neprijatno mračan za Širina, koji je još... uprkos onome što je kazao svojim domaćinima u Jongleru... osećao posledice petnaestominutne vožnje kroz Tunel tajne.

Prošao je kroz desetodnevni post mnogo ranije nego što je bio spreman da prizna Kellaritanu, Kubelu i ostalima. Međutim, opasno se približio kritičnoj tački tamo unutra.

Tri ili četiri dana posle toga Širin je osećao u blagoj meri, veoma blagoj, neku vrstu klaustrofobije koja je toliko građana Jonglora poslala u bolnicu za mentalno obolele. Nalazio bi se u svojoj sobi, zadubljen u izveštaj na kome je radio, kada bi iznenada osetio kako se Tama sklapa nad njim, te bi morao da ustane i iziđe na terasu, ili čak da napusti zgradu i pođe u dugu šetnju po hotelskom vrtu. Neophodno? Pa, možda i ne. Ali poželjno. Svakako poželjno. Posle toga se uvek osećao bolje.

Ili bi spavao kada bi mu Tama došla. Prirodno, u njegovoj sobi sijala je božanska svetlost dok je spavao... uvek je spavao sa upaljenom svetlošću, nije znao nikoga ko nije... a od vožnje kroz Tunel navikao se i na pomoćnu božansku svetlost za slučaj da zakaže baterija one prve, mada je na indikatoru jasno stajalo da u njoj ima energije za još šest meseci. I pored svega toga, Širinov usnuli um postao bi ubeđen da mu je soba uronila u dubine besvetlosti, u potpuno crnu, pravu i savršenu Tamu. I on bi se probudio, drhteći, znojeći se, ubeđen da je oko njega Tama, iako ga je sa obe strane obasjavao prijateljski sjaj dve božanske svetiljke i govorio mu da nije.

Zato je sada, kada je izišao iz aviona u ovaj sumorni sumračni predeo... Pa, bilo mu je drago što je ponovo kod kuće, ali više bi voleo sunčaniju dobrodošlicu. Morao je da se bori protiv blage klonulosti, ili možda i nije bila tako blaga, dok je ulazio u prolaz od fleksiglasa koji je štitio putnike od lošeg vremena i vodio od aviona do terminala. Žalio je što su podigli taj polaz. Širin pomisli kako bi mu više odgovaralo da se sada ne nalazi u zatvorenom, čak i po cenu da pokisne. Bolje je biti napolju pod otvorenim nebom, pod utešnom svetlošću (koliko god da je u ovom trenutku slaba, koliko god skrivena oblacima) prijateljskih sunaca.

Ali mučnina je prošla. Kada je podigao prtljag, radost zbog povratka kući u Saro odnela je prevagu nad podmuklim posledicama njegovog češanja o Tamu.

Ispred oblasti za podizanje prtljaga čekala ga je u kolima Liliat 221. I to mu je popravilo raspoloženje. Bila je vitka žena prijatne spoljašnosti u poznim četrdesetim, koleginica iz odeljenja za psihologiju, mada se bavila eksperimentalnim radom, životinjama u lavirintima, i putevi im se nikada nisu ukrštali. Poznavali su se deset ili petnaest godina. Širin bi je verovatno odavno pitao da se uda za njega da je bio od onih koji se žene. Ali nije; a nije ni ona bila za udaju, ako je suditi na osnovu nagoveštaja koje mu je davala. Ipak, odnos koji su izgradili izgleda da je oboma odgovarao.

"Baš sam izabrao jadan dan da se vratim kući..." primeti on dok se smeštao pored nje i nagnuo se da je ovlaš, prijateljski poljubi.

"Ovako je već tri dana. Kažu da nas čekaju još tri ista dana do narednog Dana Onosa. Pretpostavljam da ćemo se svi do tada podaviti. Čini mi se da si malo oslabio tamo u Jongloru,

Širine!"

"Stvarno? Znaš već, severnjačka hrana... nije baš po mom ukusu..."

Nije očekivao da će to biti u toj meri vidljivo. Kada čovek njegovih razmera izgubi deset do petnaest funti, to ne bi trebalo uopšte da se primećuje. Međutim, Liliat je oduvek imala oštro oko. A možda je on izgubio više od deset ili petnaest funti. Od prolaska kroz Tunel jednostavno je samo brljao po tanjiru. On! Teško mu je i samom bilo da poveruje koliko je malo jeo.

"Izgledaš dobro", reče ona. "Zdravo. Krepko."

"Stvarno?"

"Ne mislim da bi trebalo da budeš mršav, ne pod starost. Ali ne može ti škoditi da se malo stešeš. Znači, dobro si se proveo u Jongloru?"

"Pa..."

"Jesi li posetio Izložbu?"

"Jesam. Neverovatna je." Nije uspeo u svoje reči da unese baš mnogo oduševljenja. "Blagi Bože, ta kiša, Liliat!"

"U Jongloru nije padala kiša?"

"Sve vreme je bilo vedro i suvo. Isto kao i u Sarou pre mog odlaska."

"Pa, godišnja doba se menjaju, Širine. Ne možeš se nadati da se vreme neće menjati celih šest meseci, znaš. Pošto se svakog dana menja položaj sunaca na nebu, ne možemo očekivati da se dugo zadrži jedno klimatsko ustrojstvo."

"Ne mogu da odlučim da li mi više zvučiš kao meteorolog ili astrolog", primeti Širin.

"Ni jedno ni drugo. Zvučim kao psiholog... zar mi nećeš pričati o putu, Širine?"

Oklevao je. "Izložba je bila vrlo uspešna. Žao mi je što si je propustila. Ali najveći deo vremena provodio sam u poslu. Oni na severu imaju pune ruke posla sa tim Tunelom tajne."

"Da li je istina da su ljudi umirali unutra?"

"Nekolicina jeste. Ali uglavnom su izlazili traumatizovani, rastrojani. Klaustrofobični. Razgovarao sam sa pojedinim žrtvama. Mesecima će se oporavljati. Neki će ostati doveka nesposobni. I pored svega toga, Tunel je ostao nedeljama otvoren."

"I pošto su se javili problemi?"

"Nikome nije stalo. A ponajmanje ljudima koji upravljaju Izložbom. Njih zanima jedino prodaja karata. A posetioce je zanimala Tama! Zanimala ih je Tama, možeš li to zamisliti, Liliat? Stajali su u redu, željno iščekujući da svoje umove dovedu u opasnost! Razume se, svi su bili ubeđeni da se njima ništa loše neće dogoditi. I mnogima se nije ništa loše dogodilo. Ali ne i svima... I sam sam se provozao Tunelom."

"Stvarno?" Upita ona zapanjeno. "I kako je bilo?"

"Gadno. Ne znam šta bih dao da ne moram ponovo."

"Ali očigledno ti se ništa nije dogodilo."

"Očigledno", odvrati on oprezno. "Verovatno mi se ništa ne bi dogodilo ni da sam progutao šest živih riba. Ali ne bih voleo da to moram da ponovim. Kazao sam im da zatvore svoj prokleti Tunel. To je bilo moje profesionalno mišljenje i smatram da će se pomiriti s tim. Jednostavno, nismo stvoreni da podnesemo toliko Tame, Liliat. Možda minut ili dva... i počinjemo da pucamo. Ubeđen sam da je to urođeno, milioni godina evolucije oblikovali su nas da budemo onakvi kakvi jesmo. Tama je najneprirodnija stvar na svetu. A zamisao da se prodaje ljudima kao zabava..." On se strese. "Pa, bio sam u Jongloru i vratio se. Šta se dešava na Univerzitetu?"

"Ništa naročito", odvrati Liliat. "Uobičajene glupe male prepirke, uobičajeni sastanci nastavničkog osoblja, dični izlivi besa zbog toga i to goruće društveno pitanje... znaš već." Na

trenutak je začutala, držeći obema šakama palicu za upravljanje dok je vozila kroz duboke bare vode koja je poplavila auto-put. "Oh, da, u Opservatoriji je očigledno došlo do neke gužve. Tražio te je tvoj prijatelj Binaj 25. Nije mi Bog zna šta kazao, ali izgleda da proveravaju verodostojnost neke od svojih ključnih teorija. Svi su se uzmuvali. Istraživanje predvodi lično stari Ator, možeš li to zamisliti? Mislila sam da mu je um okoštao još pre jednog veka... sa Binajem je neki novinar što piše za trač rubriku. Mislim da se zove Teremon. Teremon 762. Nemam baš dobro mišljenje o njemu."

"Poznat je. Mislim da ga drže za smutljivca, mada nisam baš siguran u to oko čega diže buku. On i Binaj provode zajedno dosta vremena."

Širin napomenu sam sebi da pozove mladog astronoma pošto se raspakuje. Već gotovo godinu dana Binaj je živeo sa kćerkom Širinove sestre, Raistom 717, i Širin se dosta zbližio s njim, koliko je to bilo moguće ako se ima u vidu razlika od nekih dvadeset godina među njima. Širin se amaterski zanimao za astronomiju: to ih je i privuklo jedno drugom.

Ator se ponovo bacio na teorijski rad! Zamisli to! O čemu li je reč? Da nije neki skorojević objavio članak u kome napada Zakon opšte gravitacije? Ne, pomisli Širin... niko se to ne bi usudio.

"A šta je s tobom?" upita Širin. "Nisi mi ni reč rekla o tome šta si radila dok sam bio odsutan."

"A šta misliš da sam radila, Širine? Letela po planinama na mlazni pogon? Pohađala sastanke Apostola Plamena? Išla na kurs iz političke nauke? Čitala sam knjige. Držala predavanja. Vršila eksperimente. Čekala da se vratiš kući. Planirala šta ću da ti skuvam kada se vratiš... Jesi li siguran da nisi na dijeti?"

"Razume se da nisam." Na trenutak je s puno naklonosti spustio šaku preko njene. "Sve vreme sam mislio na tebe, Liliat."

"Ubeđena sam da jesi."

"I jedva čekam večeru."

"To bar zvuči uverljivo."

Kiša je odjednom postala još gušća. Jedan njen nalet svom silinom je udario o vetrobran i Liliat je jedva uspela da zadrži kola na putu. Upravo su prolazili pored Panteona, veličanstvene katedrale Svih Bogova. Sada mu nije izgledala toliko veličanstvena, dok su reke kiše oblivale njenu fasadu od cigala. Nebo se smrklo za još stepen ili dva što je oluja postajala strašnija. Širin se sav skupio pred spoljašnjom tamom i zagledao u sjajno osvetljenu kontrolnu tablu, tražeći utehu.

Nije želeo da i dalje ostane u zatvorenim kolima. Želeo je da se nađe napolju, na polju. Bez obzira na oluju. Ali to je bilo ludo. Istog trenutka bi bio moka do gole kože. Mogao bi se i udaviti, bare su bile tako duboke.

Misli na neke srećne stvari, reče on sebi. Misli na nešto toplo i sjajno. Na zrake sunca, zlatne zrake Onosa, toplu svetlost Patrua i Treja, pa čak i na ledenu svetlost Site i Tanoa, slabu, crvenu svetlost Dovima. Misli na predstojeću večeru. Liliat je spremila gozbu u čast tvog povratka. Liliat je odlična kuvarica.

Shvatio je da i dalje uopšte nije gladan. Ne na ovaj jadni sivi dan... tako mračan... tako mračan...

Međutim, Liliat je bila veoma osetljiva kada je u pitanju njeno kvanje. Naročito kada je kovala za njega. Poješće sve što stavi pred njega, odluči on, čak i na silu. Baš je to smešno, pomisli on: on, Širin, veliki gurman, razmišlja o tome da na silu jede!

Liliat se okrenu prema njemu kada začu njegov smeh.

"Šta je toliko smešno?"

"Ja... ah... to što se Ator morao vratiti istraživanjima", reče on žurno. "Pošto je tako dugo uživao kao Veliki Mag astronomije i bavio se isključivo administracijom. Moraću odmah da pozovem Binaja. Šta bi to, za ime sveta, moglo da se događa u Opservatoriji?"

Bio je treći dan kako se Sifera 89 vratila na Univerzitet Saro i još nije prestala da pada kiša. Kakav osvežavajući kontrast pustinji suvoj kao barut na poluostrvu Sagikan. Tako dugo nije videla kišu da ju je krajnje iznenadila činjenica da voda može da pada sa nebesa.

U Sagikanu je svaka kap vode bila neizmerno dragocena. Vodilo se veoma računa o njenom trošenju i recikliralo se sve što se moglo reciklirati. A ovde je lila sa neba kao iz kakvog džinovskog rezervoara koji nikada ne može da presuši. Sifera je osećala strašnu potrebu da svuče sa sebe odeću i potrči preko velikih zelenih livada kampusa, dopustivši kiši da se sliva niz njeno telo u beskrajno prijatnom mlazu, da sa nje konačno spere paklenu pustinjsku prašinu.

Samo je to trebalo da vide. Hladnokrvnu, usamljenu, neromantičnu profesorku arheologije, Siferu 89, kako naga trči po kiši! Vredelo bi to uraditi ako ni zbog čega drugog a ono da vidi njihova zapanjena lica kako zure kroz sve prozore Univerziteta dok ona juri pored njega.

Što je, međutim, bilo malo verovatno, pomisli Sifera.

To uopšte nije moj stil.

A ionako je imala puno posla, odista. Nije oklevala da ga se odmah lati. Većina artefakata koje je iskopala u Beklimotu stići će teretnim brodom, ali tek kroz nekoliko nedelja. Ipak, trebalo je srediti karte, završiti skice, analizirati Balikove stratigrafske fotografije, pripremiti uzorke tla za radiografsku laboratoriju, obaviti hiljadu i jednu stvar.

A tu su bile i te Tombo pločice o kojima je trebalo da porazgovara sa Mudrinom 505 iz odeljenja za paleografiju.

Tombo pločice! Pronalazak nad pronalascima, prvo otkriće za celu godinu i po! Ili je tako bar osećala. Razume se, sve je zavisilo od toga da li je iko mogao da izvuče bilo kakav smisao iz njih. U svakom slučaju, neće gubiti vreme, već će odmah zaposliti Mudrina na njihovom dešifrovanju. Pločice su bile u najmanju ruku vredne divljenja; ali mogle bi biti i mnogo više od toga. Postojala je mogućnost da bi mogle revolucionarno izmeniti čitavo učenje o praistorijskom svetu. Zato ih nije poverila prevoznicima tereta, već ih je sama donela ovamo iz Sagikana.

Neko je zakucao na vrata.

"Sifera? Sifera, jesi li tu?"

"Uđi, Baliče."

Stratigrafer širokih ramena bio je pokisao kao miš. "Ta gnusna, odvratna kiša", promrmlja on, otirući vodu sa sebe. "Nećeš verovati kako sam mokar, a samo sam prešao dvorište od biblioteke Uland dovde."

"Volim kišu", primeti Sifera. "Nadam se da nikada neće prestati. Posle svih meseci što smo se pekli u pustinji... oči pune peska sve vreme, prašina ti steže grlo, toplota, suvoća... ne, pusti je da pada, Baliče!"

"Ali koliko vidim ti ni nos nisi promolila napolje. Mnogo je lakše diviti se kiši iz lepe, suve kancelarije... Ponovo se igraš svojim pločicama?"

On pokaza na šest rečavih, izlupanih ploča od tvrde, crvene gline koje je Sifera poredala po stolu u dve skupine od po tri, kvadratne u jedan red, a pravougaone ispod njih.

"Zar nisu prelepe?" upita radosno Sifera. "Ne mogu da se odvojim od njih. Sve vreme zurim u njih kao da će iznenada postati razumljive, samo ako ih budem dovoljno dugo gledala."

Balik se nagnu napred i odmahnu glavom. "Svračije noge. Meni na to liče te žvrljotine."

"Ma hajde! Već sam uočila određena ustrojstva reči", odvrati Sifera. "A ja nisam paleograf. Pogledaj ovo... vidiš li ovu skupinu od šest znakova? Ponavljaju se ovde. A ova tri, sa klinovima koji

ih razdvajaju..."

"Da li ih je Mudrin već video?"

"Nije. Zamolila sam ga da navrati malo kasnije."

"Znaš li da se već pročulo šta smo pronašli? Niz Tombo gradova."

Sifera ga zadivljeno pogleda. "Šta? Ko...?"

"Jedan od studenata", reče Balik. "Ne znam koji... nagađam da je to bio Veloran, mada Eilis misli da je Sten. Pretpostavljam da je to bilo neizbežno, zar ne,"

"Upozorila sam ih da ne kažu ništa..."

"Jesi, ali oni su deca, Sifera, samo deca, devetnaest im je godina, a to im se dogodilo na prvom važnom iskopavanju! Ekspedicija je nabasala na nešto krajnje zaprepašćujuće... sedam prethodno nepoznatih praistorijskih gradova, jedan iznad drugoga, koji datiraju sam Bog zna od pre koliko hiljada godina..."

"Devet gradova, Baliče."

"Sedam, devet, svejedno je, toliko je to kolosalno. Ipak mislim da ih je sedam." Balik se osmehnu.

"Znam da tako misliš. Grešiš... Ali ko je razgovarao o tome? Mislim u odeljenju."

"Hiliko. I Brangin. Jutros sam ih čuo u trpezariji fakulteta. Krajnje su skeptični, moram ti reći. Strašno skeptični. Nijedan ne misli da tamo postoji makar jedno naselje starije od Beklimota, a kamoli devet ili sedam, ili koliko ih već ima."

"Nisu videli fotografije. Nisu videli karte. Nisu videli pločice. Nisu ništa videli. I već imaju svoje mišljenje." Siferine oči su sevale od besa. "Šta oni znaju? Da li su ikada kročili na poluostrvo Sagikan? Da li su posetili Beklimot makar kao turisti? I još se usuđuju da imaju svoje mišljenje o iskopavanju o kome ni reč nije objavljena, o kome se čak ni neformalno nije razgovaralo u odeljenjenju...!"

"Sifera..."

"Volela bih obojicu da oderem! Kao i Velorana i Stena. Znali su da ne treba da brbljaju! Na šta su ta dvojica mislila kada su se izlajala o jednoj tako poverljivoj stvari? Pokazaću ja njima. Obojicu ću dovući ovamo i saznati koji od njih je propevao pred Hilikom i Branginom, a ako ovi misle da će ikada doktorirati na ovom Univerzitetu..."

"Molim te, Sifera", stade da je umiruje Balik. "Praviš gužvu ni oko čega."

"To tebi nije ništa! Moje iznenađenje propalo i..."

"Niko ti ništa nije upropastio. Sve to ostaju samo glasine dok ne daš preliminarnu izjavu. A što se tiče Velorana i Stena, ne znamo pouzdano da je bilo ko od njih dvojice pustio taj glas, a ako i jeste neko od njih, pa, seti se da si i ti nekada bila mlada."

"Da", primeti Sifera. "Pre tri geološke epohe."

"Ne budi luda. Mlađa si od mene, a ni ja nisam starac, da znaš."

Sifera nezainteresovano klimnu. Zatim pogleda prema prozoru. Odjednom joj kiša više nije izgledala tako prijatna. Napolju je sve bilo mračno, uznemirujuće mračno.

"Pa ipak, nije prijatno čuti da su naši nalazi već predmet spora, a još nisu ni objavljeni..."

"Moraju biti predmet spora, Sifera. Sve će uznemiriti ono što smo pronašli u tom brdu... i to ne samo ljude iz našeg odeljenja, već i iz istorijskog, filozofskog, čak i teološkog, svi će oni pretrpeti uticaj. I možeš se kladiti da će se boriti da odbrane svoje ustaljena stanovišta o načinu na koji se civilizacija razvila. Zar ne bi i ti, kada bi ti došao neko sa sasvim novom idejom koja bi ugrozila sve u šta veruješ? Budi realna, Sifera. Od početka smo znali da će se podići prašina oko ovoga."

"Pretpostavljam da si u pravu. Nisam očekivala da će početi tako brzo. Još se nisam ni raspakovala."

"U tome i jeste problem. Odmah si prionula na posao, a nisi se nimalo odmorila... Slušaj, imam ideju. Zaslužili smo malo slobodnog vremena pre no što se vratimo punom radnom vremenu i akademskim brigama. Zašto ti i ja ne bismo zajedno pobjegli od kiše i pošli na kraći odmor? Do Jonglora, na primer, da vidimo Izložbu? Juče sam razgovarao sa Širinom... upravo se vratio odande, znaš, i kaže..."

S nevericom je zurila u Balika. "Molim?"

"Pomenuo sam odmor. Ti i ja."

"Da l' se ti to meni udvaraš, Baliče?"

"Možeš to i tako nazvati. Zar je to toliko neverovatno? Nismo baš stranci. Poznajemo se još od studentskih dana. Upravo smo se vratili iz pustinje gde smo zajedno proveli godinu i po."

"Zajedno? Bili smo zajedno na iskopavanju, to da. Ti si imao svoj šator, ja svoj. Nikada nije bilo ničeg među nama. A sada, kao grom iz vedra neba..."

Na Balikovom ravnodušnom licu videlo se da je očajan i da je u neprilici. "Nisam te zaprosio, Sifera. Samo sam predložio da pođemo na jedno kratko putovanje do Jonglora radi Izložbe, na pet ili šest dana, da uživamo malo na suncu, u pristojnom hotelu umesto u šatoru podignutom usred pustinje, odemo na nekoliko tih večera, uživamo u dobrom vinu..." Okrenuo je iznervirano dlanove nagore.

"Naterala si me da se osećam kao glupavi srednjoškolac, Sifera."

"I ponašaš se kao da jesi", odvrati ona. "Naš odnos je uvek bio čisto poslovni, Baliče. Neka i ostane takav, važi?"

Zaustio je nešto da odgovori, predomislio se i čvrsto stisnuo usne.

Ostali su zagledani jedno u drugo jedan dug i neprijatan trenutak.

Siferi je tutnjalo u glavi. Sve je ovo bilo neočekivano i neugodno... prvo vest da su ostali članovi odeljenja već zauzimali strane u vezi sa nalazima Tombo, pa Balikov nespretni pokušaj da je zavede. Zavede? To jest, da uspostavi neku vrstu romantičnog odnosa sa njom, u svakom slučaju. Kako je samo bio zapanjen kada ga je odbila.

Pitala se nije li ga možda sasvim slučajno nekada navela na pomisao da oseća nešto prema njemu.

Ne. Ne. U to nije mogla da poveruje. Nije je zanimalo da ode u zemlju na severu, pijucka vino u romantično osvetljenim restoranima ni sa Balikom ni sa bilo kim drugim. Imala je svoj posao. I to joj je bilo dovoljno. Već dvadeset godina, još od vremena kada je bila šiparica, muškarci su joj se nudili, govoreći joj kako je lepa, divna, očaravajuća. Pretpostavljala je da to treba da joj laska. Bolje da je smatraju lepom i očaravajućom, nego ružnom i dosadnom. Ali nju to nije zanimalo. Nikada. Nije želela da je zanima. Baš nespretno od Balika što je sada stvorio taj glupi jaz među njima, kada im predstoji celokupno sortiranje materijala iz Beklimota... njih dvoje, da rade rame uz rame...

Ponovo je neko zakucio na vrata. Bila je neobično zahvalna na tom prekidu.

"Ko je?"

"Mudrin 505", odvrati drhtavi glas.

"Uđi. Molim te."

"Ostavljam vas", reče Balik.

"Nemoj. Došao je da vidi pločice. To su i tvoje pločice koliko i moje, je li tako?"

"Sifera, izvini ako..."

"Zaboravi. Zaboravi!"

Mudrin teturavo uđe unutra. Bio je to krhki, sasušeni starčić u poznim sedamdesetim, odavno zreo za penziju, ali je i dalje bio član nastavničkog osoblja, mada nije predavao, kako bi mogao da nastavi sa svojim paleografskim izučavanjima. Njegove blage sivo-zelene oči, vodnjikave jer je čitav život

proveo nadnet nad stare, izbledele rukopise, zurile su iza debelih naočara. Međutim, Sifera je znala da je njihov vodnjikavi izgled varao: nikada nije upoznala oštiri pogled, bar kada su bili u pitanju drevni natpisi.

"Znači, to su te slavne pločice", reče Mudrin. "Znaš li da ni o čemu drugom ne razmišljam od kada si mi rekla za njih." Ali nije pokazao želju da ih odmah ispita. "Možeš li mi dati izvesna obaveštenja o kontekstu, matrici?"

"Evo Balikove master-fotografije", reče Sifera, pruživši mu ogromnu, sjajnu, uvećanu fotografiju. "Tomboovo brdo, staro đubrište južno od Beklimot Majora. Kada ga je peščana oluja raspolutila, ugledali smo ovo. Onda smo prokopali jarak ovde dole... dovede... zatim smo sve otvorili. Znaš li šta predstavlja ova tamna linija ovde?"

"Ugalj?" upita Mudrin.

"Tačno. Ovo ovde je linija vatre, ceo grad je izgoreo. Zatim smo skočili ovamo dole i ugledali drugi niz temelja i drugu liniju vatre. A ako pogledaš ovamo... i ovamo..."

Mudrin je dugo proučavao fotografiju. "Šta vi to ovde imate? Osam naizmeničnih naselja?"

"Sedam", požuri da kaže Balik.

"Ja mislim devet", kratko primeti Sifera. "Ali slažem se da je sve teže tačno brojati što se više približavamo podnožju brda. Moraćemo da obavimo hemijske analize da bismo to rasčistili, kao i radiografsko testiranje. Ali ovde je očigledno došlo do čitavog niza požara. A narod Tombo je nastavio da gradi i obnavlja grad, svaki put iz početka."

"Ali ovo mesto mora da je neverovatno drevno, ako je to tačno!" primeti Mudrin.

"Procenjujem da je to mesto bilo naseljeno tokom bar pet hiljada godina. Možda i mnogo duže. Možda deset ili petnaest. Nećemo znati dok potpuno ne otkrijemo najniži sloj, a to će morati da pričeka na narednu ekspediciju. Ili na onu posle nje."

"Kažeš, pet hiljada godina? Zar je to moguće?"

"Da bi se toliko puta iznova sve izgradilo: pet hiljada najmanje."

"Ali nijedno mesto koje smo ikada bilo gde iskopali na svetu nije ni izdaleka toliko staro", primeti Mudrin zaprepašćeno. "Sam Beklimot je manje od dve hiljade godina star, je li tako? I mi ga smatramo za najstarije poznato naselje na Kalgašu."

"Najstarije poznato naselje", reče Sifera. "Ali zar to znači da nema starijih? Mnogo starijih? Mudrine, ova fotografija ti daje odgovor. Evo naselja koje mora da je starije od Beklimota... na najvišem nivou ima artefakata u stilu Beklimota, a stvar potom seže duboko dole. Beklimot mora da je srazmerno novo naselje u ljudskoj istoriji. Tombo naselje, koje je bilo drevno još pre nastanka Beklimota, mora da je gorelo i gorelo mnogo puta, i svaki put bilo je obnavljano, tokom verovatno stotina pokolenja."

"Znači da je to bilo vrlo nesrećno mesto", primeti Mudrin. "Bogovi ga baš nisu mnogo voleli, zar ne?"

"Očigledno ih je snalazio zao usud", reče Balik.

Sifera klimnu. "Da. Mora da su konačno zaključili da je mesto proketo. Pa su se, umesto da ga ponovo podignu posle poslednjeg u nizu požara, preselili nedaleko odatle i sagradili Beklimot. Ali pre toga mora da su dugo, dugo naseljavali Tombo. Uspeli smo da prepoznamo arhitektonske stilove dva najgornja naselja... znaš, ovaj ovde je kiklopski srednji Beklimot, a ispod se nalazi rešetka proto Beklimota. Ali treći grad odozgo, bar ono što je ostalo od njega, ne liči ni na šta prepoznatljivo. Četvrti je još čudniji, i vrlo primitivan. U poređenju s petim, četvrti je, međutim, prefinjen. Ispod toga, sve je primitivni darmar da nije lako reći šta pripada kome gradu. Ali međusobno su razdvojeni linijom vatre, ili bar mi tako mislimo. A pločice..."

"Da, pločice", ponovi Mudrin, drhteći od uzbuđenja.

"Ovaj komplet smo pronašli, mislim na kvadratne, na trećem nivou. Pravougaone potiču iz petog. Ja, razume se, ne mogu da izvučem iz njih ništa što bi imalo smisla, ali ja nisam paleograf."

"Kako bi bilo divno", počeo Balik, "kada bi ove pločice sadržale podatke o uništenju i ponovnoj izgradnji Tombo gradova, i..."

Sifera ga ošinu jednim otrovnim pogledom. "Kako bi bilo divno, Baliče, kada ne bi toliko maštao!"

"Izvini, Sifera", reče on ledeno. "Oprosti što dišem."

Mudrin nije obratio pažnju na njihovo peckanje. Otišao je do Siferinog radnog stola, nagnuo se nad kvadratne pločice i dugo tako ostao, a zatim je to ponovio nad onim pravougaonim.

Paleograf konačno reče: "Zadivljujuće! Krajnje zadivljujuće!"

"Možeš li da ih pročitaš?" upita Sifera.

Starac se zakikota. "Da ih pročitam? Razume se da ne mogu. Tražiš li čuda? Ali ovde nazirem skupine reči."

"Da. I ja sam ih uočila", reče Sifera.

"I mogu gotovo čak da prepoznam slova. Ne na starijim pločicama... na njima je neko potpuno nepoznato pismo, vrlo verovatno slogovno, ima suviše različitih znakova da bi bilo alfabetsko. Međutim, kvadratne pločice izgleda da su ispisane jednim vrlo primitivnim oblikom beklimotskog pisma. Vidite, ovo ovde je 'quhas', gotovo sam spreman da se kladim u to, a ovo mi se čini da je pomalo iskrivjeni oblik slova 'tifjak'... to jeste 'tifjak', ne mislite li?... moram da se pozabavim ovime, Sifera. Potrebna mi je moja oprema za osvetljenje, kamere, ekrani za skeniranje. Mogu li ih poneti sa sobom?"

"Poneti?" ponovi ona, kao da ju je pitao da mu pozajmi koji od njenih prstiju.

"To je jedini način da počnem da ih dešifrujem."

"Misliš li da možeš da ih dešifruješ?" upita Balik.

"Ne jemčim. Ali ako je ovaj znak 'tifjak', a ovaj 'quhas', onda bi trebalo da pronađem i druga slova koja su prethodila onima u beklimotskom pismu i bar da izvršim transkribovanje. Teško je reći da li ćemo razumeti jezik kada budemo u stanju da pročitamo zapis. Sumnjam da ću sa pravougaonim pločicama daleko dogurati osim ako nisi pronašla neku bilingvalnu koja će mi omogućiti da se približim ovom još starijem pismu. Ali dozvoli da pokušam, Sifera. Dozvoli da pokušam."

"Dobro. Izvoli."

S puno ljubavi je pokupila pločice i vratila ih u kontejner u kome ih je donela čak iz Sagikana. Teško joj je bilo da ih da nekom drugom. Ali Mudrin je bio u pravu. Ništa nije mogao s njima, pogledavši ih na brzinu; morao ih je podvrći laboratorijskim analizama.

Tužno je gledala za paleografom dok teturavo nije izišao iz sobe, čvrsto stežući na upalim grudima svoj neprocenjivi smotuljak. Sada su ona i Balik ponovo ostali sami.

"Sifera... što se tiče onoga što sam malopre kazao..."

"Rekoh ti da zaboraviš na to. Ja već jesam. Da li bi imao nešto protiv da se posvetim svom poslu, Baliče?"

"Pa, kako je to primio?" upita Teremon. "Pretpostavljam bolje nego što si očekivao."

"Bio je divan", odvrati Binaj. Nalazili su se na terasi kluba Šest sunaca. Kiša trenutno nije padala i veče je bilo divno, atmosfera neobično prozirna što se uvek dešavalo posle dužeg kišnog razdoblja: Tano i Sita na zapadu, zračili su svoju tvrdu, belu, sablasnu svetlost jače nego obično, a crveni Dovim na naspramnom sektoru sumračnog neba, sijao je poput sićušnog dragulja. "Gotovo da se uopšte nije uzbudio, osim u trenutku kada sam mu nagovestio da sam gotovo pao u iskušenje da zataškam celu stvar kako ga ne bi povredio. Tada se otkačio. Samleo me je... što sam i zaslužio. Ali najsmješnije od svega... Kelner! Kelner! Tano specijal za mene, molim vas! I jedan za moga prijatelja. Duple!"

"Počeo si ozbiljno da piješ, a?" primeti Teremon.

Binaj slegnu ramenima. "Samo kad sam ovde. Ima nečeg u ovoj terasi, pogledu na grad, celoj ovoj atmosferi..."

"Tako to počinje. Malo po malo počne da ti se dopada, neko mesto vežeš za pražnjenje čaša i to u tebi budi prijatna sećanja, a onda posle izvesnog vremena počneš da eksperimentišes tako što popiješ jedno ili dva pića negde drugde, onda dva ili tri..."

"Teremone! Zvučiš kao kakav Apostol Plamena! Oni smatraju da je i uživanje u alkoholu greh, zar ne?"

"Oni smatraju da je sve greh. Ali konzumiranje alkohola svakako jeste. U tome i jeste stvar, zar ne, prijatelju?" Teremon se nasmeja. "Pričao si mi o Atoru."

"Da. Baš komično. Sećaš li se one svoje lude ideje, da neki nepoznati činilac možda gura Kalgaš sa orbite po kojoj mi očekujemo da će se kretati?"

"Nevidljivi džin, da. Zmaj na nebu koji duva i brekće."

"E, pa, Ator je zauzeo istovetan stav."

"Misli da se na nebu nalazi neki zmaj?"

Binaj prasnu u smeh. "Ne glupiraj se. Mislio je na nepoznati činilac. Možda kakvo crno sunce, ili neki drugi svet koji se nalazi tamo gde nismo u stanju da ga vidimo, ali koje ipak utiče na Kalgaš svojom gravitacionom silom..."

"Nije li to sve pomalo fantastično?" upita Teremon.

"Svakako da jeste. Međutim, Ator me je podsetio na stari filozofski tvrdi orah koji nazivamo Targolin mač. Koristimo ga... metaforički, mislim... da dotučemo složeniju premisu kada pokušavamo da se odlučimo između dve hipoteze. Jednostavnije je potražiti crno sunce nego stvoriti sasvim novu Teoriju opšte gravitacije. Te stoga..."

"Crno sunce? Nije li to contradictio in adjecto? Sunce je izvor svetlosti. Ako je crno, kako može biti sunce?"

"To je samo jedan od mogućnosti koje nam je Ator nabacio. Ne mora da znači da on to ozbiljno misli. Poslednjih nekoliko dana samo bombardujemo jedni druge gomilom astronomskih ideja svih vrsta, nadajući se da će neka od njih biti dovoljno razumna kako bismo mogli početi da sastavljamo objašnjenje za... Vidi, eno Širina." Binaj mahnu debelom psihologu koji je upravo ušao u klub.

"Širine! Širine! Dođi ovamo napolje da popiješ sa nama koje piće, hoćeš li?"

Širin se pažljivo provuče kroz uska vrata.

"Znači, odao si se nekim novim porocima, a, Binaje?"

"Ne mnogima. Ali Teremon me je navukao na Tano specijal, i bojim se da mi se opasno dopao. Poznaješ Teremona, zar ne? Uređuje rubriku u Hronici."

"Mislim da se nismo upoznali", odvrati Širin i pruži ruku. "Mada sam mnogo toga o vama čuo. Ja sam ujak Raiste 717."

"Profesor za glavu", reče Teremon. "Bili ste na Izložbi u Jongloru, jesam li u pravu?"

Širin je bio iznenađen. "U toku ste, zar ne?"

"Pokušavam da budem." Kelner se vratio. "Šta biste vi želeli? Tano specijal?"

"To je suviše jako za mene", odvrati Širin. "I malo preslatko. Da li možda imate neltigir?"

"Jonglorsku rakiju? Nisam siguran. Kako biste želeli da je poslužim, ako je pronađem?"

"Bez ičega", odvrati Širin. "Molim vas." A zatim se obrati Teremonu i Binaju: "Svidela mi se dok sam boravio na severu. Hrana je užasna u Jongloru, ali bar umeju da destilišu pristojnu rakiju."

"Čujem da imaju velike nevolje na Izložbi", primeti Teremon. "Vezne za zabavni park... vožnju kroz Tamu posle koje ljudi pošize, bukvalno siđu s uma..."

"Reč je o Tunelu tajne, da. Zbog toga sam i išao tamo: pozvali su me grad i njihovi pravници kao savetnika, da čuju moje mišljenje."

Teremon se nije predavao. "Je li tačno da su ljudi umirali u Tunelu usled pretrpljenog šoka, a da on još ipak nije zatvoren?"

"Svi me to pitaju", odvrati Širin. "Da, nekoliko ljudi je umrlo. Ali to izgleda nije naškodilo popularnosti vožnje. Ljudi su ionako zahtevali da rizikuju. Mnogi od njih su izišli strašno poremećeni. I sam sam se provozao kroz Tunel tajne", reče on, stresavši se. "E pa, sada su ga zatvorili. Rekao sam im, ili to da učine ili će pljunuti milione kredita za kazne. Bilo je apsurdno što su očekivali da će ljudi biti u stanju da podnesu Tamu takve jačine. Shvatili su da je to logično."

"Imamo neltigira, gospodine", upade mu u reč kelner, spustivši čašu sa tamnosmeđom rakijom na sto ispred Širina. "Boca je puna, pa nema potrebe da žurite." Psiholog klimnu, dohvati piće i ispi pola čaše pre no što se kelner udaljio od stola.

"Gospodine, kazao sam..."

Širin mu se osmehnu. "Čuo sam šta ste kazali. Usporiću posle ove." Okrenuo se prema Binaju. "Koliko sam čuo, u Opservatoriji je bilo veoma uzbudljivo dok sam bio na severu. Liliat mi je kazala. Ali nije bila baš sigurna šta se to događa. Mislim da je pomenula neku novu teoriju..."

Razvukavši usta u osmeh, Binaj reče: "Teremon i ja smo upravo pričali o tome. Nije reč o novoj teoriji. Upućen je izazov jednoj već usvojenoj. Vršio sam neka izračunavanja orbite Kalgaša i..."

Širin je slušao priču i obuzimalo ga je sve veće zaprepašćenje kako je ona odmicala. "Teorija o opštoj gravitaciji ne važi?" zavika on kada je Binaj stigao do pola priče. "Blagi Bože, čoveče! Da li to znači da će moje naočari, ako ih spustim, verovatno odlebdeti put neba? Biće najbolje da u tom slučaju prvo iskapim svoj neltigir!" I on to učini.

Binaj se nasmeja. "Sve je to još samo na papiru. Mi, u stvari, pokušavamo... Ator pokušava; on prednjači u tom poslu, neverovatan je... da pronađemo matematičko objašnjenje zašto ne dobijamo brojke za koje smatramo da bi trebalo da ih dobijemo."

"Mislim da se to zove ukalupljivanje podataka", dodade Teremon.

"Meni zvuči sumnjivo", reče Širin. "Ne sviđa vam se rezultat, pa preuredite dobijene nalaze, je li to posredi, Binaje? Sve treba uklopiti, po svaku cenu?"

"Pa, nije baš tako..."

"Priznaj! Priznaj!" Tresao se Širin od smeha. "Kelner! Još jedan neltigir! I još jedan Tano specijal za ovog mog neetičkog prijatelja! Teremone, mogu li i vas ponuditi pićem?"

"Da, molim."

Širin nastavi istim vedrim tonom: "Sve je ovo veoma obeshrabrujuće, Binaje. Mislio sam da samo mi psiholozi ukalupljujemo činjenice kako bi odgovarale teorijama, a rezultat nazivamo 'naukom'. To

mi više liči na Apostole Plamena!"

"Širine! Prestani!"

"I Apostoli tvrde da su naučnici", umeša se Teremon. Binaj i Širin se okrenuše prema njemu. "Prošle nedelje, neposredno pre no što je počela da pada kiša, intervjuisao sam jednog od glavnih", nastavi on. "Nadao sam se da ću videti Mondiora, ali sam morao da se zadovoljim izvesnim Folimunom 66, njihovim čovekom za odnose sa javnošću, koji je veoma vešt, bistar, upečatljiv. Pola sata mi je objašnjavao kako Apostoli poseduju pouzdan naučni dokaz da će naredne godine, devetnaestog teptara, sunca nestati i svi ćemo uroniti u Tamu od koje će svi poludeti."

"Ceo svet će se pretvoriti u jedan veliki Tunel tajne, to hoćeš da kažeš?" upita veseljukavo Širin. "Nedostajace nam bolnica za umno poremećene u koje bi smestili celokupno stanovništvo. A neće biti ni dovoljno psihijataru da ih leče. Konačno, i psihijatri će biti ljudi."

"Zar već nisu?" upita Binaj.

"TouchQ" odvrati Širin.

"Ludilo nije ono najgore što će nas snaći", nastavi Teremon. "Prema Folimunu, nebo će se ispuniti nečim što se zovu Zvezde, koje će na nas osuti paljbu i sve zapaliti. Svet će biti pun manijaka koji će blebetati gluposti i lutati po gradovima koji će goreti oko nas. Hvala nebesima, to je samo Mondiorov ružan san."

"A šta ako nije?" upita Širin, koji se iznenada otrezno. Okruglo lice mu se izdužilo i postalo zamišljeno. "Šta ako ima nečega u tome?"

"Kakva zastrašujuća pomisao", primeti Binaj. "Mislim da će mi biti potrebno još jedno piće."

"Nisi ispio ni ovo koje imaš", podseti Širin mladog astronoma.

"Pa šta? Ipak će mi posle njega biti potrebno još jedno. Kelner! Kelner!"

14.

Ator 77 oseti kako mu celo telo potresaju svetlucavi talasi umora. Direktor Opservatorije je izgubio svaki pojam o vremenu. Zar je stvarno sedeo za radnim stolom punih šesnaest časova? I juče. I prekjuche...

Bar je Najilda to tvrdila. Malopre je s njom razgovarao. Lice njegove žene na ekranu bilo je napeto, iscrpljeno, nedvosmisleno zabrinuto.

"Zar nećeš doći kući da se odmoriš, Atore? Radiš praktično po ceo celcijati dan."

"Stvarno?"

"Nisi više mladić."

"Nisam ni senilac, Najilda. A ovo je zabavan posao. Posle cele decenije izveštaja o budžetu i čitanja tuđih izveštaja o istraživanjima, konačno se ponovo bavim pravim poslom. Dopada mi se."

Sada se još više zabrinula. "Ali ti u tvojim godinama ne treba da se baviš istraživanjima. Stekao si ugled, Atore!"

"Ah, jesam li?"

"Obezbedio si sebi mesto u istoriji astronomije zauvek. Ime ti se proslavilo."

"Može postati i neslavno", primeti on žalosno.

"Atore, ne razumem šta..."

"Pusti me, Najilda. Neću se izvrnuti za radnim stolom, veruj mi. Ovaj posao me podmlađuje. Uostalom radi se o poslu koji samo ja mogu da obavim. Ne marim ako to zvuči hvalisavo, ali krajnje je neophodno da ja..."

Ona uzdahnu. "Da, svakako. Ali nemoj preterati, Atore. Samo to tražim od tebe."

Da li je preterivao, upitao se sada? Da, da, razume se da jeste. Drugačije se nije moglo. Ovde nije bilo mesta amaterizmu. Morao si se svim srcem predati radu. Kada je radio na opštoj gravitaciji, radio je na kraju nedeljama po šesnaest, osamnaest, dvadeset časova, spavao je jedino kada više nije mogao da izdrži, i to samo kratko, i budio se spreman i oran da nastavi posao, dok mu je um i dalje ključao od jednačina koje malopre nije završio.

Ali tada je imao samo oko trideset pet godina. A sada skoro sedamdeset. Nije mogao poreći godine. Glava ga je bolela, grlo mu je bilo suvo, podmuklo mu je lupalo u grudima. Iako je u kancelariji bilo toplo, vrhovi prstiju su mu bili ledeni usled iscrpljenosti. Kolena su mu klecala. Svi delovi tela bunili su se protiv napora koji im je nametnuo.

Još samo malo, danas, obeća on sebi, a onda ću poći kući.

Samo još malo.

Postulat Osam...

"Gospodine?"

"Šta je bilo?" upita on.

Mora da je, međutim, ljutito zarežao, jer kada je podigao pogled spazio je mladog Jimota kako stoji na vratima i besmisleno se premešta s noge na noge kao da stoji na žeravici. U dečakovim očima nazirao se užasan strah. Ali Jimot je uvek izgledao zaplašen u prisustvu direktora Opservatorije... kao i svi ostali, i to ne samo studenti na poslednjoj godini, i Ator je na to bio navikao. Ator je bio grozan i on je to znao. Ali ovo je bilo previše. Jimot je zurio u njega ne skrivajući strah pomešan sa nečim što je ličilo na zaprepašćenje.

Jimot se očigledno mučio da povрати glas, a onda je promuklo kazao: "Proračuni koje ste tražili, gospodine..."

"Oh. Da. Da. Daj mi ih."

Atorova šaka je divlje podrhtavala kada ju je podigao da prihvati isprintane listove hartije koje mu je Jimot doneo. Obojica su zaprepašćeno zurila u nju. Dugački koščati prsti bili su mu bleđi kao smrt i grčili su se tako silno da im ni Jimot, poznat po svojim zadivljujućim nervnim reakcijama, nije mogao parirati. Ator pokuša snagom volje da smiri šaku, ali mu to ne uspe. S istom nadom je mogao poželeti i da Onos počne unazad da se okreće preko neba.

S krajnjom mukom je uzeo listove od Jimota i s treskom ih spustio na sto.

Jimot reče: "Ako mogu nešto da vam donesem, gospodine..."

"Misliš na lekove? Kako se usuđuješ da..."

"Mislilo sam na nešto za jelo ili neki hladan napitak", odvrati Jimot jedva čujnim šapatom. Lagano se unutraške povlačio, kao da je očekivao da će Ator zaurlati i skočiti da ga ščepa za gušu.

"Ah. Ah. Da, jasno. Ne, dobro sam, Jimote. Dobro!"

"Razumem, gospodine."

Student iziđe. Ator na trenutak sklopi oči i tri četiri puta duboko udahnu vazduh, u želji da se smiri. Bio je blizu kraja, bio je ubeđen u to. Ove brojke koje je tražio od Jimota da mu sračuna bile su gotovo sigurno poslednja potvrda koja mu je bila potrebna. Međutim, sada je pitanje bilo hoće li posao pre završiti s njim, ili on s poslom.

Pogledao je Jimotove brojke.

Na stolu pred njim nalazila su se tri ekrana. S leve je bio ekran na kome se videla orbita Kalgaša izračunata na konvencionalni način, pomoću Teorije opšte gravitacije, izvučena plameno crvenom bojom. Na ekranu s desne strane bila je, jarkožuto, iscrtana izmenjena orbita do koje je došao Binaj, koji se koristio novim univerzitetskim kompjuterom kao i najnovijim osmatranjima stvarnog položaja Kalgaša. Na srednjem ekranu bile su obe orbite jedna preko druge. Poslednjih pet dana Ator je izbacio sedam različitih postulata koji je trebalo da objasne odstupanje teorijske orbite i one stvarne, i svaki od ovih sedam postulata mogao je dozvati na ekran pritiskom na jedno jedino dugme.

Nevolja je bila u tome što su svih sedam bili neupotrebljivi, i on je to znao. Svima je nešto krupno nedostajalo... bile su to pretpostavke koje nisu opravdali proračuni, već je situacija zahtevala neku novu pretpostavku da bi se dobili određeni brojevi. Ništa se nije moglo dokazati, ništa se nije moglo potvrditi. Kao da je u svakom od slučajeva on jednostavno odlučio, u jednom trenutku u logičkom lancu, da će se pojaviti dobra vila i podesiti međusobne gravitacione uticaje kako bi obrazložili odstupanje. Istinu govoreći, Ator je znao da upravo to mora da pronade. Ali morala je to biti prava dobra vila.

A sada postulat osam...

Počeo je da unosi Jimotove proračune. Drhtavi prsti su ga nekoliko puta izdali, pa je pogrešio; ali um mu je još bio dovoljno oštar da ga upozori da je pritisnuo pogrešnu dirku, tako da se svaki put zaustavio i ispravio grešku. Dok je radio, dva puta se gotovo onesvestio usled napora koji je ulagao u posao. Ali primorao je sebe da nastavi.

Ti si jedina osoba na svetu koja može to da obavi, govorio je sebi dok je radio. I zato moraš.

Zvučalo mu je glupo i ludo egocentrično i možda pomalo suludo. Verovatno nije čak ni bilo istinito. Ali u ovom stadijumu iscrpljenosti nije mogao sebi dozvoliti nijednu drugu premisu do svoje nezamenljivosti. Jedino je on i niko drugi držao u glavi sve osnovne koncepte ovog projekta. Morao je sebe da goni napred dok ne pronade i poslednju kariku u lancu. Dok...

Tako.

Uneti su i poslednji Jimotovi brojevi.

Ator pritisnu dugme koje je simultano iscrtalo obe orbite na srednji ekran, kao i dugme koje je integrisalo novi broj sa postojećim ustrojstvima.

Sjajna crvena elipsa koja je predstavljala prvobitnu teorijsku orbitu zatalasa se i pomeri, i iznenada nestade. Isto se dogodilo i sa žutom koja je predstavljala osmatranu orbitu. Na ekranu se sada nalazila samo jedna linija, jarke tamnonarandžaste boje, pošto su s dve simulacije orbite poklopile do poslednjeg decimalnog mesta.

Ator izgubi vazduh. Jedan dugi trenutak je proučavao ekran, a onda je ponovo zatvorio oči i pognuo glavu do ivice stola. Narandžasta elipsa je bleštala poput plamenog kruga naspram njegovih spuštenih kapaka.

Osetio je neobičnu radost pomešanu sa strahom.

Pronašao je odgovor; došao je do hipoteze za koju je bio siguran da će doleteti i najbrižljivijoj proveriti. Teorija opšte gravitacije ipak je bila važeća: epohalni lanac rezonovanja na kome se zasnivala njegova slava neće biti ocrnjen.

Ali istovremeno, znao je da je model njemu poznatog sunčevog sistema bio, u stvari, pogrešan. Nepoznati činilac koji su tražili, nevidljivi džin, zmaj na nebu - on je postojao. Atora je to veoma uznemiravalo, čak iako je spaslo njegovu čuvenu teoriju. Godinama je mislio da potpuno razume ritam nebasu, a sada mu je bilo jasno da nije sve znao, da je u sedištu poznatog svemira postojalo nešto veoma neobično, da stvari ne stoje onako kako je on oduvek verovao da stoje. Teško je bilo progutati to, u njegovim godinama.

Posle izvesnog vremena Ator podiže pogled. Na ekranu se ništa nije izmenilo. Ukucao je nekoliko upitnih jednačina, ali je i dalje sve ostalo isto. Gledao je u jednu orbitu, ne u dve.

Odlično, pomisli on. Znači, Vaseljena nije baš onakva kakvom si je ti smatrao. Moraćeš da izmeniš svoja uverenja, dakle. Jer očigledno ne možeš preurediti Vaseljenu. "Jimote!" pozva on. "Faro! Binaje! Svi ovamo!"

Bucmasti mali Faro prvi je uleteo unutra, a odmah za njim i kao trska mršavi Jimot, a zatim i ostali iz odeljenja za astronomiju, Binaj, Tilanda, Klet, Simbron i još neki drugi. Nagurali su se blizu vrata njegove kancelarije. Po njihovim zapanjenim licima Ator je shvatio da mora da izgleda krajnje zastrašujuće, bez sumnje divlje i oronulo, da mu seda kosa štrči na sve strane, da mu je lice bledo i da sve u svemu izgleda kao starac na ivici kolapsa.

Morao je odmah raspršiti njihov strah. Ovo nije bio trenutak za melodramu.

Tiho je kazao: "Priznajem da sam veoma umoran i svestan sam toga. I verovatno izgledam poput kakvog demona koji dolazi iz kraljevstva tame. Ali ovde imam nešto što obećava."

"Ideja o gravitacionim sočivima?" upita Binaj.

"Koncept o gravitacionim sočivima potpuno je beznadežan", ledeno primeti Ator. "Isto stoje stvari i sa sagorelim suncem, naborom u svemiru, zonom negativne mase i ostalim fantastičnim idejama s kojima smo se poigravali čitave nedelje. Sve su to veoma zanimljive ideje, ali ne odolevaju podrobnoj proveriti. Ali evo jedne kojoj to uspeva."

Posmatrao je kako im se oči šire.

Okrenuvši se prema ekranu, počeo je ispočetka da unosi brojke Postulata Osam. Umora je nestalo dok je radio: ovoga puta nije pritisnuo nijedno pogrešno dugme, ništa ga nije bolelo. Prešao je u kraljevstvo s druge strane umora.

"Ovaj postulat pretpostavlja", počeo on, "da postoji nesvetleće planetno telo slično Kalgašu, koje ne kruži oko Onosa već oko samog Kalgaša. Ima znatnu masu, u stvari, gotovo istovetnu onoj koju ima Kalgaš: što je dovoljno da na naš svet utiče gravitacionom silom koja izaziva promene naše orbite na koje nam je Binaj skrenuo pažnju."

Ator pritisnu komande na kompjuteru za sliku i na ekranu se pojavi sunčev sistem u stilizovanom obliku: šest sunaca, Kalgaš i pretpostavljeni satelit Kalgaša.

Okrenuo se zatim licem prema ostalima. Nelagodno su se zagledali. Iako su bili upola mlađi od njega, pa čak i više od toga, mora da su s istom mukom kao i on prihvatili, kako intelektualno tako i emocionalno, celu tu ideju o još jednom velikom nebeskom telu u Vaseljenu. Ili su jednostavno mislili da je posenilo i nekako omanuo u proračunima.

"Brojevi koji podupiru Postulat Osam su tačni", reče Ator. "To vam jamčim. Postulat je izdržao sve moguće testove."

Izazovno ih je gledao, divlje odmeravao svakog ponaosob, kako bi ih podsetio da je on Ator 77 koji je svetu dao Teoriju opšte gravitacije i da još nije otišao u penziju.

Binaj blago primeti: "A razlog zašto ne vidimo taj satelit, gospodine...?"

"Dva razloga", odvrati Ator vedro. "Kao i sam Kalgaš, ovo planetno telo sija samo odbijenom svetlošću. Ako pretpostavimo da mu je površina uglavnom od plavkastog stenja... što s geološke tačke gledanja nije neverovatno... onda bi svetlost koja se od njega odbija zauzimala u spektru takav položaj da bi večni sjaj šest sunaca, kombinovan sa raštrkanom svetlošću naše vlastite atmosfere, potpuno maskirao njeno prisustvo. Na nebu na kome gotovo u svakom trenutku sija nekoliko sunaca, takav jedan satelit bio bi za nas nevidljiv."

Faro upita: "Pod pretpostavkom da je orbita satelita veoma velika, zar ne, gospodine?"

"Tačno." Ator je ukucio drugu sliku. "Evo, da bi vam bilo jasnije. Kao što vidite, naš nepoznati i nevidljivi satelit putuje oko nas po ogromnoj elipsi koja ga odnosi veoma daleko od nas na veći broj godina. Ali ne tako daleko da ne bismo mogli da otkrijemo uticaj koji vrši na našu orbitu svojim prisustvom na nebesima... ipak dovoljno daleko da uglavnom nismo u stanju da tu nejasnu stenovitu masu na nebu vidimo golim okom, a veoma su male mogućnosti i da je otkrijemo čak i pomoću teleskopa. Pošto nema načina da saznamo za njeno postojanje uobičajenim osmatranjima, mogli smo ga samo ludom srećom otkriti astronomski."

"Ali možemo sada početi da ga tražimo", primeti Tilanda 191, čija je specijalnost bila astrofotografija.

"Razume se da hoćemo", reče joj Ator. Primetio je da se polako zagrejavaju za tu ideju. Svi odreda. Dovoljno dobro ih je poznavao da je mogao uočiti kada bi mu se neko rugao. "Mada se može desiti da ta potraga bude mnogo teža nego što mislite, nešto nalik na traženje igle u plastu sena. Ali stojim vam dobar da ćete dotacije odmah dobiti."

Javi se Binaj: "Jedno pitanje, gospodine."

"Izvoli."

"Ako je orbita u toj meri nepravilna u kojoj to pretpostavlja vaš postulat, te stoga taj naš satelit... taj Kalgaš Dva, zovimo ga za sada tako... ostaje tokom izvesnih delova svoga orbitalnog ciklusa veoma udaljen od nas, onda dolazimo na razumnu pomisao da u drugom delu ciklusa mora da nam se mnogo približi. Mora postojati izvestan raspon varijacija čak i u slučaju da mu je orbita krajnje savršena, a satelit koji putuje po velikoj elipsastoj orbiti vrlo verovatno ima ekstremni raspon između najudaljenijih i najbližih tačaka približavanja primarnoj planeti."

"To bi bilo logično, da", odvrati Ator.

"Ali onda, gospodine", nastavi Binaj, "ako pretpostavimo da je Kalgaš Dva bio veoma daleko od nas od kada se razvila moderna astronomska nauka, te smo stoga uspeli da otkrijemo samo njegovo postojanje tek posrednim merenjem njegovog uticaja na orbitu našeg vlastitog sveta, zar se ne biste složili da se on upravo sada verovatno vraća sa svoje najveće udaljenosti? Da mora trenutno da nam se približava?"

"Nije neophodno", primeti Jimot, zamlataravši rukama. "Nemamo pojma gde se on trenutno nalazi na svojoj orbiti, niti koliko mu treba da napravi pun krug oko Kalgaša. To bi mogla biti orbita od

deset hiljada godina i Kalgaš Dva bi mogao i dalje da se udaljava od nas pošto nam je bio blizu u praistorijsko vreme, čega se niko ne seća."

"Tačno", priznade Binaj. "Stvarno ne možemo reći da li se približava ili udaljava u ovom trenutku. Bar ne za sada, u svakom slučaju."

"Trebalo bi da smo u stanju da mu izračunamo orbitu jednostavno na osnovu poremećaja koje izaziva u našoj", reče Klet, koji je bio najbolji matematičar u odeljenju.

"Da", umeša se i Simbron... bila je kosmograf... "takođe možemo da doznamo da li nam se približava ili se udaljava od nas. Bože! Šta ako napreduje u ovom smeru? Kakav bi to zadirujuć događaj bio? Tamno planetno telo seče preko neba... prolazi između nas i sunaca! Možda bi čak zaklonilo svetlost nekih od njih na nekoliko časova!"

"Kako bi to bilo čudno", promrmlja Binaj. "Prepostavljam da bismo to mogli nazvati pomračenje. Zate već: vizuelni efekat do koga dolazi kada se neki predmet ispreči između posmatrača i stvari koju posmatra. Ali da li se to može dogoditi? Sunca su tako velika... kako bi Kalgaš Dva mogao zakloniti neko od njih?"

"Ako bi nam prišao dovoljno blizu, mogao bi", odvrati Faro. "Već mogu da zamislim situaciju u kojoj..."

"Da, obradite sve moguće scenarije, zašto da ne?" iznenada se umeša Ator, tako grubo prekinuvši Faroa da su se svi u sobi okrenuli i zagledali u njega. "Poigrajte se tom idejom svi odreda. Muvajte je i premeštajte, da vidimo do čega ćete doći."

Odjednom više nije mogao da podnosi ovu prostoriju. Morao je da ode.

Oduševljenje koje je osećao od trenutka kada je uglavio i poslednju kockicu u mozaik naglo ga je napustilo. Osećao je strahovitu iscrpljenost, kao da mu je hiljadu godina. Duž ruku su mu mileli trnci prema prstima i nešto mu se mahnito grčilo u leđnim mišićima. Sada mu je postalo jasno da je preterao. Došlo je vreme da ga mlađi radnici odmene na ovom zadatku.

Ustavši sa stolice ispred ekrana, Ator napravi jedan nesigurni korak prema sredini sobe, povrati ravnotežu pre no što je posrnuo i lagano i dostojanstveno koliko je bio u stanju prođe pored osoblja Opservatorije. "Idem kući", izjavi on. "Dobro bi mi došlo malo sna."

Binaj reče: "Sifera, da li ja to dobro razumem da je to selo devet puta zaredom uništavala vatra? I da su ga svaki put ponovo izgradili?"

"Moj kolega Balik misli da ima samo sedam sela nagomilanih na brdu Tombo", odgovori arheolog. "Mogao bi i biti u pravu. Stvari su dosta zapetljane, na najnižim nivoima. Nije ni bitno koliko ih je tačno, sedam ili devet, to ne menja osnovni koncept. Pogledaj ove karte. Napravila sam ih na osnovu svojih zabeležaka koje sam vodila tokom iskopavanja. Razume se, obavili smo tek preliminarno kopanje, brzi rez kroz celo brdo, a onaj zaista pedantan deo posla ostavili smo za narednu ekspediciju. Suviše kasno smo otkrili brdo da bismo bilo šta drugo uradili. Ali na osnovu ovih karata moći ćeš da stekneš predstavu... Neće ti biti dosadno, zar ne? Sve te ovo zanima, je li tako, Binaje?"

"Zadivljen sam. Zar misliš da sam toliko zaokupljen astronomijom da nisam u stanju da obrtim pažnju ni na jednu drugu disciplinu? Pored toga, arheologija i astronomija ponekad idu ruku pod ruku. Dosta toga smo naučili o kretanju sunaca preko nebesa proučavajući drevne astronomske spomenike koje ste vi iskopavali tu i tamo po svetu. Daj mi da pogledam."

Nalazili su se u Siferinoj kancelariji. Zamolila je Binaja da dođe kako bi porazgovarali o problemu koji je iznenada iskrsnuo tokom njenog istraživanja. To ga je zbunilo, jer nije u prvi mah shvatio kako je astronom mogao da pomogne arheologu u njegovom poslu, uprkos onome što je upravo kazao o tome kako arheologija i astronomija ponekad idu ruku pod ruku. Međutim, uvek mu je bilo drago kada bi mu se ukazala prilika da poseti Siferu.

Prvi put su se sreli pre pet godina, kada su zajedno radili u međudisciplinarnom komitetu na fakultetu, koji je planirao proširenje univerzitetske biblioteke. Iako je Sifera od tada uglavnom bila van zemlje, na terenu, ona i Binaj su uživali da ponekad odu na ručak kada bi bila tu. On je u njoj video izazov, smatrao ju je veoma inteligentnom i oštrom na osvežavajući način. Šta je ona nalazila u njemu, pojma nije imao: možda samo intelektualno podsticajnog mladića koji nije bio umešan u otrovno takmaštvo i zađevce na njenom vlastitom polju i nije pokazivao vidljivo zanimanje za njeno telo.

Sifera je razmotala karte, ogromne listove hartije tanke poput pergamenta, na kojima su olovkom bili izvučeni složeni, elegantni dijagrami, i ona i Binaj se nagnuše da ih izbliza ispituju.

Govorio je istinu kada je kazao da ga arheologija opčinjava. Još od detinjstva, uživao je da čita priče velikih istraživača iz starina, takvih kao što su Marpin, Šelbik i, razume se, Galdo 221. Za njega je daleka prošlost bila gotovo isto onoliko zanimljiva za razmišljanje kao i daleka prostranstva međuzvezdanog prostora.

Njegova družbenica po ugovoru Raista nije bila baš oduševljena ovim prijateljstvom sa Siferom. Prilično razdražljivo mu je stavila do znanja, nekoliko puta, kako smatra da ga je opčinila sama Sifera, a ne ono čime se bavila. Međutim, Binaj je smatrao da je Raistina ljubomora besmislena. Nema sumnje da je Sifera bila privlačna žena... bio bi nepošten kada bi tvrdio suprotno... ali ona je bila nepopustljivo neromantična i svi muškarci u kampsu su to znali. Pored toga, bila je nekih deset godina starija od Binaja. Iako je bila zgodna, Binaj nikada nije imao s njom nikakve intimne namere.

"Kao prvo, ovde imamo poprečni presek celog brda", obavesti ga Sifera. "Svaki posebni nivo naseobine iscrtala sam shematski. Najmlađe naselje je, razume se, na vrhu... ogromno kameni zidovi, takav način gradnje nazivamo kiklopski arhitektonski stil, i on je tipičan za beklimotsku kulturu u njenom zreлом razvojnom razdoblju. Ova linija ovde u nivou sa kiklopskim zidovima predstavlja sloj ugljenisanih ostataka... ima dovoljno ugljena, što nam govori da je požar bio veliki i da mora da je

potpuno zbrisao grad. A ovde, ispod kiklopskog nivoa i linije vatre, nalazi se naredno naselja, kako se spuštamo u prošlost."

"Podignuto u drugačijem stilu."

"Tačno. Vidiš kako sam iscrtala kamenje zidova? Taj stil gradnje nazivamo rešetkast, i on je karakterističan za ranu beklimotsku kulturu ili možda za kulturu iz koje se razvila beklimotska. Oba ova stila mogu se naći među ruševinama iz beklimotske ere, koje okružuju brdo Tombo. Glavne ruševine pripadaju kiklopskom stilu, a tu i tamo smo pronašli neke ostatke rešetkastog stila, tek pokoji trag, koje nazivamo protobeklimot. A sada, pogledaj ovo ovde, granicu između rešetkastog naselja i kiklopskih ruševina iznad njega."

"Još jedna linija vatre?" upita Binaj.

"Tačno, još jedna linija vatre. Ovo brdo je kao sendvič... sloj naselja ljudi, ugljenisani sloj, novi sloj naselja, pa opet ugljenisani sloj. Mislim da se ovde dogodilo ovako nešto: za vreme rešetkastog razdoblja izbio je razorni požar koji je spalio veliki komad poluostrva Sagikan i primorao ljude da napuste Tombo selo i obližnja sela podignuta u rešetkastom stilu. Kasnije, kada su se stanovnici vratili i ponovo počeli da grade, pribegli su sasvim novom i mnogo prefinjenijem arhitektonskom stilu, koji nazivamo kiklopski, zbog ogromnog kamenja koje su upotrebljavali u gradnji. Ali onda je došlo do novog požara, koji je zbrisao kiklopsko naselje. Posle toga su ljudi iz te oblasti odustali od podizanja naselja na brdu Tombo i ovog puta, kada su ponovo počeli sa gradnjom, izabrali su obližnje mesto, koje nazivamo Beklimot Major. Dugo smo verovali da je Beklimot Major bio prvi pravi grad ljudi, koji se razvio iz manjih naselja rešetkastog tipa u protobeklimotskom radzoblju, koja su bila raštrkana oko njega. A Tombo nam govori da je u toj oblasti postojao bar jedan važan kiklopski grad pre Beklimot Majora."

"A na nalazištu Beklimot Majora", primeti Binaj, "nema tragova vatre?"

"Nema. Što znači da njega nije bilo u vreme kada je grad na vrhu Tomboa spaljen. Na kraju je cela Beklimot kultura propala i sam Beklimot Major je napušten, ali iz drugih nekih razloga, koji su imali veze sa menjanjem klime, a ne sa vatrom. To je bilo pre hiljadu godina. Međutim, požar koji je opustošio najviše Tombo selo izgleda da se dogodio mnogo ranije. Nagađam nekih hiljadu godina pre toga. Radiougljenični podaci iz ugljenisanih primeraka daće nam preciznije brojke kada ih dobijemo iz laboratorije."

"A ono rešetkasto naselje... koliko je ono staro?"

"Ortodoksno arheološko verovanje glasilo je da su fragmentarne rešetkaste strukture koje smo pronašli tu i tamo na poluostrvu Sagakin samo nekoliko pokolenja starije od onih na nalazištu Beklimot Majora. Posle otkopavanja Tomba, više ne mislim tako. Moja procena je da je rešetkasto naselje na tom brdu dve hiljade godina starije od kiklopskih građevina povrh njega."

"Dve hiljade...? A kažeš da ima još naselja ispod njega?"

"Pogledaj kartu", reče Sifera. "Evo broja tri... takvu arhitekturu nikada ranije nismo sreli, uopšte ne liči na rešetkasti stil. Još jedna linija vatre. Naselje broj četiri. Pa nova linija vatre. Broj pet. Linija vatre. Zatim brojevi šest, sedam, osam i devet... ili, ako je Balik u pravu, samo brojevi šest i sedam."

"I svaki od njih je uništen u velikom požaru! To mi izgleda prilično neobično. Smrtonosni ciklus uništenja napada stalno isto mesto."

"Neobično je to", primeti Sifera čudnim, smrknutim glasom, "što je svako od tih naselja, kako se čini, cvetalo otprilike podjednako dugo pre nego što ga je vatra uništila. Slojevi naselja su slične debljine, što je krajnje neverovatno. Još čekamo na laboratorijske rezultate, razumeš. Ali mislim da je moja procena prilično tačna. Balikove brojke se poklapaju sa mojima. Ako oboje ne grešimo,

upravo gledamo bar četrnaest hiljada godina preistorije u Tombo brdu. A tokom tih četrnaest hiljada godina brdo su periodično uništavali veliki požari koji su uzrokovali njegovo redovno napuštanje... otprilike tačno svakih dve hiljade godina jedan požar!"

"Šta?"

Binaj oseti kako mu se ježe dlake duž kičme. Um je počeo da mu skače s jednog neverovatnog i uznemirujućeg zaključka na drugi.

"Čekaj", reče Sifera. "Ima još nešto."

Otvorila je ladicu i izvadila svežanj sjajnih fotografija.

"Ovo su fotografije Tombo pločica. Originali su kod Mudrina 505... paleografa, znaš ga. Pokušava da ih dešifruje. Napravljene su od pečene gline. Ove tri smo pronašli na trećem nivou, a ove na petom. Obe skupine su ispisane krajnje primitivnim pismom, a ono na starijima je toliko drevno da Mudrin čak ne zna ni odakle da počne. Ali zato je uspeo da, probe radi, odgonetne nekoliko desetina reči sa tablica nađenih na trećem nivou, koje su ispisane ranim beklimotskim pismom. Koliko je do sada uspeo da se razabere, na njima je opisan požar koji je uništio grad... delo ljutih bogova koji su smatrali da s vremena na vreme treba da kazne čovečanstvo zbog obesti.

"S vremena na vreme?"

"Tako je. Da li ti to polako počinje da zvuči poznato?"

"Apostoli Plamena! Blagi Bože, Sifera, na šta si ti to ovde nabasala?"

"To se i ja pitam od kada mi je Mudrin doneo prve obrise prevoda." Arheologistkinja se okrenu i zagleda u Binaja i on prvi put primeti da su joj oči mutne, a lice napeto i iscrpljeno. Bila je gotovo izvan sebe. "Da li ti je sada jasno zašto sam te pozvala ovamo? Ne mogu o ovome razgovarati ni sa kim iz odeljenja. Binaje, šta da radim? Ako bilo šta od ovoga procuri u javnost, Mondior 71 i cela ona njegova luda družina objaviće na sav glas da sam pronašla čvrsti arheološki dokaz da su njihove ludačke teorije ispravne!"

"Misliš?"

"A šta bi drugo?" Sifera je lupkala prstima po karti. "Ovde ti je dokaz da je približno svakih dve hiljade godina izbijao veliki požar, i to tokom razdoblja od mnogo hiljada godina. A ove pločice... kako se čini, one bi, u stvari, mogle biti neka vrsta praistorijske Knjige Otkrovenja. Kada sve uzmeš u obzir, ispada da one obezbeđuju, ako već ne stvarnu potkrepu za hvalisanja apostola, onda bar pouzdanu, razložnu potporu za njihovu celokupnu mitologiju."

"Ali požari koji se ponavljaju na jednom jedinom mestu ne dokazuju da je dolazilo do pustošenja celog sveta", usprotivi se Binaj.

"Mene brine periodičnost", odvrati Sifera. "Suviše se dobro i suviše tačno uklapa u ono što Mondior govori. Proverila sam u Knjizi Otkrovenja. Za Apostole je poluostrvo Sagikan sveto mesto, da li si to znao? Posvećeno mesto na kome su se ranije bogovi pokazali čovečanstvu... bar tako kažu. I stoga ima smisla... saslušaj me, ima smisla", ponovi ona, gorko se nasmejavši "...da bogovi sačuvaju Sagikan kao upozorenje čovečanstvu na sudbinu koja će ga stalno iznova snalaziti dok se ne odrekne svoje zle prirode."

Binaj je zaprepašćeno zurio u nju.

Vrlo malo je znao o Apostolima i njihovim učenjima. Nikada ga nisu zanimale takve patološke fantazije i bio je suviše zauzet svojim naučnim radom da bi obratio pažnju na Mondiorova isprazna apokaliptična proročanstva.

Sada mu se svom silinom vratio u sećanje razgovor koji je pre tri meseca vodio sa Teremonom 762 u klubu Šest sunaca. "Svet nije samo jedanput bio uništen... Bogovi su namerno stvorili čovečanstvo nesavršenim i dali nam samo jednu godinu, jednu od njihovih godina, ne naših, da se

oblikujemo. To se naziva Godinom pobožnosti, i ona traje tačno 2049 naših godina." Ne. Ne. Ne. Ne. To je idiotizam! Čisto naklapanje! Histerično foliranje!

Ali to nije bilo sve. "I stalno iznova, kada bi se Godina pobožnosti okončala, bogovi bi otkrili da smo još zli i grešni, i onda bi uništili svet, poslavši na nas nebeski plamen... Tako bar govore Apostoli." Ne! Ne!

"Binaje?" pozva ga Sifera. "Jesi li dobro?"

"Samo razmišljam", reče joj on. "Tame mu, istina je! Time bi samo potvrdila učenja Apostola!"

"Ne nužno. I dalje bi ljudi koji su u stanju jasno da misle mogli da odbace Mondiorove ideje. To što je Tombo uništen u požaru... čak iako se to ponavljalo u očigledno istovetnim razdobljima od otprilike dve hiljade godina... ni na koji način ne dokazuje da je ceo svet bio uništen u požaru. Niti da neminovno mora doći do novog velikog požara. Zašto bi se prošlost nužno morala ponavljati u bućnosti? Međutim, ljudi koji su u stanju jasno da misle uvek su u manjini. Ostale će poneti način na koji će Mondior iskoristiti moje pronalaskе i istog časa će ih uhvatiti panika. Poznato ti je, svakako, da Apostoli tvrde da će naredne godine izbiti sledeći veliki požar?"

"Da", odvrati promuklo Binaj. "Teremon mi kaže da su odredili i tačan dan. Reč je, u stvari, o ciklusu od 2049 godina; kroz otprilike jedanaest meseci, ako je verovati Mondioru, nebo će postati crno i na nas će se obrušiti vatra. To treba da se dogodi devetnaestog teptara."

"Teremon? Onaj novinar?"

"Da. On mi je prijatelj. Zanima se za sve u vezi sa Apostolima, razgovarao je sa jednim od njihovih visokih sveštenika, ili šta god da je. Teremon mi je kazao..."

Siferina ruka polete i zgrabi Binajevu s neverovatnom snagom.

"Moraš mi obećati da mu nećeš reći ni reč o ovome, Binaje!"

"Teremonu? Ne, razume se da neću! Još nisi objavila svoje nalaze. Ne bi bilo u redu s moje strane da bilo kome kažem bilo šta! Ali on je, van svake sumnje, veoma častan čovek."

Njen čelični stisak popusti, ali samo malo.

"Ponekad prijatelji kažu nešto jedni drugima, neslužbeno... ali znaš već kako to ide, Binaje, ništa nije 'neslužbeno' kada razgovaraš sa nekim kao što je Teremon. Ako bude imao razloga da to upotrebi, upotrebiće, bez obzira na obećanje koje ti je dao. I bez obzira na to koliko se tebi sviđa da misliš da je on 'častan'."

"Pa... možda..."

"Veruj mi. Ako Teremon otkrije na šta sam ovde nabasala, možeš se kladiti u šta hoćeš da će pola dana kasnije Hronika biti puna toga. To bi me uništilo profesionalno, Binaje. Samo bi mi to trebalo, da steknem slavu kao naučnik koji je obezbedio Apostolima dokaz za njihove apsurdne tvrdnje. Gadim se Apostola, Binaje. Ne želim da im ponudim nikakvu pomoć niti olakšicu, a svakako ne želim da naizgled javno podupirem njihove uvrnute ideje."

"Ne brini", odvrati Binaj. "Neću mu reći ni reč."

"Ne smeš. Kao što rekoh, to bi me uništilo. Vratila sam se na univerzitet da obnovim dozvolu za istraživanje. Moji nalazi iz Tomboa već su uzburkali duhove u odeljenju, jer se ne podudaraju sa uvreženim shvatanjima vezanim za Beklimot kao najstarije urbano središte. Ali ako Teremon uspe na neki način da mi natovari na grbaču Apostole Plamena povrhu svega ostalog..."

Međutim, Binaj je gotovo nije slušao. Saosećao je sa Siferom i nije nameravao da učini bilo šta da joj oteža život. Teremon od njega neće čuti ni jednu jedinu reč o njenim istraživanjima.

Ali njegov um je odlutao dalje, na druge stvari, uglavnom problematične. Fraze koje je Teremon upotrebio objašnjavajući mu učenja Apostola i dalje su potresala njegovo sećanje.

"...Za nekih četrnaest meseci sva će sunca nestati..."

"...Zvezde će nas gađati plamenom sa crnog neba..."

"...tačno vreme katastrofe može se naučno izračunati..."

"...crno nebo..."

"...sva će sunca nestati..."

"Tama!" promuklo promrmlja Binaj. "Zar je to moguće?"

Sifera je i dalje govorila. Zastala je u pola rečenice kada je čula ove njegove reči.

"Ne slušaš me, Binaje."

"Ja... šta? Oh. Oh. Da, razume se da te slušam! Govorila si mi da ne smem ništa od ovoga reći Teramonu, jer bi to naudilo tvojoj reputaciji i... i... Slušaj, Sifera, možemo li ovaj razgovor nastaviti neki drugi put? Večeras, ili sutra po podne, ili kad god hoćeš? Moram smesta u Opservatoriju."

"Nemoj da te zadržavam", primeti ona hladno.

"Ne. Nisam tako mislio. Ono što si mi govorila strašno me zanima... i važno mi je, neopisivo važno, mnogo više no što to ovog trenutka mogu da ti kažem. Ali moram nešto proveriti. Nešto što je u neposrednoj vezi sa onim o čemu smo razgovarali."

Pogledala ga je malo pažljivije. "Lice ti gori. Pogled ti je divlji, Binaje. Tako si čudan, odjednom si postao čudan. Misli su ti milion milja odavde. Šta se dešava?"

"Reći ću ti kasnije", odvrati on, već na pola puta do vrata. "Kasnije! Obećavam!"

U ovo doba Opservatorija je bila praktično prazna. Nije bilo nikog drugog osim Fara i Tilande. Binaj je osetio olakšanje kada se uverio da Atora 77 nema nigde na vidiku. Odlično, pomisli Binaj. Starac je bio dovoljno iscrpljen usled napora koji je uložio u iznalaženje koncepta o Kalgašu Dva. Večeras mu nije bio potreban još jedan stres.

I baš dobro što su ovde samo Faro i Tilanda. Faro je posedovao upravo onakav brz, nesputan um kakav je Binaju sada bio potreban. A Tilanda, koja je provela toliko godina skenirajući prazan prostor nebesa svojim teleskopom i kamerom, mogla bi obezbediti deo konceptualnog materijala koji će Binaju biti potreban.

Tilanda odmah reče: "Ceo dan sam razvijala ploče, Binaje. Ali ništa. Kladila bih se u život: na nebu nema ničeg osim šest sunaca. Ti ne smatraš da je stari konačno skrenuo?"

"Mislim da mu je um bistar u istoj meri kao i ranije."

"Ali ove fotografije..." poče Tilanda. "Već danima nasumce skeniram svaki kvadrant Vaseljene. To je sveobuhvatni program. Škljoc, nekoliko stepeni naniže, škljoc, pomeranje, škljoc. Metodično pretraživanje celog neba. A pogledaj šta dobijam, Binaje. Gomilu fotografija na kojima nema baš ničega!"

"Ako je nepoznati satelit nevidljiv, Tilanda, onda se ne može videti. To je bar jednostavno."

"Možda je nevidljiv golom oku. Ali kamera bi trebalo da bude u stanju da..."

"Slušaj, ostavi sad to. Potrebna mi je vaša pomoć, čisto teorijska. U vezi sa Atorovom novom teorijom."

"Ali ako je nepoznati satelit samo novčić na nebu..." bunila se Tilanda.

"Ako je novčić nevidljiv, to ne mora da znači da nije stvaran", odbrusi Binaj. "I neće nam se dopasti kada dojuri niotkud i lupi nas posred lica. Hoćete li mi pomoći ili ne?"

"Pa..."

"Dobro. Želim da mi pripremite kompjuterske projekcije kretanja svih šest sunaca tokom razdoblja od 4200 godina."

Tilanda je u čudu zinula. "Rekao si, četiri hiljade dve stotine, jesam li dobro čula, Binaje?"

"Znam da nemate zapise o zvezdanim kretanjima za tako dugo razdoblje. Ali rekao sam kompjuterske projekcije, Tilanda. Sigurno imate pouzdane zapise stare najmanje sto godina, jesam li u prvu?"

"I starije."

"Još bolje. Sredite ih i projektujte unazad i unapred u vremenu. Neka vam kompjuter kaže u kakvom je svakodnevnom odnosu bilo šest sunaca tokom prethodnog dvadeset jednog veka i u kakvom će biti u narednih dvadeset jedan vek. Ako nisi u stanju to da obaviš, siguran sam da će Faru biti drago da ti napiše program."

"Mislim da mogu s tim izići nakraj", odvrati Tilanda ledeno. "Ali da li bi imao nešto protiv da mi kažeš o čemu je uopšte reč? Krećemo li u izdavanje almanaha? Čak bi se i almanah zadovoljio solarnim podacima za nekoliko narednih godina. Šta si to smislio?"

"Kazaću ti kasnije", reče Binaj. "Obećavam."

Ostavio ju je da se puši za svojim stolom i prešao preko Opservatorije do Atorove radne oblasti, gde se smestio ispred tri ekrana kompjutera na kojima je Ator izračunao teoriju o Kalgašu Dva. Jedan dugi trenutak Binaj je zurio u središnji ekran, koji je pokazivao orbitu Kalgaša koju je izmenio hipotetički Kalgaš Dva.

Zatim je pritisnuo jedno dugme i pojavila se svetlozelena predložena orbitalna linija Kalgaša

Dva, jedna velika ekscentrična elipsa koja se iskošeno protezala preko kompaktnije, gotovo kružne orbite Kalgaša. Izvesno vreme ju je proučavao; zatim je pritisnuo dugmad da bi mu se na ekranu pojavila sunca, posle čega je gotovo sat zamišljeno zurio u njih, prizivajući ih u svim mogućim različitim rasporedima; čas je na nebu bio Onos zajedno sa Tanom i Sitom, pa Onos sa Trejom i Patru, Onos i Dovim sa Trejom i Patru, Dovim sa Tanom i Sitom, Patru i Trej sami...

To su bila normalna solarna ustrojstva.

Ali šta je bilo sa nenormalnim ustrojstvima?

Tano i Sita sami? Ne, to je bilo nemoguće. Odnos položaja tog dvostrukog sistema na nebu i rasporeda bližih sunaca bio je takav da se Tano i Sita nikada nisu mogli pojaviti na nebu ove polulopte ako bilo Onos ili Dovim, ili oba ta sunca, nisu bila vidljiva u isto vreme. Možda je do toga moglo doći pre mnogo stotina ili hiljada godina, pomisli on, mada je sumnjao. Ali to sada sigurno nije bilo moguće.

Trej i Patru, Tano i Sita?

Još jednom ne. Ta dva para dvostrukih sunaca nalazila su se na suprotnim stranama Kalgaša; kad god je jedan par bio na nebu, drugi je bio skriven samom planetom. Tu i tamo su njih četvoro uspevali da se okupe na nebu, ali kada bi došlo do takve konjunkcije, uvek bi bio vidljiv i Onos. To su bili čuveni dani pet sunaca... čija su posledica bili isto tako znameniti dani samog Dorima na suprotnoj polulopti. Do toga je dolazilo tek svakih nekoliko godina.

Trej bez Patrua? Tano bez Site?

Tehnički je to bilo moguće. Kada se jedan od parova sunaca nalazio blizu obzorja, jedno sunce bi se nalazilo iznad obzorja, a drugo ispod, ali samo kratko. Ali to baš nije bio neki značajan solarni događaj, već pre trenutna odstupanje od pravila. Dvostruka sunca bila su i dalje zajedno, ali prolazno razdvojena linijom obzorja.

Svih šest sunaca zajedno na nebu?

Nemoguće!

Još gore od toga... nezamislivo!

Pa ipak je upravo pomislio na to. Binaj se strese na tu ideju. Kada bi se svih šest nalazilo iznad obzorja, onda bi morala postojati oblast na suprotnoj polulopti u kojoj se ne bi mogla videti svetlost nijednog sunca. Tama. Tama! Međutim, Tama je bila nepoznata na Kalgašu, osim kao apstraktni pojam. Nemoguće da je ikada došlo do toga da je svih šest sunaca bilo na okupu i najveći deo sveta uronio u potpunu besvetlost. Zar je do toga moglo doći?

Da li je?

Binaj je razmišljao o toj neprijatnoj mogućnosti. Ponovo je začuo Teremonov duboki glas kako mu objašnjava teorije Apostola:

"...sva će sunca nestati..."

"...Zvezde će nas zasuti plamenom sa crnoga neba..."

On odmahnu glavom. Sve što je znao o kretanju sunaca na nebesima bunilo se protiv ideje da se šest sunaca na neki način istovremeno nagura s jedne strane Kalgaša. To se jednostavno nije moglo dogoditi, osim nekim čudom. Binaj nije verovao u čuda. Postojao je način na koji su sunca bila poređana na nebu, uvek, u svakom trenutku; morala su jedno ili dva da obasjavaju svaki deo Kalgaša.

Zaboravi na hipotezu o šest sunaca ovde, a Tami tamo.

Šta preostaje?

Dovim sam, pomisli on. Malo crveno sunce potpuno samo na nebu?

Pa to se događalo, ali ne baš često. Za vreme onih povremenih dana pet sunaca kada su Tano, Sita, Trej i Patru i Onos bili svi u konjukciji na istoj polulopti: tada je ostajao samo Dovim za drugu stranu sveta. Binaj se pitao da li je to možda bio trenutak kad bi dolazila Tama.

Da li je to moguće? Sam Dovim zračio je sasvim malo svetlosti, samo slabi crvenkasti sjaj, tako da su ga ljudi mogli pobrkati sa Tamom.

Ali to nije imalo smisla. Čak i mali Dovim trebalo je da bude u stanju da obezbedi dovoljno svetlosti da spreči padanje ljudi u očaj. Pored toga, dani samog Dovima javljali su se negde na svetu svakih nekoliko godina. Predstavljali su neobičnu pojavu, ali nisu bili i izuzetno neobični. Svakako, ako su posledice toga što se na nebu vidi samo jedno malo slabo sunce mogle da izazovu nesagledive psihološke preokrete, onda bi svi brinuli zbog naredne pojave samog Dovima, do koje je trebalo da dođe, koliko se Binaj sećao, za godinu ili dve. A u stvari niko uopšte o tome nije razmišljao.

Ali ako bi se Dovim našao sam na nebu i nešto se dogodilo, nešto naročito, nešto odista neuobičajeno, što bi zaklonilo i ono malo svetlosti koju je on obezbeđivao...

Tilanda se pojavila pored njega i zlovoljno rekla: Evo ti, Binaje, tvoje solarne projekcije, sve sređene. Ne samo 4200 godina, već u nedogled. Faro mi je predložio kako da to matematički rešim i napravili smo program kojim možeš da ideš do kraja vremena ako želiš, ili unazad do nastanka Vaseljene."

"Odlično. Nahrani time kompjuter koji koristim, molim te. Dođi ovamo, Faro, molim te."

Debeljuškasti niski student završne godine dotapka do njega. U tamnim očima mu se očitavala znatiželja. Očigledno je ključao od pitanja šta to Binaj radi; ali poštovao je odnos studnet-profesor i ništa nije kazao, već je samo čekao da čuje šta će mu Binaj reći.

"Ovde na ekranu imam", počeo Binaj, "orbitu koju je Ator predložio za hipotetički Kalgaš Dva. Pretpostaviću da je orbita tačna, jer nam je Ator kazao da je upravo ovakva kakva jeste odgovorna za sve promene naše vlastite orbite i zato što verujem da Ator zna šta radi. Ovde takođe imam, ili ću u svakom slučaju imati kada Tilanda završi prenos podataka, program koji ste ti i ona upravo napravili za solarna kretanja tokom dugog razdoblja. Sada nameravam da pokušam da odredim korelaciju između prisustva samo jednog sunca na nebu i približavanja Kalgaša Dva ovoj planeti, kako..."

"Kako biste mogli da izračunate učestalost pomračenja?" Kao rafal ispali Faro. "Je l' to, gospodine?"

Brzina kojom je ovaj dečko izvodio zaključke bila je zabavna, ali i pomalo zbunjujuća. "U stvari, da. I ti si razmišljao o pomračenjima?"

"Razmišljam o njima od trenutka kada nam je Ator rekao za Kalgaš Dva. Sećate se da je Simbron pomenuo kako bi hipotetički satelit mogao nakratko sakriti svetlost nekih sunaca, a vi ste rekli da bi se to zvalo pomračenje, pa sam ja počeo da nabrajam neke mogućnosti. Međutim, Ator me je prekinuo pre no što sam uspeo bilo šta da kažem, jer je bio umoran i želeo je da pođe kući."

"I od tada nisi to pomenuo?"

"Niko me nije pitao", odvrati Faro.

"E, pa, evo tvojih pet minuta. Prebaciću sve što je u mome kompjuteru u tvoj, pa ćemo ti i ja lepo sestiti, svaki za sebe, i početi da se poigravamo brojkama. Tragam za jednim naročitim slučajem, u kome je Kalgaš Dva najbliži Kalgašu, a na nebu se nalazi samo jedno sunce."

Faro klimnu. Krenuo je ka svom kompjuteru brže no što ga je Binaj ikada ranije video da se kreće.

Binaj nije očekivao da će on prvi završiti izračunavanja. Faro je bio poslovično brz u tim stvarima. Ali glavno je bilo da odvojeno rade na tom problemu i da svaki za sebe potvrdi ishod. I tako, kada je Faro tiho frknuo u znak pobede posle izvesnog vremena i skočio da nešto kaže, Binaj mu je nervozno mahnuo da učuti i nastavio da radi. Bilo mu je potrebno još dugih, sramotnih deset

minuta.

Tek su onda brojke počele da se pojavljuju na njegovom ekranu.

Ako su sve pretpostavke koje je pohranio u kompjuter bile tačne... Atorov proračun verovatne mase i orbite nepoznatog satelita, Tilandin proračun kretanja šest sunaca na nebesima... onda je bilo malo verovatno da će Tama doći. Jedina mogućnost koja je mogla da donese potpunu Tamu, bio je dan samog Dovima. Ali činilo se da Kalgaš Dva nema mnogo izgleda da pomrači Dovima. Dani samog Dovima bili su tako retki da je mogućnost da se Dovim nađe sam na nebu u vreme kada je Kalgaš Dva negde blizu Kalgaša tokom kretanja po svojoj dugačkoj orbiti bila neverovatno mala, i Binaj je to znao.

Da li je to odista bilo tako?

Ne. Nije bila neverovatno mala.

Ne baš. Pažljivo je pogledao brojke na ekranu. Izgleda da je postojala izvesna mogućnost međusobnog približavanja. Izračunavanje nije bilo potpuno, ali stvari su se kretale u tom pravcu dok je kompjuter proveravao svaku konjunkciju Kalgaša i Kalgaša Dva tokom razdoblja od 4200 godina. Svaki put kada bi se Kalgaš Dva približio Kalgašu na svojoj orbiti, bio mu je bliži što se više primicao dan samo Dovima na nebu. Brojke su nastavile da se pojavljuju, dok je kompjuter obrađivao sve astronomske mogućnosti. Binaj je posmatrao ekran sa sve većim strahom i nevericom.

Konačno je i to dobio. Sva tri tela su se poređala upravo na odgovarajući način. Kalgaš-Kalgaš Dva-Dovim!

Da! Bilo je moguće da Kalgaš Dva izazove potpuno pomračenje Dovima kad je Dovim bio jedino vidljivo sunce na nebu.

Ali takav raspored bio je prava retkost. Dovim je morao biti sam na svojoj polulopti i na maksimalnoj udaljenosti od Kalgaša, dok mu je Kalgaš Dva morao biti sasvim blizu. Očigledni prečnik Kalgaša Dva bio bi tada sedam puta veći od Dovimovog. To je bilo dovoljno da sakrije Dovimovu svetlost na više od pola dana, tako da nijedno mesto na planeti ne bi izmaklo uticaju Tame. Kompjuter je izbacio podatak da je do tako izuzetnih okolnosti moglo doći samo svakih...

Binaj zinu. Nije želeo da poveruje u to.

Okrenuo se ka Faru. Mladi student poslednje godine bio je bleđ od pretrpljenog šoka.

Binaj promuklo reče: "U redu, završio sam, imam broj. Ali prvo mi kaži koji si ti dobio."

"Kalgaš Dva pomračuje Dovima svakih 2049 godina."

"Tako je", s teškom mukom prozbori Binaj. "I ja sam dobio taj broj. Jednom u svakih 2049 godina."

Osetio je da mu se vrti u glavi. Kao da se oko njega vrtela cela Vaseljena.

Jednom u svakih 2049 godina. Upravo toliko je trajala Godina pobožnosti, prema Apostolima Plamena. Isti onaj broj koji se pojavljuje u Knjizi Otkrovenja.

"...sva će sunca nestati..."

"...Zvezde će nas gađati plamenom sa crnog neba..."

Nije znao šta su to Zvezde. Međutim, Sifera je otkrila brdo na poluostrvu Sagikan na kome su požari uništavali gradove zapanjujuće redovno, otprilike svakih dve hiljade godina. Da li će se pokazati da je tačan broj godina između požara na brdu Tombo... 2049, kada dođu u priliku da izvrše precizne testove sa ugljenikom 14?

"...crno nebo..."

Binaj je bespomoćno zurio u Fara na drugom kraju sobe.

"Kada treba da dođe do narednog dana samo Dovima na nebu?" upita on.

"Kroz jedanaest meseci i četiri dana", smrknuto odvrati Faro. "Devetnaestog teptara."

"Da", reče Binaj. "Upravo onog dana kada nam je Mondior 71 kazao da će se nebo zacrniti i da će se pojaviti vatra bogova i uništiti našu civilizaciju."

"Prvi put u svom životu", reče Ator, "svim srcem se molim da su moji proračuni pogrešni. Ali bojim se da bogovi neće biti toliko milostivi prema meni. Sve neumoljivo vodi do zaključka koji je užasan čak i kada se o njemu samo razmišlja."

Prešao je pogledom po sobi, zadržavajući nakratko pogled na svakom od onih koje je pozvao. Mladi Binaj 25, razume se. Širin 501, iz odeljenja za psihologiju. Sifera 89, arheolog.

Jedino snagom volje Ator je uspevao od njih da sakrije strašan umor koji je osećao, pritisak sve većeg očaja, strašan udar koji je pretrpeo zbog svega onoga što je saznao proteklih nedelja. Trudio se da sve to prikrije čak i pred samim sobom. U poslednje vreme bi pokatkad uhvatio sebe kako razmišlja o tome da je suviše dugo živio; uhvatio bi sebe kako žali što mu nije bilo dozvoljeno da počine pre godinu ili dve. A onda bi nemilosrdno odagnao takve misli iz uma. Atorove osnovne osobine oduvek su bile čelična volja i nepokolebljiva snaga duha. I tako je i sada odbijao, iako su godine podrovale njegovu krepkost, da dozvoli ovim izdajnicima da mu se provuku.

Širinu je kazao: "Koliko sam shvatio, vaše polje je proučavanje Tame?"

Krupnog psihologa sve je ovo, izgleda, zabavljalo. "Pretpostavljam da se to može reći i na taj način. Odbranio sam doktorat na temu 'Tama i njen uticaj na mentalne poremećaje'. Međutim, istraživanje Tame predstavlja samo deo onoga čime se bavim. Zanimaju me masovne histerije svih vrsta... iracionalne reakcije ljudskog uma na preovladavajući podsticaj. Ceo spisak ljudskih ludosti - eto to je ono čime zarađujem za život.

"Dobro", hladno odvrati Ator. "Neka bude tako. Binaj 25 kaže da ste vi najveći autoritet za Tamu na univerzitetu. Upravo ste videli našu malu astronomsku demonstraciju na ekranu kompjutera. Pretpostavljam da shvatate osnovni smisao onoga što smo otkrili."

Stari astronom nije znao kako drugačije to da kaže, a da ne zvuči pokroviteljski. Međutim, izgleda da to Širina nije mnogo uvredilo.

Mirno je primetio: "Mislim da sam prilično dobro shvatio. Vi tvrdite da postoji neko tajanstveno, nevidljivo, astronomsko telo veličine planete tolike i tolike mase koje se kreće po orbiti oko Kalgaša na tolikoj i tolikoj udaljenosti; njegova privlačna sila upravo je takva da može biti odgovorna za izvesna odstupanja u teorijskom izračunavanju orbite Kalgaša, koje je otkrio moj prijatelj, ovde prisutni Binaj. Da li sam dovde sve dobro shvatio?"

"Jeste, odvrati Ator. "Sasvim dobro."

"E, pa", nastavi Širin, "ispada da se to telo ponekad nađe između nas i jednog od naših sunaca. To se naziva pomračenje. A samo jedno sunce se nalazi u ravni njegove revolucije u tom položaju da može biti pomračeno i to sunce je Dovim. Pokazali ste da do pomračenja može doći jedino kada", ...Širin zastade, namrštivši se... "kada je Dovim sam na nebu. Tada su oboje, i on i takozvani Kalgaš Dva, poređani tako da Kalgaš Dva potpuno zaklanja disk Dovima, te nimalo svetlosti ne uspeva da se probije do nas. Je li i ovo u redu?"

Ator klimnu. "Sve ste savršeno shvatili."

"Toga sam se i bojao. Nadao sam se da nisam."

"A sada, što se tiče posledica pomračenja..." počeo Ator.

Širin duboko udahnu vazduh. "U redu. To pomračenje... do koga dolazi, neka je hvala bogovima, samo jednom u 2049 godina!... prouzrokuje jedno duže razdoblje sveopšte Tame na Kalgašu. Pošto se svet okreće, svaki kontinent biće u potpunom mraku u razdoblju od... šta ono rekoste?... devet do četrnaest časova, u zavisnosti od geografske širine."

"Dobro. Ako nemate ništa protiv", uze reč Ator, "šta vi mislite, kao profesionalni psiholog, kakve

će to posledice ostaviti na umove ljudskih bića?"

"Posledica će biti", ne oklevajući odvrati Širin, "ludilo."

U sobi je odjednom postalo vrlo tiho.

Konačno Ator reče: "Sveopšte ludilo, to je ono što predviđate?"

"Vrlo verovatno. Sveopšta Tama, sveopšte ludilo. Pretpostavljam da će ljudi u različitoj meri biti pogođeni ludilom, od kratkotrajne dezorijentacije i depresije, do potpunog i trajnog uništenja razuma. Što je veća psihološka stabilnost pojedinca, prirodno, manje je verovatno da će biti potpuno uzdrman nedostatkom svetlosti. Ali mislim da se niko neće izvući potpuno ne uzdrman."

"Ne razumem", primeti Binaj. "Šta to Tama krije u sebi usled čega ljudi polude?"

Širin se nasmeši. "Jednostavno, nismo naviknuti na nju. Zamisli, ako možeš, svet koji ima samo jedno sunce. Usled okretanja tog sveta oko vlastite ose, svaka polulopta će biti obasjana svetlošću pola dana, a tokom druge polovine biće u potpunom mraku."

Binaj se nesvesno trgnu od užasa.

"Vidiš?" povika Širin. "Čak ne voliš ni da slušaš o tome! Međutim, stanovnici te planete bili bi naviknuti na dnevnu količinu Tame. Vrlo verovatno bi smatrali da je danju veselije i dan bi im se više dopadao, ali ipak bi o Tami razmišljali kao o običnom svakodnevnom događaju, oko koga se ne treba uzbuđivati, kao o vremenu koje treba prespavati dok se čeka na jutro. Sa nama, međutim, nije takav slučaj. Mi smo evoluirali pod stalnom svetlošću koja ne prestaje nijednog trenutka u toku dana, niti u godini. Ako na nebu nema Onosa, tu su Tano, Sita i Dovim, ili Patru i Trej, i tako dalje. Naši umovi, čak i naše psihologije, naviknuti su na stalnu svetlost. Ne volimo čak ni na trenutak da ostanemo bez nje. Pretpostavljam da spavaš pri božanskoj svetlosti?"

"Razume se", odvrati Bijan.

"Razume se? Zašto se to "podrazumeva"?"

"Zašto...? Ali svi spavaju pri božanskoj svetlosti!"

"U tome i jeste stvar. Kaži mi: jesi li ikada iskusio Tamu, prijatelju Binaje?"

Binaj se osloni o zid pored velikog panoramskog prozora i zamisli se. "Ne. Ne mogu reći da jesam. Ali znam kakva je. Samo... ovaj..." Pravio je neodređene pokrete prstima, a onda se ozario. "To je samo odsustvo svetlosti. Kao u pećinama."

"Jesili ikada bio u nekoj pećini?"

"U pećini! Razume se da nisam bio u pećini."

"To sam i mislio. Ja sam jednom pokušao da uđem na početku mog izučavanja uticaja Tame na poremećaje uma. Ali brže bolje sam izišao. Išao sam sve dok se ulaz u pećinu makar nazirao, a oko mene je svuda bila tama." Širin se prijatno zakikota. "Nikada nisam ni pomislio da osoba moje težine može tako brzo da trči."

Binaj reče gotovo prkosno. "Kada bi do toga došlo, pretpostavljam da ja ne bih pobegao, da sam se tamo našao."

Psiholog se blago osmehnu mladom astronomu.

"Hrabre reči! Divim se tvojoj hrabrosti, prijatelju." Širin se zatim okrenuo Atoru i upitao: "Da li biste mi dozvolili, gospodine, da izvedem jedan mali psihološki eksperiment?"

"Šta god želite."

"Hvala vam." Širin se ponovo zagleda u Binaja. "Da li bi hteo da navučеш tu zavesu pored tebe, prijatelju Binaje?"

Binaj ga iznenađeno pogleda. "Zbog čega?"

"Samo ti navuci zavesu. A onda dođi i sedi pored mene."

"Ako baš insistiraš..."

Pored prozora su visile teške crvene draperije. Ator nije mogao da se seti da su ikada bile navučene, a ova prostorija mu je služila kao kancelarija nekih četrdeset godina. Binaj slegnu ramenima i posegnu za uzicom ukrašenom kićankom i povuče je. Crvena zavesa poče da zaklanja široki prozor, mesingani prstenovi su zvučno napredovali preko garnišne. Jedan trenutak još se mogla videti prigušena crvena svetlost Dovima. A onda je sve ostalo u senci, pa su čak i senke postale nerazpoznatljive.

Binajevi koraci zvučali su šuplje u tišini dok se približavao stolu, a onda je zastao na pola puta.

"Ne vidim te, Širine", prošaputa on bespomoćno.

"Kreći se pipajući oko sebe", naredi Širin napetim glasom.

"Ali ne vidim te!" Mladi astronom je teško disao. "Ništa ne vidim!"

"Šta si očekivao? Ovo je Tama." Širin sačeka jedan trenutak. "Hajde. Sigurno si u stanju da se krećeš po ovoj prostoriji i sa zatvorenim očima. Dođi ovamo i sedi."

Ponovo se začuše koraci, ovog puta nesigurni. Zatim nečije motanje oko stolice. I na kraju slabašan Binajev glas: "Evo me."

"Kako se osećaš?"

"Dobro... ovaj... dobro sam."

"Dopada ti se, zar ne?"

"Ne."

"Zaista, Binaje?"

"Nimalo. Grozno je. Kao da se zidovi..." Ponovo je zastao. "Kao da se obrušavaju na mene. Sve vreme želim da ih odgurnem od sebe... Ali uopšte ne ludim. U stvari, mislim da se polako navikavam."

"U redu. Sifera? Kako stvari stoje sa vama?"

"U stanju sam da podnesem malo Tame. S vremena na vreme sam puzala kroz podzemne prolaze. Ali ne mogu reći da sam luda za njom."

"Atore?"

"I ja sam još živ. Ali mislim da je bilo dosta, da ste dokazali ono što ste hteli, dr Širine", oštro primeti direktor Opservatorije.

"U redu, Binaje, razmakni ponovo zavesu."

Začuli su se oprezni koraci kroz mrak, češanje Binajevog tela o zavesu dok je tražio uzicu, a zatim je usledilo olakšanje kada su čuli da se zavesa pomera. Sobu je preplavila crvena svetlost Dovima i Binaj se sa radosnim usklikom zagleda kroz prozor u najmanje od svih šest sunaca.

Širin otra znoj sa čela poleđinom šake i drhtavim glasom reče: "A proveli smo samo nekoliko minuta u mračnoj sobi."

"Podnošljivo je", primeti veselo Binaj.

"Da, mračna soba jeste podnošljiva. Bar za kratko vreme. Svi ste čuli za Izložbu u Jongloru povodom stogodišnjice, je li tako? Za skandal sa Tunelom tajne? Binaje, pričao sam ti o tome jedne večeri prošlog leta u klubu Šest sunaca, kada si bio tamo sa onim novinarem, Teremonom."

"Da, sećam se. O ljudima koji su pošli na vožnju kroz Tamu u zabavnom parku i izišli iz nje ljudi."

"Tunel je dugačak samo jednu milju... i u njemu nema svetla. Uđete u mala otvorena kola i vozite se kroz Tamu petnaest minuta. Neki su za vreme vožnje umrli od straha. Drugi su izišli zauvek poremećeni."

"Zbog čega? Zbog čega su poludeli?"

"Uglavnom zbog iste stvari koju si upravo i ti iskusio, kada smo namakli zavesu. Mislio si da se zidovi obrušavaju na tebe u mraku. Postoji psihološki izraz za instinktivni strah čovečanstva od

odsustva svetlosti. Mi to zovemo klaustrofobija, pošto se nedostatak svetlosti uvek vezuje za zatvoreni prostor, tako da se strah od jednoga poistovećuje sa strahom od drugoga. Shvataš?"

"A šta je bilo sa onim ljudima u tunelu koji su poludeli?"

"Ti ljudi u tunelu koji su... ovaj... poludeli, da upotrebim tvoj izraz, pripadali su onim nesrećnicima koji nisu bili psihološki dovoljno savitljivi i nisu mogli da podnesu klaustrofobiju koja ih je skolila u Tami. To je bilo snažno osećanje. Verujte mi: i sam sam se proveo u Tunelom. Sada ste svega nekoliko minuta bili bez svetlosti i verujem da vas je to prilično uznemirilo. A zamislite sada petnaest minuta."

"Zar se nisu kasnije oporavili?"

"Neki jesu. Međutim, neki će patiti od klaustrofobičnih kompleksa godinama ili možda do kraja života. Njihov latentni strah od Tame i zatvorenog prostora se iskristalisao i postao je, koliko smo u stanju da kažemo, stalan. A neki su, kao što sam već pomenuo, umrli od pretrpljenog šoka. Ti se neće oporaviti. Eto, to može da učini petnaest minuta provedenih u mraku."

"Nekim ljudima", tvrdoglavo dodade Binaj. Čelo mu se lagano nabralo i on se namršti. "Još ne mogu da verujem da će većina proći tako loše. Ja sigurno neću."

Širin ogorčeno uzdahnu. "Zamisli Tamu... posvuda. Nema svetlosti, dokle god ti pogled seže. Kuće, drveće, polja, zemlja, nebo... crno! A ako slušaš propovedi Apostola, tu su i Zvezde... Zvezde, šta god da su. Možeš li to zamisliti?"

"Da, mogu", izjavi Binaj, još žešće.

"Ne! Ne, ne možeš!" Širin lupi pesnicom po stolu, iznenada se razjarivši. "Zavaravaš se! To ne možeš zamisliti. Tvoj mozak nije sazdan tako da shvati nešto više od... Slušaj, Binaje, ti si matematičar, je li tako? Može li tvoj mozak zaista da zamisli beskonačnost? Ili večnost? Možeš samo pričati o tome. Svesti sve to na jednačine i pretvarati se da su ti apstraktni brojevi stvarni, a oni su, u stvari, samo znaci na hartiji. Ali kada zaista pokušaš da obuhvatiš ideju beskonačnosti u svom umu, vrlo brzo počinje da ti se vrti u glavi, ubeđen sam u to. Uznemiri te delić stvarnosti. Isto stoje stvari i sa malo Tame koju si upravo iskusio. A kada dođe do onog pravog, tvoj um će se suočiti sa fenomenom van granica njegove moći poimanja. Poludećeš, Binaje. Sasvim i zauvek. U to uopšte ne sumnjam!"

Ponovo je u prostoriji zavlada iznenadna i užasna tišina.

Konačno Ator upita: "Je li to vaš konačni zaključak, dr Širine? Sveobuhvatno ludilo?"

"Bar će tri četvrtine stanovništva početi iracionalno da se ponaša i to u toj meri da će biti potpuno nesposobno. Možda i 85 odsto. A možda i svih 100 odsto."

Ator zavrte glavom. "To je čudovišno. Strašno. Nezamisliva nesreća. Mada vam moram reći da se pomalo osećam kao i Binaj... imam osećaj da ćemo to nekako prebroditi, da će posledice biti manje pogubne nego što vi to predviđate. Koliko god da sam star, ne mogu da se oslobodim izvesnog optimizma, izvesne nade..."

Izenada se za reč javi Sifera: "Mogu li nešto da kažem, dr Atore?"

"Svakako. Svakako! Zato ste ovde."

Arheolog ustade i uputi se ka sredini sobe. "Na neki način sam iznenađena što se uopšte ovde nalazim. Kada sam prvi put razgovarala sa Binajem o mojim otkrićima na poluostrvu Sagikan, preklinjala sam ga da o njima nikome ništa ne kaže. Plašila sam se za svoj ugled kao naučnika, jer sam shvatila da bi podaci do kojih sam došla mogli vrlo lako biti shvaćeni kao podrška najiracionalnijem, najzastrašujućijem, najopasnijem religijskom pokretu koji postoji u našem društvu. Mislim, razume se, na Apostole Plamena.

Ali kada se Binaj nešto kasnije vratio k meni sa svojim novim nalazima vezanim za periodičnost

pomračenja Dovima, shvatila sam da moram obelodaniti ono što znam. Imam ovde fotografije i karte mojih iskopavanja na brdu Tombo, u blizini nalazišta Beklimot na poluostrvu Sagikan. Ti si ih, Binaje, već video, ali budi tako dobar pa ih dodaj dr Atoru i dr Širinu..."

Sifera je sačekala da svi pogledaju dati materijal. Zatim je ponovo progovorila.

"Karte će vam biti razumljive ako zamislite da je brdo Tombo džinovski slojeviti kolač drevnih naselja, koja su građena jedno povrhu drugog... tako da se najmlađe, razume se, nalazi na vrhu brda. To je grad iz beklimotske kulture, kako mi to zovemo. Ispod njega nalazi se jedan koji su sagradili isti ti ljudi, bar tako mislimo, u ranijoj fazi njihove civilizacije, zatim sve dalje i dalje, do ukupnog broja od bar sedam naselja iz različitih razdoblja, možda čak i više.

Svako od tih naselja, gospodo, bilo je uništeno u požaru. Mislim da možete videti tamne granične linije između slojeva. To su linije vatre... ugljenisani ostaci. Moje prvobitno nagađanje, koje se zasnivalo na intuiciji, o tome koliko bi bilo potrebno da se ti gradovi uzdignu, dožive procvat, raspad i uništenje, jeste da je do tih velikih požara dolazilo u razmacima od otprilike dve hiljade godina, a da se poslednji zbio takođe pre otprilike dve hiljade godina, neposredno pre nastanka beklimotske kulture koju smatramo početkom istorijskog razdoblja.

Ugljenisani ostaci predstavljaju odličan materijal za radiougljениčno datiranje, koje nam pruža prilično tačne podatke o starosti nalazišta. Od trenutka kada je moja građa iz Tomboa stigla u Saro, u laboratoriji našeg odeljenja vrše se radiougljениčne analize i sada imamo brojke. Znam ih na pamet. Najmlađe od naselja Tombo stradalo je u požaru pre 2050 godina, uz statistička odstupanja od plus-minus 20 godina. Ugljenisani nalazi iz naselja ispod njega stari su 4100 godina, uz odstupanje od plus-minus 40 godina. Treće naselje od vrha nestalo je u požaru pre 6200 godina, uz odstupanje od plus minus 80 godina. Četvrto naselje pokazuje radiougljениčnu starost od 8300 godina, plus minus 100 godina. Peto..."

"Blagi bože!" povika Širin. "Zar su svi razmaci tako pravilni?"

"Svi odreda. Požari su izbijali u razdobljima od nešto više od dvadeset vekova. Uz izvesna manja odstupanja koja su neizbežna pri radiougljениčnom datiranju, ipak se sasvim može pretpostaviti da je do njih dolazilo u razmacima od tačno 2049 godina. A Binaj je dokazao da upravo u tim razmacima dolazi do pomračenja Dovima.... A toliko je takođe", dodade Sifera bezbojnim glasom, "dugačka Godina pobožnosti, kako je nazivaju Apostoli Pplamena, na čijem kraju svet treba da bude uništen u požaru."

"Koji je posledica masovnog skretanja s uma, da", šuplje izgovori Širin. "Kada dođe Tama, ljudi će želeti svetlost... bilo kakve vrste. Baklje. Lomače. Paliće bilo šta! Nameštaj. Kuće."

"Ne", promrmlja Binaj.

"Ne zaboravi", primeti Širin, "ti ljudi neće biti umno zdravi. Biće poput male dece... ali imaće tela odraslih i ostatke odraslih umova. Znaće kako da upotrebe šibice. Neće se samo sećati posledica koje može izazvati paljenje mnogobrojnih vatri svuda unaokolo."

"Ne", ponovi Binaj, beznadežno. "Ne. Ne." On više tim rečima nije izražavao samo svoju nevericu.

Sifera reče: "U početku se moglo tvrditi da su požari u Tombou bili čisto lokalnog karaktera... i da su predstavljali čudnu podudarnost, jer se jedno tako pravilno ustrojstvo redovno ponavljalo tokom dugog razdoblja, ali samo na tom jednom mestu, tako da je možda čak predstavljalo neobični obred pročišćenja koji se tamo upražnjavao. Pošto na Kalgašu nije pronađeno nijedno drugo nalazište iste starosti kao ovo u Sagikanu, nismo mogli da tvrdimo suprotno. Međutim, Binajevi proračuni su sve izmenili. Sada uviđamo da svakih 2049 godina svet... očigledno... uranja u Tamu. Kao što Širin reče, vatre će se rasplamsati. I izmaći će kontroli. Ako su i postojala druga naselja u vreme kada su izbijali

požari u Tombou, bilo gde na svetu, bili bi uništeni isto kao i naselja Tomboa i iz istog razloga. Ali jedino nam je Tombo ostao iz preistorijske ere. Kao što Apostoli Plamena kažu za njega, to je sveto mesto, mesto na kome su se bogovi prikazali čovečanstvu."

"I možda će mu se ponovo prikazati", mračno primeti Ator. "Tako što će nam pružiti dokaze za požare koji su se dogodili u prošlim epohama."

Binaj ga pogleda. "Znači, počeli ste da verujete u učenje Apostola, gospodine?"

Atoru je Binajeva tvrdnja ličila na nedvosmislenu optužbu za ludilo. Jedan trenutak nije mogao da odgovori.

Ali onda reče što je mirnije mogao: "Da li im verujem? Ne. Ne baš. Ali me zanimaju, Binaje. Užasavam se čak i da postavim ovo pitanje: ali šta ako su Apostoli u pravu? Sada posedujemo jasne pokazatelje da Tama stvarno dolazi u razmacima od po 2049 godina, što su oni pomenuli u Knjizi Otkrovenja. Širin je kazao da će svet poluditi ako do toga dođe, a imamo i Siferin dokaz da je bar jedan mali deo sveta uistinu periodično hvatalo ludilo, da im je kuće razarala vatra u razmacima od po 2049 godina, a takvo jedno razdoblje se uskoro završava."

"Šta predlažete?" upita Binaj. "Da se pridružimo Apostolima?"

Ator je ponovo morao da se suzdržava da ne plane. "Ne, Binaje. Već samo da zavirimo u njihova verovanja i da vidimo na koji ih način možemo iskoristiti!"

"Iskoristiti?" povikaše Širin i Sifera, gotovo u istom trenutku.

"Da! Iskoristiti!" Ator je isprepleo svoje velike čvornovate šake i okrenuo se licem prema svima njima. "Zar ne shvatate da možda opstanak ljudske civilizacije zavisi samo od nas četvoro? Sve se svodi na to, zar ne? Možda zvuči melodramatski, ali nas četvoro posedujemo nešto što počinje da liči na neoborivi dokaz da nam se približava smak sveta. Sveopšta Tama... koja će doneti sveopšte ludilo... požar koji će zahvatiti ceo svet... naši gradovi u plamenu, naše društvo uzdrmano. Međutim, već postoji još jedna skupina koja je predviđala, na osnovu ko zna kakvog dokaza, istu tu nesreću... koja zna koje godine i koga dana će se to dogoditi."

"Devetnaestog teptara", promrmlja Binaj.

"Da, devetnaestog teptara. Onog dana kada će samo Dovim sijati na nebu... i ako smo u pravu, tog dana će stići Kalgaš Dva, postaće vidljiv i ispuniti naše nebo, te zakloniti svetlost. Toga dana, kažu nam Apostoli, vatra će proždrati naše gradove. Otkud oni to znaju? Nagađaju? Puko ispredanje mita?"

"Nešto od onoga što govore uopšte nema smisla", istaknu Binaj. "Na primer, kažu da će se na nebesima pojaviti Zvezde. Šta su to Zvezde? Odakle će one doći?"

Ator slegnu ramenima. "Nemam pojma. Taj deo apostolskih učenja mogao bi biti izmišljen. Ali čini se da oni imaju neku vrstu zapisa o prošlim pomračenjima, na osnovu kojih grade svoja sadašnja zlokobna predviđanja. Moramo saznati nešto više o tim zapisima."

"Zašto mi?" upita Binaj.

"Zato što mi... kao naučnici... možemo biti vođe, autoriteti, u borbi da se spase civilizacija koja će nas naslediti", reče Ator. "Samo ako se obelodani priroda same opasnosti, sada i ovde, društvo će imati izvesnih izgleda da se zaštiti od onoga što će se dogoditi. Ali kako stvari stoje, samo lakoverni i neuki obraćaju pažnju na Apostole. Oni inteligentni i razumni vide u njima isto što i mi... čudake, budale, ludake, možda prevarante. Moramo ubediti Apostole da podele svoje astronomske i arheološke podatke, ako ih imaju, sa nama. A onda da istupimo u javnost. Otkrićemo naše nalaze i podupreti ih građom koju dobijemo, ako je dobijemo, od Apostola. U stvari, sklopimo savez sa njima protiv haosa za koji i mi i oni mislimo da nam se sprema. Na taj način možemo privući pažnju svih slojeva stanovništva, od onih najlakovernijih do najkritičnijih."

"Znači, tražite od nas da prestanemo biti naučnici i uplovimo u svet politike?" upita Sifera. "To mi se ne dopada. To uopšte nije naš posao. Glasam za to da naš materijal predamo vladi i pustimo nju da..."

"Vladi!" frknu Binaj.

"Binaj je u pravu", složi se Širin. "Znam kakvi su ljudi u vladi. Obrazovaće komitet i napraviti izveštaj... konačno... spremi ga, a posle toga će obrazovati novi komitet kako bi iskopali sve što je prvi komitet otkrio pa će onda glasati i... Ne, nemamo vremena za sve to. Naša je dužnost da se sami oglasimo. Iz prve ruke znam šta Tama čini sa ljudskim umovima. Atore i Binaje, vi imate matematički dokaz da nam se uskoro sprema Tama. Vi, Sifera, vi ste videli šta je Tama učinila prethodnim civilizacijama."

"Ali zar smemo da se obratimo Apostolima?" upita Binaj. "Nećemo li ugroziti vlastiti ugled kao odgovorni naučnici ako budemo bilo šta imali sa njima?"

"Tačno", prihvati Sifera. "Moramo se držati što dalje od njih!"

Ator se namršti. "Možda ste u pravu. Možda sam bio naivan kada sam predložio da obrazujemo neku vrstu radnog partnerstva sa tim ljudima. Povlačim predlog."

"Čekajte", reče Binaj. "Imam prijatelja... znaš ga, Širine, Teremon... novinar... on je već bio u vezi sa nekim visokim službenikom Apostola. Mogao bi udesiti tajni sastanak između Atora i tog visokog Apostola. Mogli biste u razgovoru s njim utvrditi, gospodine, da li znaju nešto što bi nama bilo od koristi... tek da dođemo do još potvrdnih dokaza... a ako se ispostavi da ništa ne znaju, uvek možemo poreći da je do susreta uopšte došlo."

"To ti nije loš predlog", reče Ator. "Iako će biti mučno, pristajem da se sretnem s njima... stoga pretpostavljam da niko od vas više nema ništa protiv mog osnovnog predloga? Slažete se sa mnom da je od najveće važnosti da nas četvoro preduzmemo nešto na osnovu onoga što smo otkrili?"

"Ja se slažem", reče Binaj, pogledavši Širina. "I dalje nameravam da preživim Tamu. Ali sve što je dosad ovde rečeno nagoni me na to da shvatim da mnogi drugi neće. Kao ni sama civilizacija... ako ništa ne preduzmemo."

Ator klimnu. "Dobro. Razgovaraj sa svojim prijateljem Teremonom. Razume se, oprezno. Znaš šta mislim o štampi. Ništa više ne volim novinare nego Apostole. Opresno stavi do znanja tom tvom Teremonu da bih voleo da se sretnem sa tim Apostolom koga poznaje."

"Hoću, gospodine."

"Vi, Širine: sakupite svu literaturu o posledicama izlaganja dužem razdoblju Tame do koje možete da dođete i dostavite mi je."

"S tim neće biti problema, doktore."

"A vi, Sifera... mogu li dobiti izveštaj, koji može da razume i laik, o vašim iskopavanjima Tomboa? Sa svim mogućim dokazima koje možete da pribavite u vezi sa tim požarima koji se ponavljaju."

"Nešto još nije spremno, dr Atore. Građa koju danas nisam pominjala."

Ator nabra obrve. "Na šta mislite?"

"Ispisane glinene pločice", odvrati ona. "Pronađene u trećem i petom sloju od vrha. Dr Mudrin se upustio u veoma težak zadatak da ih prevede. Njegovo preliminarno mišljenje jeste da one predstavljaju neku vrstu svešteničkog upozorenja o nadolazećoj vatri."

"Prvo izdanje Knjige Otkrovenja!" povika Binaj.

"Ovaj, da, možda su one upravo to", odvrati Sifera nasmejavši se bez mnogo oduševljenja. "U svakom slučaju, nadam se da ću uskoro dobiti tekst sa pločica. A onda ću vam sakupiti svu građu, dr Atore."

"Dobro", odvrati Ator. "Biće nam potrebno sve do čega možemo da dođemo. Ovo će biti naše životno delo." Još jednom se zagledao u svakog ponaosob. "Međutim, nešto ne smete nikako smetnuti s uma: to što pristajem da se približim Apostolima ne znači da nameravam na bilo koji način da im obezbedim ugled. Samo se nadam da ću uspeti da saznam šta imaju, a što bi moglo da nam pomogne da ubedimo svet u ono što se sprema. S druge, pak, strane učiniću sve što je u mojoj moći da se ogradim od njih. Ne želim ovde nikakav misticizam. Ne verujem ni trunku u sva ta bajanja... jednostavno, želim da saznam kako su došli do zaključka da nam preti katastrofa. I zato želim da i vi budete na oprezu ako budete imali posla s njima. Jesmo li se razumeli?"

"Sve je ovo poput sna", reče nežno Binaj.

"I to ružnog", dodade Ator. "Svaki atom moga bića uzvikuje da se ovo ne događa, da je to puka fantazija, da će svet neoštećen nastaviti da postoji i posle narednog devetnaestog teptera. Na nesreću, brojke govore drugačije." On pogleda kroz prozor. Onos više nije bio na nebu, a Dovim je bio samo tačka naspram obzorja. Spustio se sumrak i jedino sablasno, neprijatno osvetljenje dopiralo je od Patrua i Treja. "Nema više sumnje. Tama će doći. Možda će Zvezde, šta god to bilo, zasijati. Buknuće vatre. Od kraja naše civilizacije deli nas još jedanaest meseci. A onda će nastupiti kraj sveta!"

Drugi deo: SPUŠTANJE NOĆI

"Biće bolje da se pripaziš", reče Binaj. Počinjao je da oseća napetost. Spuštalo se veče... veče pomračenja, koje je tako dugo čekao sa strahom. "Ator je besan na tebe, Teremone. Ne mogu da verujem da si sada došao ovamo. Znaš da ne bi trebalo da se pojavljuješ u blizini. Naročito ne večeras. Valjda ti je jasno da posle svega što si napisao o njemu u poslednje vreme..."

Novinar se zakikota. "Rekoh ti već. U stanju sam da ga smirim."

"Ne budi suviše siguran u to, Teremone. Zar se ne sećaš da si ga u svojoj rubrici nazvao penzionisanim smušenkam? Stari je skoro sve vreme smiren i čvrst, ali kada mu neko stane na žulj, ume neverovatno da se razgoropadi."

Teremon slegnu ramenima i odvrati: "Slušaj, Binaje, pre no što sam postao slavan kolumnista bio sam sitan reporter koji se specijalizovao za sve vrste nemogućih intervjuja, doslovce nemogućih. Svake večeri bih se vraćao kući sa modricama, crnim okom, a ponekad i sa kojom slomljenom kosti, ali uvek sam dobijao priču. Pošto provedeš nekoliko godina rutinski izluđujući ljude zarad priče, stekneš izvesno samopouzdanje. U stanju sam da iziđem nakraj sa Atorom."

"Izluđivao si ljude?" upita Binaj. Značajno je pogledao u pravcu kalendara obešenog visoko na zidu u hodniku. Sjajnim zelenim slovima najavljivao je datum: DEVETNAESTI TEPTAR. Dan nad danima, onaj koji je goreo u svačijem umu, ovde u Opservatoriji, mesec za mesecom. Poslednji razumni dan za mnoge, možda većinu ljudi sa Kalgaša. "Večeras baš ne biraš pametno reći, šta misliš?"

Teremon se osmehnu. "Možda si u pravu. Videćemo." On pokaza prema zatvorenim vratima Atorove kancelarije. "Ko je sada unutra?"

"Ator, razume se. I Tilanda... ona je jedan od astronoma. Davnit, Simbron, Hikiran, celo osoblje Opservatorije. To je što se toga tiče."

"A Sifera? Kazala je da će doći."

"Još nije."

Na Teremonovom licu pojavi se iznenađenje. "Zaista? Kada sam je pre neki dan pitao da li će izabrati Sklonište, praktično mi se nasmejala u lice. Čvrsto je bila odlučila da odavde posmatra pomračenje. Ne mogu da verujem da se predomislila. Ta se žena ne plaši ničega, Binaje. Možda sređuje u poslednjem trenutku još neke sitnice u svojoj kancelariji."

"Najverovatnije."

"A naš bucmasti prijatelj Širin? Ni on nije ovde?"

"Ne, nipošto. On je u Skloništu."

"Naš Širin nije baš hrabar, a?"

"Bar je dovoljno razuman da to prizna. I Raista je u Skloništu, kao i Atorova žena Najilda, uostalom kao i gotovo svi ostali koje poznajem, osim nas nekolicine iz Opservatorije. Da si mudar i ti bi bio tamo, Teremone. Kada Tama večeras stigne ovamo, požalićeš što nisi."

"Apostol Folimun 66 mi je rekao otprilike istu stvar pre više od godinu dana, samo što me je on pozivao u svoje Sklonište, ne vaše. Ali sasvim sam spreman da se suočim sa najgorim užasom koji bogovi mogu da sruče na mene, prijatelju. Večeras moram da budem na licu mesta, jer zakopan u nekom udobnom malom podzemnom skloništu neću moći da napišem rubriku, je li tako?"

"Sutra neće više biti novina za koje bi napisao tu priču, Teremone."

"Misliš?" Teremon uhvati Binaja za ruku i priđe mu sasvim blizu, gotovo mu se unese u lice. Tihim, napetim glasom upita: "Kaži mi, Binaje. Kao prijatelj prijatelju. Da li stvarno misliš da će se večeras dogoditi nešto tako neverovatno kao što je Spuštanje noći?"

"Da, mislim."

"Pobogu! Ti to ozbiljno, čoveče?"

"Nikad nisam bio ozbiljniji u životu, Teremone."

"Ne mogu da verujem. Tako si smiren, Binaje. Tako čvrst, odgovoran. Pa ipak si sakupio gomilu, kako si sam priznao, spekulativnih astronomskih proračuna, nešto ugljenisanih ostataka iskopanih u pustinji hiljadu milja odavde i nekoliko trica koje si čuo iz ustiju gomile kultista divljeg pogleda, sve si to pomešao u najluđu prokletu zbrku apokaliptičkih gluposti koju sam ikada..."

"Nisu to gluposti", ostade uporan Binaj i još jednom tiho ponovi. "Nisu to gluposti."

"Znači, večeras će stvarno doći do smaka sveta."

"Sveta kakvog mi poznajemo i volimo, da."

Teremon pusti Binajevu ruku i podiže ruke u očajanju. "Blagi Bože! Čak i ti! Tame mu, Binaje, već preko godinu dana pokušavam da poverujem u sve to, ali ne mogu, jednostavno ne mogu. Šta god kazali ti, ili Ator, Sifera. Folimun 66, Mondior..."

"Sačekaj još malo", reče Binaj. "Samo još nekoliko časova."

"Ti to stvarno iskreno!" Reče zabrinuto Teremon. "Svih mu bogova, nisi ništa manje udaren od Mondiora lično. Fuj! To ti je moj komentar, Binaje. Fuj... Uvedi me unutra da se vidim sa Atorom, hoćeš li?"

"Upozoravam te, on tebe ne želi da vidi."

"To si već kazao. Ipak me uvedi."

Teremon nije očekivao da će ikada morati da zauzme neprijateljski stav prema naučnicima iz Opservatorije. Jednostavno je tako ispalo, veoma postepeno, tokom meseci koji su vodili ka devetnaestom teptaru.

U suštini, reč je bila o novinarskom integritetu, govorio je sebi. Binaj mu je bio stari prijatelj; dr Ator je, van svake sumnje, bio veliki astronom; Širin genijalac, otvoren i simpatičan; a Sifera... e pa, ona je bila privlačna i zanimljiva žena i poznati arheolog. Uopšte nije želeo da bude u neprijateljstvu sa tim ljudima.

Međutim, morao je da piše o onome u šta veruje. A do dubine svoje duše verovao je da je ova skupina iz Opservatorije bila isto onoliko uvrnuta koliko i Apostoli Plamena, i u istoj meri opasna po stabilnost društva.

Neka nevidljiva planeta, koja se uz to još ne može otkriti, juri preko neba po orbiti koja je donosi u blizinu Kalgaša svakih nekoliko dekada, nije nego! Kombinacija položaja sunaca u kojoj na nebu ostaje samo Dovim kada nevidljiva planeta stigne ovoga puta? Dovimova svetlost tako biva zaklonjena i svet zapada u Tamu? Posledica toga je sveopšte ludilo? Ne, ne, nije mogao to da svari.

Teremonu je sve to izgledalo u istoj meri suludo kao i stvari koje su Apostoli Plamena godinama trućali. Jedina posebnost koju su Apostoli ubacili bio je tajanstveni fenomen poznat pod nazivom Zvezde. Čak su i ljudi iz Opservatorije bili toliko pametni da priznaju kako nemaju pojma šta su to Zvezde. Očigledno, neka nova vrsta nevidljivih nebeskih tela koja odjednom postaju vidljiva po završetku Godine pobožnosti i bes bogova se sruči na Kalgaš... tako su bar tvrdili Apostoli.

"To je nemoguće", rekao mu je Binaj, jedne večeri u klubu Šest sunaca. Bilo je to šest meseci pre datuma određenog za pomračenje. "Pomračenje i Tama, da. Zvezde, ne. U Vaseljeni nema ničeg osim našeg sveta, šest sunaca, nekih beznačajnih asteroida... i Kalgaša Dva. Ako, takođe, postoje Zvezde, zašto ne možemo da izmerimo njihovo prisustvo? Kako to da ne možemo da ih otkrijemo na osnovu orbitalnog odstupanja onako kako smo to učinili sa Kalgašem Dva? Ne, Teremone, ako tamo napolju postoje Zvezde, onda mora da nešto nije u redu sa Teorijom opšte gravitacije. A mi znamo da je teorija ispravna."

Znamo da je teorija ispravna, upravo to je Binaj kazao. Ali zar to nije bilo isto kao kada bi Folimun rekao: "Znamo da je Knjiga Postanja knjiga istine"?

U početku, kada su mu Binaj i Širin ispričali o svom saznanju da će nastupiti razorno razdoblje Tame na celom svetu, Teremon, napola sumnjičav i napola uplašen i zadivljen njihovim apokaliptičkim vizijama, odista je davao sve od sebe da im pomogne. "Ator želi da se sretne sa Folimunom", kazao je Binaj. "Pokušava da sazna da li Apostoli poseduju kakve drevne astronomske zapise koji bi mogli potvrditi ono do čega smo mi došli. Možeš li to da središ?"

"Kakva ideja", primetio je Teremon. "Razdražljivi stari naučnik traži da se sretne sa predstavnikom nenaučnih sila koje su uz to i protiv nauke. Videću šta mogu da učinim."

Ispostavilo se da je sastanak bilo iznenađujuće lako zakazati. Teremon je ionako nameravao ponovo da intervjuje Folimuna. Apostol oštrog lika obećao je da će ga primiti narednog dana.

"Ator?" upitao je Folimun kada mu je Teremon preneo Binajevu poruku. "Zašto bi on želeo da vidi mene?"

"Možda namerava da postane Apostol", vragolasto nagovesti Teremon.

Folimun se nasmeja. "To je malo verovatno. Koliko ga poznajem, pre bi se ceo obojio u ljubičasto i krenuo nag u šetnju bulevarom Saro."

"Možda se izmenio", reče Teremon. Oprezno je posle mučne pauze dodao: "Znam pouzdano da su

on i njegovo osoblje došli do izvesnih podataka koji bi mogli da podrže vaše verovanje da će Tama ovladati svetom narednog devetnaestog teptara."

Folimun je dozvolio sebi da pokaže jedva primetno krajnje kontrolisano zanimanje, tako što je sasvim neznatno izvio jednu obrvu. "To bi bilo predivno, ako je tačno", mirno je primetio.

"Moraćete lično da se sretnete s njim ako to želite da otkrijete."

"Upravo to ću i učiniti", rekao je Apostol.

I učinio je. Pravu prirodu sastanka između Folimuna i Atora Teremon nikada nije uspeo da otkrije, uprkos velikom uloženom trudu. Sastanku su prisustvovali jedino Folimun i Ator, a nijedan od njih nije ni reč rekao nikom drugom o njemu posle toga, koliko je Teremon uspeo da otkrije. Binaj, Teremonova glavna veza sa Opservatorijom, mogao je samo da mu ponudi neodređena nagađanja.

"Razgovor je imao neke veze sa drevnim astronomskim zapisima za koje šef veruje da su u posedu Apostola, to je sve što mogu da ti kažem", izjavio je Binaj. "Ator nagađa da su oni baštinili stvari tokom vekova, možda još iz vremena od pre poslednjeg pomračenja. Pojedini pasusi u Knjizi Otkrovenja napisani su, znaš, nekim starim, zaboravljenim jezikom."

"Starim zaboravljenim brbljarijama, hoćeš da kažeš. Niko nikada nije uspeo da izvuče bilo kakav smisao iz toga."

"Sigurno je samo da ja to ne mogu", reče Binaj. "Ali neki veoma uvaženi filolozi smatraju da bi ti pasusi mogli biti pravi preistorijski tekstovi. Šta ako Apostoli znaju kako se dešifruje taj jezik? Ali to čuvaju za sebe, tako prikrivajući astronomske podatke koji su možda zapisani u Knjizi Otkrovenja. To je možda ono za čim Ator traga."

Teremon je bio zapanjen. "Hoćeš da kažeš da najugledniji astronom našega vremena, možda i svih vremena, ima potrebu da se posavetuje sa gomilom histeričnih kultista o jednom naučnom nalazu?"

Binaj slegnu ramenima i odgovori: "Znam samo da Ator ne voli Apostole i njihova učenja ništa više od tebe, ali misli da mu sastanak sa tvojim prijateljem Folimunom može biti od velike koristi."

"Nije mi on nikakav prijatelj! Samo poslovni poznanik."

Binaj odvrati: "Kako god želiš da ga zoveš..."

Teremon ga preseče. Ključao je od besa što ga je i samog iznenadilo. "I samo da ti kažem da kod mene nećete dobro proći, ako se pokaže da ste sa Apostolima sklopili kakvu nagodbu. Što se mene tiče Apostoli predstavljaju samu Tamu... najcrnju, najomraženiju vrstu reakcionarnih pogleda. Ako dopustimo da bude po njihovom, sve će nas naterati da živimo kao u srednjem veku, postimo, budemo kreposni i ponovo počnemo da se bičujemo. Već je dovoljno loše to što imamo psihopate poput njih koji pljuju unaokolo delirična proročanstva kako bi uzburkali miran svakodnevni život; međutim, ako čovek Atorovog ugleda namerava da podrži te smešne gmizavce tako što će uvrstiti neka od njihovih trućanja u vlastite nalaze, postaću veoma, veoma sumnjičav, prijatelju, u vezi sa svim što će ubuduće stizati iz vaše Opservatorije."

Na Binajevom licu jasno se očitavala potištenost.

"Kad bi samo znao, Teremone, kako pogrdno Ator govori o Apostolima, koliko malo poštovanja gaji prema svemu što su oni ikada zastupali..."

"Zašto onda sebi dopušta da razgovara sa njima?"

"I ti si razgovarao sa Folimunom?"

"To je drugo. Dopadalo se to meni ili ne, Folimun je ovih dana vest. Moj je posao da otkrijem šta se zbiva u njegovom umu."

"Pa možda je i Ator istog mišljenja", žučno primeti Binaj.

Tu su prekinuli razgovor zato što je počeo da prerasta u svađu koju nijedan od njih nije želeo. Pošto Binaj zaista nije imao pojma kakav su sporazum Ator i Folimun mogli sklopiti, ako je do tako

nečeg uopšte došlo, Teremon je uvideo da nije imalo smisla obrađivati ga.

Međutim, Teremon je kasnije shvatio da je upravo za vreme ovog razgovora počeo da se menja njegov stav prema Binaju i Širinu i ostalima sa Univerziteta... kada je prestao da bude simpatizer i znatiželjni promatrač i postao podrugljiv kritičar koji im se ruga. Iako je i sam na neki način pomogao da dođe do sastanka između direktora Opservatorije i Apostola, Teremonu se sada činilo da je taj sastanak predstavljao prodaju najgore vrste, naivnu kapitulaciju od strane Atora silama reakcije i slepog neznanja.

Iako nikada nije bio iskreno u stanju da natera sebe da poveruje u te teorije naučnika... uprkos svim takozvanim "dokazima" koje su mu dozvolili da proveriti... Teremon je zauzimao uglavnom neutralni stav u svojim člancima, kada su počele da se objavljuju u Hronici prve priče o pomračenju koje je bilo na pomolu.

"Zapanjujuće obaveštenje", tako ga je nazvao, "i krajnje zastrašujuće - ako je istinito. Kao što Ator 77 sasvim ispravno kaže, svako duže razdoblje iznenada nastale Tame širom sveta predstavljalo bi propast s kakvom se svet nikada nije suočio. Ali sa druge strane sveta stiglo nam je jutros drugačije mišljenje. 'Uz svo dužno poštovanje prema velikom Atoru 77', izjavljuje Heranian 1104, kraljevski astronom iz carske opservatorije u Kanipilitiniuku, 'još nema čvrstih dokaza da takozvani satelit Kalgaš Dva uopšte postoji, a kamoli da je u stanju da prouzrokuje takvo pomračenje kakvo predviđa skupina naučnika sa Univerziteta Saro. Moramo imati na umu da su sunca... čak i jedno tako malo sunce kao što je Dovim... mnogo veća od bilo kog lutajućeg satelita koji bi mogao proći pored nas, usled čega je malo verovatno da bi jedan takav satelit bio u stanju da zapreči celokupno solarno osvetljenje koje bi moglo stići do površine našeg sveta...'"

Ali onda je usledio govor Mondiora 71, trinaestog umilitara, u kome je Visoki Apostol ponosno izjavio da je najveći naučnik na svetu podržao ono što piše u Knjizi Otkrovenja. "Glas nauke je sada postao jedno sa glasom Neba", vikao je Mondior. "Naglašavam; nemojte se više nadati u čuda i snove. Ono što mora doći, mora. Ništa ne može spasiti svet od srdžbe bogova, ništa osim volje da se odrekemo greha, zla, da se posvetimo vrlini i onome što je ispravno."

Mondiorova bučna izjava nagnala je Teremona da se odrekne neutralnosti. Zbog odanosti Binaju, dozvolio je sebi da, izvesno vreme, manje više prihvata hipotezu o pomračenju ozbiljno. Ali sada je počeo da uviđa da je to čista ludorija... grupa iskrenih naučnika zavaravala je sama sebe; zaslepljena vlastitim entuzijazmom izazvanim gomilom slučajnih dokaza i donošenjem zaključaka na osnovu puke slučajnosti, bila je spremna da se zavarava verovanjem u najveću ludost ovoga veka.

Narednog dana pojavilo se pitanje u Teremonovoj rubrici: "Da li se pitate kako su Apostoli Plamena uspeli da preobrate Atora 77: slavni starac astronomije poslednji je od svih ljudi koji bi pružili podršku tim zakukuljenim liferantima šupljih fraza i mađioničarskih trikova. Da li je neki zlatousti Apostol u toj meri šarmirao velikog naučnika da je sišao s uma? Ili je samo reč o tome da je, kao što smo čuli da se šapuće iza bršljanom prekrivenih zidova Univerziteta Saro, granica starosti za mandatnu penziju za nekoliko godina previsoka?"

To je bio samo početak.

Teremonu je sada bilo jasno kakvu ulogu mora da odigra. Ako ljudi počnu ozbiljno da shvataju to pomračenje, doći će do nervnih slomova na sve strane čak i bez nastupanja sveopšte Tame koja bi pokrenula lanac nevolja.

Ako svi stvarno počnu da veruju da ih devetnaestog teptara uveče čeka propast sveta, na ulicama će izbiti panika mnogo pre toga; opšta histerija, propast zakona i reda, poduže razdoblje opšte nestabilnosti i mučnog strahovanja... praćeno bogovi samo znaju kakvim emocionalnim preokretima kada dođe taj strašni dan i prođe bez posledica. Njegov će zadatak biti da razbije strah od Spuštanja

noći, Tame, Sudnjeg Dana, tako što će ih ismevati.

I tako, kada je Mondior počeo divlje da grmi kako će ih uskoro stići osveta bogova, Teremon 762 je odgovorio vedrima skicama u kojima je govorio o tome kako će svet izgledati ako Apostoli uspeju da ga "reformišu" po svojoj volji... ljudi će ići na plažu zamotani u kupaće kostime do članaka, za vreme sportskih takmičenja održavaće se dugačke molitve, sve slavne knjige, klasične drame i predstave biće ponovo ispisane kako bi se iz odstranio i najmanji nagoveštaj bezbožnosti.

A kada su Ator i njegova grupa objavili dijagrame sa kretanjima Kalgaša Dva - koji još nije bio viđen i koji se očigledno nije mogao videti - preko neba na njegovom tajanstvenom putu ka mestu sastanka sa bledocrvenom svetlošću Dovima, Teremon je pravio posprdne primedbe o zmajevima, nevidljivim džinovima i ostalim mitološkim čudovištima koja poskakuju kroz nebesa.

Kada je Mondior počeo unaokolo da maše naučnim autoritetom Atora 77 kao argumentom koji predstavlja svetovnu podršku apostolskim učenjima, Teremon je odvratio postavivši pitanje kako iko može ozbiljno uzimati autoritet Atora 77, sada kad je on očigledno poremećen kao i sam Mondior.

Kada je Ator pozvao na što brže sprovođenje programa skladištenja hrane, naučnih i tehničkih informacija i svega ostalog što će biti neophodno čovečanstvu pošto izbije sveopšte ludilo, Teremon je objavio da je sveopšte ludilo već izbilo u određenim kvartovima i dao je vlastiti spisak sa osnovnim namirnicama koje treba spremati u podrum ("otvarače za konzerve, rajsnedle, kopije tablica množenja, karte za igranje... Ne zaboravite da ispišete svoje ime na ceduljici i pričvrstite je za desni zglavak, u slučaju da ga zaboravite kada dođe Tama... A na ceduljici oko levog zglavka napišite: Da bi saznao svoje ime, pogledaj ceduljicu na drugom zglavku...")

Teremonovim čitaocima, koji pročitali članak do kraja, bilo je teško da odluče koja je grupa apsurdnija... Apostoli Plamena koji su frktali unaokolo proričući Sudnji dan, ili patetični, lakoverni posmatrači neba iz Opservatorije na univerzitetu Saro. Ali jedno je bilo sigurno: zahvaljujući Teremonu, teško da je iko verovao da će se dogoditi bilo šta neobično uveče devetnaestog teptara.

Ator ratoborno isturi donju usnu i zagleda se besno u čoveka iz Hronike. Uspevao je da se savlada jedino neverovatnim naporom.

"Vi ovde? Uprkos svemu što sam kazao? Kakva drskost!"

Teremon je ispružio šaku, kao da je stvarno očekivao da će je Ator prihvatiti. Ipak ju je posle jednog trenutka spustio i ostao da stoji zagledan u direktora Opservatorije sa zapanjujućim nehajem.

Glasom koji je podrhtavao od jedva zauzdanih emocija, Ator reče: "Vi ste, gospodine, svojim dolaskom ovamo večeras dokazali da ste neviđeno drski. Zapanjem sam da se usuđujete da dođete među nas."

Binaj, koji je stajao u uglu prostorije i nervozno se oblizivao, primeti: "Gospodine, konačno..."

"Jesi li ga ti pozvao ovamo? Iako si znao da sam izričito zabranio..."

"Gospodine, ja..."

"Pozvala me dr Sifera", izjavi Teremon. "Navaljivala je da dođem. Ovde sam na njen poziv."

"Sifera? Sifera? Sumnjam u to. Pre samo nekoliko nedelja kazala mi je da vas smatra neodgovornom budalom. Govorila je o vama na najgrublji mogući način." Ator se osvrnu oko sebe. "Uzgred budi rečeno, gde je ona? Trebalo je da bude ovde, zar ne?" Nije dobio odgovor. Okrenuvši se Binaju, Ator primeti: "Ti si ovamo uveo tog novinara, Binaje. Veoma sam iznenađen tvojim postupkom. Ovo nije trenutak za neposlušnost. Opservatorija je večeras zatvorena za novinare. A za ovog novinara ovde zatvorena je već duže veme. Odmah ga isprati."

"Direktore Ator", poče Teremon, "kada biste mi samo dozvolili da iznesem svoje razloge zbog..."

"Mislim, mladiću, da vas ništa od onoga što biste mogli reći ne bi opravdalo za nepodnošljive svakodnevnne članke iz proteklih nekoliko meseci. Vodili ste agresivnu novinarsku kampanju protiv napora mojih kolega i mene da organizujemo svet protiv onoga što preti da nas uništi. Dali ste sve od sebe, svojim krajnje ličnim napadima, da osoblje ove Opservatorije izvrnete ruglu."

Podigao je primerak Hronike sa stola i zamahao njime besno prema Teremonu. "Čak i osoba bezočna kao što ste vi trebalo je da se zamisli pre no što dođe kod mene sa zahtevom da joj se dozvoli da odavde izveštava o današnjim događajima za svoje novine. Od svih novinara ponajpre... vi!"

Ator baci novine na pod, uputi se ka prozoru sa prekrštenim rukama na leđima.

"Smesta odlazite", odreza on preko ramena. "Binaje, vodi ga odavde."

Atoru je bubnjalo u glavi. Znao je da mora ovladati svojim besom. Nije smeo dozvoliti da mu bilo šta odvuče pažnju od neizmernog i kataklizmičkog događaja koji će se uskoro dogoditi.

Zlovoljno je zurio u nebo nad Saroom, terajući sebe da se smiri što najbolje može večeras.

Onos je počeo da zalazi prema obzorju. Uskoro će izbledeti i nestati u dalekim maglama. Ator ga je posmatrao kako se spušta.

Znao je da ga nikada više neće videti kao čovek zdrave pameti.

Vidljiv je takođe bio hladni, beli sjaj Site, nisko na nebu, daleko na suprotnom kraju grada, na naspramnom obzorju. Sitin blizanac, Tano, nije se mogao videti... već je bio zašao, i sada je klizio preko neba suprotne polulopte, koja će uskoro uživati u neobičnoj pojavi dana pet sunaca... Sita je već polako nestajala sa vidika. Za tren ili dva će nestati.

Čuo je iza sebe Binaja i Teremona kako šapuću.

"Je li taj čovek još tu?" upita Ator pretećim glasom.

Binaj odvrati: "Gospodine, mislim da bi trebalo da ga saslušate."

"Stvarno? Misliš da bi trebalo da ga saslušam?" Ator se okrenu, oči su mu besno sevale. "Oh, ne,

Binaje. Ne, on će saslušati mene!" On odlučno pozva novinara, koji uopšte nije pokazivao nameru da se udalji. "Dođite ovamo, mladiću! Dobićete svoju priču."

Teremon lagano krenu prema njemu.

Ator pokaza kroz prozor. "Sita samo što nije zašla... ne, već je zašla. Nestaće i Onos, za trenutak ili dva. Od svih šest sunaca, na nebu će ostati samo Dovim. Vidite li ga?"

Uopšte nije morao da postavi to pitanje. Crveni patuljak je večeras izgledao čak manji nego obično, manji nego što je bio decenijama. Ali bio je gotovo u zenitu i njegova crvenkasta svetlost zastrašujuće je preplavljivala predeo neobičnim krvavocrvenim osvetljenjem, dok su sjajni zraci Onosa na zalasku zamirali.

Atorovo podignuto lice bilo je obasjano crvenom Dovimovom svetlošću. "Za manje od četiri časa", reče on, "civilizacija kakvu poznajemo će se okončati. To će se dogoditi stoga što će, kao što vidite, Dovim biti jedino sunce na nebu." Začkiljio je i zagledao se put obzorja. Nestao je i poslednji žuti treptaj Onosa. "Eto. Dovim je ostao sam! Preostaju nam četiri sata, do kraja. Odšampajte to! Ali neće biti nikoga da to i pročita."

"Ali ako četiri časa prođu... a posle njih još četiri... i ništa se ne dogodi?" upita Teremon blago.

"Neka vas to ne brine. Uveravam vas da će se mnogo toga dogoditi."

"Možda. Ali ako se ipak ništa ne dogodi?"

Ator se borio protiv besa koji ga je obuzimao. "Gospodine, ako ne odete i ako Binaj odbije da vas isprati, pozvaću univerzitetsko obezbeđenje i... Ne. Poslednje večeri Civilizacije neću ovde dozvoliti nikakve neljubaznosti. Imate pet minuta, mladiću, da kažete ono zbog čega ste došli. Po isteku toga vremena, ili ću vam dozvoliti da ostanete i posmatrate pomračenje, ili ćete svojevolski otići. Jesmo li se razumeli?"

Teremon je oklevao samo trenutak. "To je prilično pošteno."

Ator izvadi džepni sat. "Znači, imate pet minuta."

"Dobro. Prvo: u čemu je razlika ako mi dozvolite da lično prisustvujem onome što će se dogoditi? Ako se vaša predviđanja obistine, moje prisustvo će biti nevažno... doći će do smaka sveta, sutra neće biti novina i ja neću moći ni na koji način da vas povredim. Drugo: šta ako ne dođe ni do kakvog pomračenja? Svi vi ćete biti izvrgnuti takvom ruglu kakav svet ne pamti. Zar ne mislite da bi bilo mudro prepustiti prijatelju da vam se ruga?"

Ator frknu: "Mislite na sebe?"

"Svakako!" Teremon se nehajno smesti u najudobniju fotelju u prostoriji i prekrsti noge. "Moji su članci povremeno možda malo grubi, slažem se, ali dozvolio sam vam, kad god je to bilo moguće, da iskažete svoje stavove. Konačno, Binaj mi je prijatelj. On mi je prvi nagovestio šta se ovde događa i verovatno se sećate da sam u početku bio veoma naklonjen vašim istraživanjima. Međutim, pitam vas, dr Atore, kako ste mogli, vi, jedan od najvećih naučnika u celoj istoriji, da okrenete leđa saznanju da je naš vek, vek trijumfa razuma nad sujeverjem, činjenica nad maštom, znanja nad slepim strahom? Apostoli plamena predstavljaju apsurdni anahronizam. Knjiga Otkrovenja je zakukuljena gomila gluposti. Svako inteligentan, svako moderan, zna to. Stoga su se ljudi uplašili, čak razljutili, što su se naučnici preobratali i govore nam kako ti kultisti propovedaju istinu. Oni..."

"To nije tačno, mladiću", prekide ga Ator. "Apostoli su nam pružili izvesne podatke; međutim, naši nalazi ne sadrže ni trunku njihovog misticizma. Činjenice su činjenice i ne može se poreći da takozvane 'gluposti' Apostola podupiru izvesne činjenice. To smo otkrili na vlastitu žalost, uveravam vas. Mi smo prezreli njihovo mitologizovanje i učinili sve što smo mogli da razdvojimo njihova krajnje istinita upozorenja o predstojećoj nesreći od njihovog besmislenog i neprihvatljivog programa za preobražaj i 'reformu' društva. Uveravam vas da nas Apostoli sada mrze još više od

vas."

"Ja vas ne mrzim. Samo pokušavam da vam kažem da je javnost loše volje. Ljuta je."

Ator iskrivi usta u znak prezira. "Samo neka se ljute!"

"Dobro, ali šta će biti sutra?"

"Neće biti nikakvog sutra!"

"Ali ako ga bude? Recimo da ga bude... samo zarad razgovora. Taj bes mogao bi prerasti u nešto ozbiljno. Konačno, i sami znate, ceo poslovni svet doživeo je sunovrat poslednjih nekoliko meseci. Došlo je do kraha berze u tri navrata, ili to možda niste primetili? Razumni ulagači ne veruju da će doći do smaka sveta, ali smatraju da bi drugi ulagači mogli početi tako da misle, te stoga razumni rasprodaju sve pre no što počne panika... na taj način i sami podlegavši panici. Kasnije ponovo sve to pokupuju i ponovo prodaju čim se berza opravi, pa ponovo započnu ceo silazni ciklus. I šta mislite da se dogodilo sa poslovima? Ni običan građanin vam ne veruje, ali nema smisla kupovati novu garnituru za trem, je li tako? Bolje je za svaki slučaj sačuvati novac, ili ga uložiti u konzervirane namirnice i municiju, a nameštaj može da sačeka.

Shvatate li u čemu je stvar, dr Atore. Čim se sve ovo završi, poslovni interesi će želeti živog da vas oderu. Kazaće da ako ludaci... molim za izvinjenje... ludaci prerušeni u ozbiljne naučnike mogu uznemiriti celu ekonomiju zemlje kad god to žele, izdajući kakvo nadobudno predskazanje, onda je dužnost zemlje da se pobrine kako se takve stvari ne bi dešavale. Leteće perje, doktore."

Ator je nezainteresovano posmatrao kolumnistu. Pet minuta bilo je na izmaku.

"I šta vi predlažete da se uradi kako bi se situacija popravila?"

"Pa", počeo Tremon, cereći se, "evo šta sam smislio: počevši od sutra, biću vaš neslužbeni predstavnik za veze sa javnošću. Pod tim podrazumevam da mogu pokušati da stišam bes s kojim ćete morati da suočite... na isti način na koji sam pokušavao da smanjim napetost koju je narod osećao... pomoću humora, ismevanjem, ako bude potrebno. Znam... to će biti teško podneti, priznajem, jer ću sve vas morati da predstavim kao gomilu blebetavih idiota. Ali ako uspem da navedem ljude da vam se smeju, mogli bi zaboraviti na ljutnju. Zauzvrat, tražim da ekskluzivno meni dozvolite da pokrивam večerašnje događaje u Opservatoriji."

Ator je ćutao. Binaj prasnu: "Gospodine, vredi promisliti o tome. Znam da smo ispitali svaku mogućnost, ali uvek postoje izgledi jedan prema milion, milijardu, da se negde potkrala greška ili u našoj teoriji ili u proračunima. A ako postoji..."

Ostali u prostoriji počeli su da mrmore i Atoru se učinilo da se slažu sa Teremonom. Bogova im, zar se celo odeljenje okreće protiv njega? Ator napravi grimasu kao da su mu usta puna nečeg gorkog što ne može da ispljune.

"Da vam dozvolim da ostanete sa nama kako biste sutra mogli bolje da nam se rugate? Izgleda da mislite kako sam potpuno pošandreao, mladiću!"

Teremon odvrati: "Ali već sam vam objasnio da moje prisustvo ovde ništa neće izmeniti. Ako dođe do pomračenja, ako se spusti Tama, od mene možete očekivati samo odnos pun poštovanja, kao i svu moguću pomoć u bilo kakvoj krizi koja bi mogla nastupiti. A ako se ipak ništa neobično ne dogodi, voljan sam da vam se stavima na raspolaganje u nadi da ću moći da vas zaštitim, dr Atore, od besa ljutih građana koji..."

"Molim vas", javi se jedan novi glas. "Dopustite mu da ostane, dr Atore."

Ator se osvrnu unaokolo. Sifera je ušla neprimećena.

"Izvinite što kasnim. U odeljenju za arheologiju je u poslednjem trenutku iskrasao problem koji je malo uzburkao stvari i..." Ona izmenja pogled sa Teremonom, a zatim se obrati Atoru: "Molim vas da se ne vređate. Znam da nas je okrutno ismevao. Ali pozvala sam ga večeras ovamo kako bi se u

našem prisustvu mogao uveriti da smo odista bili u pravu. On je... moj gost, doktore."

Ator sklopi oči na trenutak. Siferin gost! To je bilo suviše. Zašto ne pozovu i Folimuna? I Mondiora!

Ali izgubio je volju da se dalje prepire. Vreme je isticalo. A očigledno ni ostalima nije smetalo da Teremon ostane za vreme pomračenja.

Uostalom nije bilo važno!

Ništa više nije bilo važno!

Ator nevoljno reče: "U redu. Ostanite, ako je to ono što želite. Ali bićete tako ljubazni da nas ni na koji način ne ometate u našim dužnostima. Jeste li razumeli? Sklanjaćete se s puta kad god to budete mogli. Takođe ne smete zaboraviti da sam ja nadležan za sve što se ovde događa i uprkos mišljenjima koja ste iznosili u svojim rubrikama, očekujem od vas potpunu saradnju i poštovanje..."

Sifera pređe preko sobe, priđe Teremonu i tiho reče: "Nisam mislila da ćeš stvarno večeras doći ovamo."

"Zašto da ne? Ali ozbiljno si mislila kada si me pozvala, zar ne?"

"Razume se. Ali bio si takav divljak u svojim rujanjima, u svim onim člancima koje si napisao o nama... tako okrutan..."

"Neodgovoran, tu si reč upotrebila", dodade Teremon.

Ona pocrvene. "I to. Nisam mislila da ćeš imati petlju da pogledaš Atoru u oči posle svih onih užasnih stvari koje si izrekao o njemu."

"Ne samo da ću ga pogledati u oči ako se ispostavi da su i njegova draga proročanstva tačna. Kleknuću pred njega i ponizno moliti za oprostaj."

"A ako se pokaže da njegova predviđanja nisu tačna?"

"Onda ću mu biti potreban", reče Teremon. "Svima vama ću biti potreban. Večeras je ovo pravo mesto na kome treba da se nalazim."

Sifera zapanjeno pogleda novinara. Uvek je govorio neočekivane stvari. Još nije uspela da ga pročita. Nije joj se dopadao, razume se... to se podrazumevalo. Sve u vezi s njim... njegova profesija, način govora, upadljiva odeća kakvu je obično nosio... smatrala je bezvrednim i jeftinim. U celoj njegovoj pojavi videla je oličenje sirovog, grubog, jednoličnog, običnog, odvratnog sveta izvan univerzitetskih zidova kojeg se oduvek gadila.

Pa ipak, pa ipak, ipak...

Ipak su izvesni vidovi ovog Teremona uspeli da ostave utisak na nju, uprkos svemu. Bio je čvrst, kao prvo: potpuno nepokolebljiv u svakoj svojoj poteri. To joj se moglo svideti. Bio je otvoren, čak netaktičan: sasvim različit od ljigavih, manipulatora u poteri za moći kakvi su bili akademski tipovi koji su se rojili oko nje u kampusu. Bio je i inteligentan, u to nije bilo sumnje, iako je odlučio da svoju osobitu vrstu žilave, sondirajuće inteligencije upotrebi na bezvrednom, besmislenom polju kao što je novinarstvo. Poštovala je i njegovu robusnu fizičku snagu: bio je visok, snažan i očigledno dobrog zdravlja. Sifera nikada nije mnogo marila za slabiće. Dobro je pazila da i sama ne bude jedna od njih.

Shvatila je, u stvari... koliko to god bilo neverovatno i koliko god se zbog toga neprijatno osećala... da ju je na izvestan način privlačio. Privlačenje suprotnosti? - pomisli ona. Da; da, upravo to. Ali ne sasvim. Ispod površinskih razlika, Sifera je bila toga svesna, imala je mnogo više zajedničkog sa Teremono nego što je bila voljna da prizna.

Osećala se nelagodno, pa se okrenula ka prozoru. "Napolju je sve mračnije", primeti ona. "Mračnije no što sam ikada videla da je bilo."

"Plašiš se?" upita je Teremon.

"Tame? Ne, u stvari ne. Ali plašim se onoga što će uslediti posle nje. I ti bi trebalo toga da se plašiš."

"Posle toga će", primeti on, "izići Onos i pretpostavljam da će zasijati još neka sunca i sve će biti kao što je bilo i pre."

"Uveren si u to, zar ne?"

Teremon se nasmeja. "Onos se pojavljivao svakog jutra od kada sam se rodio. Zašto ne bih bio uveren da će se pojaviti i sutra?"

Sifera odmahnu glavom. Ponovo je počeo da je nervira svojom tvrdoglavošću. Teško je bilo poverovati da je pre samo nekoliko trenutaka uveravala sebe kako joj se dopada.

Hladno je rekla: "Ono će se pojaviti sutra. I videće takav prizor razaranja kakav osoba tvoje ograničene mašte očigledno nije u stanju sebi da predstavi."

"Misliš, sve će biti u plamenu? I svi će ići unaokolo mrmljajući i brbljajući dok grad bude goreo?"

"Arheološki nalazi ukazuju..."

"Na vatre, da. Holokost koji se ponavlja. Ali samo na jednom određenom mestu, hiljadama milja udaljenom odavde i to pre više hiljada godina." Teremonove oči su iznenada počele divlje da sevuju. "A gde ti je arheološki dokaz za izbijanje masovnog ludila? Da li to zaključuješ iz svih tih vatri? Kako možeš biti sigurna da to nisu bile samo obredne vatre, koje su palili potpuno normalni muškarci i žene u nadi da će vratiti sunca i oterati Tamu? Vatre koje su svaki put izmakle kontroli i prouzrokovale strašnu štetu, svakako, ali koje ni na koji način nisu bile u vezi sa bilo kakvim mentalnim obolenjem stanovništva?"

Gledala ga je pravo u oči. "Postoji arheološki dokaz i za to. Mislim na sveošte mentalno boljenje."

"Stvarno?"

"Tekstovi na pločicama. Koje smo upravo jutros do kraja dešifrovali zahvaljujući filološkim podacima koje su nam obezbedili Apostoli Plamena..."

Teremon prasnu u smeh. "Apostoli Plamena! Divno! Znači, i ti si Apostol! Kakva sramota, Sifera. Žena takvog stasa kao ti od sada će morati da se uvija u one njihove bezoblične glomazne halje..."

"Oh!" povika ona, uzdržavajući se da ne plane i ne počne da psuje. "Ti ništa drugo ne znaš nego da se podsmevaš, zar ne? U toj meri si uveren u svoju nepogrešivost da čak i kada gledaš pravo u istinu umeš da napraviš neku jadnu šalu! Oh... ti... ti nemogući čoveče..."

Ona se okrenu i pođe preko sobe.

"Sifera... Sifera, stani..."

Nije obraćala pažnju na njega. Srce joj je divlje lupalo od besa. Sada joj je bilo jasno da je strašno pogrešila kada je baš ove večeri kada će doći do pomračenja pozvala ovamo nekog poput Teremona. Greška je, u stvari, bilo i smao poznanstvo s njim.

Za to je Binaj bio kriv, pomisli ona. Za sve je Binaj bio kriv.

Binaj ju je upoznao sa Teremonom, onog dana u klubu fakulteta pre mnogo meseci. Novinar i mladi astronom su se, očigledno, odavno poznavali i Teremon se redovno savetovao sa Binajem o naučnim stvarima koje su bile zanimljive za objavljivanje.

A u to vreme je za novine bilo zanimljivo predviđanje Mondiora 71 da će devetnaestog teptera doći do smaka sveta... u to vreme je do tog dana bilo još oko godinu dana. Razume se, niko na Univerzitetu nije uopšte obraćao pažnju na Mondiora i njegove Apostole, ali otprilike u isto to vreme Binaj je uočio očigledne nepravilnosti u orbiti Kalgaša, a Sifera je predala izveštaj o svojim nalazima vezanim za požare koji su izbijali na brdu Tombo u razmacima od dve hiljade godina. A oba ta otkrića su na obeshrabrujući način išla u prilog uverljivosti onoga što su Aposotoli verovali.

Tremon je, kako se činilo, znao sve o Siferinom radu na Tombou, iako je ona strogo zabranila Binaju da mu bilo šta kaže. Kada je novinar ušao u klub fakulteta... Sifera i Binaj već su bili tamo, mada se nisu prethodno dogovorili... Binaj je samo trebalo da kaže: "Teremone, ovo je moja prijateljica dr Sifera iz odeljenja za arheologiju." I Teremon je istog časa rekao: " Oh, da. Spaljena sela nagomilana na tom drevnom brdu."

Binaj je brzo dodao: "Kazao sam mu. Znam da sam obećao da mu neću reći ni reč o tome, ali pošto si sve otkrila Atoru, Širinu i ostalima, pomislio sam da više nije važno ako i njega uputim u stvar... ukoliko se zakune da neće ništa objaviti... Hoću da kažem, Sifera, verujem ovom čoveku, stvarno mu verujem, i bio sam sasvim uveren da..."

"U redu je, Binaje", reče Sifera, napregnuvši se da ne pokaže koliko je, u stvari, ljuta. "Nije trebalo ništa da kažeš. Ali opraštam ti."

Teremon reče: "Nije počinjena nikakva šteta. Binaj me je naterao da položim strašnu zakletvu da neću objaviti ništa o tome. Ali to je zadivljujuće. Krajnje zadivljujuće! Šta mislite, koliko je star onaj na dnu? Pedeset hiljada godina?"

"Pre će biti četrnaest ili šesnaest", odvrati Sifera. "Što je strašno mnogo, ako imate u vidu Beklimot... znate za Beklimot, zar ne?... on je star otprilike samo dvadeset vekova, a ranije smo mislili da je to najstarije naselje na Kalgašu. Ne nameravate da pišete o otkrićima, je li tako?"

"Nisam planirao. Rekoh vam da sam dao Binaju reč. Pored toga, učinilo mi se da bi to bilo pomalo apstraktno za čitaoce Hronike, malo van njihovih svakodnevnih briga. Ali sada uviđam da je to priča i po. Ako biste hteli da se nađete sa mnom i obavestite me o pojedinostima..."

"Radije ne bih", brzo odgovori Sifera.

"Šta ne biste? Izišli sa mnom? Ili me obavestili o pojedinostima?"

Njegov brzi, dovitljivi odgovor bacio je potpuno novu svetlost na ovaj razgovor. Shvatila je da privlači novinara što ju je istovremeno pomalo i ljutilo i iznenađivalo. Sada je bila uverena, dok je o tome razmišljala poslednjih nekoliko minuta, da se Teremon najverovatnije pitao ne postoji li kakva romantična veza između nje i Binaja, pošto ih je zatekao zajedno u klubu. Na kraju je ipak zaključio da ne postoji, pa je odlučio da se posluži tom laskavom primedbom.

E, pa, to je bio njegov problem, pomisli Sifera.

Odvratila je namerno neutralno. "Još nisam objavila svoj naučni rad o Tombou u naučnim časopisima. Ne bi trebalo ništa od toga da se pojavi u nestručnoj štampi pre no što to učinim."

"To mi je sasvim jasno. Ali ako obećam da ću se držati dogovora, da li biste bili voljni pre toga da ipak sa mnom pročesljate materijal?"

"Pa..."

Pogledala je Binaja. Novinarska reč ionako nije mnogo vredela.

Binaj reče: "Možeš verovati Teremonu. Već sam ti to kazao: častan je koliko se to može biti u njegovom poslu."

"Što ne govori mnogo", dodade Teremon, smejući se. "Ali nisam lud da prekršim obećanje kada je reč o prvenstvu objavljivanja u naučnom časopisu. Kada bih provalio vašu priču, ovaj ovde Binaj bi se pobrinuo da mi ime bude ukaljano na celom Univerzitetu. A ja zavisim od svojih veza na Univerzitetu jer bez njih ne bi bilo ni nekih od mojih najzanimljivijih priča. Mogu li onda da računam da ćete mi dati intervju? Recimo, prekosutra?"

I tako je to počelo.

Teremon je bio veoma uverljiv. Konačno je pristala da iziđe na ručak s njim, i polako, vešto, uspeo je iz nje da izvuče pojedinosti o nalazištu Tombo. Kasnije je žalila zbog toga... očekivala je da će već narednog dana pročitati neki glupi, senzacionalistički članak u Hronici... ali Teremon je održao reč i nije objavio ništa o njoj. Međutim, zatražio je da se ponovo vide u laboratoriji. Opet je popustila i on je pregledao karte, fotografije, uzorke pepela. Postavio je nekoliko inteligentnih pitanja.

"Nećete pisati o meni, je li tako?" nervozno je upitala. "Pošto ste sve ovo videli?"

"Obećao sam da neću. To sam i mislio. Mada onog trenutka kada mi kažete da ste sredili sve oko objavljivanja vaših nalaza u nekom od naučnih časopisa, smatraću se slobodnim da ispričam celu stvar. Šta kažete na večeru u klubu Šest sunaca sutra uveče?"

"Pa..."

"Ili prekosutra uveče?"

Sifera je retko posećivala mesta poput Šest sunaca. Bila joj je mrska i sama pomisao da bi neko mogao zaključiti kako joj je stalo do druženja.

Međutim, Teremona nije bilo lako odbiti. Nežno, veselo, vešto, saterao ju je u ugao, tako da nije mogla izbeći sastanak s njim... za deset dana od tada. Šta mari? - pomisli ona. Bio je dovoljno zanimljiv. Dobro bi joj došla promena ritma. Našli su se u Šest sunaca, gde su ga, izgleda, svi poznavali. Popili su po piće, večerali, pili odlično vino iz provincije Tamian. Veoma spretno je skakao s teme na temu tokom razgovora: malo se raspitivao o njenom životu, o tome zašto je očarana arheologijom, o iskopavanjima u Beklimotu. Saznao je da se nikada nije udavala i da je nikada nije zanimala udaja. Razgorali su o Apostolima, o njihovim pomamnim predviđanjima, o iznenađujućoj vezi njenih nalaza iz Tomboa sa Mondiorovim tvrdnjama. Sve što je govorio bilo je krajnje taktično, dobro uočeno, zanimljivo. Bio je veoma šarmantan... kao i veoma umešan, pomisli ona.

Na kraju večeri upitao ju je... nežno, veselo, vešto... da li bi mogao da je otprati kući. Međutim, ona je tu povukla crtu.

Izgleda da mu to nije smetalo. Jednostavno ju je pozvao da ponovo iziđu.

Posle toga su izišli još jedno dva do tri puta sve u svemu, tokom dva meseca. Svaki put je program bio isti: večera na nekom elegantnom mestu, dobro vođen razgovor i na kraju delikatno sročeni pozivi da s njim provede vreme određeno za san. Sifera ga je isto tako delikatno svaki put odbijala. Ovo neobavezno proganjanje pretvorilo se u zabavnu igru. Pitala se koliko dugo će potrajati. Još nije osećala neku naročitu želju da pođe s njim krevet, ali čudno je bilo to što joj se to više nije činilo ni tako nemoguće. Prošlo je mnogo vremena od kada je nešto slično osećala prema nekom muškarcu.

A onda su usledile prve rubrike u kojima je razotkrio teorije do kojih je došla Opservatorija, doveo u pitanje Atorov razum, upoređivao predviđanje naučnika o pomračenju sa ludim buncanjima Apostola Plamena.

Sifera u početku nije verovala. Je li to bila neka šala? Binajev prijatelj... a sada i njen prijatelj... počeo je tako žestoko da ih napada?

Prošlo je nekoliko meseci. Napadi su se nastavili. Teremon joj se nije javljao.

Na kraju više nije mogla da ćuti.

Pozvala ga je u kancelariju.

"Sifera! Kakvo prijatno iznenađenje! Verovala ili ne, nameravao sam da te pozovem kasnije po podne, da te pitam da li bi pošla..."

"Ne bih", prekide ga ona. "Teremone, šta to radiš?"

"Kako, šta radim?"

"Članci o Atoru i Opservatoriji."

S druge strane žice usledilo je poduže ćutanje.

A onda on reče: "Ah. Uznemirena si."

"Uznemirena? Pozelenela sam od besa!"

"Misliš da sam bio previše grub. Slušaj, Sifera, kada pišeš za veliku publiku koju sačinjavaju obični ljudi, a neki od njih su vrlo obični, moraš stvari nazivati pravim imenom, ili se izlažeš riziku da te ne razumeju. Ne mogu jednostavno reći kako smatram da Ator i Binaj nisu u pravu. Moram reći da su ludi. Pratiš li me?"

"Od kada ti to misliš da nisu u pravu? Zna li Binaj šta osćeš?"

"Pa..."

"Već mesecima radiš na tome. Sada si se okrenuo za sto osamdeset stepeni. Kada te čovek sluša, pomislio bi kako su svi u kampusu Mondiarovi učenici, kao i da smo svi sišli s uma. Ako ti je bio potreban neko da na njemu isprobavaš svoje šale, zar ga nisi mogao potražiti negde drugde do na

Univerzitetu?"

"Nisu to nikakve šale, Sifera", tiho primeti Teremon.

"Veruješ u ono što pišeš?"

"Verujem. Stvarno verujem. Neće doći ni do kakve kataklizme, eto to ja mislim. A Ator uključuje požarni alarm u prepunom pozorištu. Svojim šalama, proturanjem tu i tamo dobronamernog humora, pokušavam da kažem ljudima da oni ne moraju nužno da ga shvataju ozbiljno, da ne treba da paniče, da se ne uznemiruju..."

"Šta?" povika ona. "Ali izbiće požar, Teremone! A ti igraš opasnu igru sa dobrobiti svih tih ljudi time što se sprdaš. Saslušaj me: videla sam pepeo iz prethodnih požara, požara starih hiljadama godina. Znam šta će se dogoditi. Buknuće Plamenovi. U to uopšte ne sumnjam. I sam si video dokaze. A stav koji trenutno zauzimaš po tom pitanju predstavlja najrazorniju stvar koja se može zamisliti, Teremone. To je okrutno, glupo i mrsko. I krajnje neodgovorno od tebe."

"Sifera..."

"Mislila sam da si inteligentan čovek. Sada mi je jasno da se ne razlikuješ od ostalih tamo napolju."

"Sifera..."

Prekinula je vezu.

Odbijala je da mu uzvрати pozive, sve do nekoliko nedelja pred tog sudbonosnog dana.

Početak meseca teptara Teremon ju je ponovo pozvao i Sifera se javila ne znajući ko zove.

"Nemoj prekinuti", brzo je kazao. "Daj mi smo jedan minut."

"Radije ne bih."

"Slušaj, Sifera. Možeš me mrzeti ako hoćeš, ali želim da znaš ovo: nisam okrutan i nisam blesav."

"Ko je ikada kazao da jesi?"

"Ti, pre nekoliko meseci, u našem poslednjem razgovoru. Ali to nije tačno. Sve što sam u svojoj rubrici napisao o pomračenju našlo se tamo jer ja u to verujem."

"Onda si stvarno blesav. Ili glup u svakom slučaju. Što možda malo menja na stvari, ali ne mnogo."

"Pregledao sam dokaze. Smatram da svi vi donosite preuranjene zaključke."

Ona mu hladno odvratila: "E pa, devetnaestog teptera ćemo saznati da li si u pravu, je li tako?"

"Voleo bih da mogu da ti verujem, jer ste ti i Binaj i svi ostali tako fini ljudi, očigledno posvećeni svom poslu, odlični stručnjaci i sve to. Ali ne mogu. Skeptičan sam po prirodi. Takav sam bio celog života. Ne mogu da prihvatim nijednu dogmu koju drugi pokušavaju da mi utrape. Pretpostavljam da mi je to ozbiljna mana... ljudi misle da sam tašt. Možda i jesam tašt. Ali bar sam pošten. Jednostavno, mislim da neće doći do pomračenja, da neće doći do ludila i da neće izbiti nikakav požar."

"Ovde se nije reč o dogmi, Teremone. Već o hipotezi."

"Igraš se rečima. Žao mi je ako te je ono što sam pisao uvredilo, ali ja tu ništa ne mogu, Sifera."

Trenutak je ćutala. Nešto u njegovom glasu ju je čudno dirnulo. Konačno je kazala: "Bilo da je reč o dogmi, hipotezi, ili nećem trećem, stići će na probu kroz nekoliko nedelja. Devetnaestog uveče biću u Opservatoriji. Dođi i ti, pa da vidimo ko je od nas dvoje u pravu."

"Zar ti Binaj nije kazao? Ator me je proglasio za personu non gratu u Opservatoriji!"

"Zar je to za tebe neka prepreka?"

"Odbija čak i da razgovara sa mnom. Znaš, predložio sam mu nešto što bi mu moglo biti od velike koristi posle devetnaestog, kada se cela ova naduvana stvar rasprši, nastupi antiklimaks i svet vrišteći počne da traži njegovu glavu. Međutim, Binaj kaže da nema nikakvih izgleda da me primi, a kamoli da mi dozvoli da te večeri dođem."

"Dođi kao moj gost. Na sastanak sa mnom", reče ona otrovno. "Ator će imati suviše posla i neće stići da obrati pažnju na tebe. Želim da se nalaziš u toj prostoriji kada se nebo smrači i bukne plamen. Želim da vidim izraz na tvom licu. Želim da proverim da li imaš isto onoliko iskustva u izvinjavanju kao što imaš u zavodjenju, Teremone."

To se dogodilo pre skoro tri nedelje. Pobegavši ljutito sada od Teremona, Sifera pohita prema suprotnom delu sobe gde ugleda Atora kako stoji sasvim sam, pregledavajući odštampan kompjuterski materijal. Tužno je prevrtao stranice bez prestanka, kao da se nadao da će pronaći pomilovanje za svet, zakopano negde u tim gustim kolonama. A onda je podigao pogled i ugledao je.

Pocrvenela je.

"Dr Atore, mislim da treba da vam se izvinim što sam pozvala tog čoveka da dođe ovamo večeras, posle svega što je kazao o nama, o vama, o..." Ona odmahnu glavom. "U početku sam mislila da će biti poučno za njega da bude sa nama kada... kada... pa, pogrešila sam. On je mnogo plitkiji i budalastiji nego što sam mislila. Nije trebalo da ga pozovem."

Ator uz blede osmeh reče: "To sad uopšte više nije važno, je li tako? Dok mi se skanja s puta, nije me uopšte briga da li je ovde ili ne. Još nekoliko časova, i onda više ništa neće biti važno." On pokaza kroz prozor, prema nebu. "Tako je mračno! Tako, tako mračno! Pa ipak, još nije ni približno onoliko mračno koliko će biti.... Pitam se gde li su Faro i Jimot. Niste ih videli? Ne?... Kada ste stigli, dr Sifera, pomenuli ste da je u poslednjem trenutku iskrsnuo neki problem u vašoj kancelariji. Nadam se da nije ništa ozbiljno."

"Nestale su Tombo pločice", odvrati ona.

"Nestale?"

"Bile su, razume se, pohranjene u sef za artefakte. Pre no što sam pošla ovamo, došao je da me poseti dr Mudrin. Upravo je bio krenuo u Sklonište, ali želeo je još nešto da proveriti u svom prevodu, imao je neku novu ideju. I tako smo otvorili sef i... ništa. Svih šest pločica je nestalo. Razume se, imamo kopije. Ali ipak... originali, autentični drevni predmeti..."

"Kako se to moglo dogoditi?" upita Ator.

Sifera ogorčeno odvrati: "Zar to nije očigledno? Ukrali su ih Apostoli. Verovatno s namerom da ih upotrebe kao neku vrstu svetog talismana pošto... pošto se spusti Tama i obavi svoj posao."

"Ima li tragova?"

"Nisam detektiv, dr Atore. Nema dokaza koji bi meni nešto govorio. Ali to mora da su učinili Apostoli. Želeli su da ih se dočepaju od trenutka kada su saznali da su u mom posedu. Oh, žalim što sam ikada rekla ijednu reč! Žalim što sam ikome pomenula te pločice!"

Ator je uhvati za šake. "Ne smete se toliko uzbuđivati, dete moje."

Dete moje! Zapanjeno se zagledala u njega. Niko je tako nije nazvao poslednjih dvadeset pet godina! Ali uspela je da prikrije bes. Konačno, on je bio star. I samo je pokušavao da bude ljubazan.

On joj reče: "Neka im budu, Sifera. Sada to više nije važno. Zahvaljujući onom čoveku tamo, ništa više nije važno, je li tako?"

Ona slegnu ramenima. "I dalje mi se ne sviđa pomisao da je neki lopov u apostolskoj odori njuškao po mojoj kancelariji... obio moj sef... i uzeo stvari koje sam otkopala vlastitim šakama. Osećam se gotovo kao da je fizički napao moje telo. Možete li to da razumete, dr Atore? Krađa tih pločica... za mene je slična silovanju."

"Jasno mi je koliko ste uznemireni", reče Ator glasom u kome se osećalo da, u stvari, ništa nije shvatio. "Pogledajte... pogledajte tamo. Kako je Dovim večeras sjajan! A uskoro će sve biti tako mračno."

Uspela je neodređeno da se osmehne, a zatim se okrenula od njega.

Svuda oko nje ljudi su se vrzmali unaokolo, proveravajući, razgovarajući, trčeći do prozora, pokazujući, mrmljajući. S vremena na vreme neko bi uleteo sa novim podacima iz kupole sa

teleskopom. Osećala se kao potpuni ausajder među tim astronomima. Bila je tužna, bespomoćna. Mora da je Ator preneo na mene nešto od svog fatalizma, pomisli ona. Izgledao je tako utučen i izgubljen. Uopšte nije ličilo na njega da bude takav.

Želela je da ga podseti da večeras neće doći do smaka sveta, već samo sadašnjeg ciklusa civilizacije. Ponovo će je izgraditi. Oni koji su se sakrili izići će i započeti sve iz početka, što se već događalo desetak puta ranije... ili dvadeset, ili sto... od nastanka civilizacije na Kalgašu.

Ali reći to Atoru verovatno ne bi imalo veći učinak nego kada je on njoj kazao da ne brine zbog nestanka pločica. Nadao se da će se ceo svet pripremiti za katastrofu. A umesto toga samo je mali broj obratio pažnju na upozorenje. Samo nekolicina koja je otišla u univerzitetsko Sklonište i skloništa koja su podignuta na drugim mestima...

Prišao joj je Binaj. "Šta to čujem od Atora? Pločice su nestale?"

"Nestale, da. Ukradene. Znala sam da ne smem sebi dozvoliti bilo kakav kontakt sa Apostolima."

Binaj reče: "Misliš da su ih oni ukrali?"

"Ubeđena sam", odvrati ona ogorčeno. "Javili su mi, po obelodanjivanju postojanja Tombo pločica, da poseduju obaveštenja koja će mi biti od koristi. Zar ti nisam rekla? Verovatno nisam. Želeli su da postignu i sa mnom nagodbu sličnu onoj koju je Ator zaključio sa onim visokim sveštenikom, ili šta god da je: Folimunom 66. 'Sačuvali smo znanje starog jezika', rekao je Folimun, 'jezika koji se govorio u prošloj Godini pobožnosti.' Očigledno su imali nekakve tekstove, rečnike, alfabet starog pisma, a možda i mnogo više od toga."

"Šta je Ator mogao da dobije od njih?"

"Ponešto. Dovoljno, u svakom slučaju, da se zaključi kako Apostoli zaista poseduju originalne astronomske zapise o prethodnom pomračenju... dovoljne, rekao je Ator, da se dokaže kako je svet bar jednom već pretrpeo sličnu kataklizmu."

Ator joj je, nastavila je da priča Binaju, dao kopije nekoliko delimičnih astronomskih tekstova koje je dobio od Folimuna i ona ih je pokazala Mudrinu, kome su one zaista pomogle u prevođenju pločica. Međutim, Sifera je odbila da podeli pločice sa Apostolima, bar pod njihovim uslovima. Apostoli su tvrdili da poseduju ključ i za pismo sa starijih glinenih pločica, i možda je tako. Folimun je zahtevao da mu ona preda originalne pločice da ih on kopira i prevede, ne želeći da on njoj da materijal za dešifrovanje koji je imao. Nije hteo da primi kopije tekstova sa pločica. Morala mu je dati originalne artefakte, ili ništa od pogodbe.

"Ali ti si to odbila", primeti Binaj.

"Svakako. Pločice ne smeju napustiti Univerzitet. Dajte nam tekstualni ključ, rekla sam Folimunu, a mi ćemo vam obezbediti kopije tekstova na pločicama. A onda i jedni i drugi možemo pokušati da ih prevedemo."

Folimun je to odbio. Kopije tekstova mu nisu bile ni od kakve koristi, pošto su sasvim lako mogle biti falsifikati. A što se tiče toga da on njoj preda svoja dokumenta, to nije dolazilo u obzir. Ono što je imao, rekao je, bio je sveti materijal koji je bio dostupan samo Apostolima. Neka mu da pločice i on će joj obezbediti prevod. Ali nijedan ausajder neće videti tekstove koje on već poseduje.

"Bila sam u iskušenju da se pridružim Apostolima", reče Sifera, "samo da bih se dokopala ključa."

"Ti? Apostol?"

"Samo da bih dobila njihov tekstualni materijal. Međutim, ideja je bila tako odbojna. Odbila sam Folimuna." I tako je Mudrin morao sam da se muči sa tim prevodima, ne dobivši materijal koji su Apostoli možda imali i koji mu je mogao biti od koristi. Postalo je očigledno da se na pločicama odista pominje neka teška nesreća koju su bogovi poslali svetu... ali Mudrinovi prevodi bili su tek

skice, nesigurne, nepotpune skice.

E, pa, pločice su sada kod Apostola. Više stvari je išlo tome u prilog nego protiv toga. Teško je to podnosila. U haosu koji će nastupiti, oni će mahati njima unaokolo... njenim pločicama... koristeći ih kao jedan od dokaza svoje vlastite mudrosti i svetosti.

"Žao mi je, Sifera, što su tvoje pločice nestale", reče Binaj. "Ali ne znamo zasigurno da su ih Apostoli ukrali. Možda će odjednom negde iskrsnuti."

"Ne računam s tim", reče Sifera. A zatim se žalosno osmehnula i okrenula glavu, zagledavši se u sve mračnije nebo.

Najviše što je mogla da učini kako bi se bar nekako utešila bilo je da pođe Atorovim stopama i prihvati činjenicu da će ionako uskoro doći do smaka sveta i da ništa više nije bilo naročito važno. Ali to je bila vrlo slaba uteha. U sebi se borila protiv svakog saveta koji je mirisao na očajanje. Trebalo je stalno misliti na prekosutra... na to kako da se preživi, na obnovu, na borbu i na njeno ispunjenje. Kakva korist od padanja u malodušnost, po uzoru na Atora, od prihvatanja pada čovečanstva, sleganja ramenima i napuštanja nade.

Njeno mračno meditiranje iznenada preseče visoki tenor.

"Zdravo, svima! Zdravo, zdravo, zdravo!"

"Širine!" povika Binaj. "Šta ćeš ti ovde?"

Pothranjeni obrazi pridošlice razvukoše se u zadovoljni osmeh. "Kakva je to ovde mrtvačka atmosfera? Nadam se da niko nije izgubio živce."

Ator ga iznenađeno pogleda i zlovoljno upita: "Da, šta radite ovde, Širine? Mislio sam da ćete biti u Skloništu."

Širin se nasmeja i spusti svoje krupno telo u stolicu. "Sklonište nek' ide do đavola! Tamo mi je bilo dosadno. Želeo sam da budem ovde, gde je vruće. Zar mislite da sam operisan od znatiželje? Konačno, provozao sam se Tunelom tajne. Mogu preživeti još jednu dozu Tame. A želim i da vidim te Zvezde o kojim Apostoli blebeću." Protrljao je šake i dodao trezvenijim tonom: "Napolju je ledeno. Vetar je dovoljno hladan da vam zaledi sline u nosu. Dovim kao da ne zrači nimalo toplote, sa udaljenosti na kojoj se večeras nalazi."

Sedokosi direktor zaškrjuta zubima, postavši iznenada razdražljiv. "Zašto ste skrenuli sa svoga puta, Širine, i napravili jednu ovakvu glupost? Od kakve koristi možete ovde biti?"

"Od kakve sam koristi pa tamo bio?" Širin rezignirano raširi ruke, što je bilo dosta komično. "Kakva korist od psihologa u Skloništu? Bar za sada. Ništa nisam mogao da učinim za njih. Svi su dobro smešteni i zaštićeni, ušuškan i ispod zemlje i nemaju o čemu da brinu."

"A šta ako rulja provali unutra za vreme Tame?"

Širin se nasmeja. "Čisto sumnjam da bi bilo ko, ko ne zna gde se ulaz nalazi, uspeo da pronade Sklonište i po danu, a kamoli kada sunca zgasnu. Ako ipak do toga dođe, biće im potreban čovek od akcije da ih brani. Ja? Ja sam nekih sto funti pretežak za tako nešto. Zašto bih se onda skrivao tamo dole sa njima? Lepše mi je ovde."

Čuvši Širinove reči, Sifera oseti kako joj se vraća raspoloženje. I ona je izabrala da večer Tame provede u Opservatoriji, a ne u Skloništu. Možda je to bilo puko hvalisanje, preterana idiotska samouverenost, ali bila je ubeđena da bi mogla da podnese časove pomračenja... pa čak i dolazak Zvezda, ako je taj deo mita bio istinit... i da ipak sačuva razum. I tako je odlučila da ne preskoči to iskustvo.

A sada se pokazalo da je i Širin, koji nije bio primer hrabrosti, isto reznovao. Što je moglo značiti da je zaključio kako nalet Tame ipak neće biti tako sveobuhvatan, uprkos mračnim predviđanjima kojima ih je mesecima bombardovao. Čula je njegove priče o Tunelu tajne i pustoši koju je on

napravio, čak i u umu samog Širina. Pa ipak je bio ovde. Mora da je zaključio da će ljudi, bar neki, biti elastičniji nego što je ranije očekivao.

Ili je jednostavno bio nepromišljen. Možda mu se više dopadalo da siđe s uma u tren oka večeras, pomisli Sifera, nego da ostane pri pameti što bi značilo da mora da se nosi sa nebrojenim i možda nesavladivim problemim u teškim vremenima koja su pred njima...

Ne. Ne. Ponovo je zapadala u morbidan pesimizam. Odagnala je tu pomisao.

"Širine?" Bio je to Teremon, koji se približavao preko prostorije da pozdrvi psihologa. "Sećate me se? Teremon 762?"

"Svakako da se sećam, Teremone", reče Širin. Pružio mu je ruku. "Bože, momče, kako si bio oštar prema nama u poslednje vreme, zar ne! Ali sve je to prošlost, bar večeras."

"Volela bih da je on prošlost", promrmlja Sifera jedva čujno. Namrštila se u znak gađenja i odmakla se nekoliko koraka.

Teremon protrese Širinovu šaku. "Kakvo je to Sklonište u kome ste bili? Čuo sam nešto o tome, ali nemam pravu predstavu o njima."

"Pa", poče Širin, "uspeli smo da ubedimo nekolicinu ljudi, bar, u valjanost našeg predskazanja... smaka sveta, da budem pompezan, i taj mali broj je preduzeo određene mere zaštite. To su uglavnom najbliži članovi porodica osoblja Opservatorije, ima i pripadnika nastavničkog osoblja Univerziteta Saro, kao i nekoliko ljudi spolja. Moja prijateljica Liliat 221 se trenutno tamo nalazi i pretpostavljam da bih i ja trebalo da budem tamo, da nije moje paklene znatiželje. Sve u svemu, tamo ima oko tri stotine ljudi!"

"Razumem. Oni treba da se sakriju pred Tamom i... Zvezdama, i da ostanu pribrani kada se ostatak sveta raspukne."

"Tačno. Apostoli imaju takođe neku vrstu skloništa, znate. Nismo sigurni koliko ljudi ima unutra... ako imamo sreće, svega nekolicina, ali mnogo je verovatnije da imaju na hiljade sklonjenih. Koji će izići pošto prođe Tama i naslediti svet."

"Što znači da skupina sa Univerziteta", primeti Teremon, "treba da bude protivteža njima?"

Širin klimnu. "Ako je to moguće. Neće biti lako. Gotovo celokupno stanovništvo će biti ludo, veliki gradovi će izgoreti, a brojne horde Apostola će možda nametati svoj poredak onome što je ostalo od sveta... ne, biće im teško da prežive. Ali bar imaju hrane, vode, svetla, zaklon, oružje..."

"Imaju i više od toga", dodade Ator. "Kod njih su svi naši zapisi, osim onih koje ćemo danas sakupiti. Ti će zapisi predstavljati neprocenjivo blago za naredni ciklus, i to je ono što mora preživeti. Ostalo može da ode do đavola."

Teremon zviznu dugo i tiho.

"Znači, vi ste sasvim sigurni da će se ono što ste predvideli dogoditi upravo onako kao što vi kažete!"

"Kakav stav bismo još mogli da zauzmemo?" grubo upita Sifera. "Kada smo shvatili da do nesreće neizbežno mora doći..."

"Da", prekide je novinar. "Morali ste se pripremiti za nju. Jer vi ste znali Istinu. Voleo bih da mogu makar upola da budem siguran u bilo šta kao što ste vi Posednici Istine sigurni u ono što će se večeras dogoditi."

Ona ga pogleda s negodovanjem. "Volela bih da si večeras tamo napolju, da lutaš ulicama u plamenu! Ali ne... ne, ovde ćeš biti bezbedan! To je više nego što zaslužuješ!"

"Polako", umeša se Širin. On uhvati Teremona pod ruku. Tiho mu reče: "Nema svrhe sada izazivati ljude, prijatelju. Hajdemo negde gde nećemo smetati i gde ćemo moći da porazgovaramo."

"Odlična ideja", složi se Teremon.

Ali ničim nije pokazao da namerava da iziđe iz prostorije. Za stolom je počela partija stohastičkog šaha i Teremon se zadržao nekoliko trenutaka da je posmatra, očigledno ništa ne shvatajući, dok su se u tišini vukli brzi potezi. Izgleda da ga je zadivila sposobnost igrača da se usredsrede na igru, kada svi verovatno smatraju da ih samo nekoliko časova deli od smaka sveta.

"Dođite", ponovi Širin.

"Da. Da", odvrati Teremon.

On i Širin iziđoše u hodnik, a trenutak kasnije za njima krenu i Binaj.

Kakav težak čovek, pomisli Sifera.

Zurila je u sjajni prsten Dovima, koji je divlje goreo na nebu. Je li se to nebo još više smračilo u poslednjih nekoliko minuta? Ne, ne, ubeđivala je ona sebe, to je nemoguće. Dovim je još bio tu. Samo joj se pričinilo. Nebo je izgledalo čudno, samo sa Dovimom. Nikada ga još nije videla takvog, tamnopurpurne boje. Ali napolju još ni izdaleka nije pala tama: mračno je bilo, da, ali još je bilo dovoljno svetlosti i još je lako mogla sve razaznati uprkos srazmerno slabom sjaju jedinog malog sunca.

Ponovo se setila svojih izgubljenih pločica. Zatim ih je odagnala iz misli.

Šahisti su bili u pravu, pomisli ona. Sedi i opusti se. Ako možeš.

Širin ih povede do naredne prostorije. Tamo su stolice bile mekanije. Debele crvene zavese delimično su zaklanjale prozore, a pod je bio prekriven smeđim tepihom. Kako je unutra prodirala čudna svetlost Dovima boje cigle, imao se utisak da je sve poprskano sasušenom krvlju.

Iznenadio se kada je večeras ugledao Teremona u Opservatoriji, posle svih onih odvratnih članaka koje je ovaj napisao, posle svega što je učinio da onemogući Atorovu kampanju oko pripremanja celog naroda. Poslednjih nedelja Ator bi svaki put gotovo podivljao od besa na pomen Teremonovog imena; pa ipak, smilovao se i dozvolio mu da bude ovde za vreme pomračenja.

To je bilo čudno i pomalo zabrinjavajuće. Moglo je značiti da je čvrsto tkanje ličnosti starog astronoma počelo da popušta po šavovima... i da su se ne samo njegov bes, već i celokupna unutrašnja snaga njegovog karaktera povlačili pred nadolazećom katastrofom.

Što se toga tiče, Širin je bio i te kako iznenađen što i samoga sebe zatiče u Opservatoriji. Odluku je doneo u poslednji čas, čist impuls od one vrste kakve je reko imao prilike da iskusi. Liliat se užasnula. I on sam bio je prilično užasnut. Nije još zaboravio užase koje je u njemu evociralo ono nekoliko minuta provedenih u Tunelu tajne.

Ali na kraju je ipak shvatio da je morao biti ovde, isto kao što je morao da pođe na vožnju u Tunel. Za sve druge on je možda samo jedno 'lako ćemo', utovljeno, akademsko kljuse; ali pred sobom je još bio naučnik ispod svog tog sala. Tokom cele svoje profesionalne karijere bavio se izučavanjem Tame. Kako bi ikada posle mogao da se pomiri sa samim sobom, znajući da je za vreme najslavnije epizode Tame u više od dve hiljade godina odabrao da se sakrije u udobnu podzemnu odaju u kojoj mu nije pretila nikakva opasnost?

Ne, morao je biti ovde. Morao je prisustvovati pomračenju. Osetiti kako Tama osvaja svet.

Kada su ušli u susednu prostoriju, Teremon reče sa neočekivanom iskrenošću: "Počinjem da se pitam da li sam bio u pravu što sam bio toliki skeptik, Širine."

"I trebalo bi da porazmisliš o tome."

"I razmišljam. Kada gledam samo Dovima tamo gore. Ta čudna crvena boja širi se preko svega. Znao, dao bih deset kredita za pristojnu količinu bele svetlosti u ovom trenutku. Za dobar, jaki Tano specijal. Što se toga tiče, voleo bih da na nebu vidim i Tanoa i Situ. Ili, još bolje, Onosa."

"Onos će tu biti ujutro", javi se Binaj, koji je upravo ušao u sobu.

"Da, a mi?" upita Širin. I istog časa razvuče usta u osmeh ne bi li ublažio svoje reči. Binaju reče: "Naš prijatelj novinar crče za malo alkohola."

"Ator bi se razgnevio. Izdao je naređenje da večeras svi moraju ostati trezni."

Širin primeti: "Znači, ne možemo dobiti ništa osim vode?"

"Pa..."

"Hajde, Binaje. Ator neće ući ovamo."

"Pretpostavljam da neće."

Uputivši se na prstima do najbližeg prozora, Binaj čučnu i iz nisko smeštenog udubljenja iza njega izvuče bocu crvene tečnosti u kojoj se pojaviše mehurići kada ju je protresao.

"Mislio sam da Ator ne zna za ovo", primeti on, dok se vraćao do stola. "Evo! Imamo samo jednu čašu, pa pošto si gost, ti ćeš je dobiti, Teremone. Širin i ja ćemo piti iz boce." I on krajnje pažljivo napuni malu čašu.

Nasmejavši se, Teremon primeti: "Kada smo se upoznali, ti uopšte nisi pio, Binaje."

"To je bilo tada. Ovo je sada. Teška vremena, Teremone. Učim se. Dobro piće može odlično da te opusti u ovakvim trenucima."

"Tako sam čuo", lakonski odvrati Teremon. Otpio je gutljaj. Bila je to neka vrsta crvenog vina, oporog i žestokog, verovatno jeftinog, koje se kupuje na krčag iz neke od južnih provincija. Upravo ona vrsta pića kakvu bi kupio neko poput Binaja ko ranije nikada nije pio, jer ne zna za bolje. Ali bolje i to nego ništa.

Binaj povuče dobar gutljaj i dodade bocu Širinu. Psiholog je podiže i prinese usnama, a zatim stade polako da pije. Spustio je bocu, zadovoljno coknuvši usnama, pa rekao Binaju: "Ator mi je nekako čudan večeras. Hoću da kažem, i pored toga što su okolnosti neuobičajene. Šta nije u redu?"

"Brine zbog Fara i Jimota. Pretpostavljam."

"Koga?"

"Dvojice studenata sa poslednje godine. Trebalo je da se pojave još pre nekoliko časova, a njih još nema. Ator ima na raspolaganju sasvim malo ljudi, jer su svi osim onih najvažnijih otišli u Sklonište."

Teremon primeti: "Ne misliš valjda da su dezertirali?"

"Ko? Faro i Jimot? Svakako da nisu. Nisu od te vrste. Da li bi sve da se nađu večeras ovde, da vrše merenja, kada dođe do pomračenja. Šta ako je u Sarou došlo do neke pobune, a oni upali u nju?" Binaj slegnu ramenima. "Pojaviće se oni pre ili kasnije, pretpostavljam. Ali ako ne budu ovde kada bude kritično, stvari bi mogle postati guste, jer će se posao nagomilati. Mora da Ator zbog toga brine."

Širin reče: "Nisam baš siguran. U redu to što misli na dvojicu koji nedostaju, to da. Ali ima tu još nešto. Izgleda tako star, odjednom. Umoran. Čak poražen. Poslednji puta kada sam ga video bio je oran za borbu, stalno je pričao o preustrojavanju društva posle pomračenja... bio je to pravi Ator, čovek od čelika. Sada pred sobom imam samo tužnu, umornu, patetičnu, staru olupinu koja jednostavno čeka da dođe kraj. Činjenica što se nije potrudio čak ni da izbací Teremona..."

"Pokušao je", reče Teremon. "Binaj ga je odgovorio. I Sifera."

"Eto, vidite. Binaje, da li znaš ikoga ko je bio u stanju ikada da odgovori Atora od bilo čega?... Hajde, dodaj mi vino."

"Možda sam ja za to kriv", reče Teremon. "Sve što sam napisao, napadajući njegov plan da podigne po celoj zemlji Skloništa. Ako zaista veruje da će svet utonuti u posvemašnu Tamu za nekoliko časova i da će celo čovečanstvo podivljati u svom ludilu..."

"A veruje", uskoči Binaj. "Kao i svi mi."

"Onda vladino odbijanje da ozbiljno shvati Atorova predviđanja mora biti suviše za njega, mora predstavljati strašan poraz. A ja sam odgovoran kao i svi ostali. Ako se pokaže da ste vi bili u pravu, nikada neću sebi oprostiti."

"Ne laskajte si, Teremone. Čak i da ste napisali pet rubrika dnevno, pozivajući na sveopštu pripremu, vlada ni onda ne bi ništa preduzela. Možda bi sa još manje ozbiljnosti gledala na Atorova upozorenja nego što jeste, ako je to uopšte moguće, kada bi na Atorovoj strani bio jedan popularni novinar-krstaš."

"Hvala", odvrati Teremon. "Stvarno to cenim... Ima li još vina?" Pogledao je Binaja. "A imam problema i sa Siferom. Misli da sam suviše odvratan da bi na mene trošila reči."

"Činilo mi se jedno vreme da je zaista zanimaš", primeti Binaj. "Razmišljao sam o tome, u stvari. Da li ste ti i ona bili... ovaj..."

"Ne", odvrati Teremon, iscerivši se. "Ne baš. I sada više nikada nećemo biti. Ali izvesno vreme smo bili dobri prijatelji. Izvanredna, izvanredna žena... Kako stoje stvari sa njenom teorijom o praistoriji? Ima li nečeg u tome,"

"Nema, ako slušate ostale iz njenog odeljenja", primeti Širin. "Preziru je. Razume se, svima njima

ide u prilog da se ne menjaju uvreženi arheološki okviri, prema kojima je Beklimot bio prvo urbano središte i da, ako se vratite više od nekoliko hiljada godina u prošlost, ne možete naći nikakvu civilizaciju, već samo primitivna, dlakava stvorenja koja žive u džungli."

"Ali čime pobijaju katastrofe koje su se ponavljale na brdu Tombo?" upita Teremon.

"Naučnici koji misle da znaju pravu priču u stanju su da pobiju sve što ugrožava njihova uverenja", primeti Širin. "Zagrebete li kakvog ušančenog akademika, uverićete se da je ispod površine dosta sličan, u izvesnom smislu, kakvom Apostolu Plamena. Razlika je samo u odori koju nose." Uzeo je bocu koju je Teremon ovlaš držao i ponovo se poslužio. "Do đavola s njima. Čak i laik poput mene u stanju je da shvati da su Siferini pronalasci na Tombou u stanju da preokrenu sliku preistorije naopačke. Ne postavlja se pitanje da li su se požari ponavljali tokom svih tih hiljada godina. Već zašto su izbijali?"

Teremon primeti: "U poslednje vreme pročitao sam mnoga objašnjenja i sva su bila manje ili više fantastična. Neko sa Univerziteta Kitro tvrdio je da svakih nekoliko hiljada godina nastupa razdoblje plamenih kiša. U redakciju je stiglo pismo nekog tipa koji tvrdi da je nezavisni astronom i kaže da je "dokazao" da Kalgaš s vremena na vreme prolazi kroz jedno od sunaca. Mislim da je bilo još luđih stvari."

"Postoji samo jedna ideja koja ima smisla", tiho progovori Binaj. "Sećate li se suštine Targolinog mača. Morate se rešiti hipoteza kojima su potrebna dodatna zvona i zvižduci kako bi imale smisla. Nema razloga da se na nas s vremena na vreme sruči plamena kiša i predstavlja očigledno glupost to da prolazimo kroz sunca. Međutim, teoriju o pomračenju savršeno potkrepljuju matematička izračunavanja orbite Kalgaša zasnovana na opštoj gravitaciji."

"Teorija o pomračenju je u redu, to da. Nema sumnje. Uskoro ćemo to proveriti, a?" reče Teremon. "Ali primeni Targolin mač na ono što si upravo kazao. U teoriji o pomračenju nema ničega što nam govori da nužno mora odmah uslediti strašan požar."

"Nema", složi se Širin. "U teoriji nema ničega što bi to potvrdilo. Ali zdrav razum ukazuje na tako nešto. Pomračenje će doneti Tamu. Tama će izazvati ludilo. A ludilo Požare. Koji će izbrisati nova dva milenijuma teške borbe. Sutra će se sve pretvoriti u prah. Sutra na celom Kalgašu neće biti neoštećenog grada."

"Zvučite kao Apostoli", ljutito primeti Teremon. "Gotovo isto sam morao da slušam od Folimuna 66, pre nekoliko meseci. I pričao sam vam o tome, sećam se, u klubu Šest sunaca."

Zagledao se kroz prozor, pored pošumljenih padina gore na kojoj je bila smeštena Opservatorija, tamo gde su se tornjevi Saroa krvavo presijavali na obzorju. Novinar oseti kako u njemu raste napetost usled neizvesnosti kada je na brzinu osmotrio Dovima. Sijao je crvenim sjajem u zenitu, smanjen i zao.

Teremon nepopustljivo nastavi: "Nikako da progutam vaš lanac rasuđivanja. Zašto bih poludeo samo zato što na nebu nema sunaca? Pa čak i da poludim... ne, nisam zaboravio na one jadnike iz Tunela tajne... čak da mi se to i dogodi, kao i svima drugima, kako bi to moglo nauditi gradovima? Hoćemo li ih razneti?"

"U početku sam isto tako govorio", umeša se Binaj. "Pre no što sam zastao i razmislio. Kada biste se našli u Tami, šta biste želeli više od svega... za čim bi žudeo svaki delić vašeg bića?"

"Pa za svetlošću, pretpostavljam."

"Tako je!" uzviknu Širin; sada je već vikao. "Svetlost, da! Svetlost!"

"I?"

"I kako biste došli do svetlosti?"

Teremon pokaza prema prekidaču na zidu. "Pritisnuo bih ga."

"Tako je", reče Širin, rugajući se. "A bogovi bi vam usled svoje beskrajne dobrote pribavili dovoljno struje da biste dobili ono što želite. Jer elektrana sigurno ne bi bila u stanju to da uradi. Pošto bi svi generatori stali, a ljudi koji njima upravljaju posrtali unaokolo blebečući u mraku; isto bi bilo i sa kontrolorima prenosa struje. Pratite li me?"

Teremon kruto klimnu.

Širin nastavi: "Odakle biste dobili svetlost, kada bi generatori stali? Pretpostavljam od božanskih svetiljki. Sve su na baterije. Ali možda ne biste imali pri ruci božansku svetiljku. Šta ako se nađete napolju na ulici u Tami, a vaša božanska svetiljka spava kod kuće, pored vašeg kreveta. A vi želite svetlost. I upalite nešto, a, Teremone? Jeste li ikada videli šumski požar? Jeste li ikada kampovali i kuvali gulaš na vatri od drva? Zapaljeno drvo ne ispušta samo toplotu, znate. Već i svetlost, a ljudi su toga i te kako svesni. I kada je mračno žele svetlost, što znači da će je i stvoriti."

"Znači, zapaliće trupce", primeti Teremon koji nije bio baš ubeđen u tako nešto.

"Zapaliće sve do čega mogu da dođu. Moraju obezbediti svetlost. Moraju zapaliti nešto, a pri ruci neće imati drva, ne na gradskim ulicama. I tako će paliti šta im dođe pod ruku. Gomilu novina? Zašto da ne? Hronike će obezbediti malo svetlosti za izvesno vreme. Šta je sa tezgama prepunim novina za prodaju? Spali i njih! Spali odeću. Knjige. Spali šindru sa krovova. Spali bilo šta. Ljudi će obezbediti svetlost... i u svakom naseljenom središtu buknuće požar! Eto vam vaših vatri, gospodine novinaru. Takav će vam biti kraj sveta u kome ste navikli da živite."

"Ako dođe do pomračenja", reče Teremon, sa izvesnom tvrdoglavošću u glasu.

"Ako, da", nastavi Širin. "Ja nisam astronom. A ni Apostol. Ali kladim se na pomračenje."

Pogledao je Teremona pravo u oči. Ostali su zagledani jedan u drugoga kao da je cela ta stvar bila lično odmeravanje moći volje, a onda Teremon skrenu pogled, bez reči. Disao je teško i isprekidano. Spustio je šake na čelo i jako ga prtisnuo.

Iz susedne prostorije iznenada dopre neka graja.

Binaj primeti: "Mislim da čujem Jimotov glas. Mora da su se on i Faro konačno pojavili. Hajde da čujemo šta ih je to zadržalo."

"Mogli bismo", promrmlja Teremon. Duboko je udahnuo vazduh; kao da se tresao. Napetost je popustila... bar za sada.

U glavnoj odaji vladala je pometnja. Svi su bili okupljeni oko Fara i Jimota, koji su pokušali da odgovore na bujicu nestrpljivih pitanja dok su skidali ogrtače.

Ator se probio kroz gomilu i ljutito se obratio pridošlicama. "Zar ne znate da je već skoro E-čas? Gde ste vas dvojica do sada?"

Faro 24 sede i stade da trlja šake. Njegovi okrugli, mesnati obrazi bili su rumeni od zime. Čudno se smejujlo. I bio je neobično smiren, gotovo kao da je drogiran.

"Nikada ga nisam ovakvog video", prošaputa Binaj Širinu. "Uvek je bio tako pokoran, ponizni mlađi astronom koji se klanja velikim ljudima oko sebe. Čak i meni. Ali sada..."

"Šššš. Slušaj", prekide ga Širin.

Faro poče: "Jimot i ja smo upravo završili naš ludi mali eksperiment. Pokušavali smo da stvorimo uslove za simulaciju pojave Tame i Zvezda, kako bismo unapred doznali na šta to liči."

Slušaoci zbunjeno zamrmoriše.

"Zvezde?" upita Teremon. "Vi znate šta su to Zvezde? Kako ste to otkrili?"

Ponovo se čudno iscerivši, Faro odvrati: "Čitajući Knjigu Otkrovenja. Tamo prilično jasno stoji da su Zvezde nešto veoma sjajno, poput sunaca, ali manje, što se pojavljuje na nebu kada Kalgaš uđe u Pećinu Tame."

"Apsurdno!" primeti neko.

"Nemoguće!"

"Knjiga Otkrovenja! Po njoj su oni istraživali! Možete li zamisliti..."

"Tišina", naredi Ator. U očima mu se ponovo pojavi zanimanje, deo stare krepkosti. "Nastavi, Faro. Kakve ste to 'uslove' stvorili? Kako ste to izveli?"

"Pa", poče Faro, "Jimot i ja smo pre nekoliko meseci došli na tu ideju i radili smo na njenom ostvarenju u slobodno vreme. Jimot je znao za jednu jednospratnicu sa kupolastim krovom dole u gradu... neka vrsta skladišta, mislim. U svakom slučaju, kupili smo je..."

"Čime?" odlučno ga prekide Ator. "Odakle vam novac?"

"Sa računa u banci", progunđa visok i mršav Jimot 70 sa udovima poput stabljika. "Košta nas dve hiljade krevita." A zatim dodade kao da se brani. "Pa, šta? Sutra će dve hiljade kredita biti samo dve hiljade listića hartije i ništa više."

"Tako je", podrža ga Faro. "I tako smo kupili to mesto i prekrili ga od vrha do dna crnim somotom kako bismo što vernije dočarali Tamu. Onda smo u tavanici izbušili male rupe koje su prolazile i kroz krov i pokrili ih malim metalnim poklopcima, koji su mogli istovremeno da se povuku u stranu okretanjem prekidača. To nismo sami uradili; doveli smo stolara, električara i još neke majstore... novac nije bio važan. Važno je bilo samo to da svetlost može da prodre kroz te rupe u krovu, kako bismo dobili efekat Zvezda."

"Bar smo ga mi tako zamišljali", dopuni ga Jimot.

U pauzi koja je usledila, kao da su svi prestali da dišu. A onda Ator ukočeno reče:

"Niste imali prava da vršite privatni..."

Faro kao da se zbunio. "Znam, gospodine... ali, iskreno govoreći, Jimot i ja smo smatrali da je eksperiment pomalo opasan. Da je efekat bio uspešan, očekivali smo u izvesnoj meri da ćemo poludeti... iz onoga što je dr Širin kazao o svemu ovome mislili smo da je to vrlo verovatno. Smatrali smo da sami treba da se izložimo riziku. Razume se, ako bismo zaključili da možemo očuvati razum, palo nam je na pamet da bismo mogli razviti imunost na pravu stvar, a zatim i vas ostale izložiti onome kroz šta smo mi prošli. Ali stvar je propala..."

"Zašto? Šta se dogodilo?"

Odgovorio je Jimot. "Zatvorili smo se i sačekali da nam se oči priviknu na tamu. To je krajnje neprijatno osećanje, jer u potpunoj Tami imate osećaj da se zidovi i tavanica obrušavaju na vas. Ali uspeali smo to da prebrodimo i okrenemo prekidač. Poklopci su se povukli u stranu i ugledasmo krov posut sićušnim tačkama svetlosti."

"I?"

"I... ništa. To je bilo ono najgore. Koliko smo razumeli Knjigu Otkrovenja, iskusili smo efekat gledanja u Zvezde koje se nalaze naspram pozadine od Tame. Ali ništa se nije dogodilo. Bio je to samo krov sa rupama i sjajnim tačkama svetlosti koje su prodirale unutra, i upravo je tako i izgledalo. Pokušavali smo bezbroj puta... zato smo toliko zakasnili... ali efekat je potpuno izostao."

Nastupila je tišina; svi su bili šokorani. Sve se oči okrenuše prema Širinu, koji je nepokretno stajao, otvorenih usta.

Prvi je progovorio Teremon. "Jasno ti je šta ovo znači za celu tvoju teoriju, zar ne, Širine?" Smeškao se, jer mu je laknulo.

Ali Širin podiže ruke. "Ne žurite, Teremone. Pustite me da o tome razmislim. Te takozvane 'Zvezde' koje su momci načinili... ukupno vreme njihove izloženosti Tami..." Zatim začuta. Svi su ga posmatrali. On onda puče prstima; kada je podigao glavu, u pogledu mu nije bilo ni iznenađenja ni nesigurnosti. "Svakako..."

Rečenicu nikada nije završio. Tilanda, koja se nalazila u kupoli Opservatorije gde je razvijala fotografske ploče neba snimane u razmacima od deset sekundi što se vreme pomračenja približavalo, ulete unutra, praveći rukama divlje krugove kojih se ni Jimot ne bi stideo kada je najuzbuđeniji.

"Dr Atore! Dr Atore!"

Ator se okrenu. "Šta je bilo?"

"Upravo smo pronašli... ušao je pravo u kupolu... nećete verovati, dr Atore..."

"Uspori malo, dete. Šta se dogodilo? Ko je to ušao?"

Iz hodnika dopre neka gužva i oštar udar. Binaj ustade i polete ka vratima, ali se na njima ukopa u mestu i povika: "Do đavola, šta je to?"

Tamo napolju nalazili su se Davnit i Hikinan, koji je trebalo da se budu u kupoli sa Tilandom. Dva astronoma su se borila sa trećom prilikom, jednim okretnim, atletski građenim muškarcem u poznim tridesetim, sa čudnom kovrčavom crvenom kosom, uskim licem oštih crta i ledeno plavim očima. Uvukli su ga u sobu i zastali, držeći mu ruke čvrsto stegnute na leđima.

Stranac je na sebi imao tamnu odoru Apostola Plamena.

"Folimun 66!" povika Ator.

A Teremon u istom času upita: "Folimune! U ime Tame, šta ćeš ti ovde?"

Tiho, hladnim, zapovedničkim glasom, Apostol reče: "Nisam vam večeras ovamo došao u ime Tame, već u ime svetlosti."

Ator je zurio u Tilandu. "Gde ste pronašli ovog čoveka?"

"Rekla sam vam, dr Atore. Imali smo puno posla oko ploča, a onda smo ga čuli. Ušao je unutra i stao iza nas. "Gde je Ator?" upitao je. "Moram videti Atora."

"Pozovite stražare", reče Ator čije lice je potamnelo od besa. "Opservatorija je večeras trebalo da bude zatvorena za sve. Želim da saznam kako je ovaj čovek prošao pored stražara."

"Očigledno imate na platnom spisku nekog Apostola", ljubazno primeti Teremon. "Razume se, bili su primorani da mu učine uslugu kada se Apostol Folimun pojavio i zatražio da otključaju kapiju."

Ator ga ošinu otrovnim pogledom. Međutim, izraz njegovog lica nagoveštavao je da je starom astronomu bilo jasno da je Teremon najverovatnije u pravu.

Svi prisutni napravili su oko Folimuna krug. Zapanjeno su zurili u njega... Sifera, Teremon, Binaj, Ator i ostali.

Folimun mirno reče: "Ja sam Folimun 66, specijalni ađutant njegove svetlosti Mondiora 71. Večeras nisam došao kao kriminalac, mada vi izgleda upravo to mislite, već kao glasnik njegove svetlosti. Mislite li da možete ubediti ova dva vaša fanatika da me puste, Atore?"

Ator iznervirano mahnu rukom. "Pustite ga."

"Hvala", reče Folimun. Protrljao je ruke i poravnao odoru. Zatim se naklonio Atoru u znak zahvalnosti... ili se samo podsmevao? Vazduh oko Apostola kao da je treperio od nekog naročitog elektriciteta.

"A sada", poče Ator. "Šta ćete vi ovde? Šta želite?"

"Bojim se ništa što biste mi vi dobrovoljno dali."

"Verovanto ste u pravu što se toga tiče."

Folimun reče: "Kada smo se vi i ja sreli pre nekoliko meseci, Atore, bio je to, rekao bih, veoma napet sastanak, sastanak dvojice ljudi koji su s pravom mogli sebe smatrati za prinčeve zaraćenih kraljevstava. Za vas sam ja bio opasni fanatik. Za mene ste vi bili vođa bande bezbožnih grešnika. Pa ipak smo uspeli da se u nečemu složimo, sećate se, da će se devetnaestog teptara Tama spustiti na Kalgaš i da se neće dići mnogo časova.

Ator se namršti. "Pređite na stvar, ako nešto uopšte imate na umu, Folimune. Tama samo što se nije spustila i nemamo više puno vremena."

Folimun odvrati: "Ja smatram da će se na nas spustiti Tama voljom bogova. Za vas ona predstavlja samo bezdušno kretanje astronomskih tela. Pa dobro: složili smo se da se ne slažemo. Obezbedio sam vam određene podatke koji su u posedu Apostola još od prethodne Godine pobožnosti, određene tabele sa kretanjima sunaca na nebu i druge još tajnovitije podatke. Zauzvrat, obećali ste da ćete dokazati suštinsku istinitost naše vere, kao i da ćete taj dokaz obelodaniti narodu Kalgaša."

Pogledavši na sat, Ator reče: "Upravo sam to i učinio. Šta vaš gospodar sada želi od mene? Ja sam ispunio svoj deo pogodbe."

Folimun se blede osmehnu, ali ništa ne reče.

U sobi poče nelagodno komešanje.

"Zatražio sam od njega astronomske podatke, to je tačno", primeti Ator, gledajući unaokolo. "Podatke koje samo Apostoli imaju. I dobio sam ih. Zahvaljujem vam se na tome. Zauzvrat sam pristao da na izvestan način obelodanim svoje matematičke podatke do kojih sam došao i koji potvrđuju apostolsko osnovno učenje da će se Tama spustiti devetnaestog teptara."

"Nismo morali ništa da vam damo", začu se ponosni odgovor. "Naše osnovno učenje nije trebalo dokazivati. Njega potvrđuje Knjiga Otkrovenja."

"To važi za šaćicu onih koji čine vaš kult", odbrusi Ator. "Ne pravite se da me niste dobro razumeli. Ponudio sam vam naučničku pozadinu za vaša uverenja. I dobili ste je!"

Oči kultiste se ogorčeno suziše. "Jeste, dobili smo je... izveli ste to lukavo poput lisice, jer vaše je tobožnje objašnjenje podržalo naša verovanja, ali im istovremeno oduzelo svu neophodnost. Vi ste Tamu i Zvezde prikazali kao prirodnu pojavu i oduzeli im pravo značenje. To je bilo bogohuljenje."

"To nije moja krivica. Činjenice postoje. Šta sam drugo mogao nego da ih iznesem?"

"Vaše 'činjenice' predstavljaju laž i prevaru."

Atorovo lice se grčilo od besa. "Otkud vi to znate?"

Odgovor je glasio: "Znam." Izrečen je sa apsolutnom verom u njegovu istinitost.

Direktor se još više zajapurio. Binaj krenu ka njemu, ali mu Ator mahnu da se skloni.

"I šta Mondior 71 želi da uradimo? Pretpostavljam da i dalje misli da smo mi, pokušavši da upozorimo svet da preduzme određene mere kako bi se zaštitio od ludila koje mu preti, na neki način uticali na njegovo nastojanje da se dočepa vlasti posle pomračenja. E, pa, nismo uspeli. Nadam se da je zbog toga srećan."

"I sam pokušaj je već pričinio dosta štete. A ono što nastojite da postignete ovde večeras samo će još pogoršati stvari."

"Šta vi znate o tome šta mi nastojimo večeras ovde da postignemo?" upita Ator.

Folimun istog časa odvrati: "Znamo da nijednog trenutka niste izgubili nadu da možete uticati na narod. Pošto to niste uspeli pre dolaska Tame i Plamenova, nameravate da nastupite posle njih, snabdeveni fotografijama prelaska iz dana u Tamu. Nameravate da ponudite preživelim racionalno objašnjenje onoga što se dogodilo... i da sklonite na neko sigurno mesto navodne dokaze za svoja uverenja, tako da na kraju naredne Godine pobožnosti vaši naslednici u kraljevstvu nauke budu u stanju da istupe i povedu čovečanstvo da se odupre Tami."

"Neko je imao dugačak jezik", prošaputa Binaj.

Folimun nastavi: "Sve to očigledno ne ide u prilog interesima Mondiora 71. A Mondior 71 je prorok koga su naimenovali bogovi, onaj koji treba da povede čovečanstvo kroz razdoblje koje je pred nama."

"Krajnje je vreme da pređete na stvar", primeti Ator ledenim glasom.

Folimun klimnu. "Stvar je u ovome. Vaš nesmotreni i bogohulni pokušaj da dođete do informacija pomoću svojih đavolskih instrumenata mora se prekinuti. Jedino žalim što nisam mogao da uništim vaše paklene uređaje vlastitim rukama."

"To ste imali na umu? Ništa time ne biste postigli. Svi naši podaci, osim onih koje upravo sada sakupljamo, već su spremljeni na sigurno mesto gde im se ništa ne može dogoditi."

"Donesite ih! Uništite ih!"

"Šta?"

"Uništite sav svoj rad. Uništite svoje uređaje. Zauzvrat ću se pobrinuti da vi i vaši ljudi budete zaštićeni od haosa koji će izbiti sa Spuštanjem Noći."

U sobi se prolimi smeh.

"Ludak", reče neko. "Pravi ludak."

"Nisam", odvrati Folimun. "Odan, da. Posvećen Cilju van vaše moći poimanja, da. Ali nisam lud. Pri zdravoj sam pameti, uveravam vas. Mislim da će ovaj čovek ovde"... on pokaza na Teremona... "to potvrditi, a on nije poznat po svojoj lakovernosti. Ali ja svoj Cilj stavljam iznad svih drugih stvari. Ova noć je od najveće važnosti u istoriji sveta i kada osvane sutrašnji dan, pobožnost mora trijumfovati. Dajem vam ultimatum. Prekinućete svoj bogohulni pokušaj da obezbedite racionalna objašnjenja za noćasnje spuštanje Tame i prihvat ćete njegovu presvetlost Mondiora 71 kao pravog glasnika volje bogova. Kada svane jutro, krenućete među narod kao Mondiarovi predstavnici i više nećete pominjati pomračenja, orbite, Zakon opšte gravitacije ili ostale vaše gluposti."

"A ako odbijemo?" upita Ator koga je izgleda zabavljala ova Folimunova drskost.

"Onda će se", odvrati hladno Folimun, "banda gnevni ljudi, predvođena Apostolima Plamena, popeti uz ovo brdo i uništiti vašu Opservatoriju i sve u njoj."

"Dosta", reče Ator. "Zovite stražu. Izbacite tog čoveka odavde."

"Imate tačno jedan sat", izjavi Folimun nimalo uznemiren. "A onda će vas napasti vojska Svetih."

"Blefira", iznenada se oglasi Širin.

Kao da ga nije čuo, Ator ponovi: "Zovite stražu. Želim da ga izbace odavde!"

"Prokletstvo, Atore, šta je s vama?" povika Širin. "Ako ga oslobodite, izići će napolje i potpiriti

vatru. Za ne shvatate da je haos ono za čim žude svi ti Apostoli? A ovaj čovek ovde je pravi majstor da ga stvori."

"Šta predlažete?"

"Zatvorite ga", reče Širin. "Smestite ga u orman, stavite katanac i zadržite ga tamo dok ne prođe Tama. To je za njega najgore što može da mu se desi. Ako bude zaključan, neće videti Tamu i neće videti Zvezde. Nije potrebno neko naročito poznavanje osnovnog vjeruju Apostola da se shvati da će za njega to što će biti skriven kada se pojave Zvezde značiti gubitak besmrtne duše. Zaključajte ga, Atore. To ne samo da je najsigurnije za nas, već on to i zaslužuje."

"A posle", divlje zadahta Folimun, "kada svi vi pogubite razum, neće biti nikoga da me pusti napolje. To je osuda na smrt. I ja isto tako dobro znam kao i vi šta će doneti pojava Zvezda... ja to znam mnogo bolje od vas. Kada pogubite razum, nećete se ni setiti da me oslobodite. Gušenje ili lagano umiranje od gladi, je li tako? Upravo to sam i mogao očekivati od skupine... naučnika." Izgovorio je poslednju reč pogrдно. "Ali neće vam uspeti. Pobrinuo sam se da obavestim svoje sledbenike da treba da napadnu Opservatoriju tačno za jedan sat od sada, osim ukoliko se ne pojavim i povučem naređenje. To što ćete me zatvoriti neće vam koristiti. Za jedan sat bićete uništeni - i to je sve. A moji ljudi će me onda osloboditi i zajedno ćemo... s veseljem, u ekstazi... posmatrati dolazak Zvezda." Žila je pulsirala na Folimunovom čelu. "A sutra, kada svi vi budete samo glupavo blebetali, zauvek prokleti svojim delima, mi ćemo početi sa stvaranjem čudesnog, novog sveta."

Širin sumnjičavo pogleda Atora. I Ator je izgleda oklevao.

Binaj, koji je stajao pored Teremona, promrmlja: "Šta misliš? Da li blefira?"

Međutim, novinar mu nije odgovorio. Samo je prebledeo. "Pogledaj!" Prst koji je uperio u pravcu prozora podrhtavao je, a glas mu je bio suv i škripav.

Svi su u isti mah zinuli u čudu kada su pogledali u pravcu njegovog ispruženog prsta i na trenutak ostali sleđeno da zure.

Dovim je s jedne strane bio načet!

Sićušno prodiruće crnilo bilo je možda širine nokta, ali za posmatrače koji su zurili u njega prerastalo je u smak sveta.

Teremona je pojava tog malog luka tame pogodila neverovatnom silinom. Zažmirkao je i položio šaku na čelo, a zatim se okrenuo od prozora. To malo odlomljeno parče Dovima potreslo ga je do srži. Teremon skeptik... Teremon izrugivač... Teremon tvrdoglavi analitičar tuđih budalaština...

Bogovi! Kako sam samo pogrešio! Kada se okrenuo, susreo je Siferin pogled. Nalazila se na drugom kraju prostorije i gledala u njega. U očima joj je pročitao prezir... ili je to možda bilo sažaljenje? Primorao je sebe da izdrži njen pogled, a onda je tužno zavrteo glavom, kao da želi da joj kaže, uloživši u te reči svu poniznost za koju je znao: Uprskao sam stvar, izvini. Izvini. Izvini. Učinilo mu se da se osmehnula. Možda je razumela šta je pokušavao da kaže.

A onda u prostoriji nakratko izbi strašna zbrka, jer su svi pomahnitalo počeli da jurcaju unaokolo; a već trenutak posle toga zbrke je nestalo i uspostavio se red tako što su se astronomi prihvatili svojih zaduženja, neki su potrčali gore u kupolu Opservatorije kako bi posmatrali teleskopima pomračenje, neki su seli za kompjutere, a neki su dohvatili ručne instrumente za merenje promena na Dovimovom disku. U ovom odsudnom času nije bilo vremena za osećanja. Bili su samo naučnici koje je čekao posao. U središtu svega toga Teremon je ostao sam i potražio Binaja; ugledao ga je, konačno, za tastaturom kompjutera kako pomamno rešava neki problem. Od Atora nije bilo ni traga ni glasa.

Pored Teremona se pojavi Širin i sasvim prozaično reče: "Do prvog kontakta mora da je došlo pre pet do deset minuta. Malo prerano, ali pretpostavljam da proračuni nisu baš najprecizniji, iako su svi uložili velike napore da budu." Osmehnulo se. "Trebalo bi da se sklonite od tog prozora, čoveče."

"Zašto?" upita Terenom koji se ponovo okrenuo da posmatra Dovima.

"Ator se puši od besa", prošaputa psiholog. "Propustio je prvi kontakt zbog ove gužve sa Folimunom. Vi ste u nezavidnom položaju tu gde sada stojite. Ako Ator naiđe ovuda, najverovatnije će pokušati da vas izbací kroz prozor."

Teremon kratko klimnu i sede. Širin ga pogleda i razrogači oči od iznenađenja.

"Do đavola, čoveče! Pa vi se tresete."

"A?" Teremon obliza suve usne i pokuša da se osmehne. "Činjenica je da se ne osećam baš najbolje."

Psihologov pogled postade tvrdi. "Niste valjda počeli da gubite živce?"

"Nisam!" povika Teremon, ražestivši se. "Pružite mi priliku, važi? Znao sam, Širine, želeo sam da poverujem u sve to trabunjanje oko pomračenja, ali nisam mogao, iskreno vam kažem da nisam mogao, sve mi je to ličilo na puku fantaziju. Želeo sam da poverujem zbog Binaja, zbog Sifere... čak i zbog Atora, iako to može čudno zvučati. Ali nisam mogao. Sve do ovog trenutka. Dajte mi priliku da se naviknem na to, važi? Vi ste imali mesece. Mene je sve to odjednom snašlo."

"Razumem", odvrati Širin zamišljeno. "Čujte. Imate li porodicu... roditelje, ženu, decu?"

Teremon odmahnu glavom. "Ne. Nikoga zbog koga bih trebalo da brinem. Imam sestru, ali ona je dve hiljade milja odavde. Nisam se čuo s njom nekoliko godina."

"Šta je onda s vama?"

"Kako to mislite?"

"Mogli biste pokušati da stignete do našeg Skloništa. Našli bi vam tamo sobu. Verovatno još ima dovoljno vremena... mogao bih ih nazvati i reći da dolazite i oni bi vam otključali kapiju..."

"Znači, mislite da sam napunio gaće?"

"Sami ste rekli da se ne osećate dobro."

"Možda se i ne osećam. Ali ovde sam radi priče. I nameravam da ostanem."

Na psihologovom licu pojavi se jedva primetan osmeh. "Shvatam. Profesionalna čast, je li to u pitanju?"

"Možete to i tako nazvati." Teremon zabrinuto nastavi: "Pored toga, dosta sam doprineo da propadne Atorov program pripreme, ili ste to možda zaboravili? Zar stvarno mislite da bih imao obraza da pobegnem u to isto Sklonište koje sam toliko ismevao, Širine?"

"Nisam na to tako gledao."

"Pitam se ima li negde još onog užasnog vina. Ako je nekome ikad bilo potrebno piće..."

"Šššš!" stade da ga učutkuje Širin. Snažno je laktom gurnuo Teremona. "Čujete li? Poslušajte!"

Teremon pogleda u pravcu u kome mu je Širin pokazivao. Folimun 66 stajao je pored prozora sa izrazom divljeg zanosa na licu. Apostol je mrmljao nešto sebi u bradu tihim napevnim glasom. Koža mu se naježila od toga.

"Šta to govori?" prošaputa novinar. "Razumete li šta?"

"Navodi Knjigu Otkrovenja, peto poglavlje", odvrati Širin. A zatim užurbano dodade: "Ćutite i slušajte."

Apostolov glas odjednom dobi na snazi:

"I zbi se to u onim danima kada Sunce, Dovim, samo stražariše na nebu u sve dužim razdobljima, kako kruženja prolažahu; do trenutka kada tokom pola kruženja ono samo, skvrčeno i hladno, obasjavaše Kalgaš.

Ljudi se okupljahu na trgovima i na putevima, da razgovaraju o tom prizoru i da mu se dive, jer neki čudni strah i jad opsedaše njihove duhove. Razum im beše poremećen i govor zbrkan, jer duše ljudi čekaše dolazak Zvezda.

A u gradu Trigonu, tačno u podne, istupi Vendret 2 i ovako reče ljudima Trigona: 'Pokajte se, grešnici! Mada prezreste puteve pravednosti, ipak dođe vreme za polaganje računa. I u ovom se trenutku Pećina primiče da proguta Kalgaš; da, i sve na njemu.

I još dok on to govoraše, usta Pećine Tame predoše preko ruba Dovima, tako da ovaj bi skriven od pogleda Kalgaša. Glasni se prolomiše krici i naricanja ljudi dok Dovim nestajaše, a zarazi ih veliki strah duše.

A onda se zbi tako da se Tama Pećine cela spusti na Kalgaš u svoj težini svojoj, te se nigde ne viđaše nikakva svetlost na licu sveta. Muškarci behu tako slepi da ne mogaše videti ni svog suseda, mada osećahu njegov dah na svom licu.

A u tom crnilu pojaviše se Zvezde u neizmernom broju, a njihova svetlost nalikovaše svetlosti svih bogova skupa. Zajedno sa Zvezdama pojavi se i muzika, tako divna da se i lišće na drveću krikom oglasi u čudu.

A u tom času duše se ljudi odvojiše od njih i odleteše put Zvezda, a njihova napuštena tela sada podsećahu na zverinjska; i vaistinu, oni postaše pravo divlje zverinje; te kroz mračne ulice gradova Kalgaša gamizahu, ispuštajući divlje krike, nalik na krike zverinja.

A onda sa zvezda prispeše Božanski Plamenovi, koji behu nosioci volje bogova; svi gradovi Kalgaša što ih Plamenovi dotakoše namah nestaše, potpuno satrti, tako da od čoveka i čovekovih dela, ništa ne osta.

Čak i tada..."

U Folimunovom glasu osećala se mala promena. Nije pomerio pogled, ali ipak kao da je nekako postao svestan velike pažnje s kojom su ga druga dvojica slušala. Lako, ne zastavši da uhvati vazduh, on promeni glas, tako da je sada bio mnogo piskutaviji, a slogovi tečniji.

Teremon, koga je ovo iznenadilo, se namršti. Reči su sada bile na granici razaznatljivosti. Tek je malo promenio naglasak, malo je drugačije naglašavao samoglasnike... pa ipak Teremon više nije imao pojma šta to Folimun govori.

"Možda bi Sifera mogla da ga razume", primeti Širin. "Sada verovatno govori liturgijskim jezikom, starim jezikom prethodne Godine pobožnosti, sa koga je najverovatnije prevedena Knjiga Otkrovenja."

Teremon nekako čudno pogleda psihologa. "Dosta znate o ovome, je li tako? Šta kaže?"

"Mislite da umem da vam kažem? Malo sam to izučavao u poslednje vreme, to je tačno. Ali ne toliko. Samo nagađam o čemu govori... Zar ga nećemo zaključati u orman?"

"Neka ga", reče Teremon. "Sada to više i nije važno? Ovo je veliki trenutak. Neka uživa." Pomerio je stolicu unazad i prošao prstima kroz kosu. Šake mu se više nisu tresle. "Čudno", reče. "Sada, kada je sve zaista počelo, više nisam nervozan."

"Niste?"

"Zašto bih bio?" upita Teremon. U glas mu se uvukla nota preterane veselosti. "Ništa ne mogu da učinim kako bih sprečio ono što će se dogoditi, je li tako? Zato ću jednostavno pokušati da sve to preturim preko glave. Šta mislite, hoće li se Zvezde stvarno pojaviti?"

"Nemam pojma", odvrati Širin. "Možda Binaj zna."

"Ili Ator."

"Ostavite Atora na miru", reče psiholog, smejući se. "Upravo je prošao kroz sobu i uputio vam pogled od koga je trebalo da na mestu ostanete mrtvi."

Teremon napravi grimasu. "Moraću mnogo toga da pokusam kada se sve ovo završi, svestan sam toga. Šta mislite, Širine? Da li je bezbedno posmatrati predstavu napolju?"

"Kada Tama bude potpuna..."

"Ne mislim na Tamu. Mislim da sa Tamom mogu izići nakraj. Mislim na Zvezde."

"Zvezde?" Nestrpljivo ponovi Širin. "Rekoh vam već, ne znam ništa o njima."

"Verovatno nisu tako strašne kao što bi Knjiga Otkrovenja želela da mi to mislimo. Ako je eksperiment one dvojice sa izbušenom tavanicom bio iole dobar..." On okrenu šake tako da su mu dlanovi bili gore, kao da je u njima mogao biti odgovor. "Recite mi, Širine, šta vi mislite? Hoće li neki ljudi biti imuni na Tamu i Zvezde?"

Širin slegnu ramenima. Pokazao je u pod ispred sebe. Dovim je prošao zenit i kvadrat krvave sunčeve svetlosti koji je odražavao prozor na podu pomerio se nekoliko stopa bliže središtu prostorije, gde je ležao poput užasne mrlje posle nekog sablasnog zločina. Teremon je zurio u njegovu zagasitu boju. Zatim se okrenuo i još jednom, čkiljeći, pogledao u samo sunce.

Ugriz na boku sada je zaklanjao trećinu vidljivog diska. Teremon se strese. Jednom je u šali razgovarao sa Binajem o zmajevima na nebu. Sada mu se činilo da je taj zmaj došao, da je već progutao pet sunaca i da revnosno nagriza i ovo jedino preostalo.

Širin reče: "U Sarou ima verovatno dva miliona ljudi koji pokušavaju da se brže-bolje pridruže Apostolima. Kladam se da će održati jedan džinovski sastanak u Mondiorovom štabu... Da li mislim da neko može biti imun na Tamu? Pa to ćemo ionako uskoro otkriti, je li tako?"

"Mora da je tako. Kako bi inače Apostoli prenosili Knjigu Otkrovenja iz ciklusa u ciklus i kako je ona uopšte mogla biti napisna na Kalgašu? Mora da je postojala neka vrsta imunosti. Kada bi svi poludeli, ko bi napisao Knjigu?"

"Najverovatnije članovi tajnog kulta koji se skrivaju u svetilištima dok sve ne bude gotovo, upravo onako kao što to večeras rade neki od nas", odvrati Širin.

"Objašnjenje nije u redu. Knjiga Otkrovenja sročena je tako kao da predstavlja izveštaj očevica.

Kako se čini, to ukazuje na okolnost da su sami iskusili ludilo... i preživeli ga."

"Pa", poče psiholog, "postoje tri vrste ljudi koje bi mogle biti donekle pošteđene. Prvo, malobrojni koji ne dođu u priliku uopšte da vide Zvezde... slepi, recimo, ili oni koji se napiju do besvesti u početku pomračenja i ostanu u tom stanju do kraja."

"Takvi se ne računaju. To nisu pravi svedoci."

"Pretpostavljam da nisu. U drugu skupinu bih ubrojao decu za koje je svet ionako nešto novo i čudno tako da za njih jedna stvar ne može biti čudnovatija od druge. Pretpostavljam da njih ni Tama, pa čak ni Zvezde neće uplašiti. To će za njih biti samo još dva neobična događaja u svetu koji ih iznenađuje na svakom koraku. To vam je valjda jasno?"

Teremon sumnjičavo klimnu. "Pretpostavljam da je tako."

"Na kraju, tu su i oni čiji su umovi suviše jednostavni da bi potpuno popustili. Oni krajnje neosetljivi teško da mogu pretrpeti uticaj... prave seljačine. Pretpostavljam da će oni samo slegnuti ramenima i sačekati da se pojavi Onos."

"Znači, Knjigu Otkrovenja su napisale neosetljive seljačine?" upita Teremon, razvukavši usta u osmeh.

"Teško. Mora da ju je napisao jedan od najbistrijih umova novoga ciklusa... ali zacelo se zasniva na nestalnim sećanjima dece, kombinovanim sa zbrkanim, nesuvislim brbljanjima poluludih morona, kao i, možda, na izvesnim pričama koje su pričale seljačine."

"Nemojte da vas Folimun čuje."

"Razume se, tekst je tokom godina bio mnogo puta preuređivan. I čak možda prenošen iz jednog ciklusa u drugi, na isti način na koji se Ator i njegovi ljudi nadaju da će preneti tajnu gravitacije. Ali ovo hoću da kažem: u njoj mora da je sve prikazano iskrivljeno, čak i ako se zasniva na činjenicama. Uzmite u obzir, na primer, ogled sa rupama na krovu, o kome su nam pričali Faro i Jimot... onaj koji nije uspeo."

"Šta s njim?"

"Razlog zbog koga nije us..." Širin zastade i, uznemiren, ustade. "Uh... ovaj..."

"Nešto nije u redu?" upita Teremon.

"Ator ide ovamo. Pogledajte mu smo izraz lica!"

Teremon se okrenu. Stari astronom im se približavao poput kakvog duha osvetnika iz srednjevekovnog mita. Koža mu je bila bela poput hartije, oči su mu sevale, crte lica podsećale na masku užasa. Ošinio je Folimuna, koji je sasvim sam stajao u uglu na suprotnom kraju prozora, jednim otrovnim pogledom, a drugim je udostojao Teremona.

Obratio se Širinu: "Poslednjih petnaest minut proveo sam za komunikatorom. Razgovarao sam sa Skloništem i sa ljudima iz obezbeđenja, kao i sa Saroom."

"I?"

"Ovde prisutni novinar biće zadovoljan obavljenim poslom. Kako čujem, grad je u potpunom rasulu. Svuda pobune, pljačke, uspaničene gomile..."

"Šta je sa Skloništem?" zabrinuto upita Širin.

"Bezbedno. Zaključani su prema planu i opstaće skriveni bar dok ne svane dan. S njima će biti sve u redu. Ali grad, Širine... nemate pojma..." Teško se izražavao.

Teremon reče: "Gospodine, kada biste mi smo poverovali koliko mi je žao..."

"Nemamo sada vremena za to", nestrpljivo ga preseče Širin. Spustio je šaku na Atorovu ruku. "Kako ste vi? Jeste li dobro, dr Atore?"

"Zar je to uopšte važno?" Ator se nagnu ka prozoru kao da pokušava odatle da vidi nemire. "Onog trenutka kada je počelo pomračenje svi su shvatili da će se sve dogoditi upravo onako kao što smo

govorili... mi, i Apostoli. I izbila je histerija. Uskoro će i požari. A pretpostavljam i Folimunova rulja. Šta da radimo Širine? Predložite nešto!"

Širin pognu glavu i ostade zagledan u vrhove cipela. Izvesno vreme je lupkao po bradi zglibom prsta. A onda podiže pogled i reče rapavim glasom. "Da učinimo? Šta ima da se čini? Zaključati kapije i nadati se najboljem."

"A šta da im kažemo da ćemo ubiti Folimuna ako probaju da provale unutra?"

"Da li biste to uradili?" upita Širin.

Atorove oči iznenađeno zaiskriše. "Ovaj... pretpostavljam..."

"Ne", reče Širin. "Ne biste."

"Ali ako im pripretimo..."

"Ne. Ne. To su fanatici, Atore. Oni već znaju da je naš talac. Verovatno očekuju da ga ubijemo istog trenutka kada nagrnu u Opservatoriju, i to ih uopšte ne dira. A i sami znate da to ionako ne biste učinili."

"Razume se da ne bih."

"I onda? Koliko ima još do potpunog pomračenja?"

"Manje od sata."

"Moraćemo rizikovati. Apostolima će biti potrebno izvesno vreme da okupe svoju rulju... neće samo doći gomila Apostola, mogu da se kladim u to, biće to ogromna masa običnog sveta iz grada, koju će dovesti na ivicu panike šačica Apostola, obećavši im trenutnu milost, spasenje, bilo šta... a biće im potrebno i izvesno vreme da ih dovedu ovamo. Opservatorija je udaljena dobrih pet milja od grada..."

Širin pogleda kroz prozor. Teremon koji je stajao pored njega, učini isto, zagleda se niz padine. Tamo dole, ograđene farme povlačile su se pred skupinama belih kuća u predgrađima. Metropolu iza njih nejasno se nazirala u daljini... magla u Dovimovom sjaju koji se gubio. Predeo je obasjavala sablasn, košmarna svetlost.

Širin reče, ne okrenuvši se: "Da, biće im potrebno vremena da stignu ovamo. Neka vrata ostanu zatvorena, nastavite rad, molite se da prvo nastupi potpuno pomračenje. Kada jednom zasijaju Zvezde, mislim da čak ni Apostoli neće moći da nateraju rulju da provali ovamo."

Dovim je bio prepolovljen. Linija koja ga je delila bila je malo ispupčena po sredini ka onom još sjajnom delu crvenog sunca. Ličio je na džinovski kapak koji se neumoljivo spuštao preko svetlosti koja je obasjavala svet.

Teremon je stajao kao zaleđen i zurio. Tihi žamor prostorije iza njega izbledeo je u zaboravu i on je osećao samo debelu tišinu onih polja tamo napolju. Čak su i sami insekti, izgleda, zamukli od straha. Stvari su postajale sve nejasnije i nejasnije. Izopačena krvava boja prelivala se preko svega.

"Nemojte gledati tako dugo odjednom", promrmlja mu Širin na uvo.

"Mislite na sunce?"

"U grad. U nebo. Ne brinem se da li ćete oštetiti vid. Ali plašim se za vaš um, Teremone."

"Moj um je u redu."

"I želite da tako ostane. Kako se osećate?"

"Zašto..." Teremon začkilji. Grlo mu je bilo malo suvo. Provukao je prstom s unutrašnje strane kragne. Stezala ga je. Stezala. Kao da mu nečija šaka steže grlo, da li se tako osećao? Stao je da uvija vrat napred nazad, ali od toga mu nije bilo ništa lakše. "Možda imam malih poteškoća sa disanjem."

"Teškoće sa disanjem predstavljaju jedan od prvih simptoma napada klaustrofobije", reče Širin. "Kada osetite da vam se grudi stežu, bilo bi pametno da prestanete da gledate kroz prozor."

"Želim da vidim šta će se dogoditi."

"Dobro. Dobro. Kako god hoćete."

Teremon širom otvori oči i nekoliko puta duboko udahnu vazduh. "Mislite da ne mogu izdržati, je li tako?"

Širin zabrinuto reče: "Ne znam ništa ni o čemu više, Teremone. Stvari se menjaju iz trenutka u trenutak, je li tako?... Hej, evo Binaja."

Astronom se postavio između svetlosti i para u uglu. Širin stade nelagodno da trepće. "Zdravo, Binaje."

"Mogu li da vam se pridružim?" upita on. "Obavio sam proračune, pa nemam šta da radim do potpunog pomračenja." Binaj zastade, pa pogleda Apostola koji se udubio u malu knjigu u kožnom povezu koju je izvukao iz rukava odore. "Zar nismo nameravali da ga sklonimo?"

"Odlučili smo da to ne činimo", odvrati Teremon. "Znaš li gde je Sifera, Binaje? Malopre sam je video, ali sada je nigde nema."

"Gore je, u kupoli. Htela je da pogleda prizor kroz veliki teleskop. Mada nema šta da se vidi što ne možemo videti golim okom."

"A Kalgaš Dva?" upita Teremon.

"Šta tu ima da se vidi? Tama u Tami. Možemo videti dejstvo njegovog prisustva dok prolazi ispred Dovima. Međutim, sam Kalgaš Dva... komad noći naspram noćnog neba."

"Noć", promrmlja Širin. "Kakva čudna reč."

"Više nije", odvrati Teremon. "Znači, lutajući satelit se uopšte ne vidi, čak ni pomoću velikog teleskopa?"

Binaj je bio zbunjen. "Naši teleskopi nisu naročito dobri, znate. Dobri su za solarna posmatranja, ali ako se suoče sa samo malo tame i..." On zavrte glavom. Zabacio je ramena i kao da se mučio da udahne vazduh. "Ali Kalgaš Dva stvarno postoji, zaista. Ta čudna zona tame koja prolazi između nas i Dovima... to je Kalgaš Dva."

Širin reče: "Imaš li poteškoća sa disanjem, Binaje?"

"Malo", on šmrknu. "Valjda zbog hladnoće."

"Pre bih rekao da je reč o blagoj klaustrofobiji."

"Misliš?"

"Sasvim sam siguran. Da li osećaš još nešto čudno?"

"Pa", poče Binaj, "imam utisak da mi se oči obrušavaju na mene. Stvari kao da se zamagljuju i... ništa nije onako jasno kako bi trebalo da bude. A i hladno mi je."

"To nije privid. Prilično je hladno", primeti Teremon, napravivši grimasu. "Palčevi na nogama su mi ledeni kao da sam ih poslao na drugi kraj zemlje u hladnjači."

"Trenutno nam je potrebno nešto", napeto primeti Širin, "što će nam skrenuti pažnju sa onoga što osećamo. Treba da zaposlimo umove, u tome je stvar. Malopre sam počeo da vam govorim, Teremone, zašto Faroov eksperiment sa rupama u krovu nije uspeo."

"Upravo ste počeli", prihvati Teremon. Sklupčao se, obuhvativši jedno koleno obema rukama i naslonivši bradu na njega. Trebalo bi, pomisli on, da se izvinem i pođem gore da potražim Siferu, dok još nije nastupilo potpuno pomračenje. Ali bio je tako neobično pasivan, nije imao volje da se pokrene. Ili se, pitao se, jednostavno plašim susreta s njom?

Širin nastavi: "Hteo sam da kažem kako su oni pogrešili jer su Knjigu Otkrovenja shvatili doslovno. Verovatno nije imalo nikakvom smisla pridavati bilo kakav fizički značaj zamisli o Zvezdama. Može se desiti, znate, da u potpunoj Tami um smatra za apsolutno potrebno da stvori svetlost. Taj opsena svetlosti mogu biti Zvezde."

"Drugim rečima", primeti Teremon, koji je počeo da se zagreva za temu, "vi mislite da su zvezde proizvod ludila, a ne jedan od njegovog uzroka? Od kakve će onda koristi biti fotografije koje astronomi večeras prave?"

"Možda će poslužiti kao dokaz da su Zvezde opsena. Ili da dokažu suprotno, to je sve što znam.

Ali ipak..."

Binaj je privukao stolicu bliže i na licu mu se pojavio izraz iznenadnog oduševljenja. "Sve vreme dok ste se bavili Zvezdama", počeo on, "i sam sam o njima razmišljao i pala mi je na pamet jedna odista zanimljiva ideja. Razume se, to je samo slobodna pretpostavka i ne pokušavam da je iznosim na ozbiljan način. Ali zaslužuje da porazmislimo o njoj. Želite li da je čujete?"

"Zašto da ne?" upita Širin, zavalivši se na stolicu.

Binaj kao da se malo snebivao. Stidljivo se osmehivao i na kraju ipak reče: "Pretpostavimo da u Vaseljenu postoje i druga sunca."

Teremon priguši smeh: "Rekao si da je reč o nečem ludom, ali nisam mislio..."

"Ne, nije baš toliko ludo. Nisam mislio da ima još sunaca na dohvata ruke koja na neki tajanstveni način nismo u stanju da vidimo. Govorim o suncima koja su tako daleko da njihova svetlost nije dovoljno snažna da bismo ih uočili. Da su blizu, bila bi sjajna poput Onosa, možda, ili Tana i Site. Ali ako ovako stoje stvari, svetlost koju zrače nije jača od male sjajne tačke koja se utapa u stalni sjaj naših šest sunaca."

Širin upita: "Šta je sa Zakonom opšte gravitacije? Nisi li ga prevideo? Ako ta druga sunca postoje, ne bi li ona uticala na orbitu našega sveta isto kao što to čini Kalgaš Dva i zašto to onda niste primetili?"

"Odlična primedba", složi se Binaj. "Ali ta sunca su, recimo, stvarno veoma daleko... možda čak cele četiri svetlosne godine, ili još više."

"Koliko godina iznosi jedna svetlosna godina?" upita Teremon.

"Ne koliko vremenskih godina. Već daljinskih. Svetlosna godina je jedinica mere za udaljenost... to je ona udaljenost koju svetlost prevali za godinu dana. A to iznosi ogroman broj milja, jer je svetlost veoma brza. Približno smo izmerili da se kreće 185 hiljada milja na čas, a ja podozrevam da je to daleko od tačne vrednosti, odnosno da bismo, da imamo bolje uređaje, došli do zaključka da je svetlost mnogo brža i od toga. Ali ako uzmemo i tih 185 hiljada milja na sat, možemo izračunati da je Onos udaljen nekih deset svetlosnih minuta odavde, a Tano i Sita otprilike jedanaest puta više od njega, i tako dalje. Tako bi sunce koje je udaljeno nekoliko svetlosnih godina bilo stvarno veoma daleko. Nikada ne bismo uspeli da otkrijemo nikakve poremećaje koje bi ono moglo da izazove u orbiti Kalgaša, jer bi ovi bili zanemarljivi. U redu: pretpostavimo da tamo napolju postoji mnogo sunaca, svuda oko nas na navesima na udaljenosti od četiri do osam svetlosnih godina... recimo, deset ili dvadeset takvih sunaca, možda."

Teremon zviznu. "Kakva ideja za 'Nedeljni dodatak'! Dvadesetak sunaca u Vaseljenu udaljena osam svetlosnih godina! Bogova mu! To bi i te kako umanjilo značaj naše Vaseljene! Zamislite... Kalgaš i njegova sunca su samo malo, beznačajno predgrađe prave Vaseljene, a mi ovde mislimo kako smo jedinstveni, da postojimo samo mi i naših šest sunaca, da smo sasvim sami u kosmosu!"

"To je samo jedna sumanutu ideja", odvratio Binaj uz osmeh, "ali nadam se da uvidate na šta ciljamo. Za vreme pomračenja tih desetak sunaca odjednom bi postalo vidljivo, jer uskoro više neće biti prave sunčeve svetlosti da ih poništi. Pošto su tako daleko, videćemo ih kao male klikere. I tako ćete dobiti: Zvezde. Tačke svetlosti koje će se iznenada pojaviti i koje su nam Apostoli obećavali."

"Apostoli pominju 'nebrojeno mnogo' Zvezda", primeti Širin. "To mi ne liči samo na desetak ili dvadesetak. Više na nekoliko miliona, jer ne mislite?"

"Poetsko preterivanje", odvratio Binaj. "U Vaseljenu jednostavno nema mesta za milion sunaca... čak ni da su nagomilana tako da se dodiruju."

"Pored toga", javi se i Teremon, "kada jednom dođemo do deset ili dvadeset, možemo li tačno odrediti broj? Od dvadesetak Zvezda mislili bismo da ih je 'nebrojeno' mnogo, kladim se... a naročito

onda ako je u toku pomračenje i svi su već kao udareni mokrom čarapom od buljenja u Tamu. Znete li da postoje plemena u dubokim šumama koja u svom jeziku imaju samo tri broja... "jedan", "dva", "mnogo". Mi smo malo profinjeniji, možda. Tako za nas ide deset, dvadeset, a onda 'bezbroy'. Stresao se od uzbuđenja. "Odjednom deset sunaca! Zamislite samo!"

Binaj reče: "Ima još nešto. Još jedna slatka, mala ideja. Da li ste ikada razmišljali o tome kako bi gravitacija bila jednostavna kada biste imali dovoljno jednostavan sistem? Pretpostavimo da postoji Vaseljena sa planetom i samo jednim suncem. Ta planeta bi se kretala po savršenoj elipsi i prava priroda gravitacione sile bila bi u toj meri očigledna da bi se mogla prihvatiti kao aksiom. Astronomi na jednom takvom svetu verovatno bi pronašli gravitaciju i pre no što izmisle teleskop. Dovoljno bi bilo da izvrše osmatranja golim okom pa da proniknu u stvar."

Širin ga je sumnjičavo gledao. "Ali da li bi takav jedan sistem bio dinamično stabilan?" upita on. "Svakako! To se zove slučaj "jedan prema jedan". Obraden je matematički, ali mene zanimaju filozofske implikacije."

"Lepo je razmišljati o tome", priznade Širin, "kao o nekoj zgodnoj apstrakciji... kao što su savršeni gas ili apsolutna nula."

"Razume se", nastavi Binaj, "postoji tu i kvaka - život bi bio nemoguć na jednoj takvoj planeti. Ona ne bi dobijala dovoljno toplote i svetlosti, jer ako bi rotirala, polovinu svakoga dana vladala bi potpuna Tama. Jednom si od mene zatražio da zamislim takvu planetu, sećaš li se, Širine? Na kojoj bi žitelji bili potpuno naviknuti na smenu dana i noći? I razmišljao sam o tome. Na njoj ne bi bilo nikakvih žitelja. Ne možete očekivati život... koji iz osnove zavisi od svetlosti... da se razvije u tako ekstremnim uslovima nedostatka svetlosti. Polovinu svakog okretanja oko ose provoditi u Tami! Ne, ništa ne može da opstane u takvim uslovima. Ali da nastavimo... govorim hipotetički, sistem 'jedan prema jedan' bi..."

"Stani malo", prekide ga Širin. "Baš si brzoplet kada zaključuješ da se život tamo ne bi razvio. Otkud ti to znaš? Šta je to toliko u osnovi nemoguće za nastanak života na mestu koje je pola vremena u Tami?"

"Rekoh ti, Širine, život u potpunosti zavisi od svetlosti. Te stoga na svetu gde..."

"Ovdašnji život u potpunosti zavisi od svetlosti. Ali kakve to ima veza sa planetom koja..."

"To ima smisla, Širine!"

"To ima kružnog smisla!" odvrati Širin. "Ti definišeš život kao takav-i-takav, zasnivajući tu zamisao na fenomenu koji se dešava na Kalgašu, a onda pokušavaš da tvrdiš da će na svetu koji nimalo ne liči na Kalgaš život biti..."

Teremon iznenada prsnu u hrapavi smeh.

Širin i Binaj se ozlojeđeno zagledaše u njega.

"Šta je toliko smešno?" upita ga Binaj.

"Vi. Vas dvojica. Jedan astronom i jedan psiholog zapenušili su prepirući se oko biologije. Mora da tako izgledaju slavni međudisciplinarni razgovori o kojima sam toliko slušao, ono veliko intelektualno vrenje po kome je ovaj Univerzitet poznat." Novinar ustade. Ionako je postao nemiran, a Binajevo dugo razlaganje o apstraktnim temama samo ga je još više unervozilo. "Izvinite me. Moram da protegnem noge."

"Potpuna tama samo što se nije spustila", opomenu ga Binaj. "Možda ti se neće dopasti da budeš sasvim sam kada se to dogodi."

"Samo ću malo da prošetam, pa ću se vratiti", odvrati Teremon.

Pre no što je napravio nekoliko koraka, Binaj i Širin su nastavili svoju raspravu. Teremon se osmehnu. I to je bio način da se umanjí napetost, pomisli on. Svi su bili pod strašnim pritiskom.

Konačno, sa svakim otkucajem sata, svet je bio bliži potpunoj Tami... bliži...

Zvezdama?

Ludilu?

Vremenu Nebeskih Plamenova?

Teremon slegnu ramenima. Za poslednjih nekoliko časova stotinu puta je promenio raspoloženje, a sada je bio nekako čudno miran, gotovo da je osećao izvestan fatalizam. Oduvek je verovao da je gospodar vlastite sudbine, da je u stanju da oblikuje svoj život po želji: to mu je pomagalo da stigne tamo gde ostali novinari nisu imali nikakvih izgleda da se nađu. Ali sada je sve bilo van njegove kontrole, i on je to znao. Dođi Tamo, dođite Zvezde, dođi Požaru, sve će se to dogoditi mimo njegove volje. Onda nema smisla da se troši u razdražujućim nagađanjima. Opusti se, sedi, čekaj, posmatraj šta se dešava.

A zatim... opomenu sebe... potrudi se da preživiš bez obzira na metež koji nastane.

"Idete gore u kupolu?" upita ga neki glas.

On trepnu u polutami. Bio je to onaj mali bucmasti diplomac-astronom... Faro, tako se zvao?

"Da, idem", odvrati Teremon, mada istinu govoreći nije imao na umu nikakvo odredište.

"Idem i ja. Dođite: odvešću vas tamo."

Zavojito metalno stepenište vodilo je naviše ka visokom, zasvođenom, poslednjem spratu ogromne zgrade. Faro krenu dahtavo uz stepenice, lupkajući kratkim nogama, a Teremon je grabio za njim. Već je jednom bio u kupoli Opservatorije pre nekoliko godina, kada je Binaj hteo nešto da mu pokaže. Ali gotovo se ničega nije sećao.

Faro povuče teška klizeća vrata i oni udoše.

"Došao si da izbliza osmotriš Zvezde?" upita Sifera.

Visoki arheolog stajala je odmah kod vrata i posmatrala zaposlene astronome. Teremon pocrvene. Nije baš želeo da u ovom trenutku naleti na Siferu. Suviše kasno se setio da je Binaj kazao da je upravo ovamo otišla. Uprkos onom dvosmislenom osmehu koji mu je uputila kada je počelo pomračenje, još je strepeo od njenih zajedljivih žaoka i besa koji je osećala prema njemu, jer ga je smatrala izdajicom skupine iz Opservatorije.

Ali sada uopšte nije pokazivala da mu išta zamera. Možda je sada, dok je svet naglavačke uranjao u Pećinu Tame, osećala da je sve što se dogodilo pre pomračenja bilo nevažno, da je predstojeća katastrofa poništavala sve užase, sve svađe, sve grehe.

"Kakvo mesto!" primeti Teremon.

"Nije li fantastično? Mada mi baš nije mnogo jasno šta se ovde događa. Veliki solarskop drže uperen u Dovima... to je više kamera nego lupa, tako su mi kazali, ne možeš samo tek tako pogledati kroz njega i videti nebesa... a ovi manji teleskopi fokusirani su još dalje, vrebaju na prvi znak pojave Zvezda..."

"Jesu li ih već ugledali?"

"Koliko znam, nisu", odvrati Sifera.

Teremon klimnu. Zatim se osvrnu oko sebe. Ovo je bilo srce Opservatorije, prostorija iz koje se osmatralo nebo. Bila je to najmračnija odaja u kojoj se ikada našao... ne potpuno mračna, razume se; oko zakrivljenog zida bili su rapoređeni bronzani svećnjaci u dvostrukom redu, ali svetlost koja je dopirala iz svetiljki koje su oni pridržavali bila je slaba. U polumarku je ugledao jednu veliku metalnu cev koja se protezala naviše i nestajala kroz otvor na krovu zgrade. Kroz otvor se takođe moglo videti nebo. Sada je bilo zastrašujuće tamnopurpurne boje. I dalje se video sve manji deo Dovima, ali malo sunce kao da se povuklo na veliku daljinu.

"Kako sve čudno izgleda", promrmlja on. "Ovakvo nebo nikada nisam video. Gusto je... gotovo

poput kakvog ćebeta."

"Ćebeta koje će nas sve ugušiti."

"Uplašena?" upita on.

"Svakako. Zar ti nisi?"

"I jesam i nisam", odvrati Teremon. "Hoću da kažem, ne želim da stekneš utisak da sam naročito hrabar, veruj mi. Ali nisam ni izdaleka onoliko nervozan kao što sam bio pre sat ili dva. Pre bi se moglo reći da sam nekako otupeo."

"Mislim da te razumem."

"Ator kaže da su u gradu već izbile prve pobune."

"To je samo početak", odvrati Sifera. "Teremone, ne mogu iz glave da izbijem onaj pepeo. Pepeo na brdu Tombo. One velike blokove kamenja, temelje kiklopskog grada... i pepeo svuda oko njihove osnove."

"A ispod još stariji pepeo, pa još stariji."

"Da", reče ona.

Primitio je da mu se malo primakla. Takođe je primetio da je potpuno nestalo njenog neprijateljskog držanja i... da li je moguće?... kao da je reagovala na neku prošlu privlačnost koju je nekada osećao prema njoj. Poznavao je simptome. Bio je suviše iskusan da ih ne bi odmah uočio.

Odlično, pomisli Teremon. Još malo pa će smak sveta, a Sifera, sada, neočekivano rešava da skinе masku Ledene kraljice.

Jedna neobična, nespretna prilika, čudnovato visoka, klizeći im se približi krajnje trapavo. Pozdravila ih je uz kikut.

"Još nema ni traga Zvezdama", primeti on. Bio je to Jimot, drugi mladi diplomac. "Možda uopšte nećemo imati piliku da ih vidimo. Pokazaće se da je sve to fijasko, isto kao i opit koji smo Faro i ja pokušali da izvedemo u onoj mračnoj zgradi."

"I dalje se vidi veliki deo Dovima", istače Teremon. "Ima još dosta do potpune Tame."

"Ti kao da jedva čekaš da dođe", reče Sifera.

On se okrenu prema njoj. "Voleo bih da se okonča ovo čekanje."

"Hej!" povika neko. "Moj kompjuter ne radi!"

"Svetla...!" začu se još jedan glas.

"Šta se dešava?" upita Sifera.

"Nestalo je struje", odvrati Teremon. "Upravo kako je Širin predvideo. Mora da su iskrsele nevolje u stanici sa generatorom. Prvi talas ludada besomučno jurca gradom."

I zaista, slaba svetlost koja je dopirala sa svećnjaka delovala je kao da će se svakog časa ugasiti. Prvo se veoma pojačala, kao da je kroz svetiljke prošao brzi poslednji nalet struje; a onda je oslabila; ponovo se pojačala, ali ne onoliko kao pre jednog trenutka, da bi se potom ponovo smanjila, to jest gotovo ugasila. Teremon oseti kako ga Sifera snažno steže za mišicu.

"Ugasile su se", reče neko.

"Isto i kompjuteri... neka neko uključi rezervni dovod struje! Hej! Rezervni dovod struje!"

"Brzo! Solarskop ne radi! Kamera ne snima!"

Teremon primeti: "Zašto se nisu pripremili za ovako nešto?"

Ali očigledno da jesu. Negde iz dubine zgrade dopre tutnjava i ekrani kompjutera raštrkanih po prostoriji ponovo oživeše. Svetiljke u svećnjacima, međutim, nisu. Očigledno su bile pripojene na drugo kolo, tako da rezervni generator u podrumu neće i u njih vratiti svetlost.

Opservatorija je praktično bila u potpunoj Tami.

Siferina šaka je i dalje počivala na Teremonovom zglavku. Razmišljao je da li da je zaštitnički

zagrli.

A onda se začu Atorov glas. "U redu, pomozite mi! Već za jedan minut sve će biti u redu!"

"Šta to ima?" upita Teremon.

"Ator je doneo svetlost", dopre do njega Jimotov glas.

Teremon se okrenu i zagleda se u njega. Nije bilo lako ma šta videti pri tako slaboj svetlosti, ali već u narednom trenutku oči su mu se pomalo privikle na to. Ator je u naručju držao pet šest palica dugačkih jednu stopu i inč debelih. Preko njih je gledao u osoblje.

"Faro! Jimote! Dođite da mi pomognete."

Mladići otapkaše do direktora Opservatorije i oslobodiše ga palica. Jimot je jednu po jednu podizao, a Faro je, u potpunoj tišini, palio velike, nezgrapne šibice sa izrazom kao da izvodi najsvetiji mogući obred kakve religijske svetkovine. Kada bi plamenom dodirnuo gornji kraj svake palice, slabi plamen bi u prvi mah oklevao, jalovo poigravajući oko vrha, a onda bi odjednom pucketavi sjaj obasjao Atorovo mršavo lice žućkastom svetlošću. Spontanano klicanje prolomi se velikom prostorijom.

Palicu je obavijalo šest inča treperavog plamena!

"Vatra," zapita Teremon. "Ovde unutra? Zašto ne upotrebe božanske svetiljke ili nešto drugo?"

"Razgovarali smo o tome", odvrati Sifera. "Međutim, božanske svetiljke su tako slabe. Dobre su za kakvu malu spavaću sobu, u čijem prijatnom društvu se lakše prebrodi vreme spavanja, ali za mesto ove veličine..."

"A dole? Da li i dole pale baklje?"

"Mislim da pale."

Teremon zavrte glavom. "Nije ni čudo što će grad noćas planuti. Ako čak i vi pribegavate nečem tako primitivnom kao što je vatra da biste odagnali Tamu..."

Osvetljenje je bilo slabo, slabije i od najoskudnije sunčeve svetlosti. Plamenovi su se ludo vrteli, rađajući pijane, treperave senke. Baklje su se gadno pušile i prostorija je počela da se oseća na zagorelo jelo. Ali ipak su stvarale žutu svetlost.

Bilo je nečeg veselog u toj žutoj svetlosti, pomisli Teremon. Naročito posle četiri sata provedena samo sa sumornim, nestalnim Dovimom.

Sifera je grejala šake na plamenu najbliže baklje, ne obraćajući pažnju na čađ koja se skupljala po njima u obliku finog, sivog praha, i kao u zanosu mrmljala sebi u bradu: "Divno! Divno! Nikada ranije nisam razmišljala o tome koliko je žuto lepa boja."

Međutim, Teremon je nastavio sumnjičavo da posmatra baklje. Nabrao je nos kada je osetio užežen miris i upitao: "Od čega su napravljene?"

"Od drveta", odvrati ona.

"Oh, ne, nisu. Bar ne gore. Poslednji inč na vrhu je ugljenisan i plamen sve vreme izbija ni iz čega."

"U tome i jeste lepota. Ovo je zaista delotvoran veštački mehanizam za stvaranje svetlosti. Napravili smo nekoliko stotina baklji, ali većina je, razume se, odnesena u Sklonište. Vidiš", ona se okrenu i otrese pocrnele šake, "uzmeš jezgro obične vodene trske, dobro ga osušiš i namočiš u životinjsku mast. Zapališ i mast gori, malo po malo. Ove baklje će goreti skoro pola sata bez prekida. Genijalno, zar ne?"

"Divno", odvrati Teremon strogo. "Vrlo moderno. Vrlo upečatljivo."

Više nije mogao da ostane u ovoj prostoriji. Isti onaj nemir koji ga je doveo ovamo gore ponovo ga je spopao. Dovoljan je bio i smrad baklji; a uz to je kroz otvor u kupoli dopirao hladan vazduh, oštar i zimski, ledeni prst noći. On se strese. Žalio je što su on, Širin i Binaj onako brzo ispraznili

celu bocu onog lošeg vina.

"Vraćam se dole", reče on Siferi. "Ovde nema šta da se vidi ako nisi astronom."

"Dobro. Poći ću s tobom."

Pri treperavoj žutoj svetlosti ugledao je na njenom licu osmeh, ovog puta bio je siguran, osmeh je bio nedvosmislen.

Spustili su se do donje prostorije niz zavojito stepenište po kome su odzvanjali njihovi koraci. Tamo dole se nije ništa značajno izmenilo. I ljudi na donjem nivou su zapalili baklje. Binaj je radio za tri kompjutera odjednom, obrađujući podatke dobijene posredstvom teleskopa sa gornjeg sprata. Ostali astronomi obavljali su druge poslove, od kojih Teremon nijedan nije shvatao. Širin je sam lutao unaokolo, poput kakve izgubljene duše. Folimun je preneo stolicu ispod jedne baklje i nastavio da čita, pomerajući usne u jednoličnom recitalu prizivanja Zvezda.

Kroz Teremonov um prolazile su fraze opisa, delovi članka koji je planirao da napiše za sutrašnji broj Hronike. Nekoliko puta ranije tokom ove večeri pisaca mašina u njegovom umu zakucala je na isti način... savršeno metodičan, savršeno dosledan, iako je znao da je to sada potpuno beznačajno. Bilo je krajnje besmisleno pretpostaviti da će se sutra pojaviti novi broj Hronike.

On izmeni poglede sa Siferom.

"Nebo", promrmlja ona.

"Da, vidim."

Ponovo je promenilo boju. Sada je bilo još tamnije, užasno purpurnocrveno, čudovišne boje, kao da su iz neke ogromne rane u tkanju nebesa liptali mlazevi krvi.

Vazduh je postao nekako gušći. Sumrak je, poput opipljivog entiteta, ušao u prostoriju, a treperavi krug žute svetlosti oko baklji još se jače razaznavao naspram sivila iza njih koje se i dalje skupljalo. Miris dima bio je i ovde isto onako ogavan kao i gore. Teremon je postao svestan činjenice da mu čak smetaju i tihi pucketavi zvuci zapaljenih baklji, kao i meki Širinovi koraci koji su se čuli dok je krupni psiholog bez prestanka kružio oko stola u središtu prostorije.

Stvari su se sve teže razaznavale, bez obzira na baklje.

Znači, počinje, pomisli Teremon. Veme potpune Tame... i dolaska Zvezda.

Na trenutak je pomislio da bi najpametnije bilo potražiti kakav zgodni orman i zaključati se unutra dok sve ne prođe. Skloni se, izbegavaj da gledaš u Zvezde, sklupčaj se negde i sačekaj da se stvari ponovo normalizuju. Ali već posle jednog trenutka razmišljanja shvatio je da je to veoma loša ideja. U ormanu... u bilo kakvom zatvorenom prostoru... takođe će biti mračno. Umesto da bude sigurna, udobna luka, mogao bi postati kuća strave mnogo strašnija od prostorija Opservatorije.

A takođe, ako se dogodi nešto veliko, nešto što će preoblikovati istoriju sveta, Teremon nije želeo da bude u zapečku i da rukama skriva glavu dok se to bude događalo. To bi bilo kukavički i glupo; i možda bi posle do kraja života žalio zbog toga. Nikada se nije krio pred opasnošću, ako je smatrao da bi ona mogla kriti priču. Pored toga, bio je dovoljno samouveren da smatra kako će uspeti da izdrži sve što se bude dogodilo... a sačuvao je dovoljno skepticizma da se bar jedan njegov deo pitao hoće li se bilo šta značajno uopšte dogoditi.

Stajao je mirno, osluškujući Siferu koja je čujno disala, povremeno uvlačeći brzo i kratko vazduh kao neko ko pokušava da ostane pribran u svetu koji se suviše brzo povlači u senku.

A onda se začuo još jedan zvuk, nov, neodređen, nejasni utisak zvuka koji je mogao proći nezapažen da nije vladala mrtvačka tišina u prostoriji i da Teremon nije bio neprirodno usredsređen na stvari oko sebe što se trenutak poptune Tame više približavao.

Novinar je napeto stajao i osluškivao, zadržavajući dah. Posle jednog trenutka oprezno je krenuo prema prozoru i zagledao se kroz njega.

Tišina se razbila u paramparčad kada je preneraženo povikao:

"Širine!"

U sobi je došlo do komešanja. Svi su gledali prema njemu, pokazivali, pitali. Psiholog se istog

trena stvorio pored njega. Sifera za njim. Čak se i Binaj, koji je čučao ispred svojih kompjutera, okrenuo da pogleda.

Napolju je od Dovima ostao još samo tinjajući iverak, koji je poslednji put očajnički pogledao Kalgaš. Istočno obzorje, u pravcu grada, izgubilo se u Tami, a put iz Saroa do Opservatorije predstavljao je jednu zagasitocrvenu liniju. Drveće pošumljenih predela koji su oivičavali auto-put sa obe strane više nije moglo da se razazna, već je preraslo u jednu nepreglednu, senovitu masu.

Međutim, njegova pažnja se zadržala na auto-putu, jer je njime kuljala jedna druga, krajnje preteća, senovita masa, nadirala poput kakve neobične, klecave zveri uz padine Opservatorijskog brda.

"Pogledajte", promuklo povika Teremon. "Neka neko obavesti Atora! Ludaci iz grada! Folimunovi ljudi! Dolaze!"

"Koliko još ima do potpunog pomračenja?" upita Širin.

"Petnaest minuta", odreza Binaj. "Međutim, oni će stići ovamo za pet."

"Nema veze, neka svi nastave sa radom", reče Širin. Glas mu je bio čvrst, kontrolisan, neočekivano zapovednički, kao da je uspeo da zagazi u neki duboki rezervoar unutrašnje snage u kritičnom trenutku. "Zadržaćemo ih. Ovo mesto je poput tvrđave. Sifera, pođi gore i obavesti Atora o onome što se događa. Ti, Binaje, motri na Folimuna. Obori ga i sedi na njega ako budeš morao, ali ne ispuštaj ga iz vida. Teremone, pođite sa mnom."

Širin je već nestao kroz vrata, a Teremon ga je pratio u stopu. Stepenište se protezalo ispod njih u čvrstim, kružnim zamazima oko središnjeg okna, bledeći u vlažnom i groznom sivilu.

Ne zaustavljajući se, prešli su nekih pedeset stopa, tako da je ona slaba, treperava, žuta svetlost koja je dopirala kroz otvorena vrata sobe iza njih nestala, te se sada i odozgo i odozdo na njih obrušavala ista sumračna senka.

Širin zastade i debeljuškastom šakom se uhvati za grudi. Oči su mu iskočile, a glas mu se pretvorio u suvi kašalj. Celo telo mu se treslo od straha. Onaj malopredašnji izvor odlučnosti očigledno je presušio.

"Ne mogu... da... dišem... Idite dole... sami. Proverite da li su sva vrata zatvorena..."

Teremon siđe još nekoliko stepenika. A onda se okrenu. "Sačekajte! Možete li da izdržite još samo malo?" I sam se borio za vazduh. Vazduh je ulazio i izlazio iz njegovih pluća kao da je sirup, a mali crv panike počinjao bi da vrišti u njegovom umu pri pomisli da mora sam nastaviti dalje.

Šta ako su stražari ostavili glavna vrata otvorena?

Nije se on plašio rulje. Već...

Tame.

Teremon je shvatio da se ipak plašio Tame!

"Ostanite ovde", nepotrebno je kazao Širinu koji se sav ubog sklupčao na stepeništu tamo gde ga je Teremon ostavio. "Vraćam se za sekund."

Poleteo je nazad, preskačući po dva stepenika odjednom; srce mu je divlje lupalo... ne samo od napora... kada je uleteo u glavnu prostoriju i zgrabio jednu baklju iz držača. Sifera je zurila u njega u čudu.

"Da pođem s tobom?" upitala je.

"Da. Ne. Ne!"

Ponovo je istrčao napolje. Baklja je strašno smrdela i dim mu je pekao oči tako da je bio gotovo slep, ali je stezao baklju kao da želi da je poljubi od radosti. Njen plamen se povijao unazad dok je jurio niz stepenice.

Širin se nije ni pomerio. Otvorio je oči i zastenjao kada se Teremon nadneo nad njega. Novinar ga

grubo prodrma. "Hajde, priberite se. Imamo svetlost."

Prineo mu je baklju na dohvata ruke, uhvativši teturavog psihologa za lakat i povevši ga naniže; sada su bili zaštićeni cvrčecim krugom svetlosti.

U prizemlju je bilo potpuno mračno. Teremon oseti kako ga ponovo obuzima užas. Ali baklja je sekla put kroz Tamu za njega.

"Ljudi iz bezbednosti...", reče Širin.

Gde su? Da li su utekli? Izgleda da jesu. Ne, eno tamo nekoliko stražara koje je Ator postavio, nagomilanih u uglu predvorja - tresli su se poput pihtija. Pogledi su im bili prazni, jezici su im bili isplaženi. Od ostalih nije bilo ni traga ni glasa.

"Držite", reče Teremon otresito i dodade baklju Širinu. "Već se čuju."

Odista su se mogli čuti. Delići promuklih, neartikulisanih uzvika.

Međutim, Širin je bio u pravu: Opservatorija je bila poput tvrđave. Podignuta u poslednjem veku, kada je neogavotijanski stil u arhitekturi bio na svom ružnom vrhuncu, sagrađena je da odoleva i dugo traje, a ne da se diči lepotom.

Prozori su bili zaštićeni rešetkom čije su čelične šipke bile inč debele i duboko usađene u betonske ispuste. Zidovi su bili stameno sazidani, tako da im ni zemljotres nije ništa mogao, a glavna vrata od ogromne hrastove ploče bila su okovana gvožđem na strateškim tačkama. Teremon proveri reze. Bile su na mestu.

"Bar ne mogu samo da ušetaju kako je to Folimun učinio", reče on, teško dišući. "Čujte ih, molim vas. Nalaze se već ispred vrata!"

"Moramo nešto učiniti."

"Prokleta ste u pravu", odvrati Teremon. "Nemojte samo stajati! Pomozite mi da dovučem ove vitrine do vrata... i sklanjajte mi tu baklju od očiju. Ubija me dim."

Vitrine su bile pune knjiga, naučnih uređaja, svakakvih stvari, bio je to ceo muzej astronomije. Sami bogovi su znali koliko su te vitrine bile teške, ali Teremon je dobio neku natprirodnu snagu u ovom kriznom trenutku, tako da ih je podizao i odvlačio na mesto... dok mu je Širin više manje pomagao... kao da su jastuci. Mali teleskopi i ostali merni instrumenti su se isprevrtali dok je nameštao teške vitrine. Čuo se lom stakla.

Binaj će me ubiti, pomisli Teremon. On obožava sve te stvarčice.

Ali ovo nije bio trenutak za prefinjenost. Nagomilavao je jednu vitrinu za drugom na vrata i kroz nekoliko minuta podigao je barikadu koja je mogla, bar se nadao, da zadrži rulju ako ova uspe da probije hrastovinu.

Negde, nejasno, daleko, mogao je da čuje udare golih šaka po vratima. Vrisak... povike...

Sve je ličilo na sablasni san.

Rulja je krenula iz Saroa podstaknuta glađu za spasenjem, spasenjem koje su nudili Apostoli Plamena, a koje se moglo sada steći, kako im je rečeno, jedino uništenjem Opservatorije. Ali što se više približavao trenutak nastupanja potpune Tame, izluđujući strah uništio je u njihovim umovima sve osim sposobnosti da delaju. Nije bilo vremena da se razmišlja o kolima koja idu po tlu, niti o oružju, o vodi, pa čak ni o organizaciji. Pohitali su prema Opservatoriji peške, napali su je golim rukama.

A sada, kada su se našli tu, poslednji blesak Dovima, poslednja kao rubin crvena kap sunčeve svetlosti, zatreperila je slabašno nad čovečanstvom kome nije ostalo ništa osim čistog, sveopšteg straha.

Teremon zareža. "Hajdemo nazad gore!"

Više nije bilo ni traga od ma koga u prostoriji u kojoj su ranije bili okupljeni. Svi su otišli na

najgornji sprat, u samu kupolu Opservatorije. Kada je Teremon uleteo unutra, zapanji ga sablasni spokoj koji je tamo, kako se činilo, preovladavao. Ličilo je na sliku. Jimot je sedeo na maloj stolici sa naslonom ispred kontrolne table džinovskog solarskopa, kao da je ovo sasvim obično veče tokom koga treba obaviti izvesna astronomska istraživanja. Ostali su bili okupljeni oko manjih teleskopa, a Binaj je izdavao naređenja napetim, krzavim glasom.

"Dobro upamtite, svi. Od životne je važnosti da snimate Dovima neposredno pred nastupanje potpune tame i promenite ploču. Ti... ti... svaki neka preuzme po jednu kameru. Potrebno nam je sve do čega možemo da dođemo. Svi znate... koliko je vreme ekspozicije..."

Svi su bez daha to mrmljajući potvrdili.

Binaj prevuče šakom preko očiju. "Da li baklje još gore? Nije važno, vidim ih!" Svom težinom se oslanjao o naslon stolice. "Nemojte zaboraviti, ne trudite se... ne trudite se da napravite umetničke fotografije. Kada se Zvezde pojave, ne trošite vreme pokušavajući da odjednom uhvatite dve zajedno. Dovoljna je i jedna. I... ako osetite da se gubite, bežite od kamere."

Širin, koji je sa Teremonom stajao kod vrata, prošaputa: "Odvedi me do Atora. Ne vidim ga."

Novinar mu nije odmah odgovorio. Neodređene prilike astronoma su se talasale i rasplinjavale, a baklje iznad glava postale su samo žute mrlje. Soba je bila hladna poput smrti. Teremon oseti da mu je Sifera na trenutak stisnula šaku... samo na trenutak... i onda više nije bio u stanju da je vidi.

"Mračno je", zacvile on.

Širin ispruži ruke. "Atore." Posrćući je krenuo napred. "Atore!"

Teremon krenu za njim i uhvati ga za ruku. "Čekajte. Ja ću vas odvesti." Uspeo je nekako da stigne na drugi kraj sobe. Zatvorio je oči pred Tamom i um pred haosom koji je rastao u njemu.

Niko ih nije čuo, niti je obraćao pažnju na njih. Širin udari u zid.

"Atore!"

"Jeste li to vi, Širine,"

"Da. Da. Atore?"

"Šta je bilo, Širine?" To je sasvim sigurno bio Atorov glas.

"Samo sam hteo da vam kažem... ne brinite za gomilu... vrata su dovoljno jaka da ih zadrže..."

"Da. Svakako", promrmlja Ator. Teremon pomisli kako mu glas zvuči kao da dolazi iz velike daljine.

Daljine koja se merila svetlosnim godinama.

Odjednom se među njima našla još jedna prilika koja se lako kretala i živo mlatarala rukama. Teremon pomisli da bi to mogao biti Jimot, pa čak i Binaj, ali onda oseti grubu tkaninu odore kultista i shvati da to mora da je Folimun.

"Zvezde!" povika Folimun. "Evo Zvezda! Sklanjajte mi se s puta!"

Pokušava da stigne do Binaja, shvati Teremon. Da uništi bogohulne kamere.

"Pazi..." dreknu Teremon. Ali Binaj je i dalje sedeo sklupčan ispred kompjutera koji su aktivirali kamere, snimajući bez pripreme dok se spuštala potpuna Tama.

Teremon ispruži ruku. Uhvati Folimunovu odoru, povuče ga, zaokrenu. Odjednom oseti nečije prste na svom. Nesigurno je posrnuo. Ispred njega su bile samo senke; podu ispod njegovih nogu nedostajalo je čvrstine. Nečije kolenu mu se snažno zabi u prepone i on zaurla u zaslepljujućoj izmaglici bola i umalo ne pade.

Ali posle prvog trenutka agonije vratila mu se snaga. Uhvatio je Folimuna za ramena, nekako ga okrenuo i čvrsto rukom obuhvatio Apostolov vrat. U istom trenutku začuo je Binajevo kreštanje: "Imam ih! Svi za kamere!"

Tremon kao da je odjednom svega postao svestan. Ceo svet je proticao kroz njegov um u kome je

tutnjalo... i sve je bilo u haosu, sve je vrištalo u užasu.

Kroz um mu je nekako čudno prošlo i saznanje da se istanjila i poslednja nit sunčeve svetlosti i pukla.

U istom trenutku čuo je Folimuna kako se zagrcnuo i Binaja kako zadivljeno urla, uvrnuti, kratki Širinov krik, histerično kikotanje koje se prekinulo usled...

A onda je nastupila iznenada tišina, čudna, mrtva tišina, spolja.

Folimun se opustio, a on ga je oslobodio stiska. Teremon se zagledao u Apostolove oči i u njima ugledao prazninu, buljile su naviše, odslikavajući slabo žutilo baklji. Na Folimunovim usnama ugledao je mehurić pene i začuo duboki životinjski krik kako mu dopire iz grla.

Uz slabi, suludi krik straha, podigao je pogled prema krvavo kovrdžavom crnilu neba.

Kroz njega su sijale Zvezde!

Nije ih bilo deset ili dvadeset kao u Binajevoj kukavnoj teoriji. Bilo ih je na hiljade, bleštale su neverovatnom snagom, jedna do druge, sačinjavajući beskrajni zid, obrazujući zaslepljujući štit zastrašujuće svetlosti koja je ispunjavala cela nebesa. Hiljade moćnih sunaca sijalo je odozgo u divoti koja je sušila dušu, zastrašujuće hladna u svojoj užasnoj ravnodušnosti, silnija od ljutog vetra koji je brisao preko smrznutog, užasno ogoljenog sveta.

Udarali su poput čekića po korenima njegovog bića. Lupali su poput mlatila po njegovom umu. Njihova ledena, čudovišna svetlost podsećala je na milion velikih gongova koji odzvanjaju u isti mah.

Blagi Bože, pomisli on. Blagi Bože, blagi Bože, blagi Bože!

Međutim, nije mogao da odvoji pogled od tog paklenog prizora. Pogledao je kroz otvor na kupoli, ukrućenih mišića, smrznut, i ostao da zuri u bespomoćnom čuđenju i užasu u taj štit jarosti koji je ispunjavao nebo. Osetio je kako mu se um smanjuje do sićušne, hladne tačke pod tim neprolaznim naletom. Mozak mu nije bio veći od klikera i kotrljao se unaokolo po praznoj tikvi koja je nekada bila njegova lobanja. Pluća su mu odbijala da rade. Krv mu je tekla unatraške u žilama.

Konačno je uspeo da sklopi oči. Izvesno vreme je ostao da čuči, dahćući, mrmljajući sebi u bradu, boreći se da povrati kontrolu.

A onda se Teremon posrćući uspravio na noge, dok mu se grlo stezalo tako da nije dolazio do vazduha, a svi mišići tela se grčili u silnom užasu: bio je to čisti nepodnošljivi strah. Nejasno je bio svestan Sifere u svojoj blizini, ali s teškom mukom je uspevao da se seti ko je ona. Morao je da se potruđi da bi se setio i ko je on bio. Odozdo dopre zvuk postojanog strašnog udaranja, zastrašujuće lupanje po vratima... neka čudna divlja zver sa hiljadu glava, želela je da uđe...

Nije bilo važno.

Ništa više nije bilo važno.

Bio je svestan da ljudi i negde duboko u njemu delić zdravog razuma je vrištao, borio se da odagna beznadežnu bujicu crnog užasa. Bilo je strašno svesno ludeti.. znati da ćeš za koji minut fizički biti prisutan, pa ipak će prava suština, koja si, u stvari, bio ti, biti mrtva i ugušena u ludilu. Jer ovo je bila Tama... Tama, Hladnoća i Sudnji dan. Sjajni zidovi Vaseljene bili su poljuljani i njihovi užasni crni delići padali su da ga zdrobe, zgnječe, zbrišu.

Neko dođe do njega puzeći četvoronoške i sudari se snjim. Teremon se skloni u stranu. Prinese šake svome namučenom grlu i skoči prema plamenovima baklji koje su ispunjavale njegov ljudi vid.

"Svetlost!" zaurla on.

Ator je, negde, plakao, užasno jecao poput strašno zaplašenog deteta. "Zvezde... sve Zvezde... uopšte nismo znali. Ništa nismo znali. Mislili smo da šest Zvezda čini Vaseljenu... nešto što zvezde ne primećuju... stalna Tama... zidovi se urušavaju... mi nismo znali.. mi nismo mogli znati... ništa..."

Neko je zario nokte u baklju i ona je pala i utrнула. U tom trenutku užasni sjaj ravnodušnih zvezda skočio je bliže k njima.

Odozdo dopre vrištanje, povici i lom stakla. Poludela i nekontrolisana rulja provalila je u Opservatoriju.

Teremon se osvrnu oko sebe. Pri užasnoj svetlosti Zvezda ugledao je zanemele prilike naučnika koji su posrtali unaokolo u užasu. Probio se u hodnik. Zapahnuo ga je divlji nalet hladnog vazduha koji je dolazio kroz otvoreni prozor i on ostade da stoji tamo, pustivši da ga šiba po licu, smejujeći se zbog njegove arktičke jačine.

"Teremone?" pozva ga neki glas. "Teremone?"

Nastavio je da se smeje.

"Pogledaj", reče on posle izvesnog vremena. "To su Zvezde. Ovo je Plamen."

Na obzorju koje se videlo kroz prozor, u pravcu Saroa, počela je da raste grimizna svetlost, dobijajući na bleštavosti koja nije poticala od sunca.

Duga noć se ponovo spustila.

Treći deo: SVITANJE

Prva stvar koje je Teremon postao svestan, posle dugog razdoblja tokom koga nije bio svestan baš ničega, bilo je to da na nebu iznad njega visi nešto ogromno i žuto.

Bila je to jedna velika, bleštava, zlatna lopta. Mogao je da gleda u nju samo delić sekunde, toliko je bila sjajna. Iz nje je dopirala, u pulsirajućim talasima, toplota koja je pržila.

Čučnuo je i skupio se, glave pognute, i ukrstio zglavke pred očima kako bi se zaštitio od te velike nadolazeće toplote i svetlosti iznad sebe. Šta ju je, pitao se, držalo tamo gore? Zašto nije jednostavno pala?

Ako padne, sinu mu, pašće na mene.

Gde mogu da se sakrijem? Kako mogu da se zaštitim?

Ostao je još dosta dugo da čuči u istom položaju, jedva se usuđujući i da misli. A onda je, oprezno, tek malo otvorio oči. Ta džinovska, bleštava stvar i dalje je bila na nebu. Nije se pomerila ni za jedan inč. Nije nameravala da padne na njega.

Počeo je da drhti uprkos toploti.

Do njega dopre suvi miris dima koji je davio. Nešto je gorelo nedaleko od njega.

Nebo, pomisli on. Nebo je gorelo.

Ta zlatna stvar zapalila je svet. Ne. Ne. Dim je poticao od nečeg drugog. Setio bi se on od čega za koji trenutak, samo kada bi mogao da razbistri um. Ta zlatna stvar nije izazvala požare. Nije čak ni bila tu kada su buknuili. To su učinile one druge stvari, one hladne, svetlucave, bele stvari koje su ispunile nebo s jednog kraja na drugi... one su poslale Požare..."

Kako se ono zvahu? Zvezde? Da, pomisli on.

Zvezde.

A onda je počeo da se seća, malo po malo, i ponovo je zadrhtao, drhtaj mu je protresao celo telo. Setio se događaja koji su usledili pošto su se zvezde pojavile i mozak mu se pretvorio u mermer, pluća odbila da pumpaju vazduh, a duša počela da vrišti, iskusiivši najdublji od svih užasa.

Međutim, Zvezda više nije bilo. Umesto njih na nebu se nalazila ta sjajna zlatna stvar.

Sjajna zlatna stvar?

Onos. Tako se zvala. Onos, sunce. Glavno sunce. Jedno od šest sunaca. Da. Teremon se osmehnu. Stvari su polako počele da mu se vraćaju. Onosu je bilo mesto na nebu. Zvezdama nije. To sunce, ljubazno sunce, dobri topli Onos. I Onos se vratio. Znači, sve je bilo u redu sa svetom, čak iako je, kako se činilo, jedan deo sveta bio u plamenu.

Šest sunaca? Pa gde je ostalih pet?

Setio se čak i njihovih imena. Dovim, Trej, Patru, Tano, Sita. Sa Onosom to je šest. Onosa je video, u redu... nalazio se tačno iznad njega i činilo se da ispunjava pola neba. Šta je sa ostalima? Ustao je, pomalo uzdrmano, još se delimično plašeći te tople, zlatne stvari iznad glave, pitajući se neće li ga spržiti ako se suviše uspravi. Ne, ne, to nije imalo nikakvog smisla. Onos je bio dobar. Onos je bio ljubazan. Osmehnuo se.

Osvrnuo se unaokolo. Ima li gore još sunaca?

Bilo je jedno. Vrlo daleko, vrlo malo. Ovo nije izgledalo zastrašujuće... onako kako su to bile zvezde, onako kako je izgledala ova užarena, topla kugla iznad njega. Bila je to samo jedna vesela, bela tačka na nebu, ništa više. Gotovo toliko mala da bi mogao da je stavi u džep, samo kada bi bio u stanju da je dohvati.

Trej, pomisli on. To je bio Trej. Znači, njegova sestra Patru mora da je tu negde u blizini...

Da. Da, tako je. Tamo dole, u uglu neba, malo levo od Treja. Osim ako to nije bio Trej, a ona

druga tačka Patru.

Pa, imena i nisu važna, reče on sam sebi. Nevažno je koje je koje. Zajedno su oni Trej i Patru. A ono veliko je Onos. I ostala tri sunca mora da su trenutno negde drugde, pošto ih ne vidim. A ja se zovem...

Teremon.

Da. Tako je. Ja sam Teremon.

Ali postoji i broj. Stajao je, mršteći se, razmišljajući o tome, o svom porodičnom kodu, jer taj broj je upravo to bio, o broju koji je znao čitavog života, ali koji li beše? Koji?

762.

Da.

Ja sam Teremon 762. Za ovom je odmah usledila još jedna složenija misao: ja sam Teremon 762 iz Hronike Saroa.

Ova izjava mu je u izvesnoj meri popravila raspoloženje, mada je bila puna tajni za njega.

Saro? Hronika?

Gotovo da je znao značenje ovih reči. Gotovo. Pevušio ih je sam sebi. Saro saru saru. Hronika hronika hronika. Hronika Saroa.

Možda ako malo prošetam, zaključiti on. Napravio je jedan oklevajući korak; pa još jedan i još jedan. Noge su mu bile pomalo nesigurne. Osvrnuvši se unaokolo, shvatio je da se nalazi na padini brda negde u prirodi. Ugledao je put, grmlje, drveće, jezero malo dalje s leve strane. Pojedini grmovi i drveće kao da su bili iščupani i polomljeni, sa granama koje su visile pod čudnim uglovima ili ležale na tlu ispod njih, kao da su nedavno ovi predelom protutnjali divovi.

Iza njega se nalazila neka ogromna zgrada sa okruglim krovom, a iz rupe na njemu uzdizao se dim. Spoljašnost zgrade bila je sva čađava kao da je cela bila okružena vatrama, mada se činilo da su njeni kameni zidovi dosta dobro izdržali paljevinu. Primetio je da neki ljudi leže raštrkani po stepeništu zgrade, raskrečeni poput odbačenih lutaka. Bilo ih je još po žbunju i duž staze koja je vodila niz brdo. Neki su se polako micali. Većina nije.

Pogledao je u drugom pravcu. Na obzorju je video kule nekog velikog grada. Nad njima je visio teški pokrov od dima, a kada je zažmurio zamišljao je da vidi plamene jezike koji su dopirali kroz prozore najviših zgrada, mada je nešto racionalno u njegovom umu govorilo da je nemoguće videti takve pojedinosti sa tako velike udaljenosti. Grad mora da je bio miljama udaljen.

Saru, odjednom mu pade na um.

U kome se štampa Hronika.

Ja tamo radim. Tamo živim.

Ja sam Teremon. Da. Teremon 762. Iz Hronike Saroa.

Polako je zavrteo glavom s jedne na drugu stranu, kao što bi učinila neka ranjena životinja, pokušavajući da rastera izmaglicu i otupelost koji su je preplavljivali. Izluđivalo ga je to što nije uspevao jasno da razmišlja, što nije mogao slobodno da se kreće po skladištu svojih sećanja. Bleštava svetlost Zvezda isprečila se poput zida u njegovom umu, odvojivši ga od vlastitih sećanja.

Međutim, stvari su već počele da se probijaju kroz njega. Obojeni delići prošlosti, oštih ivica, svetlucali su pomamnom energijom, plesali unaokolo po njegovom umu. Trudio se da ih zadrži dovoljno dugo na jednom mestu kako bi mogao da ih shvati.

A onda mu je pred očima iskrsla slika neke sobe. Njegove sobe, ispunjene gomilama novina, časopisa, sa nekoliko kompjuterskih terminala, kutijom neodgovorene pošte. Druga jedna soba: krevet. Mala kuhinja koju gotovo nikada nije koristio. To je, pomisli on, stan Teremona 762, poznatog kolumniste Hronike iz Sara. Dame i gospodo, Teremon trenutno nije kod kuće. U ovom

trenutku Teremon stoji kraj ruševina Opservatorije Univerziteta Saro, pokušavajući da shvati...

Ruševine...

Opservatorija Univerziteta Saro...

"Sifera?" viknu on. "Sifera, gde si,"

Ogovora nije bilo. Pitao se ko je to bila Sifera. Neko koga je najverovatnije poznao pre no što su ruševine postale ruševine. To ime je, klokoćući, isplivalo iz dubina njegovog napaćenog uma.

Napravio je još nekoliko nesigurnih koraka. Malo niže, u grmu je ležao neki čovek. Teremon ode do njega. Oči su mu bile zatvorene. U šaci je držao izgorelu baklju. Odora mu je bila iscepana.

Spava? Ili je mrtav? Teremon ga pažljivo gurnu nogom. Da, mrtav je. To je bilo čudno, toliko mrtvih ljudi ležalo je unaokolo. Ne viđaju se često mrtvaci kako leže unaokolo, zar ne? Eno, tamo, jednih prevrnutih kola... i ona su izgleda zauvek stala, šasija im je patetično bila okrenuta ka nebu, a kolotovi dima su se leno dizali iz njihove unutrašnjosti.

"Sifera?" ponovo je viknuo.

Dogodilo se nešto užasno. To mu je bilo prilično jasno, za razliku od svega ostalog. Ponovo je čučnuo i šakama stegao glavu. Nasumični fagmenti sećanja koji su u njoj poskakivali sada su se kretali mnogo sporije, a ne više u pomamnom plesu: počeli su da dostojanstveno lebde unaokolo, poput ledenih bregova koji klize po Velikom Južnom Okeanu. Kada bi samo mogao da neke od tih klizećih fragmenata spoji... da ih natera u ustrojstvo koje bi imalo nekakvog smisla...

Obnovio je ono što je uspeo da rekonstruiše. Svoje ime. Ime grada. Imena šest sunaca. Novine. Svoj stan.

Sinoć...

Zvezde...

Sifera... Binaj... Širin... Ator... imena...

Odjednom, stvari počеше da mu se povezuju u umu.

Fragmenti sećanja iz njegove neposredne prošlosti konačno su počeli da se okupljaju. Ali ništa još nije dobijalo smisao, pošto je svaka mala skupina sećanja predstavljala celinu za sebe, a on nikako nije uspevao da ih koherentno ustroji. Što se više trudio, sve je ponovo postajalo zbrkano. Kada mu je to postalo jasno, odustao je od pomisli da bilo šta radi na silu.

Samo se ti opusti, govorio je Teremon sam sebi. Pusti da se to dogodi prirodnim putem.

Postalo mu je jasno da je zaradio neku veliku ranu na mozgu. Iako nije bilo modrica, ni oteklina na njegovoj glavi, znao je da je na neki način morao biti povređen. Sva njegova sećanja bila su iseckana na hiljade komadića kao da je to učinio nečiji osvetnički mač, a ti delići su zatim promešani i razbacani poput delova neke zbunjujuće slagalice. Ali izgleda da je rana celila, iz trenutka u trenutak. Iz časa u čas snaga njegovog uma, snaga entiteta koje je bilo Teremon 762 iz Hronike Saroa, vraćala se i on se oporavljao.

Ostani miran. Čekaj. Pusti da se dogodi prirodno.

Uvukao je vazduh, zadržao ga, lagano ispustio. Ponovo udahnuo. Zadržao, ispustio. Udahnuo, zadržao, ispustio. Udahnuo, zadržao, ispustio.

U sećanje mu se vratio izgled unutrašnjosti Opservatorije. Sada se sećao. Bilo je večer. Na nebu se nalazilo samo jedno malo crveno sunce... Dovim, tako se zvalo. Visoka žena: to je bila Sifera. A debeli muškarac je Širin, a onaj mladić, vitak i iskren, je Binaj, a ljutiti starac sa patrijahalnom grivom sede kose bio je veliki, čuveni astronom, šef Opservatorije... Itor? Utor? Ator, da. Ator.

Spremalo se pomračenje. Tama. Zvezde.

Oh, da. Da. Sada se sve uklopilo. Sećanje mu se vratilo. Rulja ispred Opservatorije, predvođena fanaticima u crnim odorama: Apostoli Plamena, tako su ih zvali. Jedan od tih fanatika nalazio se u

samoj Opservatoriji. Folimun, tako se zvao. Folimun 66.

Setio se.

Trenutak kada je nastupila potpuna tama. Iznenadno i potpuno spuštanje noći. Svet je ušao u Pećinu Tame.

Zvezde...

Ludilo... vrištanje... rulja...

Teremon se trgnu kada se toga seti. Horde poludelih, zaplašanih ljudi iz Saroa razvalile su teška vrata, nahrupile u Opservatoriju, obarajući jedni druge u žurbi da unište bogohulne naučne instrumente i bogohulne naučnike koji su poricali postojanje bogova...

Sada kada mu se sećanje polako vraćalo, gotovo da je pozeleo da se to nije dogodilo. Šok koji je doživeo u prvom trenutku kada je ugledao bleštavu svetlost zvezda... bol koji je mu je prasnuo u lobanji... čudni, užasni naleti hladne energije koji su jurili preko njegovog vidnog polja. A onda dolazak rulje... taj trenutak pomahnitalosti... bežanja... Sifera pored njega i Binaj u blizini, rulja ih je zatim opkolila poput reke u punom zamahu, razdvojila, odvušla u suprotnim pravcima...

U sećanje mu se vrati poslednji osvrt na starog Atora, sjajnih, zacakljenih očiju i divljeg pogleda koji je izražavao potpuno ludilo, kako poput kralja stoji na stolici, besno naređujući nezvanim gostima da napuste njegovu zgradu, kao da je ne samo direktor Opservatorije, već i njen kralj. Binaj je stajao pored njega i vukao ga za ruku, požurujući starca da pobjegne. Prizor se zatim rasplinuo. Više se nije nalazio u toj velikoj prostoriji. Teremon je video sebe kako juri hodnikom u želji da se dokopa stepeništa, tražeći unaokolo Siferu, bilo koga poznatog...

Iznenada se pred njim pojavio Apostol, fanatik, Folimun 66, preprečivši mu put usred okolnog haosa. Smejao se, držeći ispruženu šaku u znak lažnog prijateljstva. A onda je i Folimun nestao s vidika i Teremon je pomahnitalo nastavio dalje, niz zavojito stepenište, sudarajući se i posrćući, verući se preko ljudi iz grada koji su bili tako čvrsto stisnuti jedni uz druge u prizemlju da nisu mogli da se kreću. Uspeo je nekako da se iskobelja napolje. U hladnu noć. Stajao je gologlav, tresao se, u Tami koja to više nije bila, jer sve je bilo osvetljeno tim užasnim, strašnim, nezamislivo hladnim bleštavilom hiljada nemilosrdnih Zvezda koje su ispunjavale nebo.

Od njih se čovek nigde nije mogao sakriti. Čak i kada biste zatvorili oči, videli biste njihovu zastrašujuću svetlost. Sama Tama nije uopšte bila strašna u poređenju sa neumoljivim pritiskom tog nebeskog svoda nezamislivog sjaja, svetlosti tako jarke da je tutnjala na nebu poput grmljavine.

Teremon se setio da se osećao kao da će se nebo, Zvezde i sve ostalo sručiti na njega. Kleknuo je i pokrio glavu šakama, mada je znao da je to uzaludno. Takođe se sećao užasa svuda oko sebe, ljudi koji su jurili u svim pravcima, vrištanja, plakanja. Plamenovi zapaljenog grada poskakivali su visoko na obzorju. A iznad svega drugog, udarni talasi straha spuštali su se sa neba, iz nemilosrdnih Zvezda koje nisu praštale i koje su zaposele svet.

To je bilo sve. Posle toga nastupala je praznina, potpuna praznina, do trenutka buđenja, kada je podigao pogled i ugledao Onos ponovo na nebu i počeo da sastavlja deliće u svom umu.

Ja sam Teremon 762, ponovio je u sebi. Nekada sam živeo u Sarou i bio kolumnista u novinama. Više nije bilo Saroa. Nije bilo novina.

Svet je doživeo krah. Ali on je ostao živ i razum mu se, bar se nadao, polako vraćao.

Šta sada? Kuda da pođe?

"Sifera?" pozva je on ponovo.

Niko mu nije odgovorio. Polako je ponovo krenuo niz brdo, pored polomljenog drveća, pored izgorelih i prevrnutih kola, pored razbacanih tela. Ako ovako izgleda van grada, kako je onda tek u gradu?

Blagi Bože, pomisli on ponovo.
Svi vi bogovi! Šta ste nam to učinili?

Ponekad kukavičluk ima i svojih prednosti, ubeđivao je Širin sebe, dok je skidao rezu sa skladišta u podrumu Opservatorije u kome je proveo vreme Tame. Još je bio uzdrman, ali uopšte nije sumnjao da je i dalje pri zdravoj pameti. Bar u onoj meri u kojoj je uvek bio.

Tamo napolju je izgleda bilo tiho. Iako skladište nije imalo prozora, kroz rešetku postavljenu visoko na zidu uspevalo je da prođe dovoljno svetlosti tako da je bio prilično siguran da je svanulo jutro i da su sunca ponovo na nebu. Možda je ludilo prošlo, do sada. Možda je već mogao da iziđe.

Promolio je nos u hodnik. Obazrivo se osvrnuo unaokolo.

Prva stvar koju je zapazio bio je miris dima. Ali to je bio ustajao, plesniv, neugodan, vlažan, opori miris dima, miris ugašene vatre. Opservatorija nije bila samo sagrađena od kamena, već je imala i veoma delotvoran sistem za gašenje požara koji mora da je proradio onog časa kada je rulja počela da pali vatre.

Rulja! Širin slegnu ramenima kada se nje seti.

Punački psiholog je dobro znao da nikada neće zaboraviti trenutak kada je rulja provalila u Opservatoriju. Taj će ga prizor progoniti do kraja života... ta iskrivljena, izobličena lica, te divlje oči, to besno zavijanje. Ti su ljudi izgubili razum još pre no što je nastupilo potpuno pomračenje. Dovoljna je bila i sve jača Tama da pređu ivicu... to i vešti podstreci Apostola Plamena koji su trijumfovali jer se ispunilo njihovo proročanstvo. I tako je rulja došla, bilo ih je na hiljade, da iskoreni prezrene naučnike u njihovoj jazbini; evo ih kako uleću unutra, mašući bakljama, motkama, metlama, bilo čime što im je moglo poslužiti da udare, razmrskaju, unište.

Paradoksalno, ali upravo je dolazak rulje prodrmao Širina i omogućio mu da se pribere. Bilo mu je veoma loše, onda kada su on i Teremon prvi put sišli da zabarikadiraju vrata. Osećao se dobro, čak bi se moglo reći neobično bodro, dok su silazili; ali onda se po prvi put suočio sa pravom Tamom, ošinula ga je poput naleta otrovnog gasa, i on se sav sklupčao. Ostao je sav skupljen da sedi na stepeništu, osećao je takvu paniku da mu je od toga postalo hladno, i prisećao se svog puta kroz Tunel tajne, shvativši da ovoga puta vožnja neće potrajati samo nekoliko minuta, već nekoliko nepodnošljivih časova.

Teremon ga je tada izvukao i Širin je malo povratio samokontrolu, tako da su uspeli da se vrate na gornji nivo Opservatorije. Ali onda je nastupilo potpuno pomračenje... i pojavile su se Zvezde. Iako je Širin okrenuo glavu kada je prvi put taj nebožanski snop svetlosti prodro kroz otvor u krovu Opservatorije, nije uspeo u potpunosti da izbegne potresni prizor. I na trenutak je osetio kako gubi razum... osetio je kako počinje da se kida tanana nit razuma...

Ali onda je stigla rulja i Širin je shvatio da je sada trebalo da se pobrine ne samo za svoj razum, već i za vlastiti život. Ako je želeo da preživi ovu noć, nije imao drugog izbora do da ostane pribran i nađe neko bezbedno mesto. Raspršio se njegov naivni plan da pojavu Tame posmatra kao nepristrasni naučnik kakvim se pravio. Neka neko drugi posmatra tako pojavu Tame. On će se sakriti.

Potom je nekako uspeo da stigne do podruma, do tog malog, veselog skladišta u kome je svetlela mala vesela božanska svetlost šireći oko sebe slab, ali vrlo utešan sjaj. Stavio je rezu na vrata i stao da čeka.

Čak je malo i odspavao.

Sada je bilo jutro. Ili možda već po podne, nije tačno znao. Jedna je stvar bila sigurna: užasna noć je prošla i sve je bio mirno, bar u blizini Opservatorije. Širin na prstima iziđe u Hodnik, zastade, oslušnu i zabrinuto se zagleda uz stepenice.

Posvuda je vladala tišina. Barice prljave vode iz sistema za gašenje. Odvratni smrad ustajalog

dima.

Zastao je na stepeništu i zamišljeno skinuo vatrogasnu sekiru sa nosača na zidu. Sumnjao je da bi mogao sebe da natera da upotrebi sekiru protiv drugog živog stvora; ali nije bilo loše imati je uz sebe, ako su stvari napolju bile u haosu, što je očekivao.

A sada u prizemlje. Širin otvori vrata od podruma... ista ona koja je zalupio za sobom prethodne večeri kada je pomahnitalo bežao... i pogleda napolje.

Dočekao ga je užasan prizor.

Veliko predvorje Opservatorije bilo je puno ljudi, svi su bili nagomilani na podu, ležali su ispruženi na sve strane, kao da se tu cele noći odigravala neka velika pijana orgija. Međutim, ovi ljudi nisu bili pijani. Mnogi od njih su ležali iskriveljeni u sablasnim, nemogućim položajima kakve samo leš može da zauzme. Drugi su ležali ispruženi, na gomili visokoj dva do tri čoveka, poput odbačenih tepiha. I oni su izgledali mrtvi, ili izgubljeni u poslednjoj nesvesti u životu. Ostali su očigledno bili živi, ali su sedeli strašno potreseni, jecajući i stenjući.

Sve što je nekada bilo izloženo u velikom predvorju, naučni instrumenti, portreti velikih ranih astronoma, precizne astronomske karte, bilo je skinuto i spaljeno ili jednostavno pokidano i izgaženo. Širin je primetio čađave i slupane ostatke koji su tu i tamo štrčali između tela.

Glavna vrata bila su otvorena. Iza njih je dopirao topao i ohrabrujući sjaj.

Širin je pažljivo napredovao ka izlazu.

"Dr Širine?" začu se iznenada jedan neočekivani glas.

On se okrenu, zamahnuvši tako snažno sekirom da samo što nije prsnuo u smeh zbog svoje lažne ratobornosti.

"Ko je to tamo?"

"Ja. Jimot."

"Ko?"

"Jimot. Sećate me se, zar ne?"

"Jimot, da." Štrkljasti, nespretni diplomac astronomije iz neke udaljene provincije. Širin je sada video momka, napola skrivenog u niši. Lice mu je bilo pocrnelo od pepela i čađi, odeća mu je bila iscepana, delovao je ošamućeno i uzdrmano, ali izgleda da je inače bio u redu. A onda je krenuo prema njemu mnogo manje komično nego obično: više nije bilo ni traga batrganju, nekontrolisanim zamasima ruku i trzanju glave. Užas čudno deluje na ljude, pomisli Širin.

"Da li si se ovde krio cele noći?"

"Pokušao sam da napustim zgradu kada su se pojavile zvezde, ali sam se ovde zaglavio. Jeste li videli Faroa, dr Širine?"

"Tvog prijatelja? Nisam. Nikoga nisam video."

"Izvesno vreme bili smo zajedno. Ali u nastaloj pometnji stvari su se toliko raspojasale..." Jimotu pođe za rukom da se nekako čudno osmehne. "Mislio sam da će spaliti zgradu. Ali onda se uključio protivpožarni sistem." On pokaza na ljude iz grada koji su ležali svuda unaokolo. "Šta mislite, jesu li svi mrtvi?"

"Neki od njih su samo ludi. Videli su Zvezde."

"I ja sam ih video, samo na trenutak", odvrati Jimot. "Samo na trenutak."

"Kakve su?" upita Širin.

"Niste ih videli, doktore? Ili se ne sećate?"

"Bio sam u podrumu. Lepo i udobno."

Jimot istegnu dugački vrat kao da su zvezde i dalje bleštale na tavanici predvorja. "Bile su... zastrašujuće", prošaputa on. "Znam da vam to ništa ne kaže, ali to je jedina reč koju mogu da

upotrebim. Video sam ih samo na dve sekunde, možda tri, i osetio sam kako mi se vrti u glavi, osećao sam kao da mi se vrh glave podiže, pa sam sklonio pogled. Nisam baš naročito hrabar, dr Širine."

"Ne. Nisam ni ja."

"Ali mi je drago što sam ih posmatrao bar te dve do tri sekunde. Zvezde su krajnje zastrašujuće, ali su ujedno i veoma lepe. Bar za astronoma. Uopšte nisu ličile na one budalaste male čiode svetlosti koje smo Faro i ja stvorili u onom svom glupom opitu. Znači, mora da smo se nalazili u središtu neke neizmerno velike skupine. Imamo ovih šest sunaca koji su na gomili u našoj neposrednoj blizini... jedna su bliža od drugih, to hoću da kažem... a tamo dalje, pet do deset svetlosnih godina odavde, možda i više, postoji cela jedna džinovska kugla Zvezda, a to su sunca, hiljade sunaca, golema kugla sunaca koja nas potpuno obuhvataju, ali koja u normalnim prilikama ne vidimo usled svetlosti naših vlastitih sunaca koja neprekidno sijaju. Upravo onako kao što je Binaj kazao. Binaj je odličan astronom, znate. Jednog dana biće veći i od dr Atora... Vi uopšte niste videli zvezde?"

"Bacio sam na njih samo jedan brzi pogled", odvrati Širin pomalo tužno. "A onda sam otišao da se sakrijem... Čuj, momče, moramo se izvući odavde."

"Hteo bih prvo da pokušam da pronađem Faroa."

"Ako je s njim sve u redu, onda je napolju. Ako nije, nećeš moći da mu pomogneš."

"Ali šta ako je ispod neke od ovih gomila..."

"Ne", prekida ga Širin. "Ne možeš krenuti unaokolo i pretvrtati ove ljude. Još su svi ošamućeni, ali ko zna šta mogu učiniti, ako ih nečim izazoveš. Najsigurnije je izići odavde. Pokušaću da stignem do Skloništa. Ako si mudar, poći ćeš sa mnom."

"Ali Faro..."

"Dobro", pristade Širin, uzdahnuvši. "Potražimo Faroa. Ili Binaja, ili Atora, Teremona, bilo koga."

Bilo je beznadežno. Otprilike deset minuta su prevrtali gomile mrtvih, nesvesnih i polusvesnih ljudi u predvorju; ali niko od njih nije pripadao univerzitetском osoblju. Bili su prestravljeni, lica užasno izobličena od straha i ludila. Neki bi se promeškoli kada bi ih uznemirili i počeli bi zastrašujuće da pene i mrmljaju. Jedan dohvati Širinovu sekiru, pa je morao da upotrebi dršku kako bi ga odgurnuo. Stepenicama nisu mogli da se popnu na gornje spratove zgrade; stepenište je bilo zakrčeno telima i posvuda se nalazio odvaljeni gips. Na podu su se zadržale barice blatnjave vode. Oštar, prodirući miris dima bio je neizdrživ.

"U pravu ste", konačno priznade Jimot. "Biće bolje da pođemo."

Širin krenu prvi i iziđe napolje, na sunce. Posle časova koji su upravo ostali za njima, zlatni Onos predstavljao je najlepši prizor u Vaseljenu, mada je zaslepio astronoma koji je proveo mnogo vremena u Tami. Pogodio ga je gotovo opipljivom snagom. Pošto je izišao napolje, ostao je nekoliko trenutaka da stoji trepćući, čekajući da mu se oči ponovo priviknu na svetlost. Posle izvesnog vremena vid mu se povratio i zinuo u čudu zbog prizora koji ga je dočekao.

"Užasno!" promrmlja Jimot.

Još tela. Ludaci su lutali praveći krugove, pevajući sebi u bradu. Pored puta su se nalazila izgorela vozila. Grmlje i drveće bilo je raskomadano kao da ga je napala neka slepa, čudovišna sila. A u daljini, nad tornjevima Saroa dizali su se sablasni pramenovi smeđeg dima.

Haos, haos, haos.

"Znači, ovako izgleda smak sveta", tiho primeti Širin. "A evo i nas dvojice, ti i ja. Preživeli." Gorko se nasmejao. "Kakav smo ti mi samo par. Ja oko struka nosim višak od sto funti, a tebi nedostaje nekih sto funti. Ali mi smo još tu. Pitam se da li je Teremon uspeo živ da se izvuče. Ako je

to ikome uspelo, onda je pošlo za rukom njemu. Međutim, sinoć se baš ne bih kladio na nas dvojicu. Sklonište se nalazi na pola puta između Opservatorije i Saroa. Trebalo bi da stignemo do njega za otprilike pola sata, ako ne upadnemo u neku nevolju. Evo, uzmi ovo."

On podiže debeli, sivi pendrek koji je ležao pored jednog od palih pobunjenika i gurnu ga Jimotu u šake; ovaj ga nespretno prihvati i zagleda se u njega kao da nema pojma šta bi to moglo biti.

"Šta ću ja s tim?" konačno je upitao.

Širin odvrati: "Pravi se da češ njime rascopati glavu svakome ko nas bude gnjavio. Isto kao što se ja pretvaram da ću upotrebiti ovu sekiru ako budem morao da se branim. Ako zagusti i hoću. Ovo je sada novi svet, Jimote. Hajdemo. Ostani priseban za vreme puta."

Tama je još obavijala svet, Zvezde su još plavile Kalgaš svojim dijaboličnim rekama svetlosti, kada je Sifera 89 posrćući izišla iz razorene zgrade Opservatorije. Međutim, na istočnom obzorju pomaljao se slabi, ružičasti sjaj zore, prvi znak nade da će se sunca možda vratiti na nebesa.

Stajala je na travnjaku Opservatorije, raširenih nogu, glave zabačene unazad, duboko udišući vazduh.

Um joj je bio umrtvljen. Nije imala pojma koliko je časova prošlo od kada se nebo smračilo, a zvezde se jurišući pojavile na vidiku poput eksplozije zvuka milion truba. Cele noći lutala je ošamućeno hodnicima Opservatorije, ne mogavši da nađe izlaz, boreći se sa ludacima koji su se rojili svuda oko nje. Stalno je razmišljala o tome da je i sama poludela. Jedino joj je na umu bio opstanak: odgurujući šake koje su je hvatale; parirajući udarce motki motkom koju je otrgla nekom čoveku što je pao; izbegavajući vrištanje, stampeđa manijaka koji su se kotrljali ruku pod ruku u skupinama od po šest do osam ljudi kroz hodnike, gazeći sve na svom putu.

Činilo joj se da je milion ljudi iz grada divljalo Opservatorijom. Kuda god bi se okrenula, ugledala bi naduvena lica, iskolačene oči, razjapljena usta, obešene jezike, prste skvrčene u čudovišne kandže.

Lomili su sve. Nije imala pojma gde su Binaj ili Teremon. Neodređeno se sećala da je videla Atora među deset do dvadeset ričućih razbojnika; njegova gusta griva sede kose izdizala se iznad njih... a onda ga je videla kako nestaje među njima.

Posle toga Sifera se više ničega nije jasno sećala. Tokom celog pomračenja trčala je tamo-ovamo, uz jedan hodnik, pa niz drugi poput miša u lavirintu. Nikada nije dobro upoznala raspored Opservatorije, ali nije trebalo da ima toliko problema sa pronalaženjem puta koji je vodio napolje... da je bila pri zdravoj pameti. Sada, kada ju je nemilosrdno obasjavala svetlost zvezda kroz svaki prozor, činilo joj se da joj mozak probada neki ledeni vršak. Nije mogla da razmišlja. Nije mogla da razmišlja. Nije mogla da razmišlja. Bila je u stanju jedino da trči tamo-amo, odgurujući u stranu pohotne, blebetave budale, probijajući se kroz zbijene bande odrpanih stranaca, tragajući očajnički, nedelotvorno i uzaludno za nekim od glavnih izlaza. I tako se to nastavljalo iz časa u čas, kao da je uhvaćena u snu koji se neće završiti.

Sada se konačno obrela napolju. Nije znala kako je ovamo dospela. Odjednom su se pred njom našla vrata, na kraju jednog hodnika za koji je bila sigurna da je njime prošla bar hiljadu puta ranije. Zaškripala su kada ih je gurnula i nju zapahnu nalet svežeg vazduha; ona posrćući iziđe napolje.

Grad je bio u plamenu. Videla je u daljini plamenove, jednu svetlu, pomahnitalu, crvenu mrlju naspram tamne pozadine neba.

Čula je krike, jecaje, divlji smeh na sve strane.

Ispod nje, malo nizbrdo, neki ljudi su bezumno navlačili drvo u želji da ga obore... hvatajući se za njegove grane, ulažući silan napor da iščupaju koren iz tla pukom snagom. Nije znala zašto to čine. Najverovatnije nisu ni oni.

Drugi neki ljudi su prevrtali kola na parkingu Opservatorije. Sifera se upitala da li bi jedna od tih kola mogla biti njena. Nije se sećala. Malo čega se uopšte sećala. Napor je predstavljalo već i to da se seti svoga imena.

"Sifera", izgovorila je naglas. "Sifera 89. Sifera 89."

Dopadalo joj se kako zvuči. Bilo je to lepo ime. Majčino... ili možda babino. Nije bila baš sigurna.

"Sifera 89", ponovila je. "Ja sam Sifera 89."

Pokušala je da se seti svoje adrese. Ne. Gomila beznačajnih brojeva.

"Pogledaj Zvezde!" zaurla neka žena, projurivši pored nje. "Pogledaj Zvezde i umri!"

"Ne", odvrati smireno Sifera. "Zašto bih želela da umrem?"

Ali ipak je pogledala u Zvezde. Sada se već gotovo privikla na njih. Ličile su na veoma sjajne svetiljke... veoma sjajne... bilo ih je toliko na nebu pa se činilo da se pretapaju, da obrazuju jednu jedinstvenu bleštavu masu, nalik na svetleći ogrtač razapet preko nebesa. Kada bi zadržala na njima pogled duže od sekunde ili dve, mislila je da razaznaje pojedinačne tačkice svetlosti, sjajnije od onih okolo, koje su pulsirale bizarnom snagom. Ali najviše je uspela da ih posmatra pet do šest sekundi; tada bi je svladala sila sve te pulsirajuće svetlosti, osetila bi trnce po skalpu, lice bi joj se zažarilo i morala bi da pogne glavu i prstima da protrlja mesto između očiju na kome je osećala nesnosnu bol.

Prošla je kroz parking, ne obraćajući pažnju na pomamu svuda oko sebe, i izbila na drugom kraju, odakle je vodio popločani put duž ispusta na padini opservatorijskog brda. Iz dela mozga koji joj je još funkcionisao stiglo je obaveštenje da je taj put vodio od opservatorije do glavnog dela univerzitetskog kampusa. Sada je već nazirala ispred i malo iznad mesta na kome se nalazila neke od viših zgrada univerziteta.

Na nekim od njih poigravali su plamenovi. Zvonik je goreo, isto kao i pozorište i Dvorana sa studentskom arhivom.

Moraš spasiti pločice, izgovorio je glas u njenom umu koji je prepoznala kao svoj.

Pločice? Kakve pločice?

Tombo pločice. Oh. Da, razume se. Ona je bila arheolog, zar ne? Da. Da. A arheolozi su prekopavali zemlju tragajući za drevnim predmetima. Kopala je na nekom veoma udaljenom mestu. Sagimot? Beklikan? Nešto slično. I pronašla je pločice, praistorijske tekstove. Drevne stvari, arheološke stvari. Vrlo važne stvari. Na mestu koje se zove Tombo.

Kako napredujem? upita ona samu sebe.

I dobi odgovor: Napreduješ odlično.

Osmehnula se. Svakog trenutka osećala se sve bolje i bolje. Ta ružičasta svetlost na obzorju pomagala joj je da se oporavi, pomisli ona. Svitalo je: sunce, Onos, ulazilo je na nebo. Što se Onos više uzdizao, to su Zvezde bivale manje sjajne, manje zastrašujuće. Brzo su bledele. One na istoku već su čilele pred Onosovom sve većom snagom. Čak i na suprotnoj strani neba, gde je Tama i dalje carevala i zvezde stolovale poput klenova u ribnjaku, njihov neverovatni sjaj počeo je da gubi na jačini. Sada je mogla da gleda u nebo i po nekoliko trenutaka u jednom mahu, a da u glavi ne počne bolno da joj tutnji. I bila je manje zbunjena. Sada se jasno sećala gde živi, gde radi i šta je radila prethodno veče.

U Opservatoriji... sa svojim prijateljima, astronomima, koji su predvideli pomračenje...

Pomračenje...

Eto, to je radila, shvati ona. Čekala je pomračenje. Tamu. Zvezde.

Da. Čekala je požare, razmišljala je Sifera. I eno ih. Sve se odigralo tačno po planu. Svet je goreo, isto kao i mnogo puta pre toga... nije ga zapalila ruka bogova, niti snaga Zvezda, već obični muškarci i žene, poludeli pod uticajem zvezda, koje je uhvatila očajnička panika, nagoneći ih da vrate normalnu dnevnu svetlost bilo čime što mogu pronaći.

Uprkos haosu svuda oko nje, ostala je mirna. Njen povređeni um, otupeo, ali ne i omamljen, nije u potpunosti mogao da reaguje na kataklizmu koju je donela Tama. Nastavila je da hoda niz put do glavnog četvorougaoznog dvorišta kampusa, pored prizora zastrašujućeg rušenja i uništavanja, ne osetivšni nikakav šok, nikakvo žaljenje zbog onoga što je izgubljeno, nikakav strah pred teškim vremenima koja je bez sumnje očekuju. Delovi uma sposobni za takva osećanja još su joj bili

blokirani. Bila je puki promatrač, miran, nepristrasan. Ona zgrada u plamenu preko puta bila je nova univerzitetska biblioteka u čijem je planiranju pomagala. Međutim, ovaj prizor je nije dirnuo. Isto je tako mogla hodati kroz neko dve hiljade godina staro nalazište čija je sudbina bila odavno zapečaćena. Nikada joj se nije dogodilo da zaplače zbog neke ruševine stare dve hiljade godina. Tako nije zaplaka ni sada, dok je ceo univerzitet nestajao u plamenu oko nje.

Sada se nalazila na sredini kampusa, i kretala se poznatim stazama. Neke zgrade su gorele, a neke nisu. Poput mesečara je skrenula nalevo pored zgrade administracije, izbila pravo na vežbaonicu, ponovo skrenula levo kod matematičkog fakulteta, pa prošla pored geološkog i antropološkog na putu do svog štaba, centra za arheologiju. Prednja vrata bila su otvorena. Ušla je.

Zgrada je bila gotovo nedirnutu. Neke vitrine u prizemlju bile su razbijene, ali to nisu učinili pljačkaši, pošto su, kako se činilo, svi artefakti bili na svojim mestima. Vrata lifta izvaljena su iz šarki. Oglasna ploča pored stepeništa nalazila se na podu. Inače je sve ostalo, izgleda, bilo nedirnutu. Nije čula nikakve zvuke. Mesto je bilo prazno.

Njena kancelarija nalazila se na drugom spratu. Penjući se uz stepenice, naišla je na telo jednog starca, koji je ležao na leđima na prvom odmorištu. "Mislím da te znam", reče Sifera. "Kako se zoveš?" Nije joj odgovorio. "Jesi li mrtav? Odgovori mi: da ili ne." Oči su mu bile otvorene, ali u njima nije bilo svetlosti. Sifera mu prstom pritisnu obraz. "Mudrin, tako se zoveš. Ili si se zvao. Pa, ionako si bio veoma star." Slegnula je ramenima i nastavila uz stepenice.

Vrata koja su vodila u njenu kancelariju nisu bila zaključana. U njoj se nalazio neki čovek.

Činio joj se poznat; međutim, ovaj je bio živ i čučao je pored kancelarijskog ormana za odlaganje spisa, nekako čudno sklupčan. Bio je to krupan muškarac upalih grudi, jakih mišica i širokih, istaknutih jagodica. Lice mu se presijavalo od znoja, a oči su mu grozničavo sijale.

"Sifera? Ti ovde?"

"Došla sam po pločice", reče mu ona. "Pločice su veoma važne. Moraju biti zaštićene."

On se podiže i napravi nekoliko nesigurnih koraka prema njoj. "Pločice? Pločice su nestale, Sifera! Ukrali su ih Apostoli, sećaš se?"

"Nestale?"

"Da, nestale. Kao i tvoj um. Sišla si s uma, je li tako? Izraz lica ti je tup. Iza tvojih očiju je praznina. Vidim to. Čak ni ne znaš ko sam ja."

"Ti si Balik", izgovori ona ime koje joj se samo nametnulo.

"Znači, sećaš se?"

"Balik. Da. A Mudrin je na stepeništu. Znaš li da je Mudrin mrtav?"

Balik slegnu ramenima. "Pretpostavljam. Uskoro ćemo svi biti mrtvi. Ceo svet je tamo napolju poludeo. Ali zašto se gnjavim da ti to pričam? I ti si luda." Usne su mu podrhtavale. Šake su mu se tresle. Odjednom se čudno i kratko zakikotao, pa se uhvatio za vilicu kao da želi da potisne taj smeh. "Ovde sam bio za sve vreme Tame. Radio sam do kasna, a kada su svetla počela da se gase... moj Bože", reče on, "Zvezde, Zvezde. Samo sam ih jednom na brzinu pogledao. A onda sam se zavukao pod sto i sve vreme tamo ostao." Otišao je do prozora. "Ali Onos ponovo izlazi. Mora da je ono najgore prošlo. je li napolju sve u plamenu, Sifera?"

"Došla sam po pločice", ponovi ona.

"Nema ih." ponovio joj je otegnuto. "Razumeš li ti mene? Nema ih. Nisu ovde. Ukradene su."

"Onda ću uzeti karte koje smo napravili", reče ona. "Moram zaštititi znanje."

"Potpuno si luda, zar ne? Gde si bila, u Opservatoriji? Dobro si se nagledala Zvezda, je li tako?" ponovo se zakikotao i krenuo dijagonalno preko sobe, približavajući joj se. Siferino lice se iskrivi od gađenja. Sada je mogla da oseti miris njegovog znoja, oštar, težak, odvratn. Smrdeo je kao da se

nedelju dana nije kupao. Izgledao je kao da mesec dana nije spavao. "Dođi ovamo", reče on, dok se ona povlačila od njega. "Neću ti ništa."

"Želim karte, Baliče."

"Svakako. Daću ti ja karte. I fotografije i sve ostalo. Ali prvo ću ti dati nešto drugo. Dođi ovamo, Sifera."

Posegnuo je za njom i povukao je prema sebi. Osetila je njegove šake na grudima i njegov grubi obraz na svom licu. Njegov miris bio je nepodnošljiv. Bes počeo da raste u njoj. Kako se usuđuje ovako da je dodiruje? Odrešito ga je odgurnula.

"Hej, ne čini to, Sifera! Dođi. Budi dobra. Koliko znamo, nas dvoje smo sami na svetu. Ti i ja, živećemo u šumi i loviti sitne životinje, skupljati orahe i bobice. Lovci i skupljači, da, a kasnije ćemo izmisliti poljoprivredu." Nasmejao se. Oči su mu bile žute na toj neobičnoj svetlosti. I koža mu je izgledala žuta. Ponovo je posegnuo za njom, gladno, jednom polusklopljenom šakom joj je stegnuo dojku, a drugom stao da klizi niz kičmu. Ponovo je prislonio lice uz njen vrat i bučno ga trljao nosom poput kakve životinje. Usne su mu se pomerale i prijanjale uz nju krajnje odbojno. Istovremeno ju je gurao ka uglu sobe.

Sifera se odjednom setile pendreka koji je pokupila negde u toku noći u zgradi Opservatorije. I dalje ga je ovlaš držala. Lagano ga je podigla i zabila vrh u Balikovu bradu. Poskočio je uvis i unazad, dok su mu zubi zazvečali.

Pustio ju je i udaljio se nekoliko koraka. Oči su mu bile razrogačene od iznenađenja i bola. Usna rasečena na mestu gde ju je zagrizao i sa jedne strane mu je curila krv.

"Kučko jedna! Zbog čega si me udarila?"

"Dodirnuo si me."

"Svakako da sam te dodirnuo! A i vreme je." Protrljao je bradu. "Slušaj, Sifera, spusti tu motku i prestani tako da me gledaš. Ja sam ti prijatelj. Saveznik. Svet se pretvorio u džunglu i ostali smo samo nas dvoje. Potrebni smo jedno drugom. Sada više nije bezbedno ostati sam. Ne možeš sebi dozvoliti takav rizik."

Ponovo je krenuo ka njoj, podignutih šaka, tražeći je.

Ponovo ga je udarila.

Ovaj put je zamahnula palicom i udarila ga postrance po obrazu, pogodivši kost. Udarac je odjeknuo, a Balik se trgnuo u stranu od njegove jačine. Dok mu je glava bila napola okrenuta od nje, posmatrao ju je krajnje zaprepašćeno i počeo da posrće unazad. Ali i dalje je stajao. Udarila ga je i treći put, iznad uha, zamahnuvši palicom iz sve snage u dugačkom luku. Kada je pao, Sifera ga je mlatnula još jednom po istom mestu i osetila kako se sve rasprsnulo od udarca. Oči su mu se zatvorile i ispustio je neki čudan tihi zvuk, poput probušenog balona, a zatim se skljkao u ugao naspram zida, tako da mu je glava skliznula u jednom pravcu, a ramena u drugom.

"Da me nikada više nisi na taj način dodirnuo", reče Sifera, gurkajući ga vrhom motke. Balik nije reagovao. Nije se ni pomerio.

Balik je prestao da je zanima.

A sada po pločice, pomisli ona, osećajući se predivno smireno.

Ne. Pločice više nisu bile tu, tako joj je Balik kazao. Ukradene su. Sada se sećala: stvarno su bile ukradene. Nestale su neposredno pred pomračenje. U redu, onda karte. Svi oni fini crteži brda Tombo koje su napravili. Kameni zidovi, pepeo oko temelja. Ti drevni požari, bili su isto što i požar koji je upravo pustošio Saro.

Gde li su?

Oh. Ovde. U kabinetu za karte, gde im je i mesto.

Ušla je unutra, zgrabila svežanj listova tankih kao pergament, zarolala ih i stavila pod mišku. A onda se setila čoveka koji je pao i pogledala ga. Međutim, Balik se još nije pokrenuo. Niti je izgledao kao da će se ikada pokrenuti.

Kroz vrata kancelarije, niz stepenice. Mudrin je još bio tamo gde ga je zatekla, ispružen, nepokretan i ukočen na odmorištu. Sifera ga je trčeći zaobišla i nastavila da silazi ka prizemlju.

Napolju je jutro već dobro poodmaklo. Onos se sigurno peo, a Zvezde su bledele u prisustvu njegovog bleštavila. Vazduh je delovao nekako svežije i čišće, sada, mada je povetarac i dalje donosio težak miris dima. Dole kod zgrade matematičkog fakulteta primetila je neke ljude koji su razbijali prozore. Trenutak kasnije su je ugledali i stali da joj dovikuju neke razuzdane i nepovezane reči. Njih nekolicina potrčaše prema njoj.

Dojka koju je Balik stisnuo jako ju je bolela. Nije više želela ničije ruke da je dotaknu. Okrenuvši se, Sifera je potrčala iza zgrade arheološkog fakulteta, probila se kroz žbunje s druge strane staze pozadi, nastavila da trči dijagonalno preko travnjaka i našla se ispred jedne četvrtaste sive zgrade koju je odmah prepoznala: bio je to botanički fakultet. Iza zgrade se nalazila mala botanička bašta, kao i eksperimentalni rasadnik drveća na padini brda iza nje, na ivici šume koja je okruživala kampus.

Osvrnuvši se, Sifera pomisli da je videla muškarce koji su je i dalje progonili, mada nije mogla biti sigurna. Protrčala je pored Botaničkog fakulteta i s lakoćom preskočila nisku ogradu koja je okruživala botaničku baštu.

Čovek na kosačici joj je mahnuo. Na sebi je imao maslinastu uniformu univerzitetskog baštovana i metodički je kosio grmlje, praveći široke brazde napred nazad preko središta bašte. Kikotao se sebi u bradu dok je to radio.

Sifera ga je zaobišla. Odatle je postojala prečica do rasadnika drveća. Da li su je još pratili? Nije želela da gubi vreme na osvrtnje. Samo nastavi da trčiš, trčiš, trčiš, to ti je najbolja ideja. Dugačke, snažne noge lako su je nosile između nizova uredno posađenog drveća. Kretala se ujednačenim korakom. Prijalo joj je da trči. Trčati. Trčati.

A onda je stigla do manje pitome zone rasadnika, sve samo trnje i boce, sve je bilo gusto isprepleteno. Ne oklevajući, Sifera uroni u taj gustiš, znajući da je tamo niko neće slediti, Grane su je greble po licu, cepale joj odeću. Dok se probijala kroz jedan gust deo, ispustila je smotuljak sa kartama i na suprotnom kraju se pojavila bez njih.

Neka ih, pomisli ona. Ionako više ništa ne vrede.

Ipak je morala malo da se odmori. Teško dišući, boreći se za vazduh od iscrpljenosti, preskočila je mali potok koji je proticao ivicom rasadnika i spustila se na hladnu zelenu mahovinu. Niko je nije sledio. Bila je sama.

Pogledala je kroz vrhove drveća. Zlatna Onosova svetlost preplavljivala je nebo. Zvezde se više nisu videle. Noć je konačno prošla, a sa njom i noćna mora.

Ne, pomisli ona. Noćna mora upravo počinje.

Potresali su je talasi šoka i mučnine. Neobična tupost koja joj je vladala umom cele noći stala je da popušta. Posle mnogo časova mentalne isključenosti počinjala je ponovo da shvata ustrojstvo stvari, da spaja događaje i shvata njihovo značenje. Razmišljala je o kampusu u ruševinama, o plamenovima koji su se uzdizali iznad grada u daljini. Posvuda je bilo ludaka koji su naprosto lutali, svuda unaokolo vladao je kaos, vršena su razaranja.

Balik. Onaj ružni osmeh na njegovom licu kada je pokušao da je ščepa. I izraz iznenađenja kada ga je udarila.

Danas sam ubila čoveka, pomisli Sifera zaprepašćeno i zbunjeno. Ja. Kako sam mogla da učinim

tako nešto?

Počela je da se trese. Užasno sećanje joj je pržilo um: zvuk motke kada ga je udarila, način na koji je Balik posrnuo unazad, ostali udarci, krv, ugao pod kojim mu se iskrenula glava. Čovek sa kojim je radila godinu i po, strpljivo iskopavajući ruševine u Beklimotu, pao je poput ubijene zveri pod njenim smrtonosnim udarcima. A ona je zatim potpuno mirna stajala nad njim... zadovoljna što ga je sprečila da joj dalje dosađuje. To je možda bio najsablasniji deo cele epizode.

Onda Sifera reče sama sebi da ona nije ubila Balika, već samo ludaka unutar Balikovog tela, razrogačenog, sa jezikom koji je visio dok ju je hvatao i gnječio. Niti je ona, u stvari, bila Sifera kada je zavatlala motku, već Sifera-duh, Sifera-san, mesečar koji je koračao kroz užase zore.

Međutim, razum joj se sada vraćao. Skolili su je svi noćasnji događaji. Ne samo Balikova smrt... neće sebi dozvoliti da se oseća krivom zbog toga... već smrt cele civilizacije.

U daljini je čula glasove, tamo nazad u pravcu kampusa. Duboke, životinjske glasove, glasove onih čije su umove uništile Zvezde i koji nikada više neće biti potpune ličnosti. Potražila je palicu. I nju je izgubila tokom sumanutog bežanja kroz rasadnik? Ne. Ne, evo je. Sifera je ščepa i ustade.

Šuma kao da ju je pozivala. Ona se okrenu i pobeže u njene hladne, mračne gajeve.

Nastavila je da trči dok je snaga nije izdala.

Šta je drugo mogla da radi, već da nastavi da trči? Trči. Trči.

Bilo je kasno po podne trećeg dana po pomračenju. Binaj je šepajući išao tihim seoskim putem koji je vodio ka Skloništu. Kretao se polako i oprezno, osvrćući se na sve strane. Na nebu su sijala tri sunca, a Zvezde su se već odavno vratile u vekovnu tminu. Međutim, svet se nepovratno izmenio za ova tri dana. Isto kao i Binaj.

Za mladoga astronoma ovo je bio prvi dan da mu se u potpunosti vratila moć rasuđivanja. Šta je radio prethodna dva dana, nije mu baš bilo sasvim jasno. Celo to razdoblje bilo je jednostavno zamućeno, određeno izlaženjem i zalaženjem Onosa i ostalih sunaca koja su s vremena na vreme lutala nebu. Da mu je neko kazao da je ovo bio četvrti, peti ili šesti dan od katastrofe, Binaj ne bi mogao da mu protivuslovi. Leđa su mu bila ranjava, leva noga sva u modricama, a duž lica su mu se protezale ogrebotine prekrivene ukorelom krvlju. Celo telo ga je bolelo, mada su onaj prvobitni bol zamenili dosadni bolovi nekoliko raznih vrsta koji su dolazili iz raznih delova njegovog tela.

Šta se to desilo? Gde se on to nalazio?

Setio se borbe u Opservatoriji. Želeo je da je zaboravi. Horda poludelih stanovnika grada provalila je vrata, zavijajući i urlajući... praćena šačicom Apostola u odorama, ali to su uglavnom bili obični ljudi, verovatno dobri, jednostavni, dosadni ljudi koji su ceo život provodili radeći dobre, jednostavne, dosadne stvari na kojima je počivala civilizacija. A sada je, iznenada, civilizacija prestala da dejstvuje i svi ti prijatni, obični ljudi preobrazili su se u tren oka u razjarene zveri.

Trenutak kada su nagrnuli unutra... bio je užasan. Porazbijali su kamere koje su upravo snimile neprocenjive podatke o pomračenju, istrgnuli su veliki solarskop iz krova Opservatorije, podizali terminale kompjutera visoko iznad glava, a zatim ih treskali o pod...

A Ator se poput kakvog poluboga izdigao iznad njih i naredio im da odu...! Uzalud, kao što je uzalud narediti okeanskoj plimi da se vrati.

Binaj se prisetio kako je preklinjao Atora da pođe s njim, da pobegnu dok su još možda imali izgleda. "Pusti me, mladiću!" grmeo je Ator, koji ga najverovatnije nije ni prepoznao. "Sklonite ruke sa mene, gospodine!" Binaj tada shvati ono što je već odavno trebalo da mu bude jasno, da je Ator poludeo i da je jedan mali deo Atorova uma koji je još funkcionisao kako treba, priželjkivao smrt. Ono što je ostalo od Atora izgubilo je svu volju da preživi... da nastavi život u novom, užasnom svetu varvarizma posle pomračenja. To je bila najtragičnija pojedinačna stvar od svih, pomisli Binaj: uništenje Atorove volje za životom, beznadežno predavanje velikog naučnika suočenog sa ovim civilizacijskim holokostom.

A zatim... beg iz Opservatorije. To je poslednje čega se Binaj sećao sa izvesnim stepenom pouzdanja: osvrnuo se prema glavnoj prostoriji Opservatorije u trenutku kada je Ator nestajao pod naletom pljačkaša, a zatim se okrenuo, izleteo kroz sporedna vrata, poleteo niz požarne stepenice, izišao na stražnji izlaz i obreo se na parkiralištu...

A tamo su ga sačekale Zvezde u svojoj svojoj užasnoj veličanstvenosti.

Binaj je tek kasnije shvatio da je u svojoj krajnjoj naivnosti, ili, pak, preteranoj samouverenosti koja se graničila sa arogancijom, potpuno potcenio njihovu moć. U trenutku kada su se pojavile i on se još nalazio u Opservatoriji, bio je suviše zaokupljen poslom da bi ga njihova sila povredila: jednostavno ih je konstatovao kao izuzetnu pojavu koju treba ispitati do najsitnijih pojedinosti čim bude imao malo slobodnog vremena, a zatim je nastavio da obavlja svoj posao. Ali ovde napolju, pod nemilosrdnim plaštom otvorenog neba, Zvezde su se obušile na njega svom svojom silinom.

Ukočio se kada ih je ugledao. Neumoljiva hladna svetlost hiljadu sunaca stušila se prema njemu i oborila ga na kolena. Puzao je po tlu, daveći se od straha, oštro i ubrzano uvlačeći vazduh. Šake su

mu se grozničavo tresle, srce mu je titralo, potoci znoj su mu se slivali niz zažareno lice. Kada ga je neki zaostali naučnički poriv nagnao da podigne lice prema tom neverovatnom bleštavilu iznad glave, kako bi mogao da ga ispita, analizira i zabeleži, bio je primoran da pokrije oči posle svega sekunde ili dve.

Toliko je uspeo da se seti: svoje borbe da gleda u Zvezde, neuspeha, poraza.

Posle toga, sve je bilo kao u magli. Dan ili dva, nagađao je, lutao je po šumi. Glasovi u daljini, kikotači smeh, grubo, neusaglašeno pevanje. Na obzorju su pucketale vatre; posvuda ljuti miris dima. Kleknuo je kako bi zaronio lice u potok, a hladna, pitka voda promicala je, češući se o njegov obraz. Okružio ga je čopor malih životinja... nisu bile divlje, Binaj je kasnije zaključio, bili su to odbegli kućni ljubimci... lajali su na njega kao da nameravaju da ga rastrgnu.

Brao je bobice vinove loze. Popeo se na drvo da dohvati meku, zlatnu voćku i pao, strašno se udarivši. Prošlo je mnogo bolnih časova pre no što je uspeo da ustane i krene dalje.

Iznenadna pomahnitala tuča u najgušćem, najtamnijem delu šume... pesnice su sevale, laktovi se zarivali u rebra, pljuštali su strašni udarci, a onda je usledilo gađanje kamenjem, zversko skvičanje, čovekovo lice našlo se nadomak njegovog, oči crvene poput plamena, divlje rvanje, njih dvojica se okreću i okreću... a onda je ispružio ruku dohvatio kamen, podigao ga i odlučno zamahnuo...

Sati. Dani. Grozničava vrtoglavica.

A zatim, ujutro trećega dana, konačno se setio ko je, šta se dogodilo. Pomislio je na Raistu, njegovu družbenicu po ugovoru. Setio se da joj je obećao da će doći po nju u Sklonište kada završi posao u Opservatoriji.

Sklonište... gde li to beše?

Binajev um je dovoljno zaceleo tako da se setio kako se utočište koje su ljudi sa univerziteta podigli za sebe nalazilo na pola puta između kampusa i Saroa, u otvorenoj, seoskoj oblasti talasavih ravnicu i travnatih livada. Tamo se nalazio stari akcelerator čestica iz odeljenja za fiziku, jedna ogromna podzemna prostorija, napuštena pre nekoliko godina kada su izgradili novi istraživački centar na visoravni Saro. Nije bilo teško opremiti betonske prostorije, pune odjeka, za kraći boravak nekoliko stotina ljudi, a kako je pristup akceleratoru oduvek bio zabranjen iz razloga bezbednosti, nije bilo problema da se to mesto osigura protiv bilo kakve vrste invazije građana poludelih tokom pomračenja.

Ali da bi našao Sklonište Binaj je prvo morao da se razabere gde se on nalazi. Sasvim otupeo, nasumce je lutao unaokolo bar dva dana, možda i više. Mogao se nalaziti bilo gde.

U ranim jutarnjim časovima uspeo je da iziđe iz šume, gotovo slučajno, neočekivano se obrevši u nekadašnjoj urednoj rezidencijalnoj oblasti. Sada je bila napuštena i u strahovitom neredu, kola nagomilana svuda po ulici na mestima gde su ih vlasnici ostavili kada više nisu bili u stanju da voze, a tu i tamo ležali su na putu i leševi prekriveni crnim rojevima muva. Nije bilo znaka da je ovde bilo ko živ.

Celo jutro proveo je tapkajući oko puta u predgrađu oivičenog pocrnelim, napuštenim domovima, ne prepoznavši baš ništa. U podne, kada su se Trej i Patru izdigli na nebu, ušao je u neku kuću kroz otvoreni prozor i poslužio se hranom koju je uspeo da pronađe i koja se još nije pokvarila. Iz slavine u kuhinji nije potekla ni kap vode; ali je zato pronašao sanduk flaširane vode u podrumu i dobro se napio. U ostatku vode se okupao.

Kasnije je nastavio krivudavim putem do vrha brda; bio je to ćorsokak. Na vrhu su se nalazila imponantna zdanja sva do jednog spaljena, tako je od njih ostala samo školjka. Od poslednje kuće na brdu nije ostalo ništa osim pacija na padini popločanog ružičastim i plavim pločicama, koje su van svake sumnje nekada bile veoma lepe, ali sada uništene debelim, crnim gomilama đubreta razbacanog

po njihovoj sjajnoj površini. S teškom mukom se popeo do njega i zagledao u dolinu s druge strane.

Vazduh je bio veoma miran. Avioni nisu leteli, nisu se čuli zvuci saobraćaja, čudna tišina odbijala se iz svih pravaca.

Odjednom se Binaj setio gde se nalazi i sve je došlo na svoje mesto.

S njegove leve strane video se univerzitet, lepa skupina zgrada od cigala od kojih su mnoge sada bile prošarane crnim mrljama dima, a neke su, izgleda, načisto bile uništene. Iza njih, na svom istaknutom položaju, nalazila se Opservatorija. Binaj je na brzinu osmotri, a onda skrenu pogled, zadovoljan što iz ove udaljenosti nije jasno mogao da odredi u kome je stanju.

Daleko s njegove desne strane nalazio se Saro, presijavajući se na bleštavom suncu. Učinilo mu se da je gotovo neditnut. Ali dobro je znao da bi, da ima dvogled, ugledao polomljene prozore, srušene zgrade, tinjajuće ugarke, pramenove dima, sve ožiljke požara koji je izbio po Spuštanju Noći.

Pravo ispod njega, između grada i kampusa, nalazila se šuma po kojoj je lutao za vreme delirijuma. Sklonište treba da se nalazi na suprotnom kraju; može se lako desiti da je pre otprilike jednog dana prošao na nekoliko stotina jardi od ulaza, ali to nije znao.

Pomisao da treba ponovo da prođe kroz šumu nije ga privlačila. Sigurno je još bila puna ludaka, krvnika, razdraženih odbeglih kućnih ljubimaca, sve sile nevolja. Međutim, sa ovog izdignutog mesta na vrhu brda ugledao je put koji je presecao šumu i splet ulica koje su vodile do tog puta. Drži se popločanih staza, reče on sam sebi, i sve će biti u redu.

I bilo je. Onos je još bio na nebu kada je putem prošao kroz šumu i skrenuo na uski seoski drum za koji je znao da vodi ka Skloništu. Poslepodnevne senke tek su počele da se izdužuju kada je stigao do spoljašnje kapije. Pošto nju prođe, Binaj je znao da mora da krene dugačkim, nepopločanim putem koji će ga odvesti do druge kapije, a zatim oko nekoliko spoljašnjih zgrada do uvučenog ulaza u samo Sklonište.

Spoljašnja kapija, visoka metalna mreža, bila je otvorena kada je stigao do nje. To je bilo neočekivano i nije slutilo na dobro. Zar je moguće da je rulja i ovde prodrila?

Ali nije bilo znakova uništavanja kakve je ta rulja za sobom ostavljala. Sve je bilo onako kako je trebalo da bude, osim što je kapija bila otvorena. Ušao je unutra, zbunjen, i krenuo nepopločanim putem.

Bar je unutrašnja kapija bila zatvorena.

"Ja sam Binaj 25", izgovori on pred njom i dade svoj univerzitetski kodirani broj za identifikaciju. Prolazili su trenuci, prerastali u minute, ali ništa se nije događalo. Zeleno oko skenera iznad njega izgleda da je radilo... primetio je da mu sočiva klize s jedne na drugu stranu... možda su kompjuteri koji njime upravljaju ostali bez struje ili su potpuno smrskani. Čekao je. Pričekao je još malo. "Ja sam Binaj 25", ponovio je, konačno i drugi put dao broj. "Ovlašćen sam da uđem ovamo." A onda se setio da ime i broj nisu bili dovoljni: trebalo je takođe znati lozinku.

Ali kako je ona glasila? Panika poče da mu izjeda dušu. nije mogao da se seti. Nije mogao da je se seti. Kakav apsurd! Konačno je uspeo da stigne dođe, samo da bi se zaglavio kod spoljašnje kapije zbog svoje vlastite gluposti!

Lozinka... lozinka...

Imala je neke veze sa katastrofom, tako je. "Pomračenje?" Ne, nije to. Kopao je po ranjenom umu. "Kalgaš Dva"? Izgleda da nije. "Dovim"? "Onos"? "Zvezde"?

To je već bilo bliže.

A onda se setio.

"Spuštanje noći", izgovorio je pobednički.

Ponovo se ništa nije dogodilo, bar ne odmah.

Ali onda, a njemu se činilo da je prošlo hiljadu godina, kapija se otvorila da ga propusti.

Išao je u cik-cak pored spoljašnjih zgrada i našao se pred ovalnim metalnim vratima samog Skloništa, postavljenim pod uglom od 45 stepeni u tlu. Ovde ga je osmotrilo drugo zeleno oko. Da li je morao ponovo da se identifikuje? Očigledno jeste. "Ja sam Binaj 25", reče on, pripremivši se za ponovno dugo čekanje.

Međutim, kapija istog časa poče da se uvlači. On se zagleda niz betonsko predsoblje Skloništa. Raista 717 ga je čekala na svega deset jardi odatle.

"Binaje!" povikala je i pojurila k njemu. "Oh, Binaje, Binaje..."

Od kada su postali družbenici po ugovoru - sada je tome bilo preko godinu i po - nikada se nisu razdvajali duže od osamnaest časova. Sada su bili razdvojeni danima. On privuče njenu vitku priliku k sebi i čvrsto je steže; dugo je nije puštao.

A onda shvati da i dalje stoje na ulazu u Sklonište.

"Zar ne bi bilo bolje da uđemo i zaključamo kapiju?" upita on. "Šta ako su me pratili? Mislim da nisu, ali..."

"Nije važno. Nema više nikog."

"Šta?"

"Svi su juče otišli. Čim je Onos izgrejao. Želeli su da i ja pođem, ali sam im rekla da ću te sačekati i sačekla sam te."

Zurio je u nju otvorenih usta, ništa ne shvatajući.

Tek je sada primetio kako umorno i iscrpljeno izgleda, posustalo i mršavo. Nekada sjajna kosa visila joj je u neočešljanim pramenovima, lice joj je bilo bledo, nenašminkano. Oči crvene i naduvene. Kao da je ostarila pet do deset godina.

"Raista, koliko je vremena prošlo od pomračenja?"

"Danas je treći dan."

"Tri dana. Otprilike sam i ja tako mislio." Glas mu je čudno odzvanjao. Pogledao je pored nje u prazno Sklonište. Prazna podzemna odaja protezala se u nedogled i bila je osvetljena nizom svetiljki odozgo. Dokle mu je pogled dosezao nije bilo nikoga. Ovo nije uopšte očekivao. Plan je bio da svi ostanu skriveni dok ne bude sigurno da iziđu. U čudu je zapitao: "Kuda su otišli?"

"Amgando", odvrati Raista.

"Nacionalni park Amgando? Ali on je odavde udaljen stotinama milja! Jesu li poludeli kad su već drugog dana izišli iz skrovišta i krenuli ka nekom mestu na pola puta do drugog kraja zemlje? Imaš li pojma šta se događa tamo napolju, Raista?"

Amgando park je bio prirodni rezervat, daleko na jugu, mesto po kome su lutale divlje životinje i gde su lokalne biljke te provincije ljubomorno čuvane. Binaj je jednom bio tamo, još kao dečak, sa ocem. Bila je to gotovo potpuna divljina sa svega nekoliko prosečenih staza za pešačenje.

Ona reče: "Smatrali su da će biti bezbedniji ako tamo krenu."

"Bezbedniji?"

"Proneo se glas da svi koji su još pri zdravoj pameti, svi koji žele da učestvuju u ponovnoj izgradnji društva, treba da se sastanu u Amgandu. Očigledno su tamo krenuli ljudi iz svih krajeva, hiljade njih. Uglavnom sa ostalih univerziteta. I neki ljudi iz vlade."

"Odlično. Čitave horde profesora i političara tapkaju po parku. Sve ostalo je uništeno, pa zašto ne bi uništili i poslednji komadić neiskvarene teritorije koju imamo?"

"To nije važno, Binaje. Važno je to da se Amgando park nalazi u rukama razumnih ljudi, on je enklava civilizacije okružena opštim ludilom. Znaju za nas, tražili su nas, pre no što su komunikatori zamukli, da dođemo i pridružimo im se. Glasali smo: dve trećine su bile za to da se pođe, a jedna

protiv."

"Dva prema jedan", smrknuto ponovi Binaj. "Iako niste videli Zvezde, ipak ste uspeali da poludite! Zamisli samo, napustiti Sklonište radi pešačenja od tri stotine milja... ili možda ima pet stotina?... kroz potpuni kaos koji vlada napolju. Zašto niste sačekali mesec dana, ili šest meseci, svejedno. Imali ste dovoljno hrane i vode da ovde izdržite godinu dana."

"I mi smo to kazali", odvrati Raista. "Ali oni su nam odgovorili, mislim na ljude iz Amganda, da sada trebalo poći. Ako bismo čekali još nekoliko nedelja, lutajuće bande ludaka bi udružile bi se u organizovane armije pod upravom lokalnih vojnih zapovednika, sa kojima bismo morali da se razračunamo kada iziđemo. A ako bismo čekali duže od nekoliko nedelja Apostoli Plamena bi najverovatnije obrazovali represivnu novu vladu, sa vlastitom policijom i vojskom, koje bi nas sačekale čim zakoračimo iz Skloništa. Sada ili nikada, rekoše ljudi iz Amganda. Lakše je odbraniti se od raštrkanih, napola ludih, slobodnih bandita nego se suprotstaviti organizovanim vojskama. I tako smo odlučili da krenemo."

"Svi osim tebe."

"Htela sam tebe da sačekam."

On je uhvati za šaku. "Kako si znala da ću doći?"

"Rekao si da hoćeš, Čim završiš fotografisanje pomračenja. Ti uvek održiš svoja obećanja, Binaje."

"Da", odvrati Binaj dalekim glasom. Još se nije oporavio od šoka što je Sklonište našao prazno. Nadao se da će se ovde odmoriti, izlečiti izubijano telo, do kraja dovesti u red um koji su uzdrmale Zvezde. Šta sada da rade: da osnuju ovde dom sasvim sami, samo njih dvoje u ovoj betonskoj grobnici punoj odjeka? Ili da pokušaju sasvim sami da stignu do Amganda? Odluka da se isprazni Sklonište imala je nekog uvrnutog smisla, zaključio je Binaj... pod pretpostavkom da je uopšte imalo smisla da se svi okupe u Amgandu, tako da je verovatno bilo bolje krenuti na put sada, dok je zemlja još u takvoj pometnji, nego čekati da nova politička tela, bilo Apostoli, bilo oblasni gusari, zabrane svako putovanje među oblastima. Želeo je, međutim, da pronade i svoje prijatelje koji su još bili ovde... da se pridruži zajednici poznatih ljudi dok se ne oporavi od šoka koji su mu donela tri poslednja dana. Tupo je upitao: "Imaš li ikakvu predstavu o tome šta se zbiva tamo napolju, Raista?"

"Dobijali smo izveštaje preko komunikatora, dok svi kanali nisu zamrli. Grad je očigledno gotovo potpuno uništen u požaru, a i univerzitet je dosta oštećen... to je sve tačno, je li tako?"

Binaj klimnu. "Koliko znam, jeste. Pobegao sam iz Opservatorije u trenutku kada je rulja provalila unutra. Ator je ubijen, u to sam prilično siguran. Sva oprema je uništena... sva osmatranja pomračenja propala..."

"Oh, Binaje, tako mi je žao."

"Uspeo sam da umaknem kroz stražnji izlaz. Istog trenutka kada sam se našao napolju Zvezde su me udarile poput tone cigli. Dve tone. Ne možeš zamisliti kako je to bilo, Raista. Drago mi je što to ne možeš zamisliti. Nekoliko dana bio sam van sebe, lutao sam po šumi. Više ne važe nikakvi zakoni. Svako je svakom gospodar. Možda sam ubio nekog u tuči. Kućne životinje su podivljale i lutaju unaokolo... Zvezde mora da su i njima oduzele pamet... užasne su."

"Binaje, Binaje..."

"Sve kuće su spaljene. Jutros sam prošao kroz ono lepo naselje na brdu južno od šume... Onoski Vis, da li se tako zove?... da ne poveruješ koliko je uništeno. Ni žive duše nisam u njemu sreo. Polupana kola, leševi po ulicama, kuće u ruševinama... blagi Bože, Raista, kakva luda noć! A ludilo ne jenjava!"

"Zvučiš mi u redu", primeti ona. "Uzdrman, ali ne i..."

"Lud? Ali bio sam. Od trenutka kada sam se našao pod Zvezdama dok se nisam danas probudio. Tada su stvari konačno počele da se povezuju ponovo u mojoj glavi. Međutim, mislim da je većina ljudi prošla mnogo gore. Oni koji se nisu uopšte emocionalno pripremili, oni koji su jednostavno zurili u nebo i... bum!... sunaca više nije bilo, zasijale su Zvezde. Kao što reče tvoj ujak Širin, razni ljudi će različito reagovati; od onih koji će biti kratko vreme dezorijentisani do onih koji će potpuno i zauvek poludeti."

Raista tiho primeti: "Širin je bio s tobom u Opservatoriji za vreme pomračenja, je li tako?"

"Jeste."

"A posle?"

"Ne znam. Imao sam puno posla oko snimanja pomračenja. Nemam pojma šta se s njim dogodilo. Mislim da nije bio u blizini kada je rulja provalila unutra."

Ovlaš se osmehnuvši, Raista reče: "Možda je umakao u pometnji koja je nastala. Ujak je takav... ponekad, kada se sprema nevolja, ume veoma brzo da trči. Ne bih volela da mu se nešto loše dogodilo."

"Raista, nešto loše se dogodilo celom svetu. Možda je Ator bio u pravu: možda je bolje prepustiti se sudbini i dozvoliti da te odnese. Na taj način ne moraš da se suočiš sa posvemašnjim ludilom i hosom."

"Ne smeš tako govoriti, Binaje."

"Ne. Ne, ne smem." Prišao joj je s leđa i lagano je pomilovao po ramenima. Sagnuo se napred i nežno počeo nosom da je golica iza uveta... "Raista, šta ćemo sad?"

"Mislim da mogu da pogodim", odvrati ona.

Uprkos svemu, morao je da se nasmeje. "Mislio sam posle toga."

"Hajde da o tome brinemo posle", odvrati ona.

Teremon nikada nije mnogo boravio napolju. Smatrao je sebe pravim gradskim momkom. Trava, drveće, svež vazduh, nebo... nisu mu, u stvari, smetali, ali mu nisu ni bili baš naročito privlačni. Godinama se njegov život odvijao duž stranica strogo utvrđene trostrane urbane orbite, kruto se držeći poznate staze na čijem se jednom uglu nalazio njegov mali stan, na drugom kancelarija Hronike, a na tećem klub Šest sunaca.

A sada je, odjednom, postao žitelj šume.

Najčudnije je bilo to što mu se gotovo dopalo.

Ono što su stanovnici Saroa nazivali "šuma" bilo je, u stvari, prilično veliko pošumljeno područje koje je počinjalo jugoistočno od samog grada i protezalo se otprilike desetak milja duž južne obale reke Sepitan. Nekada je ta šuma bila mnogo veća, nepregledna divljina koja se protezala po velikoj dijagonali sredinom provincije gotovo do mora, ali najveći deo je žrtvovan zbog poljoprivrede, a veliki preostali deo ispresecan je rezidencijalnim predgrađima; i univerzitet je pre nekih pedeset godina odgrizao dobar deo za svoj novi kampus. Pošto nisu želeli da ih proguta grad koji se dalje razvijao, univerzitet je počeo da se zalaže da ono što je od šume preostalo bude pretvoreno u park-rezervat. A pošto je u Sarou već godinama važilo pravilo da ono što univerzitet poželi to i dobije, poslednji potez stare divljine ostavljen je na miru.

I u njemu je Teremon sada živeo.

Prva dva dana prošla su dosta loše. Um mu je još napola bio zamagljen usled gledanja u Zvezde, tako da nije bio u stanju da napravi nikakav jasan plan. Najglavnije je bilo preživeti.

Grad je bio u plamenu... posvuda se osećao dim, vazduh je bio vreo, sa nekog uzvišenja čak su se mogli videti i plamenovi koji su igrali duž krovova... poći nazad ne bi uopšte bilo pametno. Po pomračenju, kada je kaos u njegovom umu počeo pomalo da jenjava, jednostavno je nastavio nizbrdo od kampusa dok se nije našao na ulazu u šumu.

I mnogi drugi su učinili isto. Neki od njih su ličili na ljude sa univerziteta, drugi su najverovatnije preostali od rulje koja je došla da zgromi Opservatoriju one noći kada je nastupilo pomračenje, a ostali, nagađao je Teremon, bili su ljudi iz predgrađa koji su napustili svoje domove kada su počeli da izbijaju požari.

Sve koje je viđao izgledali su najmenje u istoj meri mentalno nesređeni kao i on. Mnogima je, izgleda, bilo mnogo gore... neki su se čak potpuno otkačili, uopšte nisu mogli da se uhvate ukoštac s onim što ih je snašlo.

Nisu obrazovali nikakve koherentne bande. Uglavnom su to bili usamljenici, koji su se kretali tajanstvenim, samo njima znanim putevima kroz šumu, ili u grupama od po dvoje do troje; u najvećoj skupini koju je video bilo ih je osam; sudeći po izgledu i odeći, svi su pripadali jednoj porodici.

Strašno je bilo sresti one stvarno lude: prazan pogled, otromboljene usne, opuštene vilice, prljava odeća. S naporom su napredovali preko šumskih proplanaka poput živih mrtvaca, razgovarali sami sa sobom, pevali, povremeno se spuštali na šake i kolena da iskopaju kakav busen koji bi onda žvakali. Bilo ih je posvuda. Ovo mesto ličilo je na neki ogroman azil za umobolne, pomisli Teremon. Verovatno je i ceo svet na to ličio.

Ljudi te vrste, oni na koje je dolazak Zvezda izvršio najjači uticaj, uglavnom su bili bezopasni, bar za druge. Um im je bio odveć oštećen da bi mogli postati nasilni, a koordinacija pokreta bila im je tako slaba da uopšte nisu bili sposobni za nasilje.

Ali bilo je i drugih koji baš i nisu bili tako ludi... koji su na prvi pogled izgledali sasvim normalni... ali koji su predstavljali vrlo ozbiljnu opasnost.

Ti su se, Teremon je ubrzo uočio, delili u dve kategorije. U prvu su spadali ljudi koji nikome nisu ništa našao želeli da učine, ali koji su histerično bili opsednuti mogućnošću da se Tama i Zvezde mogu vratiti. To su bili oni koji su palili vatre.

Vrlo verovatno su to bili ljudi koji su pre katastrofe vodili uredan, sreden život... porodični ljudi, valjani radnici, prijatni, veseli susedi. Dok je Onos bio na nebu bili su savršeno mirni; ali onog trenutka kada bi glavno sunce počelo da tone ka zapadu i da se približava veče, preplavljivao bi ih strah od Tame i oni bi očajnički stali da se okreću unaokolo tražeći nešto što bi mogli da zapale. Bilo šta. Bilo šta. Dva do tri druga sunca mogla su i dalje da budu na nebu po Onosovom zalasku, ali svetlost ovih manjih sunaca, izgleda, nije bila dovoljna da umiri neverovatni strah od Tame koji su ovi ljudi osećali.

To su bili oni koji su spalili vlastiti grad. Oni koji su u očajanju palili knjige, novine, nameštaj, krovove kuća. Holokost u gradu ih je oterao u šumu i oni su sada i nju pokušavali da spale. Ali to je bilo malo teže. Šuma je bila gusta, bujna, gusti pokrov drveća napajalo je mnoštvo potoka koji su se ulivali u široku reku što je tekla njenom granicom. Kidanje i paljenje zelenih grana nije obezbeđivalo zadovoljavajući plamen. A tepih od palog drveća i lišća koji je prekrivao šumsko tlo bio je prilično natopljen tokom nedavnih kiša. Ono što je moglo da se upotrebi za vatru brzo je pokupljeno i poslužilo je za logorske vatre, koje nisu uzrokovale nijedan požar; krajem drugog dana takvi ostaci bili su već sasvim retki.

I tako su ljudi koji su palili vatre usled pretrpljenog šoka, našavši se u nepogodnim šumskim uslovima koji su ih sprečavali u njihovom naumu, za sada imali malo uspeha. Ipak su uspeli da zapale nekoliko povećih vatri u šumi, koje su se srećom same od sebe ugasile posle nekoliko časova pošto su potrošile svo gorivo u blizini. Međutim, ako nastupi nekoliko toplih, suvih dana, ovi ljudi bi mogli da zapale celo ovo mesto, kao što su već učinili sa Saroom.

Druga skupina ljudi koji nisu bili sasvim uravnoteženi i koji su lutali šumom činila se Teremonu opasnija. To su bili oni koji su se oslobodili svih društvenih stega. Banditi, huligani, ubice, psihopate, samoubice-manijaci: oni koji su se kretali poput isukanih oštrica duž tihih šumskih staza, napadajući kad god bi im se to prohtelo, uzimajući šta god bi im se svidelo, ubijajući svakoga ko bi imao tu nesreću da ih iznervira.

Kako su svi imali određeni staklasti pogled, neki samo od umora, drugi usled očaja, a neki jer su bili ludi, nikada niste mogli biti sigurni, kada biste nekoga sreli u šumi, koliko je opasan. Nije bilo načina da se na brzinu kaže da li je osoba koja vam se približava jedna od mahnitih ili zbunjenih ludaka, i stoga u osnovi bezopasna, ili je bila od onih koje ispunjava prikriveni bes, pa napadaju svakog koga sretnu, bez ikakvog razloga.

Čovek u takvim uslovima brzo nauči da bude na oprezi prema svakome ko naiđe, poskakujući i razmećući se kroz šumu. Svaki stranac mogao je predstavljati pretnju. Mogli ste krajnje prijateljski pričati s nekim, upoređujući sećanja o vašim iskustvima od večeri kada se spustila noć, kada bi se on odjednom naljutio zbog neke vaše uzgredne primedbe, ili bi zaključio da mu se dopada neki deo vaše odeće, ili mu se jednostavno iz nekog nerazumnog razloga ne bi dopalo vaše lice... pa bi se uz životinjski krik bacio na vas bezumnom snagom.

Neki od ove vrste, bili su, van svake sumnje, kao prvo, kriminalci. Kada su videli da društvo svuda oko njih propada, oslobodili su se svih stega. Međutim, Teremon je podozrevao da su drugi ranije bili krajnje blagi dok im Zvezde nisu pomutile um. A onda, iznenada, zaključili su da više ne osećaju inhibicije civilizovanog života. Zaboravili su pravila koja su omogućila postojanje civilizovanog života. Ponovo su bili kao mala deca, asocijalni, opsednuti jedino time da udovolje vlastitim potrebama... ali posedovali su snagu i volju odraslih... moć onih koji su zaista poremećeni.

Ako ste se nadali da ćete preživeti, trebalo je da se klonite svih onih za koje ste podozrevali da su ubilački ljudi. Trebalo je moliti se da se već u nekoliko prvih dana međusobno poubijaju, ostavivši svet manjim grabljivicama.

U prva dva dana Teremon se tri puta sreo s ludacima ovog užasnog soja. Prvi, visoki, vitki čovek sa uvrnutim, dijaboličnim osmehom, koji je đipao kraj potoka koji je Teremon želeo da pređe, zatražio je od novinara da mu plati taksu za prelazak. "Cipelama, naprimer. A šta kažeš na ručni sat?"

"A kako bi bilo da mi se skloniš s puta?" predloži Teremon, a čovek podivlja.

Dohvativši toljagu koju Teremon nije primetio do tog trenutka, on ispusti neku vrstu ratničkog pokliča i pojuri. Nije bilo vremena da ga izbegne. Najbolje što je mogao bilo je da se sagne kada je ovaj drugi zavitlao toljagu neverovatnom snagom njemu u glavu.

Čuo je kako mu je prošištalala pored glave, promašivši ga za svega nekoliko inča. Pogodila je drvo pored njega, udarivši neverovatnom jačinom... takvom da se napadaču umrtvila ruka i on ju je, jeknuvši od bola, ispustio.

Teremon se istog časa našao povrh njega, uhvativši čovekovu povređenu ruku, oštro je podigavši naviše s nemilosrdnom jačinom, nateravši ga da zaurla od bola, presamiti se i stenjući padne na kolena. Teremon ga je gurao sve dok mu se lice nije našlo u potoku; držao ga je tako. I držao ga je tako. I držao ga je tako.

Kako bi jednostavno bilo, u čudu je razmišljao Teremon, držati mu glavu pod vodom dok se ne udavi.

Deo njegovog uma, u stvari, se zalagao za tako nešto. On bi tebe ubio bez razmišljanja. Otarasi ga se. Šta ćeš inače učiniti kada ga pustiš? Ponovo se boriti s njim? Šta ako krene za tobom kroz šumu da ti se osveti? Udavi ga sada, Teremone. Udavi ga. Bilo je to pravo iskušenje.

Ali samo je jedan deo Teremonovog uma bio voljan da se spremno prilagodi novom moralu džungle koji je zavladao u svetu. Inače se gnušao i same pomisli; na kraju je pustio čovekovu ruku i povukao se. Podigao je ispuštenu toljagu i stao da čeka.

Međutim, čoveku više nije bilo do borbe. Daveći se i hvatajući vazduh, ustao je iz potoka dok mu se voda slivala iz usta i nozdrva, i seo na obalu drhćući, tresući se, kašljući, boreći se da dođe do daha. Neprijatno i s puno straha zurio je u Teremona, ali nije pokušavao da ustane, a kamoli da se ponovo upusti u borbu.

Teremon ga zaobiđe, pređe preko potoka u luku i otrča brzo dublje u šumu.

Bilo mu je potrebno punih deset minuta da shvati kako umalo nije ubio čoveka. A onda se iznenada zaustavio, oblio ga je znoj i pripala mu je muka, tako da je počeo strašno da povraća i dugo mu je trebalo da se sredi i ustane.

Kasnije istog popodneva shvatio je da su ga njegova lutanja dovela do ivice šume. Kada je pogledao između drveća ugledao je auto-put... potpuno prazan... a na suprotnoj strani puta, ruševine visoke zgrade od cigala koja se nalazila na prostranom trgu.

Prepoznao je zgradu. Bio je to Panteon, katedrala Svih Bogova.

Nije mnogo šta od nje ostalo. Prešao je put i zagledao se, ne verujući. Činilo se kao da je vatra zapaljena u samom središtu zgrade... šta su to uradili, upotreбили klupe za potpalu?... tako da je planula pravo naviše kroz usku kulu iznad oltara, zahvativši drvene grede. Cela kula se srušila, povukavši i zidove. Cigle su ležale svuda unaokolo po trgu. Video je tela koja su štrčala iz ruševine.

Teremon nikada nije bio naočito religiozan čovek. Nije poznavao nikoga ko je to bio. Kao i svi drugi govorio je stvari poput "Moj Bože" ili "Bogova mu!" ili "Velikih mu Bogova!" da bi nešto naglasio, ali ideja da bi mogao stvarno postojati Bog, ili bogovi, ili bilo šta što je trenutni preovlađujući sistem verovanja zagovarao, oduvek je bila nevažna za način života koji je on vodio.

Religija je za njega bila nešto srednjevekovno, starinsko i arhaično. Tu i tamo zatekao bi se u crkvi na venčanju kakvog prijatelja... koji je, razume se, bio isto toliki nevernik kao i on sam... ili je tamo odlazio da izveštava za novine sa nekog službenog obreda: međutim, nikada nije ulazio u neko sveto zdanje iz religijskih pobuda od vlastitog krizmanja kada mu je bilo deset godina.

Svejedno ga je pogled na uništenu katedralu duboko dirnuo. Prisustvovao je njenom posvećenju, pre nekih dvanaest godina, kada je bio mlad reporter. Znao je koliko je miliona kredita ta zgrada stajala; divio se izvanredno obavljenom umetničkom poslu; dirnula ga je predivna muzika Džizimalove Himne bogovima dok je odjekivala velikom dvoranom. Čak i on, koji nije verovao ni u šta sveto, nije mogao da odoli osećanju da ako na Kalgašu postoji mesto na kome su bogovi stvarno prisutni, onda to mora da je ovo.

A ti bogovi su dopustili da zgrada bude ovako uništena! Bogovi su poslali Zvezde, znajući da će ludilo koje će potom uslediti u ruševine pretvoriti čak i njihov vlastiti Panteon!

Šta je to značilo? Šta je to govorilo o nemogućnosti da se dokuče i objasne bogovi... pod pretpostavkom da oni uopšte postoje?

Teremon je znao da niko više nikada neće ponovo izgraditi ovu katedralu. Ništa više neće biti kako je nekada bilo.

"Pomozi mi", pozva ga neki glas.

Taj slabi zvuk prekinu Teremonove meditacije.

"Ovamo. Ovamo."

Levo od njega. Da. Teremon primeti blesak zlatastog svešteničkog ruha na suncu. Dole, niz zgradu, neki čovek bio je napola zatrpan šutom... jedan od sveštenika, očigledno, sudeći po njegovoj bogatoj odori. Ispod struka ga je prikovala teška greda i mahao je rukama poslednjim ostacima snage.

Teremon krenu prema njemu. Međutim, pre nego što je uspeo da napravi više od desetak koraka, na suprotnom kraju srušene zgrade pojavi se još jedna prilika i potrča napred: vitki, hitar čovečuljak koji je posrtao preko cigli poput kakve životinje, napredujući prema zapretanom svešteniku.

Odlično, pomisli Teremon. Zajedno bismo možda i mogli da uklonimo tu gredu sa njega.

Ali dok je bio još nekih dvadeset stopa udaljen, iznenada se sav užasnuto zaustavio. Hitri čovečuljak već je bio stigao do sveštenika. Nagnuo se nad njim i jednim brzim pokretom malog noža prerezao sveštenikovo grlo, kao da otvara koverat; odmah potom se bacio na presecanje užadi koje su pridržavale sveštenikovu bogatu odeću.

Podigao je užareni pogled prema Teremonu. Oči su mu bile divlje i grozne.

"Moje", zareža on, poput kakve zveri iz džungle. "Moje!" I izvadi nož.

Teremon se strese. Trenutak je stajao kao zaleđen, na neki sablastan način zadivljen efikasnošću kojom je pljačkaš perušao telo mrtvog sveštenika. A onda se tužno okrenuo i požurio odatle, nazad preko puta, u šumu. Nije imalo smisla učiniti bilo šta drugo.

To večer, dok su Tano, Sita i Dovim svojom setnom svetlošću ispunjavali nebo, Teremon je dozvolio sebi da odspava nekoliko časova, zavukavši se u gustiš; ali stalno se budio, zamišljajući da mu se prikrada neki ludak s nožem u nameri da mu ukrade cipele. Razbudio se mnogo pre no što se pojavio Onos. Bilo mu je gotovo čudno što je jutro dočekao živ.

Pola dana kasnije doživeo je treći susret sa novim sojem ubica. Ovog puta je prelazio preko travnate livade u blizini jedne pritoke reke, kada je ugledao dvojicu koji su sedeli u senci preko puta, igrajući neku igru s kockicama. Izgledali su prilično smireni i miroljubivi. Ali kada im se Teremon približio, shvatio je da je među njima izbila svađa; a onda, nezamislivo normalno, jedan od njih zgrabi nož za hleb koji je ležao na ćebetu pored njega i zari ga snažno u grudi onog drugog.

Onaj koji je upotrebio nož osmehnu se Teremonu. "Varao je. Znaš kako je. To može strašno da

razljuti čoveka. Ne mogu da podnesem da neko pokuša da me prevari." Za njega je sve bilo crno-belo. Iscerio se i promućkao kockice. "Hej, hoćeš da igraš?"

Teremon je zurio u oči ludila.

"Izvini", odvrati, što je prirodnije mogao. "Tražim devojkicu."

Nastavio je da korača.

"Hej, možeš je pronaći kasnije! Hajde da igramo!"

"Čini mi se da je vidim", doviknu mu Teremon, ubrzavši korak i umače odatle ne osvrnuvši se.

Posle toga je rešio da manje luta kroz šumu. Pronašao je natkriveno sklonište na jednom proplanku, koje je, kako se činilo, bilo nenastanjeno, pa je sagradio uredno malo gnezdo za sebe ispod jedne izbočine. U blizini se nalazio grm sa bobicama, bogat jestivim crvenim plodovima, a kada bi zatresao drvo nasuprot svom zaklonu ono bi ga zasulo okruglim orasima koji su sadržali ukusno tamno jezgro. Promatrao je mali potok pozadi, pitajući se ima li u njemu bilo šta jestivo što bi mogao da uhvati; ali u njemu izgleda nije bilo ničeg osim sićušnih klenova; shvatio je da bi, čak i kada bi uspeo da ih uhvati, morao da ih pojede sirove, jer nije imao ništa što je mogao da upotrebi za potpalu, a bez toga nije bilo ni vatre.

Život na bobicama i orasima nije baš bio ono što je Teremon podrzumevao pod visokim stilom, ali moglo je da prođe za nekoliko dana. Struk mu se već dobro bio stesao: to je bio jedini divljenja vredan sporedni efekat cele ove bede. Biće najbolje da ostane ovde skriven dok se stvari malo ne primire.

Bio je prilično siguran da će se stvari primiriti. Pre ili kasnije, ljudi su morali da se uglavnom urazume. Ili se bar nadao da će tako biti. Znao je da je on sam prešao daleki put od onih prvih trenutaka posle haosa koji je u njegovom mozgu izazvalo posmatranje Zvezda.

Svakim proteklom danom osećao se sve staloženije, sposobnije da razmišlja. Činilo mu se da je već gotovo onaj stari ponovo, još pomalo potresen, možda, malo nervozan, ali to je i trebalo očekivati. Bar je osećao da je sve u svemu pri zdravoj pameti. Shvatio je da je najverovatnije bio manje pogođen od većine za vreme Spuštanja Noći: da je bio jači, tvrdoglaviji, bolje pripremljen na to neverovatno iskustvo. Možda će i svi ostali početi da se oporavljaju, pa čak i oni koji su bili mnogo dublje pogođeni od njega, pa će biti bezbedno ponovo izići i proveriti, da li je išta preduzeto da se svet ponovo sabere.

Sada se treba primiriti, govorio je sebi, paziti da te ne ubije jedan od onih psihopata koji jure unaokolo. Neka se međusobno poubijaju, što je pre moguće; onda će on oprezno ispuzati napolje da izvidi šta se događa. To baš nije bio neki hrabar plan. Ali mu se učinio mudar.

Pitao se šta se desilo sa ostalima koji su bili s njim u Opservatoriji u trenutku nastupanja Tame. Sa Binajem, Širinom, Atorom. Sa Siferom.

Naročito sa Siferom.

S vremena na vreme Teremon je pomišljao da iziđe i potraži je. To baš nije bila privlačna ideja. Za vreme dugih usamljeničkih časova maštao je kako bi bilo da se nađe s njom negde u ovoj šumi. Njih bi dvoje zajedno putovali kroz ovaj izmenjeni i zastrašujući svet, sklopivši savez o uzajamnoj zaštiti...

Privukla ga je već pri prvom susretu, razume se. Kako ništa od toga nije imao, znao je da uopšte nije ni morao da se trudi: bila je lepa, ali je, izgleda, pripadala onoj vrsti žena koje su same sebi dovoljne i kojima nije potrebno društvo nijednog muškarca, pa ni žene, što se toga tiče. Nagovorio ju je nekoliko puta da iziđu, ali ga je ona krajnje efikasno i lako sve vreme držala na bezbednoj udaljenosti.

Teremon je bio dovoljno iskusan u svetovnim stvarima da je znao kako nikakva slatkorečivost

neće biti dovoljno ubedljiva da proдре kroz tako odlučno podignute prepreke. Odavno je zaključio da se nijedna žena vredna pažnje ne može zavesti; može im se nagovestiti mogućnost tako nečег, ali se njima mora prepustiti da obave zavođenje umesto tebe, a ako to nisu namerne, gotovo ništa se nije moglo učiniti da promene svoj stav. A sa Siferom stvari su krenule u pogrešnom pravcu po njega od samog početka. Divlje se okomila na njega... i to opravdano, pomisli on pokajnički... kada je pokrenuo svoju pogrešnu kampanju ismevajući Atora i grupu iz Opservatorije.

A na samom kraju, na izvestan način je osetio da popušta, da je, uprkos svemu, počeo da je zanima. Zašto bi ga inače pozvala u Opservatoriju, ono veče kada je trebalo da bude pomračenje? Jedno kratko vreme te večeri činilo se da među njima počinje da se razvija prava veza.

Ali onda su došli Tama, Zvezde, rulja, kaos. Posle toga sve je zahvatio metež. Ali ako bi sada uspeo nekako da je pronađe...

Dobro bismo se nas dvoje slagali, pomisli on. Predstavljali bismo silan par... tvrdoglavi, stručni, okrenuti preživljavanju. Kakva god da se civilizacija iz ovoga razvije, mi bismo za sebe našli dobro mesto.

Ako je i postojala neka mala psihološka prepreka među njima ranije, bio je ubeđen da joj ona sada više ne bi bila važna. Ovo je bio potpuno novi svet i trebalo je zauzeti nove stavove ako si želeo da preživiš.

Ali kako da pronađe Siferu? Nije više bilo komunikacijskih veza, koliko je on bar znao. Ona je bila samo jedna među milion ljudi koji su lutali ovom oblašću. U samoj šumi mora da je već obitavalo nekoliko hiljada ljudi; a on nije imao razloga da pretpostavi da je i ona u šumi. Do sada je mogla već odmaći pedeset milja. Mogla je biti mrtva. Tražiti je predstavljalo je uzaludan posao: to je bilo gore nego tražiti poslovičnu iglu u plastu sena. Ovaj plast sena protezao se preko nekoliko država, a igla je lako mogla svakim satom da bude sve dalja. Samo nezamislivom igrom slučaja mogao bi da pronađe Siferu ili nekog drugog koga je poznao.

Što je Teremon više razmišljao o svojim izgledima da je pronađe, to mu se taj zadatak činio nemogućijim. Ali posle izvesnog vremena sve mu je više izgledalo da je to moguće.

Možda je za svoj sve veći optimizam trebalo da zahvali novom načinu života. Nije imao šta da radi osim da provodi vreme sedeći pored potoka, posmatrajući klenove kako prolaze... i razmišljajući. I dok je tako u beskraj odmeravao stvari, ponalaženje Sifere kretalo se od nečег naizgled nemogućег, do samo neverovatnog, i od neverovatnog do teškog, od teškog do izazovnog i od izazovnog do izvodljivog i od izvodljivog do odmah ispunjivog.

Trebalo je samo, govorio je sebi, da se vrati u šumu i regrutuje one koji su mogli koliko toliko da dejstvuju. Da im kaže koga pokušava da pronađe i kako ona izgleda. Da pusti glas. Upotrebi neke od svojih novinarskih veština. I iskoristi status lokalne znamenitosti. "Ja sam Teremon 762", reći će. "Znate, iz Hronike. Pomozite mi i ja ću vam se odužiti. Želite li da vam se ime pojavi u novinama? Želite li da vas proslavim? Ja to mogu. Nema veze što se novine trenutno ne štampaju. Pre ili kasnije, i do toga će ponovo doći i ja ću raditi u njima, a vi ćete se naći na naslovnoj strani. Slobodno računajte s tim. Samo mi pomozite da pronađem ženu koju tražim i..."

"Teremone?"

Poznati, piskutavi, veseo glas. Ukopao se u mestu, začiljio na bleštavom podnevnom suncu koje se probijalo kroz drveće, zagledao levo i desno ne bi li ugledao izvor tog glasa.

Hodao je već dva sata, tražeći ljude koji bi rado pošli da pronesu glas, čineći uslugu slavnom Teremonu 762 iz Hronike Saroa. Ali do sada je sve u svemu susreo samo šestoricu. Dvojica su podbrusila pete čim su ga ugledala. Treći je ostao da sedi na istom mestu i nežno peva svojim bosim palčevima. Naredni je čučao u rašljama jednog drveta i metodično oštrio dva kuhinjska noža jedan o

drugi sa manijačkim žarom. Preostala dvojica samo su zurila u njega dok im je govorio šta od njih očekuje; jedan ga izgleda uopšte nije razumeo, a drugi je prsnuo u neobuzdani smeh. Nije se mogao nadati pomoći ni od jednoga od njih.

A sada je neko, izgleda, njega pronašao.

"Teremone? Ovamo. Ovamo, Teremone. Tu sam. Zar me ne vidiš, čoveče? Ovamo!"

Teremon pogleda ulevo, u gomilu žbunja sa velikim bockavim listovima u obliku suncobrana. U prvi mah nije primetio ništa neobično. A onda se lišće zanjihvalo i razdvojilo i između njega se pojavio jedan podgojeni, zaokrugljeni čovek.

"Širine?" izusti on, zadivljen.

"Bar nisi toliko zabrazdio da mi se ne sećaš imena."

Psiholog je nešto smršao i bio je neprikladno odeven u radni kombinezon i iscepani pulover. Sekira sa oštećenom oštricom visila mu je nemarno u levoj šaci. To je možda bilo najneprimerenije od svega: Širin je imao sekiru. Ne bi se više začudio ni da ga je video kako hoda unaokolo sa dve glave ili dodatnim parom ruku.

Širin upita: "Kako si Teremone? Velikih mu bogova, sav si u dronjcima, a još nije prošlo ni nedelju dana! Pretpostavljam da ni ja ne izgledam bolje." Pogled mu skliznu na vlastitu odeću. "Da li si me ikada video ovako mršavog? Ishrana od bobica i lišća je stvarno delotvorna, zar ne?"

"Moraćeš još dugo da je držiš pre nego što ću te ja nazvati mršavkom", odvrati Teremon. "Ali stvarno si se stesao. Kako si me pronašao?"

"Tako što te nisam tražio. To je jedini način, kada sve postave potpuno provizorno. Bio sam u Skloništu, ali nikog nisam zatekao. Upravo sam krenuo u park Amgando. Kaskao sam stazom koja seče kroz šumu, kada nabasah na tebe." Piholog poskakujući krenu napred sa ispruženom šakom. "Svih mu Bogova, Teremone, pravo je zadovoljstvo ponovo videti prijateljsko lice!... Prijateljski si raspoložen, zar ne? Nisi ubilački nastrojen?"

"Mislím da nisam."

"Ovde ima više ludaka na jednom kvadratnom jardu nego što sam ih ja video u životu; a da znaš, video sam ih mnogo." Širin zavrte glavom i uzdahnu. "Bogovi! Nisam ni sanjao da će biti ovako grozno. I pored svog mog profesionalnog iskustva. Mislio sam da će stanje biti loše, to da, vrlo loše, čak, ali ne ovoliko loše."

"Predvideo si sveopšte ludilo", podseti ga Teremon. "Bio sam tamo. Čuo sam te. Predvideo si potpuni slom civilizacije."

"Jedno je predvideti ga. A nešto sasvim drugo naći se u središtu svega toga. Veoma je ponizno za jednog akademika poput mene, Teremone, doživeti da se njegove apstraktne teorije pretvore u konkretnu stvarnost. Bio sam tako brz na jeziku, tako radosno bezbrižan. 'Sutra više neće biti čitavog grada na celom Kalgašu', rekao sam, i za mene je to samo bila gomila reči, stvarno, samo filozofska vežba, potpuno apstraktna. 'Kraj sveta u kome ste živeli.' Da. Da." Širin se stese. "Ali sve se to stvarno dogodilo, upravo onako kako sam rekao. Pretpostavljam da ni sam nisam verovao u svoja užasna predviđanja, dok sve nije počelo oko mene da se ruši."

"Zvezde", primeti Teremon. "Niste računali na Zvezde. One su te koje su prouzrokovale pravu štetu. Možda bimo i izdržali Tamu, bar većina nas, bili bismo malo uzdrmani, pomalo uznemireni. Ali Zvezde... Zvezde..."

"Koliko si ti loše prošao?"

"Dosta loše. Sada mi je bolje. A ti?"

"Sakrio sam se u podrum Opservatorije dok nije prošlo ono najgore. Gotovo da i nisam pretrpeo nikakvo mentalno oštećenje. Kada sam narednog dana izišao, cela Opservatorija bila je u ruševinama. Ne možeš zamisliti taj pokolj."

Teremon reče: "Prokleti Folimun! Apostoli..."

"Oni su dolili ulje na vatru, to je tačno. Ali vatra bi buknila i bez njih."

"Šta je sa ljudima iz Opservatorije? Atorom, Binajem, ostalima? Sifera..."

"Nisam video nikoga od njih. Ali nisam pronašao ni njihova tela, dok sam se muvao unaokolo. Možda su pobjegli. Jedina osoba na koju sam nabasao bio je Jimot... sećaš li ga se? Jedan od diplomaca, vrlo visok, čudan? I on se sakrio." Širinovo lice se smrknu. "Posle smo nekoliko dana zajedno putovali... dok nije ubijen."

"Ubijen?"

"Ubila ga je devojčica od deset, dvanaest godina. Nožem. Vrlo slatko dete. Prišla mu je, nasmejala se i ubola ga bez upozorenja. Zatim je pobjegla, i dalje se smejući."

"Bogova mu!"

"Bogovi više ne slušaju, Teremone. Ako su ikada uopšte slušali."

"Pretpostavljam da nisu... Gde si u međuvremenu živeo, Širine?"

Pogled mu je bi neodređen. "Tu i tamo. Prvo sam se vratio u svoj stan, međutim ceo kompleks zgrada bio je spaljen. Ostala je samo ljuska, ništa se nije moglo spasti. Te sam noći tamo spavao, usred ruševina. Jimot je bio sa mnom. Narednog dana krenuli smo za Sklonište, ali nije bilo načina da donde stignemo sa mesta na kome smo se nalazili. Put je bio blokiran... posvuda su gorele vatre. A tamo gde više nisu gorele, nalazile su se planine šuta preko kojih nisi mogao da prođeš. Ličilo je na ratnu zonu. Zato smo se vratili na jug u šumu, kako bismo sve to zaobišli arboretskim putem i pokušali tuda da stignemo do Skloništa. Tada je Jimot bio... ubijen. Mora da su svi najporemećeniji otišli u šumu."

"Tamo su svi otišli", reče Teremon. "Teže je zapaliti šumu nego grad... Jesam li te dobro čuo da si kazao kako je Sklonište bilo napušteno, kada si konačno uspeo da stigneš do njega?"

"Tako je. Stigao sam do njega juče po podne i našao ga širom otvoreno. Spoljašnja kapija, unutrašnja kapija, kao i vrata samog Skloništa. Svi u otišli. Dočekala me je Binajeva poruka na pročelju."

"Binaj! Znači da je uspeo da stigne do Skloništa!"

"Očigledno jeste", odvrati Širin. "Dan ili dva pre mene, pretpostavljam. U poruci je stajalo da su svi odlučili da evakuišu Sklonište i upute se ka Amgando parku, gde neki ljudi iz južnih provincija pokušavaju da obrazuju privremenu vladu. Kada je on stigao u Sklonište, dočekala ga je jedino moja nećaka Raista, koja mora da je ostala da ga sačeka. I oni su otišli u Amgando. A i ja sam se tamo uputio. Moja prijateljica Liliat bila je, znaš, u Skloništu. Pretpostavljam da je na putu za Amgando sa ostalima."

"Sve mi to zvuči udaremo", primeti Teremon. "U Skloništu su bili bezbedni. Zbog čega li su poželeli da iziđu u ovaj pomahnitali kaos i peške prevale stotine milja do Amganda?"

"Ne znam. Ali mora da su imali neki dobar razlog. U svakom slučaju, mi nemamo izbora, je li tako, ti i ja? Svi koji su još pri zdravoj pameti tamo se okupljaju. Možemo ostati ovde i sačekati da nas neko isecka na komadiće, kako je to učinila ona devojčica iz košmara sa Jimotom... ili možemo rizikovati i pokušati da stignemo do Amganda. Ovde smo pre ili kasnije gotovi, to je neizbežno. Ako uspemo da se dokopamo Amganda, s nama će biti sve u redu."

"Jesi li čuo bilo šta o Siferi?" upita Teremon.

"Ništa. Zašto?"

"Voleo bih da je nađem."

"Možda je i ona otišla za Amgando. Ako je negde uz put srela Binaja, on joj je kazao kuda svi idu i..."

"Imaš li razloga da misliš kako je to ono što se dogodilo?"

"To je samo nagađanje."

Teremon reče: "A ja mislim da je ona još negde ovde. Pokušao bih da joj uđem u trag."

"Ali verovatnoća da..."

"Ti si mene pronašao, je li tako?"

"Puka sreća. Izgledi da je pronađeš na isti način..."

"...su dosta dobri", dovrši Teremon njegovu rečenicu. "Ili mi se bar sviđa da u to verujem.

Pokušaću u svakom slučaju. Uvek se mogu nadati da ću stići u Amgando kasnije. Sa Siferom."

Širin ga čudno pogleda, ali ništa ne reče.

Teremon nastavi: "Misliš da sam lud? Možda i jesam."

"Nisam to kazao. Ali mislim da rizikuješ život uzalud. Ovo mesto se pretvara u preistorijsku džunglu. Ovo je ovde sada prava divljina, a stanje se nimalo ne popravlja kako dani protiču, sudeći po onome što sam video. Pođi sa mnom na jug, Teremone. Možemo odavde otići za dva do tri časa, a put za Amgando je..."

"Nameravam prvo da potražim Siferu", tvrdoglavo ga prekinu Teremon.

"Zaboravi je."

"Ne nameravam. Ostaću ovde i potražiti je."

Širin slegnu ramenima. "Ostani onda. Ja se čistim. Video sam kako je malena devojčica ubola Jimota, rekao sam ti, na moje oči, nema ni dve stotine jardi odavde. Ovo je mesto suviše opasno za mene."

"Misliš da nije opasno krenuti peške, sasvim sam, na put od tri do četiri stotine milja?"

Psiholog podiže sekiru kao da joj određuje težinu. "Imam ovo, ako mi zatreba."

Teremon se uzdržao da ne prsne u smeh. Širin je bio tako apsurdno blag da čak nije ozbiljno mogao ni zamisliti njega kako se brani sekirrom.

Posle jednog trenutka reče: "Puno sreće."

"Ti stvarno nameravaš da ostaneš?"

"Dok ne pronađem Siferu."

Širin je tužno zurio u njega.

"Zadrži onda sreću koju si mi upravo ponudio. Mislim da će tebi biti potrebija nego meni."

Okrenuo se i udaljio ne izgovorivši više ni reč.

Cela tri dana... ili možda i četiri; vreme je neodređeno proticalo... Sifera je išla na jug kroz šumu. Nije imala nikakav plan osim da ostane živa.

Nije imalo smisla ni da pokuša da se vrati u svoj stan. Grad je izgleda i dalje bio u plamenu. Niska zavesa dima visila je u vazduhu kud god bi pogledala, a povremeno bi primetila i vijugave jezike crvenog plamena koji su plazili put neba na obzorju. Palo joj je na pamet da se svakim danom pale nove vatre. Što je značilo da ludilo još nije počelo da popušta.

Osećala je kako se stanje njenog uma postepeno normalizuje, kako se on sve više razbistrava iz dana u dan, kao da se budila iz neke užasne groznice. Prožimalo ju je neprijatno osećanje da još nije ona prava... pošto joj je bilo veoma naporno da povezuje misli; uvek bi se posle kraćeg vremena zaglavila. Međutim, bila je sigurna da je krenula putem oporavka.

Očigledno mnogi oko nje u šumi se uopšte nisu oporavljali. Iako se Sifera trudila da se drži što više po strani, s vremena na vreme sretala je ljude i većina njih izgledala je prilično poremećena: jecali su, mrmljali, divlje se smejali, uvrnuto zurili, prevrtali se bez prestanka po tlu. Upravo onako kako je Širin predvideo: pojedinci su pretrpeli takvu mentalnu traumu za vreme krize da možda nikada više neće biti normalni. Veliki delovi stanovništva mora da su se vratili varvarizmu ili nečem još gorem, shvati Sifera. Sada već mora da su palili vatre iz čiste zabave. Ili su ubijali, iz istog razloga.

Zato je pazila kuda se kreće. Bez nekog posebnog odredišta na umu kretala se manje više prema jugu kroz šumu, kampujući na svakom mestu na kome bi pronašla svežu vodu. Palica koju je pronašla za vreme pomračenja uvek joj je bila pri ruci. Jela je sve što bi pronašla i što bi izgledalo jestivo... semenje, orahe, voće, čak i lišće i koru drveta. Kakva dijeta. Znala je da je fizički dovoljno jaka da izdrži otprilike nedelju dana na tim improvizovanih porcijama, ali posle toga će početi da se muči. Osećala je da je već počela da gubi ono nešto viška kilograma koje je imala, a i fizička snaga ju je polako napuštala. Smanjivala se i zaliha bobica i voća, vrlo brzo, jer je šuma odjednom dobila hiljade novih gladnih stanovnika.

A onda, četvrtog dana po redu, bar je ona mislila da je četvrti, Sifera se setila Skloništa.

Obrazi su joj se zažarili kada je shvtila da uopšte nije morala da živi kao pećinska žena cele nedelje.

Tako je! Kako je mogla biti tako glupa? Na samo nekoliko milja odatle, upravo u ovom trenutku, stotine ljudi sa Univerziteta bili su na sigurnom u staroj laboratoriji akceleratora čestica, pili su flaširanu vodu i ugodno večerali hranu iz konzervi koje su tokom nekoliko poslednjih meseci skladištili. Glupo je bilo kukavno se kriti u ovoj šumi punoj ludaka, čeprkati po prašini da bi se došlo do kakvog mršavog obroka i gledati gladno u mala šumska stvorenja koja su poskakivala van njenog domašaja po granama drveća!

Poći će u Sklonište. Mora pronaći načina da je puste unutra. Govorila je sebi da se dužinom vremena tokom koga se nije setila Skloništa može izmeriti poremećaj njenog uma za koji su bile krive Zvezde.

Šteta što joj ta ideja nije ranije pala na pamet. Shvtila je da je nekoliko poslednjih dana putovala u suprotnom smeru.

Pravo ispred nje sada se nalazio lanac strmih brda koji je obeležavao južnu ivicu šume. Podigavši pogled, ugledala je pocrnele ostatke lepog naselja Onoski Vis koje se protezalo duž vrha brda što se uzdizalo poput tamnog zida pred njom. Ako se dobro sećala, Sklonište se nalazilo na sasvim drugom kraju, na pola puta između kampusa i Saroa, na auto-putu koji je vodio duž severne strane šume.

Narednih dan i po vraćala se kroz šumu do severne strane. Tokom putovanja dva puta je morala da upotrebi palicu. Prošla je kroz tri nenasilna, ali razdražljiva odmeravanja snaga pogledima sa mladićima po čijim je očima morala da prosuđuje da li će je zaskočiti ili ne. Jednom je omaškom uletela u neko potkresano šipražje gde su se petorica mračnih muškaraca, divljih pogleda, sa noževima, prikradali jedan drugome u krugu, poput plesača koji se kreću u nekom čudnom arhaičnom obredu. Pobegla je odatle što je brže mogla.

Konačno je ugledala široki auto-put - univerzitetski put, tako se zvao, ispred sebe, odmah iza ivice šume. Negde duž severne strane tog puta nalazio se neupadljiv, mali, seoski puteljak koji je vodio do Skloništa.

Da: eno ga. Skriven, beznačajan, s obe strane obrastao neurednim busenjem korova i guste trave koja je bila puna semenja.

Bilo je kasno po podne. Onos samo što nije nestao s neba, a tvrda, zlokobna svetlost Tana i Site bacala je oštre senke preko tla, što je danu davalo zimski izgled, mada je vreme bilo dosta toplo. Malo crveno oko Dovima kretalo se preko severnog neba, još veoma daleko i veoma visoko.

Sifera se pitala šta se dogodilo sa nevidljivim Kalgašom Dva. Očigledno je obavio svoj strašni posao i udaljio se. Do sada je možda već milion milja daleko u svemiru, udaljavajući se od sveta po svojoj dugačkoj orbiti, ploveći sve dalje i dalje kroz bezvazdušni mrak, da se ne vrati narednih 2049 godina. A i to će biti bar dva miliona godina prerano, pomisli ogorčeno Sifera.

Pred njom se pojavi znak:

PRIVATNI POSED
ZABRANJEN PROLAZ
PO NAREĐENJU VEĆA PROKTORA
UNIVERZITETA SARO

A onda još jedan znak ispisan drečavom skarletnom bojom:

!!!OPASNOST!!!
CENTAR ZA PROUČAVANJE VISOKIH ENERGIJA
ZABRANJEN ULAZ

Odlično. Mora da je na dobrom putu.

Sifera nikada nije bila u Skloništu, čak ni u danima kad je ono još bilo laboratorija za fiziku, ali znala je šta treba da očekuje: niz kapija, a onda neku vrstu skenera koji bi snimio svakoga ko uspe dotle da dođe. Za nekoliko minuta stigla je do prve kapije. Bio je to paravan od gusto isprepletene metalne mreže, sa duplim šarkama, koji je bio najverovatnije dvostruko viši od nje; upečatljiva ograda od bodljikave žice protezala se sa obe strane kapije i nestajala u kupinjaku koji je ovde divlje rastao.

Kapija je bila širom otvorena.

Zbunjeno se zagledala u nju. Je li to neko priviđenje? Neki trik njenog zbrkanog uma? Ne. Ne, kapija je bila otvorena, sasvim sigurno. Kapija je bila ona prava. Primetila je na njoj znak univerzitetskog obezbeđenja. Ali zašto je bila otvorena? Ništa nije ukazivalo na to da je to urađeno na silu.

Zabrinuto je prošla kroz nju.

Puteljak koji je vodio dalje bio je samo prašnjavi trag, duboko izbrazdan i sa puno rupa. Krenula

je njegovom ivicom i uskoro je primetila unutrašnju prepreku; to sada više nije bila ograda od bodljikave žice već čvrst betonski zid, bez izbočina, nesavladiv.

Prekidala ga je samo kapija od tamnog metala, sa skenerom iznad nje.

I ova kapija je bila otvorena.

Sve čudnije i čudnije! Šta se desilo sa svom onom dičnom zaštitom koja je trebalo da odseče Sklonište od opšteg ludila koje je zahvatilo svet?

Zakoračila je unutra. Ovde je sve bilo veoma tiho. Ispred nje ležale su neke naherene drvene šupe i barake. Možda je sam ulaz u Sklonište... usta podzemnog tunela, Sifera je znala... ležao su iza njih. Zaobišla je spoljašne zgrade.

Da, eno ulaza u Sklonište, ovalnih vrata u tlu, koja su skrivala taman hodnik.

Ugledala je i ljude, njih desetak; stajali su ispred vrata, posmatrajući je sa ledenom, neprijatnom znatiželjom. Svi su oko vrata nosili svetlozelene trake kao neku vrstu marame. Nije prepoznala nikoga od njih. Koliko je mogla da prosudi, to nisu bili ljudi sa Univerziteta.

Nedaleko od vrata, sa leve strane, gorela je mala logorska vatra. Pored nje se nalazila gomila nacepanih drva, pažljivo poredanih, po veličini, sa iznenađujućom preciznošću i brižnošću. Pre je ličila na neku vrstu vernog arhitektonskog modela nego na gomilu drva.

Obuze je mučno osećanje straha i rastrojenosti. Kakvo je ovo mesto? Je li to stvarno Sklonište? Ko li su ovi ljudi?

"Ni makac dalje", reče jedan u ime grupe. Govorio je tiho, ali mu se u glasu osećao i te kakav autoretet. "Podigni ruke."

U ruci je držao mali pištolj sa iglom. Bio je uperen pravo u njen stomak.

Sifera ga poslušala bez reči.

Imao je otprilike pedeset godina; snažan, naviknut da zapoveda, gotovo sigurno je bio ovde vođa. Odeća mu je, izgleda, bila skupa, ponašanje trezveno i samosvesno. Zelena marama koju je nosio oko vrata sjala je kao da je od fine svile.

"Ko ste vi?" upita on mirno, držeći oružje upereno u nju.

"Sifera 89, profesor arheologije, Univerzitet Saro."

"To je baš lepo. Planirate li da vršite neka arheološka iskopavanja ovde, profesorko?"

Ostali stadoše da se smeju kao da je kazao nešto vrlo, vrlo smešno.

Sifera odvrati: "Pokušavam da pronađem univerzitetsko Sklonište. Zna li gde se nalazi?"

"Mislim da bi ovo moglo biti to", odvrati čovek. "Svi ljudi sa Univerziteta su otišli odavde pre nekoliko dana. Ovo je sada štab Požarne patrola. Kažite mi, nosite li kakvo gorivo, profesorko?"

"Gorivo?"

"Šibice, upaljač, džepni generator, bilo šta što se može upotrebiti za paljenje vatre."

"Ona odmahnu glavom. "Nemam ništa od toga."

"Paljenje vatre je zabranjeno po članu jedan Koda za vanredno stanje. Kazne su strašne za one koji se oglušaju o član jedan."

Sifera je tupo zurila u njega. O čemu je on to pričao?

Jedan mršavi muškarac, upalih obraza, koji je stajao pored vođe, reče: "Ne verujem joj, Altinole. Profesori su sve to zakovali. Kladimo se da nešto krije u odeći, negde gde se ne vidi."

"Nemam ništa pri sebi čime bih mogla zapaliti vatru", odvrati iznervirano Sifera.

Altinol klimnu. "Možda nemate. Možda imate. Nećemo rizikovati. Skidajte se."

Zapanjeno ga je pogledala. "Šta rekoste?"

"Skidajte se. Skinite odeću. Dokažite nam da pri sebi nemate nikakvo skriveno nezakonito sredstvo."

Sifera podiže palicu i ne znajući šta da radi poče šakom da prevlači po njoj. Trepćući zapanjeno, ona reče: "Stanite. Ne mislite valjda ozbiljno."

"Član dva Koda za vanredno stanje glasi: 'Vatrogasna patrola može preduzeti svaku meru predostrožnosti koju smatra neophodnom za sprečavanje neodobrenog paljenja vatre. Član tri se odnosi na neposredno smaknuće po kratkom postupku onih koji se odupru autoritetu Vatrogasne patrola. Skinite se, profesorko, i to brzo."

On uperi pištolj na iglu. Krajnje ozbiljno.

Ali ona je samo zurila u njega, i dalje nepomično stojeći i ničim ne pokazujući da namerava da svuče odeću. "Ko ste vi? Kakva je to Vatrogasna patrola?"

"Dobrovoljna orgnizacija građana za borbu protiv zločina, profesorko. Pokušavamo da ponovo uspostavimo zakon i red u Sarou posle Sloma. Grad je prilično razoren, znate. Ili možda ne znate. Požari se i dalje šire, a više ne postoje vatrogasci koji bi nešto preduzeli protiv toga. Možda niste primetili, ali cela provincija je puna ludaka koji misle da nam nije bilo dovoljno vatri, pa pale nove. To više ne može tako. Nameravamo da svim raspoloživim sredstvima onemogućimo one koji pale vatre. Vi ste pod sumnjom da posedujete gorivo. Optužba je doneta i imate na raspolaganju šezdeset sekundi da je opovrgnete. Da sam na vašem mestu, počeo bih da se svlačim, profesorko."

Sifera je primetila da u sebi broji sekunde.

Da se svučem pred desetak stranaca? Pred očima joj se pojavi crvena izmaglica od besa koji ju je obuzeo zbog tog poniženja. Većina prisutnih bili su muškarci. Nisu se čak ni trudili da prikriju nestrpljenje. Ovo nije ličilo ni na kakvu meru opreza, uprkos Altinolvom svečanom navođenju Koda za vanredno stanje. Jednostavno su želeli da je vide nugu i imali su moć da je na to nateraju. To je bilo nepodnošljivo.

Ali, posle jednog trenutka, zaključila je da je bes polako napušta.

Kakve veze ima? - umorno se zapitala Sifera. Došao je smak sveta. Stidljivost je bio luksuz koji su sebi smeli da dozvole samo civilizovani ljudi, a civilizacija je sada samo arhaičan koncept.

U svakom slučaju ovo je bilo naređenje: u nju je bio uperen pištolj. Dolutala je na ovo udaljeno, izdvojeno mesto, dugo pešačeći seoskim putem. Niko joj ovde neće priteći u pomoć. Sat je otkucavao. A Atinol izgleda nije blefirao.

Nije vredelo umreti samo zato da im ne otkrije svoje telo.

Bacila je palicu na zemlju.

A onda je, strahovito besna, ali ne dozvolivši da to iko primeti, počela savesno da skida odeću i baca je pored sebe.

"I donji veš?" upitala je zajedljivo.

"Sve."

"Zar mislite da ovde skrivam upaljač?"

"Imate još dvadeset sekundi, profeosrko."

Sifera ga pogleda sa negodovanjem i završi svlačenje, ne izgovorivši više nijednu reč.

Sada kada je bilo gotovo, iznenadila se kako je bilo lako stajati nag pred svim tim strancima. Bilo joj je svejedno. Shvatila je da je to ono glavno što prati smak sveta. Bilo joj je svejedno. Isprsilala se koliko je mogla i ostala da stoji, gotovo prkosno, čekajući da vidi šta će sada uslediti. Altinol ju je odmerio laganim, samouverenim pogledom. Nekako joj ni to nije smetalo. Preplavila ju je neka vrsta "izgorele" ravnodušnosti.

"Vrlo lepo, profesorko", reče on konačno.

"Hvala." Glas joj je bio leden. "Mogu li se sad obući?"

On joj sav važan to dozvoli pokretom šake. "Svakako. Izvinite što smo vas gnjavili. Ali morali

smo se uveriti." On zataknu pištolj na iglu za remen oko pasa i ostade da stoji prekrštenih ruku, nemarno je posmatrajući kako se oblači. Potom primeti: "Sigurno mislite da ste upali među divljake, je li tako, profesorko?"

"Da li vas uopšte zanima šta ja mislim?"

"Sigurno ste primetili da vas nismo gledali ispod oka, da nam nisu curile sline i da nismo ovlažili pantalone dok ste se... ovaj... dok ste nam dokazivali da ne skrivate ništa čime biste mogli da zapalite vatru. Niti je iko pokušao da vam dosađuje na bilo koji način."

"To je bilo krajnje ljubazno."

Altinol reče: "Naglasio sam ove stvari, mada mi je jasno da vam to trenutno uopšte nije važno, jer ste još veoma ljuti na nas, zato što želim da znate da ste možda nabasali na poslednji bastion civilizacije na ovom od bogova zaboravljenom svetu. Ne znam kuda su nestali naše voljene vođe i svakako ne smatram našu ugojenu braću, Apostole Plamena, imalo civilizovanim, a vaši prijatelji sa Univerziteta, koji su se ovde krili, spakovali su prnje i otišli. Gotovo svi preostali su, izgleda, sišli s uma. Osim, razume se, vas i nas, profesorko."

"Baš laskavo od vas što ste i mene tu uključili."

"Ja nikada ne laskam. Ostavljate utisak kao da ste podneli Tamu, Zvezde i Slom bolje od većine ljudi. Mene zanima da li biste ostali ovde i pridružili se našoj grupi. Potrebni su nam ljudi poput vas, profesorko."

"Šta to podrazumeva? Da vam ribam podove? Kuvam supu?"

Altinola, izgleda, nije mogao da dirne njen sarkazam. "Mislio sam da nam pomognete u borbi da održimo civilizaciju u životu, profesorko. Ne želim da zvučim prepotentno, ali mi smatramo da je pred nama misija. Dan za danom probijamo se kroz ludu kuću tamo napolju, razoružavamo ludake, oduzimamo im sve čime bi mogli da zapale vatru, zadržavajući pravo da to radimo samo za sebe. Ne možemo pogasiti već zapaljene vatre, ali možemo dati sve od sebe da nove ne buknu. U tome se sastoji naša misija, profesorko. Preuzimamo kontrolu nad širenjem vatre. To je prvi korak da bi svet ponovo postao podesan za život. Šta kažete, profesorko? Želite li da se priključite Vatrogasnoj patroli? Ili biste radije okušali sreću tamo u šumi iz koje ste došli?"

Jutro je bilo maglovito i hladno. Zbijeni pramenovi magle kotrljali su se razorenim ulicama; magla je bila tako gusta da Širin nije mogao da odredi koje je sunce na nebu. Onos, svakako... negde. Ali magla je potpuno raspršila i gotovo potpuno sakrila njegovu zlatnu svetlost. A ona mrlja neznatno svetlijeg neba na jugozapadu najverovatnije je nagoveštavala prisustvo jednog para sunaca, ali da li su to bili Sita i Tamo ili Patru i Trej nije mogao da utvrdi.

Bio je veoma umoran. I bilo mu je sasvim jasno da je njegova ideja da sasvim sam, pešice, prevali stotine milja između Saroa i nacionalnog parka Amgando besmislena fantazija.

Prokleti Teremon! Zajedno su bar imali nekih izgleda. Ali novinar je bio nepokolebljiv u svom uverenju da će nekako uspeti da pronade Siferu u šumi. Kad već govorimo o fantaziji! O besmislenosti!

Širin je zurio ispred sebe, pokušavajući nešto da nazre kroz maglu. Bilo mu je potrebno neko mesto na kome će moći malo da se odmori. Morao je pronaći nešto prigodno za jelo i možda novu odeću ili bar mogućnost da se okupa. Nikada u životu nije bio ovako prljav. Niti ovoliko gladan. Kao ni umoran. A kamoli toliko očajan.

Sve vreme koje je prethodilo dolasku Tame, od prvog trenutka kada je od Binaja i Atora čuo da se nešto slično može dogoditi, Širin se šetao od jednog kraja psihološkog spektra do drugog, od pesimizma do optimizma, pa opet nazad, od nade do očajanja, pa opet do nade. Razum i iskustvo govorili su mu jedno, a po prirodi prilagodljiva ličnost govorila mu je drugo.

Možda Binaj i Ator nisu bili u pravu i uopšte neće doći ni do kakve astronomske kataklizme. Ne, do kataklizme će sasvim sigurno doći.

Ispostaviće se da Tama, uprkos njegovom vlastitom uznemirujućem iskustvu u Tunelu tajne od pre godinu dana, uopšte neće doneti velike poteškoće, ako uopšte do nje i dođe.

Pogrešno. Tama će izazvati sveopšte ludilo.

Ludilo će biti samo privremeno, kratko razdoblje rastrojenosti.

Ludilo će za većinu ljudi biti trajno.

U svetu će nastati pometnja koja će potrajati nekoliko časova, a onda će se sve normalizovati.

Svet će biti razoren u haosu koji će nastupiti posle pomračenja.

Napred-nazad, napred-nazad, gore-dole, gore-dole. Dva Širina nisu mogla da okončaju raspravu.

Ali sada se našao na dnu ciklusa i izgledalo je da će tamo i ostati, nepokretan i jadan. Njegova elastičnost i optimizam isparili su pod uticajem onoga čega se nagledao tokom lutanja, nekoliko poslednjih dana. Proći će decenije, možda čak i ceo vek, pa i više, pre no što se stvari vrate u normalu. Mentalna trauma napravila je suviše duboki ožiljak, društveno tkivo pretrpelo je već prevelika razaranja. Tama je odnela pobedu nad svetom koji je voleo i samlela ga tako da se nije mogao popraviti. To je bilo njegovo profesionalno mišljenje u koje nije imao razloga da sumnja.

Bio je treći dan od kada se Širin rastao sa Teremonom u šumi i uputio se na svoj uobičajeno živahan način prema Amgandu. Sada mu je bilo teško da povрати tu veselost. Uspeo je da iziđe iz šume u jednom komadu... imao je nekoliko teških trenutaka u kojima je morao da zamahuje sekirom, da izgleda preteći i opasno, jednom reći da blefira, ali upalilo je... tako da je već otprilike jedan dan s naporom koračao kroz južna predgrađa koja su nekada bila tako prijatna.

Ovde je sve bilo spaljeno. Cele četvrti bile su uništene i napuštene. Mnoge zgrade su se još pušile.

Širin je znao da glavni auto-put koji je vodio u južne provincije počinje svega nekoliko milja ispod parka... nekoliko minuta vožnje, ako se vozite. Ali on se nije vozio. Morao je da savlada jedan

strašan nagib da bi izišao iz šume i stigao do istaknute Tačke Onosa praktično puzeći, probijajući se kroz grmlje. Bio mu je potreban dan i po samo da se popne tih nekoliko stotina jardi.

Kada se konačno našao na vrhu, Širin uvide da je to brdo više ličilo na visoravan... koja se u beskraj protezala pred njim; iako je hodao, hodao i hodao nikako nije stizao do auto-puta.

Da li je išao u dobrom pravcu?

Da. Da, s vremena na vreme ugledao bi znak na uglu ulice koji ga je obavještavao da zaista ide u pravcu velikog južnog auto-puta. Ali koliko je on bio udaljen? To na znacima nije pisalo. Svaki desetak do dvanaest blokova nailazio je na novi znak i to je bilo sve. Nastavio je da ide. Nije imao drugog izbora.

Međutim, stići do auto-puta predstavljalo je samo prvi korak na putu za Amgando. Kada se nađe na njemu, još će, u stvari, biti u Sarou. Šta onda? Da nastavi dalje? Šta bi drugo? Teško da će mu uspeti nekoga da stopira. Nigde nije video nijedno vozilo u pokretu. Javne benzinske stanice mora da su već pre nekoliko dana ostale bez goriva, i to one koje nisu spaljene. Koliko bi mu trajalo da ovom brzinom, pešice, stigne do Amganda? Nekoliko nedelja? Meseci? Ne... nikada on tamo ne bi stigao. Mnogo pre bi umro od gladi nego što bi mu se uopšte približio.

I pored svega, morao je da nastavi dalje. Ako ostane bez cilja, gotov je, to je dobro znao.

Od pomračenja je prošlo otprilike nedelju dana, možda nešto više. Počeo je da gubi kontrolu nad vremenom. Niti je više redovno jeo niti spavao, a Širin je oduvek bio čovek koji se neverovatno držao svojih navika. Sunca su se pojavljivala na nebu i nestajala sa njega, svetlost je postajala jača ili je slabila, vazduh je bio topliji ili hladniji i vreme je prolazilo: ali bez smenjivanja doručka, ručka i večere, sna, Širin nije imao pojma kako ono to prolazi. Znao je samo to da veoma brzo gubi snagu.

Nije pristojno jeo još od Spuštanja noći. Od tog mračnog trenutka, za njega su to sve bile trice i kućine, ništa više... koja voćka s nekog drveta kada bi uspeo da je pronađe, bilo kakvo nedozrelo semenje koje mu nije izgledalo otrovno, vlati trave, bilo šta. Čudno, ali nije mu od toga svega bilo muka; međutim, to mu nije bilo dovoljno. Hranljiva vrednost ovakve ishrane mora da je bila blizu nule. Odeća, iznošena i iscepana, visila je na njemu kao mrtvački pokrov. Nije se usuđivao da pogleda ispod nje. Zamišljao je kako mu se koža otromboljila i pada u naborima preko kostiju koje štrče. Grlo mu je sve vreme bilo suvo, činilo mu se da mu je jezik naduven, a iza očiju je osećao zastrašujuće dobovanje. I stalno ga je progonio dosadni osećaj praznine, otupelosti u stomaku.

U trenucima kada je bio nešto veseliji, govorio je sebi kako je oduvek podozrevao da je morao postojati neki razlog što se toliko godina marljivo trudio da nakupi što više sala; sada je shvatio koji je to bio razlog.

Međutim, trenuci u kojima mu se vraćalo dobro raspoloženje bili su sve ređi i iz dana u dan među njima je bio sve veći razmak. Glad je uticala na njegovo raspoloženje. Shvatio je da neće još dugo moći ovako. Bio je krupan; navikao da se redovno hrani, i to obilno; izvesno vreme mogao je da živi na zalihama, ali posle toga biće suviše slab da se pokrene. Još kratko vreme pa će mu se učiniti jednostavnije da se naprosto sklopča iza kakvog grma i odmori... odmori... odmori...

Morao je pronaći hranu. I to uskoro.

Kraj kroz koji je trenutno prolazio bio je, doduše, napušten kao i ostali, ali je izgledao nešto manje razrušen nego oblasti koje je ostavio za sobom. I on je goreo, ali ne posvuda, a i vatra je, izgleda, zaobišla pojedine kuće koje su ostale neoštećene. Širin je strpljivo išao od jedne do druge, proveravajući vrata svake kuća koja mu se nije učinila ozbiljno oštećena.

Zaključane. Sve od reda bile su zaključane.

Kako su samo savesni bili ti ljudi! - pomisli on. Kako uredni! Svet se rušio oko njih, oni napuštaju

svoje domove u slepom užasu, bežeći u šumu, kampus, grad, sami bogovi znaju kuda... i pre odlaska troše vreme na zaključavanje vrata! Kao da su nameravali da odu samo na kratki odmor za vreme haosa, a onda da se vrate kući svojim knjigama, starudijama, ormanima punim lepe odeće, svojim baštama, pacijima. Zar nisu shvatili da je sve gotovo, da će se kaos nastaviti u nedogled?

Možda uopšte nikuda i nisu otišli, pomisli žalosno Širin. Kriju se unutra iza zaključanih vrata, skrupčani u podrumu kao što sam i ja bio, čekajući da se stvari vrate u normalu. Ili možda zure u mene kroz prozore na spratu, nadajući se da ću otići.

Probao je da otvori još jedna vrta. Pa još jedna, I još jedna. Sva su bila zaključana. Niko mu nije odgovorio.

"Hej! Ima li koga kod kuće? Pustite me unutra!"

Tišina.

Bezizražajno je zurio u debela drvena vrata pred sobom. Priviđala su mu se blaga iza njih, hrana koja se još nije pokvarila i koja je čekala da bude pojedena, kada, mekani krevet. A on je stajao napolju i nije znao kako da uđe. Osećao se poput dečaka iz basne, koji je dobio čarobni ključ za vrt bogova; u vrtu su tekli med i mleko, ali on je bio suviše mali pa nije mogao da dosegne do ključaonice. Plakalo mu se.

A onda je shvatio da uza se ima sekiru. I počeo je da se smeje. Mora da je od gladi već obnevideo! Dečak iz basne nije odustao, stao je da nudi svoje rukavice bez prstiju, čizme i somotsku kapu raznim životinjama koje su bile u prolazu kako bi mu pomogle: počele su se jedna drugoj na leđa, on se popeo poslednji i ugurao ključ u bravu. A pred ovim zaključanim vratima stajao je jedan ne tako mali Širin, zurio u njih, i u ruci držao sekiru.

Razvaliti vrata? Samo ih razvaliti?

To se protivilo svemu onome što je smatrao ispravnim.

Širin pogleda sekiru kao da se ona u njegovoj šaci pretvorila u zmiju. Da provali unutra... ali to je bilo protivzakonito! Kako je mogao on, Širin 501, profesor psihologije na Univerzitetu Saru, jednostano da razvali vrata nekog ispravnog građanina i posluži se onim što unutra nađe?

Lako, pomisli on, nasmejajući se još glasnije. Evo kako se to radi.

On zamahnu sekicom.

Ali to baš i nije bilo tako lako. Mišići, oslabljeni glađu, pobuniše se zbog tolikog napora. Mogao je, doduše, da podigne sekiru i da zamahne njome, ali udarac je ispao smešno slab, a kroz ruke i niz leđa oseti žiganje kada je oštrica udarila o tvrda drvena vrata. Je li raspolutio vrata? Ne. Da li su bar malo naprsila? Možda. Možda sasvim malo. On ponovo zamahnu. Još jedanput. Jače. Tako je, Širine. Dobro ti ide. Samo ti zamahuj! Zamahuj!

Posle nekoliko prvih zamaha gotovo da više i nije osećao bol. Zatvorio je oči, duboko uvukao vazduh u pluća i zamahnuo. Zatim još jedanput. Vrata su počela da pucaju. Već se nazirala pukotina. Još jedan zamah... pa još jedan... možda još pet šest dobrih udaraca i raspoloviće se...

Hrana. Kada. Krevet.

Zamahni. Zamahni...

I vrata se otvoriše. U toj meri se zaprepastio da je gotovo uleteo naglavačke. Posrnuo je, poleteo i jedva se zadržao za okvir vrata pomoću držalje sekire, a onda je podigao pogled.

U njega je zurilo pet šest divljih lica razrogačenih očiju.

"Kucali ste, gospodine?" upita neki čovek i svi počеше pomahnitalo da zavijaju, kliču.

Zatim ispružiše ruke prema njemu, uhvatiše ga, uvukoše unutra.

"Ovo vam neće biti potrebno", reče neko i bez imalo napora ote sekiru iz Širinovog stiska. "Zar ne znate da se možete povrditi jednom takvom stvari?"

Ponovo smeh... poludelo zavijanje. Gurnuli su ga u središte sobe i obrazovali oko njega krug.

Bilo je ih sedmoro, osmoro, možda devetoro. Muškarci i žene, i jedan poluodrasli dečak. Širinu je odmah bilo jasno da oni nisu bili pravi vlasnici kuće, koja mora da je bila uredna i lepo održavana pre no što su se oni u nju uselili. Sada su se po zidovima videle mrlje, pola nameštaja bilo je ispreturano, na tepihu je primetio jedno nakvašeno mesto... od vina?

Znao je ko su ti ljudi. To su bili uljezi, grubi i neuredni, neobrijani, neoprani. Zauzeli su ovo mesto pošto su pravi vlasnici pobjegli. Jedan od njih je na sebi imao samo košulju. Jedna od žena, gotovo još devojčica, na sebi je imala samo šorts. Svi su odbojno vonjali. Pogled im je bio prodoran, ukrućen, neusredsređen, kakav je često viđao poslednjih dana. Nije vam bilo potrebno nikakvo kliničko iskustvo da prepoznate pogled ludaka.

Kroz smrad koji su oko sebe širila tela uljeza provlačio se jedan drugi miris, mnogo prijatniji, zbog koga Širin umalo nije skrenuo s uma: miris kuvane hrane. U susednoj prostoriji su pripremali hranu: Supu? Gulaš? Nešto se kuvalo tamo unutra? On se zaljulja, jer mu se zavrtilo u glavi usled gladi i iznenadne nade da će je se konačno dokopati.

Blago je kazao: "Nisam znao da je kuća zauzeta. Ali nadam se da ćete mi dozvoliti da večeras ostanem sa vama, a onda ću nastaviti dalje."

"Jesi li iz Patrole?" sumnjičavo ga upita jedan krupni muškarac zarastao u bradu. Činilo se da je on vođa.

Širin nesigurno odvratil: "Kakava Patrola? Ne znam ništa o njima. Ja sam Širin 501 i član sam nastavničkog osoblja..."

"Patrola! Patrola! Patrola!" odjednom počеше da skandiraju, kružeći oko njega.

"...Univerziteta Saro", završi on rečenicu.

Kao da je izgovorio magične reči. Zastali su u pola koraka kada se njegov slabi glas probio kroz njihov ciku i dreku, zamukli su, užasnuto se zagledavši u njega.

"Kažeš da si sa Univerziteta?" upita vođa nekako čudnim glasom.

"Tako je. Odeljenje za psihologiju. Ja sam predavač, ali ponekad radim i u bolnici... Slušajte, ne nameravam da vam stvaram nevolje. Potrebno mi je da se nekoliko časova negde odmorim, i malo hrane, ako možete da odvojite. Samo malo. Nisam jeo od..."

"Univerzitet!" povika jedna žena. Izgovorila je tu reč tako da se sticao utisak kako je to nešto prljavo, nešto bogohulno. Širin je već imao prilike da čuje taj ton i ranije, kod Folimuna 66, one noći kada je došlo do pomračenja, a odnosio se na naučnike. Zastrahujuće.

"Univerzitet! Univerzitet! Univerzitet!"

Ponovo su počeli da kruže oko njega, zapevajući, pokazujući u njega, praveći bizarne pokrete prekrštenim prstima. Više nije razumeo šta govore. Bilo je to razuzdano, košmarno zapevanje, besmisleni slogovi.

Da nisu ovi ljudi bili neko pododeljenje Apostola Plamena, koji su se ovde okupili da uvežbaju neki tajanstveni obred? Ne, sumnjao je da je to bilo posredi. Drugačije su izgledali; bili su suviše odrpani, suviše bedni, suviše ludi. Apostoli, bar oni koje je imao priliku da vidi, a nije ih video mnogo, uvek su delovali sveže, samozadovoljno, gotovo zastrašujuće su vladali sobom. Pored toga, Apostola nigde nije bilo još od pomračenja. Širin je pretpostavljao da su se svi povukli u neko svoje sklonište da u privatnosti uživaju u ispunjenu svojih uverenja.

Ovi ljudi, pomisli on, bili su, jednostavno, ludaci koji su lutali unaokolo.

Širinu se takođe učinilo da je u njihovim očima nazreo poriv za ubijanjem.

"Slušajte", počе on, "ako sam vas prekinuo u nekom obredu na bilo koji način, izvinjavam se i voljan sam smesta da se udaljim. Pokušao sam da uđem ovamo samo zato što sam mislio da je kuća

prazna i bio sam veoma gladan. Nisam hteo da..."

"Univerzitet! Univerzitet!"

Nikada ga niko nije gledao sa toliko mržnje kao ovi ljudi. Ali u njihovim očima se nazirao i strah. Držali su se na rastojanju od njega, bili su napeti, kao da su se plašili neke užasne sile koju je mogao neočekivano da oslobodi.

Širin preklinjući ispruži ruke prema njima. Kada bi samo na trenutak prestali da poskakuju i nariču! Još malo pa će i sam podivljati zbog mirisa hrane koji je dopirao iz susedne prostorije. Uhvatio je jednu ženu za ruku, nadajući se da će je zaustaviti na trenutak kako bi mogao da je zamoli za koranicu hleba, činiju čorbe, bilo šta. Međutim, ona je odskočila od njega, sikćući kao da ju je Širin opekao svojim dodirrom, i stala pomahnitalo da trlja mesto na ruci gde su je na trenutak dodirnuli njegovi prsti.

"Molim vas", reče on. "Neću vam naneti nikakvo zlo. Nema bezopasnijeg stvorenja od mene, verujte mi."

"Bezopasan!" povika vođa, prezrivo izgovorivši tu reč. "Ti? Ti, Univerzitet? Ti si gori od Patrole. Patrola stvara sitne nevolje ljudima. Ali ti, ti si uništio svet."

"Ja sam - šta?"

"Oprezno, Tasibare", reče jedna žena. "Izbaci ga pre nego što nas začara."

"Začaram?" Ponovi Širin. "Ja?"

Ponovo su uprli prste u njega, divlje i zastrašujuće bodući vazduh. Neki su počeli tiho da zapevaju, dubokim, divljim glasovima u ritmu motora koji uporno ubrzava i preti da se uskoro izmakne kontroli.

Devojka koja je na sebi imala samo šorts reče: "Univerzitet je dozvao Tamu da se spusti na nas."

"I Zvezde", dodade čovek koji je bio samo u košulji. "Dozvali su Zvezde."

"A ovaj ovde može ponovo da ih dozove", javi se žena koja je već govorila. "Izbacite ga odavde! Izbacite!"

Širin je zurio u neverici. Govorio je sebi da je ovako nešto trebalo da predvidi. Krajnje verovatan ishod: patološka sumnjičavost prema svim naučnicima, svim obrazovanim ljudima, nerazumna fobija koja mora da se sada širila poput virusa među onima koji su preživeli onu užasnu Noć.

"Zar vi mislite da ja mogu vratiti Zvezde, ako samo puknem prstima? Toga se plašite?"

"Ti si Univerzitet", reče čovek po imenu Tasibar. "Ti si znao tajne. Univerzitet je dozvao Tamu. Univerzitet je dozvao Zvezde. Univerzitet je dozvao sudnji dan."

To je bilo previše.

Zar nije bilo dovoljno što je uvučen ovamo i primoran da udiše izluđujućim miris hrane koju mu ne daju da proba. Ali još da ga optuže za katastrofu... da ga smatraju za neku vrstu zlobne veštice...

Nešto se prelomilo u Širinu.

Podrugljivo je dreknuo: "I vi u to verujete? Idioti jedni! Poremećene, praznoverne budale! Krivite Univerzitet? Mi smo dozvali Tamu? Svih mu bogova, kakva glupost! Mi smo bili oni koji su jedini pokušali da vas upozore!"

Ljutito je mahao rukama, stežući pesnice, besno udarajući jednom o drugu.

"Dozvaće ih ponovo, Tasibare! Ponovo će nam navući mrak na glavu! Zaustavi ga! Zaustavi!"

Odjednom su se skupili oko njega, počeli da nasrću, da ga vuku.

Stojeći među njima, Širin je bespomoćno ispružio ruke, kao da se izvinjava, uopšte ne pokušavajući da se pomeri. Bilo mu je žao što ih je upravo u ovom trenutku uvredio, ne zato što je time ugrozio svoj život... verovatno nisu uopšte primetili kakvim ih je sve imenima nazvao... već zato što je znao da nisu bili krivi što su postali ovakvi. Njegova je krivica bila jedino u tome što se nije

više zalagao da im pomogne da se zaštite pred onim što je znao da se sprema. Oni Teremonovi članci... da je samo razgovarao sa novinarom, da ga je samo na vreme nagovorio da prestane da se sprda...

Da, sada je žalio zbog toga.

Žalio je zbog mnogo čega, i onoga što je učinio i onoga što nije učinio. Ali bilo je suviše kasno.

Neko ga je udario. Zinuo je u čudu i od bola.

"Liliat..." uspeo je da vikne.

A onda su ga preplavili.

Na nebu su bila četiri sunca: Onos, Dovim, Patru i Trej. Dani sa četiri sunca smatrani su srećnima, prisetio se Teremon. Ovaj je to neosporno bio.

Meso! Konačno pravo mesto!

Kakav divan prizor!

Pukim slučajem je nabasao na tu hranu. Ali to je bilo dobro. Čari života u prirodi polako su bledele što je bivao gladniji, tako da je sada rado uzeo to meso, ne vodeći računa odakle je, sa zahvalnošću.

Šuma je bila puna raznovrsnih divljih životinja; većina je bila mala, tek pokoja opasna, a nijednu nije mogao lako uhvatiti... bar ne goloruk. Teremon nije ništa znao o pravljenju zamki, niti je imao bilo šta od čega bi neku mogao da sklepa.

Dečje priče o ljudima izgubljenim u šumama koji se istog časa prilagođavaju na život u prirodi, pretvaraju u iskusne lovce i graditelje konačišta, bile su upravo to... bajke. Teremon je sebe smatrao prilično sposobnim čovekom, u gradskim uslovima; ali dobro je znao da nema nikakvih izgleda da ulovi nijednu šumsku životinju, kao što nije mogao ni da popravi gradske generatore energije. A što se tiče podizanja konačišta, najbolje što je uspeo da napravi sastojalo se od grana i grančica prislonjenih jedna o drugu, koje su bar zadržale veći deo kiše jednog olujnog dana.

Vreme je sada bilo toplo i ponovo lepo, a on je za večeru čak imao pravo meso. Jedini problem bio je kako da ga zgotovi. Neka je proklet ako ga bude jeo sirovo.

Ironično je bilo to što u gradu koji je upravo gotovo spaljen do temelja on razmišlja kako da zgotovi malo mesa. Ali do sada su se već pogasile najgore vatre, a kiša se pobrinula za ostale. I mada se izvesno vreme posle katastrofe činilo da i dalje niču nove vatre, to se izgleda više nije dešavalo.

Smisliću već nešto, pomisli Teremon. Da probam da dobijem varnicu trljanjem dva štapa? Da udaram komadom metala o kamen i zapalim komadić tkanine?

Neki momci na suprotnoj strani jezera blizu njegovog logora bili su toliko ljubazni da ubiju životinju za njega. Razume se, nisu bili svesni da mu čine uslugu... najverovatnije su planirali da je sami pojedu, osim ako nisu bili u toj meri otkačeni da su je progonili samo sporta radi. Sumnjao je u to. Prilično spretno su obavili stvar, svrsishodno, očigledno podstaknuti glađu.

Ulovili su grabena... jednu od onih ružnih životinja dugačkog nosa i plavkastog krzna sa glatkim repom bez dlaka, koje su ponekad mogle da se vide kako njuškaju oko kanti za đubre u predgrađu po zalasku Onosa. Pa šta, trenutno nije mario za lepotu. Momci su nekako uspeali da je isteraju iz dnevnog skrovišta i sateraju jadno glupo stvorenje u ćorsokak u obližnjem tesnacu.

Dok ih je Teremon posmatrao s druge strane jezera, s gađenjem i zavišću, neumorno su je gonili gore-dole, gađajući je kamenjem. Bila je dosta hitra za jednog glupog strvinara, lako je menjala pravac u očajanju da izbegne napadače. Ali na kraju je usledio jedan srećan pogodak koji ju je na mestu ubio.

Pretpostavio je da će je proždrati na licu mesta. Međutim, u tom se trenutku iznad njih pojavila jedna dlakava, nesigurna prilika, na trenutak je zastala na obodu malog tesnaca, a onda počela da se spušta prema jezeru.

"Bežite! To je Garpik Trbosek!" povika jedan od momka.

"Garpik! Garpik!"

Momci su se u trenu raštrkali, ostavivši mrtvog grabena.

Teremon je i dalje sve to posmatrao, ali se povukao dublje u senku na svojoj strani jezera. I on je poznao tog Garpika, mada ne po imenu: bio je to jedan od najopasnijih žitelja šume, četvrtasti

muškarac gotovo majmunske face, koji je od odeće nosio samo opasač sa čitavim nizom noževa. Ubijao je bez razloga, veseli psihopata, pravi grabljivac.

Garpik je izvesno vreme ostao da stoji na ulazu u kanjon, pevjući sebi u bradu i milujući jedan od noževa. Izgleda da nije primećivao mrtvu životinju, ili nije mario. Možda je čekao da se momci vrate. Ali oni očigledno to nisu nameravali da učine, tako da je Garpik posle izesnog vremena, slegnuvši ramenima, nehajno odšetao u šumu, najverovatnije da potraži neku zabavu za svoje oružje.

Teremon je još dugo čekao kako bi se uverio da Garpik ne namerava da se vrati i nasrne na njega.

A onda... kada više nije mogao da gleda mrtvog grabena kako leži na tlu, gde su neko drugo ljudsko biće ili životinja grabljivica mogli iznenada da naiđu i šćepaju ga pre njega... pojurio je napred, obišao jezero, šćepao životinju i odneo je u svoje skrovište.

Bila je teška otprilike kao neko malo dete. Mogla mu je potrajati dva do tri obroka... možda i više, ako bi uspeo da obuzda glad i ako se meso ne ukvari suviše brzo.

U glavi mu se vrtelo od gladi. Nije se više ni sećao koliko je dana jeo samo voće i orahe. Koža mu se zategla preko mišića i kostiju; ono malo viška sala koje je imao odavno je utrošio i sada je trošio vlastitu snagu u borbi da preživi. Ali večeras će konačno uživati u maloj gozbi.

Pećeni graben! I to nije gozba! - pomisli on ogorčeno. A onda mu umom proleti druga jedna misao: budi zahvalan na malim milostima, Teremone.

Da vidimo... prvo treba zapaliti vatru...

Čime? Iza njegovog zaklona nalazio se ravan zid od kamenja sa dubokom poprečnom pukotinom u kojoj je rastao nekakav korov. Veliki deo je odavno uvenuio i osušio se, a više nije ni bio vlažan, jer je od poslednje kiše prošlo dosta vremena. Teremon se hitro uputi duž kamenog zida, čupajući požutele stabljike i lišće, praveći malu gomilu od slamastog materijala koja bi mogla lako da uhvati vatru.

Sada još malo suvih grančica. Njih je bilo teže pronaći, ali on je ipak stao da pretražuje šumsko tlo, tražeći uvele grmove ili bar one na kojima je mogao da nađe sasušene grančice. Popodne je već dobro odmaklo kada je uspeo da sakupi dovoljno materijala da potpali vatru: Dovim se izgubio sa neba, a Trej i Patru, koji su bili nisko na obzoru dok su momci lovili grabena, stigli su do sredine, nalik na par sjajnih očiju koje posmatraju sažaljenja vredne događaje na Kalgašu, sa velike visine.

Teremon je veoma pažljivo poređao drva za potpalu iznad osušenog korova, praveći kostur kakav je zamišljao da bi napravio čovek koji je navikao da živi u prirodi: velike grančice spolja tanje unakrst po sredini. Uz izvesne teškoće uspeo je da natakne grabena na ražanj koji je napravio od oštrog, dosta pravog štapa, i postavio ga malo iznad naslaganih grana.

Do sada je sve dobro išlo. Sada je samo nedostajala jedna sitnica.

Vatra!

Namerno nije razmišljao o tom problemu dok je skupljao građu za potpalu, nadajući se da će se on nekako sam rešiti, ne zahtevajući njegovo učešće. Ali sada se morao s njim suočiti. Bila mu je potrebna varnica. Stari dečaćki trik iz knjiga, po kome je dovoljno samo protrljati dva štapa jedan o drugi, bio je, Teremon je bio ubeđen u to, samo mit. Čitao je da su neka primitivna plemena nekada palila vatru vrteći štap oslonjen o udubljenje u dasci, ali je podozrevao da to nije bilo nimalo lako izvesti, da je trebalo najmanje sat strpljivo vrteti štap da bi bilo šta počelo da se dešava. I u svakom slučaju, najverovatnije je trebalo da te u tu veštinu uputi kakav starac iz plemena još u dečaćkom dobu, ili nešto slično, ili nećeš uspeti.

Ali ako bi upotrebio dva kamena... da li je bilo moguće izazvati varnicu udarajući jedan o drugi?

I u to je sumnjao. Ali mogao bi da proba, pomisli on. Ništa drugo mu nije padalo na pamet. U blizini je ležao široki, ravni kamen i posle kraćeg traženja pronašao je još jedan manji, trouglasti,

koji mu je dobro legao u šaku. Čučnuo je pored svog malog ognjišta i počeo metodično da udara onaj ravni zašiljenim.

Ništa osobito nije se dogodilo.

Počelo je da ga obuzima beznade. Odrastao sam muškarac, pomisli on, umem da čitam i pišem, umem da vozim kola, pa čak i da se, manje-više, služim kompjuterom. Mogu za dva sata da napišem rubriku za novine koju će svi u Sarou želeti da pročitaju, i mogu to da radim iz dana u dan, dvadeset godina. Ali ne umem da upalim vatru u divljini.

S druge, pak, strane neću jesti tog grabena sirovog, osim ako baš ne budem morao. Neću. Neću. Ne. Ne. Ne!

Počeo je ponovo da udara, udara, udara, bio je besan.

Stvorite varnicu, prokleti da ste! Zapalite! Razgorite! Skuvajte mi ovu smešnu, patetičnu životinju!

Ponovo. Ponovo. Ponovo.

"Šta to radite, gospodine?" začu odjednom nečiji neprijateljski glas koji mu je dopro iza desnog ramena.

Teremon podiže pogled, iznenađen, pometen. Prvo pravilo preživljavanja u šumi glasilo je: nikada ne sme ništa toliko da ti zaokupi pažnju da ne primetiš strance koji ti se prikradaju.

Bila su petorica. Muškarci, otprilike njegovih godina. Bili su odrpani kao i svi ostali žitelji šume. Nisu izgledali mnogo ljudi, poput ljudi koje je sretao ovih dna: pogled im nije bio staklast, niti usne otromboljene, već im je izraz lica bio smrknut, videlo se da su umorni, ali i odlučni. Od oružja su imali samo toljage; međutim, delovali su neprijateljski raspoloženi.

Pet na jednoga. Pa dobro, pomisli on, uzmite prokletog grabena i dabogda se zadavili. Nije bio toliko lud da započne tuču.

"Pitao sam: 'Šta to radite, gospodine?'" ponovi prvi, još ledenijim glasom nego malopre.

Teremon je sebao očima. "A šta mislite da radim? Pokušavam da zapalim vatru."

"To smo i mislili."

Stranac koraknu napred. Pažljivo, namerno, on nogom rasturi Teremonovu gomilicu granja. S mukom sakupljeno drvo za potpalu razlete se na sve strane, a graben nataknut na ražanj pade na zemlju.

"Hej, stanite malo...!"

"Nikakve vatre ne želimo ovde, gospodine. To je zakon." Otresito, čvrsto, jasno. "Zabranjeno je posedovati bilo šta čime se može zapaliti vatra. Ova drva je trebalo da posluže za potpalu. To je očigledno. A pored toga vi ste već priznali krivicu."

"Krivicu?" ponovi Teremon neverujućim svojim ušima.

"Rekli ste da palite vatru. Ovo kamenje mi liči na opremu za paljenje vatre, je li tako? Zakon je tu jasan. Zabranjeno."

Na znak svoga vođe, još dvojica istupiše. Jedan zgrabi Teremona oko vrata i grudi otpozadi, a drugi mu oduze kamenje i zavitla ga u potok. Obluci pljusnuše u vodu i nestadoše. Dok ih je posmatrao kako tonu, Teremon mora da se osećao isto kao što je zamišljao da se Binaj osećao videvši kako mu rulja razbija teleskop.

"Pu-sti-te me..." Promrmlja Teremon, otimajući se.

"Pustite ga", reče vođa. On ponovo stade da gazi Teremonovo ognjište, drobeći komadiće slame i stabljika u prah. "Paljenje vatri više nije dozvoljeno", reče on Teremonu. "Dosta nam je požara za vjeka vjekova. Ne smemo dozvoliti više da se pale vatre zbog rizika, patnje, štete, zar to ne znate? Ako ponovo pokušate da zapalite vatru, vratićemo se i razbiti vam glavu o nju, čujete li me?"

"Vatra je ta koja je uništila svet", javi se jedan od ostalih.

"Vatra koja nas je izvukla iz naših kuća."

"Vatra je neprijatelj. Vatra je zabranjena. Vatra je zlo."

Teremon je zurio u njih. Vatra zlo? Vatra zabranjena?

Znači, ipak su bili ljudi!

"Kazna za prvi pokušaj paljenja vatre", počeo onaj prvi, "jeste globa. Plaćićete ovom životinjom ovde. Neka vam je to nauk da ne ugrožavate živote nedužnih ljudi. Uzmi je, Listigone. To će mu biti dobra lekcija. Drugi put kada ovaj momak nešto ulovi setiće se da ne sme ni pokušati da zaziva neprijatelja samo zato što mu se zgotovljeno meso."

"Ne!" Zavika Teremon upola glasa, kada se Listigon sagnuo da pokupi grabena. "To je moje, vi imbecili! Moje! Moje!"

Divlje je pojurio na njih, zaboravivši na oprez iz očajanja i osujećenosti.

Neko ga je snažno udario u stomak. Ostao je bez daha, zastao, presamitio se, uhvativši se rukama za stomak; zatim ga je neko drugi udario otpozadi, u podnožje kičme, tako da umalo nije pao na nos. Međutim, ovog puta je oštro trgnuo lakat unazad i sa zadovoljstvom osetio da je pogodio cilj, što mu je potvrdio i bolni jauk.

I ranije je znao da se potuče, ali to je bilo davno, stvarno davno. I nikada se nije tukao sam protiv petorice. Ali više nije bilo uzmaka. Morao je ostati na nogama i nastaviti da se povlači dok se ne nađe leđima okrenut kamenom zidu, tako da bar niko neće moći da ga zgrabi otpozadi. A zatim mu preostaje da pokuša da ih zadrži na odstojanju, šutirajući ih i udarajući, a ako bude potrebno i grizući i urlajući dok ga ne ostave na miru.

Jedan glas duboko u njemu reče: Potpuno su ljudi. Najverovatnije te neće pustiti dok te namrtvo ne isprebijaju.

Sada više ništa nije mogao da učini. Osim da pokuša da ih drži na odstojanju.

Pognuo je glavu i počeo da udara što je jače mogao, dok se istovremeno uporno povlačio prema zidu. Okupili su se oko njega, udarajući ga sa svih strana. Ali još je bio na nogama. Njihova brojna nadmoć nije predstavljala odlučujući činilac, kao što se nadao. U ovom ograničenom prostoru nisu mogla sva petorica odjednom da krenu na njega i Teremon je umeo da iskoristi zbrku, tako što je udarao na sve strane i kretao se što je najbrže mogao, dok su se oni muvali unaokolo, pokušavajući da izbegnu jedan drugoga.

I pored toga znao je da neće moći još dugo. Usna mu je bila rasečena, jedno oko je počelo da mu se naduvava i ponestajalo mu je daha. Još jedan dobar udarac i naći će se na tlu. Jednu je ruku držao ispred lica, a drugom udarao, nastavljajući da se povlači ka zaklonu kamenog zida. Šutnuo je nekoga. Usledili su jauk i psovka. Neko mu je uzvratio istom merom. Teremona je udarac pogodio u butinu tako da se okrenuo, škrugućući zubima od bola.

Zaneo se. Očajnički se borio da dođe do vazduha. Gotovo ništa više nije video, tako da nije znao šta se događa. Sada su bili svuda oko njega, pesnice su ga pogađale sa svih strana. Neće uspeti da stigne do zida. Neće još dugo moći da ostane na nogama. Pašće, a oni će ga izgaziti i on će umreti...

Umreti...

A onda je postao svestan neke pometnje unutar pometnje: čuli su se neki novi povici, pristigli su neki novi ljudi, gomila novih prilika. Odlično, pomisli on. Nova gomila ludaka pridružuje se zabavi. Možda bih nekako mogao da se izvučem dok se sve ovo događa...

"Prestanite, u ime Vatrogasne Patrole!" Povika jedan ženski glas, jasan, zvonak, zapovednički. "To je naređenje! Prestanite, svi! Sklonite se od njega! Smesta!"

Teremon je treptao i trljao čelo. Osvrnuo se unaokolo zamagljenog pogleda.

Na čistinu je pristiglo još četvoro ljudi. Delovali su sveže i uredno i na sebi su imali čistu odeću.

Oko vratova su im bile vezane zelene marame. Nosili su pištolje na iglu.

Žena... izgleda da je ona bila zapovednik... napravi jedan brz zapovednički pokret oružjem koje je držala i petorica koji su napali Teremona udaljiše se od njega i poslušno stadoše pred nju. Strogo je sevala očima na njih.

Teremon se s nevericom zagleda u nju.

"Šta se to ovde dešava?" upita ona vođu one petorice čeličnim glasom.

"Hteo je da zapali vatru... pokušavao je... hteo je da ispeče jednu životinju, ali mi smo naišli..."

"U redu. Ne vidim ovde nikakvu vatru. Zakon nije narušen. Brišite."

Čovek klimnu. Posegnuo je za grabenom.

"Hej! To pripada meni", promuklo izgovori Teremon.

"Ne", javi se drugi. "Moramo ti je oduzeti. Kažnjavamo te za kršenje zakona o vatri."

"Ja ću odlučiti o kazni", umeša se žena. "Ostavite životinju, i brišite! Brišite!"

"Ali..."

"Brišite ili ću ja vas tužiti Altinolu. Marš! Marš!"

Ona petorica se pokunjeno udaljiše. Teremon je i dalje zurio u nju.

Žena sa zelenom maramom oko vrata mu pride.

"Izgleda da sam stigla u poslednjem trenutku, je li tako, Teremone?"

"Sifera", izgovori on zapanjeno. "Sifera!"

Imao je modrice na hiljadu mesta. Nije bio siguran ni u kakvom su mu stanju kosti. Jedno oko mu je praktično bilo zatvoreno. Ali činilo mu se da će preživeti. Seo je, oslonivši se o kamenu zid, čekajući da bol malo umine i da mu se razbistri pred očima.

Sifera reče: "U štabu imamo malo jonglorške rakije. Mislim da ti mogu odobriti malo. Iz medicinskih razloga, razume se."

"Rakija? Štab? Kakav štab? O čemu to govoriš, Sifera? Jesi li ti uopšte stvarno ovde?"

"Misliš da ti se samo priviđam?" Ona se nasmeja i blago mu zari nokte u mišicu. "Šta misliš, da li ti se i ovo priviđa?"

On se trgnu. "Polako. Prilično sam osetljiv baš na tom mestu. Kao i po celom telu, u ovom trenutku... Pala si s neba, je li tako?"

"Bila sam u patroli, na prolasku kroz šumu, pa smo čuli neko komešanje. Došli smo da izvidimo. Nisam imala pojma da si ti umešan dok te nisam ugledala. Pokušavamo nekako u okolini da uspostavimo red."

"Mi?"

"Vatrogasna patrola. Ona ti je nešto kao nova lokalna vlast; ništa bliže tome ne postoji. Štab se nalazi u univerzitetskom Skloništu, a vođa je čovek po imenu Altinol koji je ranije bio nekakav izvršni direktor u nekoj kompaniji. Ja sam jedan od njegovih oficira. Borimo se protiv zločina, zaista, i uspeli smo da raširimo glas kako se korišćenje vatre mora kontrolisati i da samo članovi Vatrogasne Patrole imaju pravo da..."

Teremon podiže šaku. "Stani, Sifera. Uspori malo, molim te? Hoćeš da kažeš da su ljudi sa Univerziteta koji su bili u Skloništu obrazovali grupu za borbu protiv zločina? Idu unaokolo i gase vatre? Kako je to moguće? Širin mi je kazao da su svi oni napustili Sklonište i krenuli ka jugu na neki sastanak u nacionalni park Amgando."

"Širin. Je li on ovde?"

"Bio je. Sada je na putu za Amgando. Ja... odlučio sam da još malo ostanem ovde." Kako je mogao sada da joj kaže da je ostao zbog minimalnih izgleda da će uspeti nju da pronađe.

Sifera klimnu. "Širin ti je rekao istinu. Svi ljudi sa Univerziteta napustili su Sklonište dan po pomračenju. Pretpostavljam da su do sada već stigli u Amgando... nisam ništa čula o njima. Ostavili su Sklonište širom otvoreno, pa su ga Altinol i njegova družina zauzeli. Vatrogasna Patrola ima petnaest, dvadeset članova i svi su u prilično dobrom stanju, mentalno. Uspeli su da uspostave vlast nad otprilike pola šume, i nad pojedinim teritorijama koje okružuju grad, a u kojima ljudi još žive."

"A ti?" upita Teremon. "Kako si se ti spetljala s njima?"

"Prvo sam otišla u šumu, pošto su Zvezde nestale. Međutim, ovde je bilo veoma opasno, pa sam se, kada sam se setila Skloništa, tamo uputila. Altinol i njegovi ljudi već su bili tamo. Pozvali su me da se pridružim Patroli." Sifera se osmehnu nekako pokajnički. "Nisu mi, u stvari, ostavili mogućnost da biram", reče ona. "Nisu baš neki nežni tipovi."

"Ovo nisu nežna vremena."

"Nisu. I tako sam zaključila da će mi biti bolje sa njima, nego da sama lutam unaokolo. Dali su mi ovu zelenu maramu... svi je ovde poštuju. I ovaj pištolj na iglu. I njega poštuju."

"Znači, sad si borac protiv zločina", promrmlja Teremon. "Ne znam zbog čega, ali nikada te nisam tako zamišljao."

"Nisam ni ja sebe tako zamišljala."

"Ali ipak veruješ da su taj Altinol i njegova Vatrogasna Patrola ispravni ljudi koji pomažu da se

ponovo uspostave zakon i red, je li tako?"

Ponovo se osmehnula, ali ni ovog puta to nije bio veseo osmeh.

"Ispravni? Oni smatraju da jesu, da."

"Ti ne smatraš?"

Slegnula je ramenima. "Prvo misle na sebe i s tim nema šale. Ovde se oseća vakuum moći i oni misle da ga ispune. Pretpostavljam da nisu najgori koji bi mogli pokušati da nametnu vlast u ovom trenutku. S njima je bar nešto lakše izići na kraj nego sa nekima koje znam."

"Misliš na Apostole? Zar i oni pokušavaju da obrazuju vladu?"

"Najverovatnije. Ali od kada se sve ovo dogodilo ništa nisam o njima čula. Altinol misli da se još negde kriju pod zemljom, ili da ih je Mondior poveo negde daleko u prirodu gde će osnovati vlastitu državu. Međutim, postoji i nekoliko novih fanatičkih skupina koje su potpuno šiznule, Teremone. Upravo si imao čast da se sretnoš sa jednom od njih, i samo te ludom srećom nisu dokrajčili. Oni veruju da je za čovečanstvo jedini spas da se potpuno odreknu vatre, jer je vatra razorila svet. I tako idu unaokolo i uništavaju sve što može da posluži za paljenje vatre i ubijaju svakoga za koga pomisle da uživa u paljenju vatri."

"Samo sam pokušavao da sebi zgotovim neku večeru", mračno izjavi Teremon.

Sifera odvrati: "Za njih nema razlike da li si pripremao večeru ili si se zabavljao podmećući požar. Vatra je vatra, i oni je se gnušaju. Tvoja je sreća što smo naišli na vreme. Oni priznaju autoritet Vatrogasne Patrole. Mi smo elita, razumeš, jedini kojima se dopušta da koriste vatru."

"Korisno je imati pištolje sa iglama", primeti Teremon. "I sam postaneš mnogo popustljiviji." On protrlja bolno mesto na ruci i belo se zagleda u daljinu. "Kažeš da pored ovih ima još fanatika?"

"Jedni veruju da su astronomi sa Univerziteta pronašli način da dozovu Zvezde. Krive Atora, Binaja i ostale za sve što se dogodilo. U pitanju je stara mržnja prema intelektualcima koja se razbukti uvek kada na površinu isplivaju srdnjevekovna osećanja."

"Blagi Bože! Ima li mnogo takvih?"

"Dovoljno. Samo Tama zna šta će učiniti ako se dočepaju bilo koga sa Univerziteta ko već nije bezbedno stigao do Amganda. Obesiće ga za najbližu banderu. Pretpostavljam."

Teremon mrzovoljno primeti: "A ja ću biti odgovoran za to."

"Ti?"

"Za sve što se dogodilo ja sam kriv, Sifera. Ne Ator, ne Folimun, ne bogovi, već ja. Ja. Ja, Teremon 762. Onomad kada si mi kazala da sam neodgovoran bila si suviše blaga prema meni. Ne samo da sam bio neodgovoran. Bio sam strašno nemaran."

"Teremone, prestani. Kakva korist..."

On odmah nastavi. "Trebalo je iz dana u dan da pišem članke, upozoravajući na ono što nas čeka, zahtevajući iz sveg glasa da se na brzinu donese program za izgradnju skloništa, da se spremaju zalihe i oprema za pravljenje struje u vanrednim prilikama, da se obezbede ljudi koji će raditi sa poremećenima, program da se obavi milion različitih stvari... a šta sam ja umesto toga učinio? Rugao se. Izvrgavao ruglu astronome u njihovoj visokoj kuli! Politički onemogućio one u vladi da shvate Atora ozbiljno."

"Teremone..."

"Trebalo je da dozvoliš onim ludacima, Sifera, da me namrtvo isprebijaju."

Pogledi im se sretoše. Videlo se da je ljuta. "Govoriš kao budala. Kakve god planove da je vlada izradila, oni ništa ne bi izmenili. I ja bih volela da nisi napisao one članke, Teremone. Dobro znaš šta mislim o njima. Ali to sada više uopšte nije važno. Pisao si ono što si osećao. Nisi bio u pravu, ali si bio iskren. U svakom slučaju, nema svrhe nagađati šta bi bilo kad bi... Sada se moramo uhvatiti

ukoštac sa onim što jeste." Ona zatim blaže reče: "Dosta razgovora o tome. Možeš li da hodaš? Moramo te odvesti u Sklonište. Da se opereš, presvučeš, pojedеш nešto..."

"Hrana?"

"Ljudi sa Univerziteta ostavili su za sobom velike zalihe."

Teremon se zakikota i pokaza na grabena. "Hoćeš da kažeš da ne moram to da jedem?"

"Ne, ako baš ne želiš. Predlažem da to daš nekome kome je potrebnije nego tebi, dok budemo odlazili iz šume."

"Odlična ideja."

Polako i bolno podigao se na noge. Blagi Bože, kako ga je sve bolelo! Napravio je nekoliko probnih koraka: nije loše, nije loše. Izgleda da ipak ništa nije slomljeno. Samo malo van upotrebe. Od pomisli na toplu kadu i pravu hranu telo svo u modricama već ga je manje bolelo.

Poslednji put se osvrnuo na svoj sklepani logor, svoj potok, svoje naborano malo grmlje i korov. To je bio njegov dom ovih nekoliko čudnih dana. Neće mu mnogo nedostajati, ali je sumnjao da će tako brzo zaboraviti ovdašnji život.

Podigao je grabena i prebacio ga preko ramena.

"Izvoli prva", reče on Siferi.

Nisu prešli više od stotinu jardi kada Teremon primeti skupinu mladića koji su skakali oko drveća. Bili su to oni isti momci koji su isterali grabena iz njegove jazbine i lovili ga dok ga nisu ubili. Očigledno su se vratili da ga potraže. Sada su zlovoljno zurili u njih iz daljine, očigledno ljuti što Teremon odlazi s njihovim plenom. Međutim, suviše su se plašili zelenih marama oko vrata koje su nosili članovi Vatrogasne Patrole... ili, verovatnije, njihovih pištolja na iglu... da bi zatražili od njega da im vrati životinju.

"Hej!" pozva ih Teremon. "Ovo je vaše, zar ne? Pripazio sam na njega umesto vas!"

On hitnu truplo grabena prema njima. Palo je dosta daleko od njih, a oni se nisu ni pomerili, već su samo nastavili da ga gledaju zbunjeno i nelagodno. Očigledno su jedva čekali da se dokopaju životinje, ali su se plašili da odu po nju.

"Boje se", reče on tužno Siferi. "Umiru od gladi, ali se ne usuđuju ni da se pokrenu. Misle da je zamka. Misle da ćemo ih iz čiste zabave upucati ako napuste zaklon drveća da uzmu životinju."

Sifera odvrati: "Ne možeš ih kriviti. Sada se svi boje svih. Neka ga tamo. Uzeće ga kada se udaljimo."

On krenu za njom, šepajući.

Sifera i ostali iz Patrole samouvereno su se kretali kroz šumu, kao da na njih ne vrebaju opasnosti kojih je bilo na svakom koraku. I zaista, nisu doživeli nikakvu neprijatnost dok je skupina napredovala... onoliko brzo koliko su to dopuštale Teremonove ozlede... prema putu koji je vodio kroz šumu. Zanimljivo je bilo posmatrati, razmišljao je on, kako se društvo brzo oporavljalo. Za svega nekoliko dana jedna neregularna brigada kao što je bila ova Vatrogasna Patrola preuzela je na sebe ulogu vlasti. Razume se, ludaci su se držali na odstojanju samo zbog pištolja na iglu i samouverenosti sa kojom su se oni kratali unaokolo.

Konačno su stigli do ivice šume. Vazduh je postajao hladniji, a svetlost neprijatno slaba, pošto su Patru i Trej bila jedina sunca na nebu. Ranije Teremonu nikada nije smetala srazmerno mala količina svetlosti u časovima kada je na nebu bio samo jedan par dvostrukih sunaca. Međutim, od Pomračenja, večeri za kojih su na nebu bila samo dva sunca delovale su na njega uznemirujuće i preteće, kao mogući glasnici... mada je znao da to nije moguće... neposrednog povratka Tame. Ranama koje je Spuštanje Noći zadalo ljudskoj psihi biće potrebno dugo da zacele, čak i kada su u pitanju najneustrašiviji umovi.

"Sklonište je malo dalje niz ovaj put", reče Sifera. "Kako si?"

"Dobro", odvrati Teremon kiselo. "Ipak nisu uspeli da me obogalje."

Morao je, međutim, da uloži dosta napora kako bi pokretao izranjavljene i klecave noge. Bilo mu je strašno milo i osetio je veliko olakšanje kada se konačno našao ispred ulaza, nalik na ulaz u kakvu pećinu, koji je vodio u podzemno kraljevstvo - Sklonište.

Mesto je ličila na lavirint. Udubljenja i hodnici vodili su u svim pravcima. U daljini je, kao kroz maglu, počeo da razaznaje zamršene vodove i kalemovne opreme koja je podsećala na naučnu; delovala je tajanstveno i nedokučivo, protežući se duž zidova i tavanice. A onda se setio da su naučnici sa Univerziteta ranije ovde razbijali atome dok nije otvorena velika nova eksperimentalna laboratorija u Saroskim Visovima. Fizičari su očigledno ostavili dobar deo zastarele opreme.

Pojavio se jedan visoki muškarac koji je zračio autoritetom.

Sifera reče: "Ovo je Altinol 111. Altinole, želim da te upoznam sa Teremonom 762."

"Iz Hronike?" upita Altinol. Nije se baš moglo reći da je bio zadivljen, već pre da je samo naglas konstatovao činjenicu.

"Bivše", dodade Teremon.

Odmeravali su se bez topline. Teremon pomisli za Altinola da je dosta čvrst momak: bio je na početku srednjeg doba, očigledno vitak i u odličnoj formi. Bio je lepo odeven, a držanje mu je nagoveštavalo da pripada soju ljudi koji su navikli da se njihova reč sluša. Dok ga je odmeravao, Teremon je brzo prelistavao svoju bogatu arhivu sećanja i posle samo jednog trenutka preplavi ga zadovoljstvo jer je prepoznao čoveka.

Reče: "Morten Industrija? Taj Altinol?"

Altinolove oči na trenutak zatreptaše... zabavljalo ga je ovo? Ili možda naljutilo? "Glavom i bradom."

"Uvek su govorili da ste želeli da budete upravnik. Pa, izgleda da vam je to sada uspeo. Bar upravnik onoga što je ostalo od Saroa, ako ne cele Federalne republike."

"Sve po redu", odvrati Altinol. Glas mu je bio odmeren. "Prvo moramo pokušati da se nekako izvučemo iz anarhije. Onda ćemo razmišljati o tome da ponovo udružimo zemlju, kao i o tome ko će biti na njenom čelu. Moraćemo se suočiti sa problemom Apostola, na primer. Oni su uspostavili kontrolu nad celom severnom stranom grada, kao i nad teritorijom iza njega, i stavili ih pod religijsku vlast. Njih neće biti lako izbaciti." Altinol se hladno osmehnu. "Sve po redu, prijatelju."

"A što se tiče Teremona", umeša se Sifera, "njemu prvo treba kupanje, pa onda jelo. Živeo je u šumi od Spuštanja noći. Pođi sa mnom", obrati mu se ona.

Ceo prostor duž starog akceleratora čestica bio je pregradama izdeljen u niz malih soba. Sifera ga uvede u jednu u kojoj su bakarne cevi postavljene iznad glave dovodile vodu do porcelanskog rezervoara. "Neće biti baš topla", upozori ga ona. "Palimo bojlere samo nekoliko sati dnevno, jer goriva ima veoma malo. Ali trebalo bi da bude prijatnije od kupanja u ledenom šumskom potoku... Znaš nešto o Altinolu?"

"Predsednik Morten Industrije, velikog trusta za špediciju. Pominjali su ga u vestima pre godinu ili dve, nešto u vezi sa lukavo sklopljenim ugovorom, najverovatnije pomoću neke smicalice za podizanje ogromnog naselja na državnoj zemlji u provinciji Nibro."

"Kakve veze ima trust za špediciju sa podizanjem naselja?" upita Sifera.

"U tome i jeste stvar. Nikakve. Optužen je da je na nelegalan način vršio pritisak na vladu... nudio je senatorima doživotnu propusnicu na njegovim brodovima za krstarenje, čini mi se..." Termen slegnu ramenima. "Sada to više nije važno. Nema više Morten Industrije, niti stambenih naselja koja treba izgraditi, kao ni federalnih senatora koji se mogu podmititi. Verovatno mu se nije dopalo što

sam ga prepoznao."

"Verovatno mu je bilo svejedno. Sad mu je jedino važno da ostane na čelu Vatrogasne Patrole."

"Za sada", primeti Teremon. "Danas Vatrogasna Patrola Saroa, sutra celi svet. Čula si ga šta kaže za svrgavanje Apostola koji su prigrabili suprotni kraj grada. E, pa, neko će to morati. A on je od onih koji uživaju da upavljaju stvarima."

Sifera iziđe. Teremon se spusti u porcelanski rezervoar.

Ne može se reći da je bilo božanstveno. Ali bilo je prilično dobro, posle svega što je u poslednje vreme preturio preko glave. Naslonio se, sklopio oči i opustio se, prepustivši se uživanju.

Sifera ga je kasnije, pošto se okupao, povelu u trpezariju Skloništa, jednu jednostavnu odaju sa limenim krovom, i ostavila ga tamo samog, rekavši mu da mora da podnese dnevni izveštaj Altinolu. Obrok ga je čekao... jedna od onih upakovanih večera koje su ovde gomilane mesecima za vreme opremanja Skloništa. Mlako povrće i isto tako mlako meso neodređene vrste, bledozeleno bezalkoholno piće nejasnog ukusa.

Sve se to Teremonu činilo neopisivo ukusno.

Obuzdavao je sebe da ne jede brzo, već pažljivo, znajući da mu telo nije više naviknuto na pravu hranu posle vremena provedenog u šumi; svaki zalogaj trebalo je obazrivo sažvakati ili će mu pripasti muka, znao je to, mada su mu instinkti govorili da natrpa sve u stomak što je brže moguće i da zatraži dodatak.

Pošto je obedovao, Teremon se zavalu na stolici i tupo zagleda u ružni metalni zid. Više nije bio gladan. Počelo je da ga obuzima sve mračnije raspoloženje. I pored toga što se okupao i najeo, uprkos tome što je znao da je bezbedan u dobro branjenom Skloništu, uhvatio je sebe kako tone u najdublji očaj.

Osećao je strašan umor. Ni traga od nekog poleta, već smo mračne misli.

Bio je to prilično dobar svet, pomisli on. Nije bio savršen, daleko od toga, ali bio je dosta dobar. Većina ljudi bila je prilično srećna, većina je napredovala, napredak se osećao na svim poljima... u naučnim dostignućima, velikom ekonomskom poletu, u jačanju međunarodne saradnje. Predstava o ratu smatrana je sasvim srednjovekovnom, a drevna religijska zatucanost bila je uglavnom prevaziđena, ili se bar njemu tako činilo.

Sada više ničeg nije bilo, sve je nestalo za svega nekoliko časova, u jednom jedinom naletu užasavajuće Tame.

Novi svet nastaje na pepelu starog, razume se. Uvek je tako bilo: Siferina iskopavanja na Tombou su to potvrđivala.

Ali kakav će to svet biti? - pitao se Teremon. Odgovor na to pitanje bio mu je nadohvat ruke. Biće to svet u kome će jedni ubijati druge zbog komadića mesa, ili zato što su narušili praznoverje vezano za vatru, ili jednostavno zbog toga što im ubijanje izgleda zabavno. Svet u kome će na površinu isplivati Altinoli da iskoriste kaos i obezbede vlast za sebe. Svet u kome su Folimuni i Mondiori, sasvim sigurno, planirali da postanu diktatori misli... najverovatnije tesno saradjući sa Altinolima, smrknuto pomisli Teremon. Svet u kome...

Ne. Odmahnu on glavom. Kakva korist od tih mračnih jadikovki?

Sifera je bila u pravu, pomisli on. Nema svrhe zamišljati šta je moglo biti. Moramo se suočiti sa onim što jeste. Bar je bio živ i um mu je uglavnom dejstvovao kao i pre, prošao je sva iskušenja sa kojima se suočio u šumi manje-više u jednom komadu, osim onih nekoliko modrica i posekotina koje će zaceliti za nekoliko dana. Očajanje je bilo sasvim nekorisno osećanje sada: bio je to luksuz koji sebi nije mogao dozvoliti, kao što ni Sifera ne bi sebi dozvolila luksuz da se i dalje ljuti na njega zbog novinskih članaka koje je napisao.

Šta je učinjeno, učinjeno je. Sada je trebalo krenuti napred, prestrojiti se, ponovo izgraditi, krenuti iz početka. Glupo je bilo osvrtni se unazad. A gledati u budućnost obeshrabreno i malodušno predstavljalo je kukavičluk.

"Jesi li završio?" upita Sifera, vrtivši se u trpezariju. "Znam, hrana nije bog zna šta. Ali bolja je od grabena."

"Ne bih umeo da ti kažem. Nisam stigao nijednog da probam."

"Verovatno nisi mnogo propustio. Dođi: odvešću te do tvoje sobe."

Bila je to kabina sa niskom tavanicom, ne baš preterano elegantna: krevet sa božanskom svetlošću pored njega na podu, stalak za umivanje, jedna jedina sijalica na žici, koja se klatila. U jednom uglu bile su razbacane neke knjige i novine koje mora da su ostavili za sobom oni koji su se tu smestili one noći kada je došlo do pomračenja. Teremon primeti primerak Hronike, otvoren na strani gde se nalazio njegov članak, i trgnu se: bio je to jedan od njegovih poslednjih članaka, naročito neumeren napad na Atora i njegovu grupu. On pocrvene i gurnu novine nogom u stranu.

Sifera reče: "Šta ćeš sada, Teremone?"

"Šta ću?"

"Mislim, kada se malo odmoriš."

"Nisam mnogo o tome razmišljao. Zašto?"

"Altinola zanima da li planiraš da se pridružiš Vatrogasnoj Patroli", odvrati ona.

"Je li to poziv?"

"Voljan je da te primi. Potrebni su mu ljudi poput tebe, strogi, sposobni da iziđu nakraj s ljudima."

"Da", primeti Teremon. "Bio bih ovde od koristi, zar ne?"

"Međutim, želi odmah nešto da raščisti. U Patroli ima mesta samo za jednog šefa, a to je Altinol. Ako mu se pridružiš, želi da ti od samog početka bude jasno da se sluša samo Altinol, i to bez pogovora. Nije siguran da umeš da primaš naređenja."

"Ni sam nisam siguran koliko sam u tome dobar", odvrati Teremon. "Ali jasno mi je Altinolovo stanovište."

"Hoćeš li se pridružiti? Znam da ima dosta problema oko cele organizacije Patrole. Ali oni su bar za red, a tako nešto nam je trenutno potrebno. Altinol možda jeste bahat, ali nije zao. Ubeđena sam u to. Jednostavno, smatra da je vreme takvo da zahteva stroge mere i odlučno vođstvo. A on je u stanju to da obezbedi."

"Uopšte ne sumnjam da jeste."

"Razmisli večeras", reče Sifera. "Ako odlučiš da se pridružiš, razgovaraj sutra s njim. Budi otvoren. On će s tobom biti, u to se možeš pouzdati. Dokle god ne budeš predstavljao pretnju njegovom autoritetu, ubeđena sam da ti i on..."

"Ne", iznenada reče Teremon.

"Šta ne?"

Izvesno vreme je ćutao. Na kraju reče: "Ne treba mi celo veče za razmišljanje. Već znam kako će glasiti moj odgovor."

Sifera pogeda u njega, čekajući.

Teremon reče: "Ne želim da se nadmećem sa Altinolom. Znam kojoj vrsti ljudi pripada i sasvim sam siguran da ja sa takvim ljudima uopšte ne mogu da se složim. Takođe znam da je potrebno izvesno vreme imati nešto kao što je Vatrogasna Patrola, ali kasnije će to biti loše, a kada se oni jednom utvrde na položaju i institucionalizuju, teško je rešiti. Altinoli ovoga sveta ne odriču se moći sami od sebe. Mali diktatori to nikada ne čine. I ne želim da me celog života prati saznanje da sam mu ja pomogao da se popne na vrh. Ponovno uspostavljanje feudalnog sistema ne izgleda mi kao korisno

rešenje problema s kojima smo trenutno suočeni. Znači, ništa od toga, Sifera. Ja neću nositi Altinolovu zelenu maramu oko vrata. Za mene ovde nema budućnosti."

Sifera ga tiho upita: "Šta ćeš onda?"

"Širin mi je kazao da se u Amgando parku stvara prava provizorna vlada. Ljudi sa Univerziteta, možda neki iz stare vlade, predstavnici iz cele zemlje, svi se tamo okupljaju. Čim budem u stanju da putujem, krenuću za Amgando."

Uporno ga je posmatrala. Ništa nije odgovorila.

Teremon duboko udahnu vazduh, a onda, posle jednog trenutka oklevanja, nastavi: "Pođi sa mnom u Amgando park, Sifera," Ispružio je šaku prema njoj, nežno dodavši: "Ostani večeras sa mnom, u ovoj jadnoj, maloj sobi. A ujutro ćemo zbrisati odavde i zajedno krenuti ka jugu. Ni ti ne prpadaš ovde ništa više od mene. A imamo mnogo veće izglede da stignemo do Amganda zajedno, nego kada bismo sami pokušali da krenemo na put."

Sifera je i dalje ćutala. On nije povukao ruku.

"Pa? Šta kažeš?"

Teremon je posmatrao borbu suprotnih osećanja na njenom licu. Ipak se nije usudio da ih objašnjava.

Sifera se očigledno borila sa samom sobom. Ali onda, iznenada, borba se okončala.

"Da", reče ona konačno. "Dobro. Učinimo to, Teremone."

I krenu ka njemu. I prihvati njegovu ispruženu ruku. I ugasi sijalicu koja se ljuljala iznad njihovih glava, mada je blaga svetlost božanske svetiljke pored kreveta ostala upaljena.

"Znaš li kako se zove ovo naselje?" upita Sifera. Zurila je tupo i zbunjeno u ugljenisani i sablasni predeo razrušenih kuća i napuštenih vozila u koji su ulazili. Nešto pre podneva, trećeg dana po njihovom bekstvu iz Skloništa. Nepoštedna svetlost Onosa nemilosrdno je osvetljavala svaki pocrneli zid, svaki uzdrmani prozor.

Teremon odmahnu glavom. "Nekako glupo, možeš biti ubeđena u to. Zlatna polja, ili Imanje Saro, ili tako nekako. Ali sada više nije važno kako se zvalo. Ovo više nije naselje. Ovo je nekada bilo pravo naselje, Sifera, ali danas je to arheologija. Jedno od izgubljenih predgrađa Saroa."

Stigli su do tačke koja je bila prilično udaljena od šume, gotovo na ivici predgrađa koja su sačinjavala južne delove Saroa. Iza njih nalazili su se poljoprivredna zona, mali gradovi i, negde u daljini... nezamislivo daleko... njihovo odredište: nacionalni park Amgando.

Da bi stigli na drugi kraj šume bila su im potrebna dva dana. Prvo veče spavali su u Teremonovom starom staništu, a drugo u grmlju na pola padine koja je vodila do Tačke Onosa. Za sve to vreme ništa nije ukazivalo na to da im je Vatrogasna Patrola na tragu. Altinol očigledno nije ni pokušao da ih progoni, iako su sa sobom poneli oružje i dva velika ranca sa zalihama. Sifera je bila sigurna da su sada već bili van njegovog domašaja.

Ona upita: "Veliki južni auto-put trebalo bi da je negde ovde, je li tako?"

"Još jedno dve do tri milje. Ako budemo imali sreće, nikakva vatra nam se neće isprečiti na putu."

"Imaćemo sreće. Možeš s tim računati."

On se nasmeja. "Uvek si optimista, a?"

"Ne košta te ništa više nego da budeš pesimista", odvrati ona. "Bilo kako bilo, probićemo se."

"Tako je. Ovako ili onako."

Polako su napredovali. Teremon se izgleda dosta brzo oporavljao od batina koje je dobio u šumi i od nekoliko dana pravog gladovanja. Zadivljujuće se brzo oporavljao. Iako je bila snažna, Sifera je morala dosta da se trudi da ne zaostane.

Takođe se mnogo trudila da stalno bude dobre volje. Od trenutka kada su krenuli, sve vreme je bila naizgled puna nade, samouverena, uvek sigurna da će bezbedno stići do Amganda i da će tamo naći ljude slične njima koji su se već ozbiljno dali na obnavljanje sveta.

Ali u sebi Sifera nije bila baš toliko sigurna u sve to. Što su ona i Teremon dalje odmicali u ova nekada tako prijatna predgrađa, to joj je bilo teže da potisne užas, šok, očajanje, osećanje potpunog poraza.

Bio je to košmarni svet.

Nikako se nije mogla izbeći sveobuhvatnost tog košmara. Kudagod da se okreneš, vidiš samo razaranja.

Gledaj! - pomisli ona. Samo gledaj! Očaj... ožiljci... srušene zgrade, zidovi koje je već napao prvi korov i koje su već naselili prvi gušteri. Posvuda znaci one užasne Noći kada su bogovi ponovo prokleli svet. Odvratan kiseli miris crnog dima koji se dizao iz ostataka vatri što su ih nedavne kiše ugasile... i onaj drugi dim, beo i prodoran, koji se uvijajući uzdizao iz podruma što su još tinjali... mrlje po svemu i svuda... tela na ulicama, skvrčena u konačnoj agoniji... ludački pogled u očima nekolicine živih bića koja su tavorila i pokatkad provirivala iz ostataka svojih domova...

Nestalo je sve slave. Sve veličine. Sve je bilo u ruševinama, sve... kao da se okean uzdigao, pomisli ona, i sva dostignuća odneo u zaborav.

Siferi ruševine nisu bile strane. Ceo profesionalni život provela je kopajući po njima. Međutim, ruševine koje je ona iskopavala bile su drevne, vreme je ublažilo neposredne posledice razaranja,

tako da su ostaci bili tajanstveni i romantični. Međutim, ono što je sada gledala bilo je suviše novo, suviše bolno i nimalo romantično. Bila je u stanju da se dosta spremno nagodi sa padom izgubljenih civilizacija prošlosti: one nisu uticale na njena osećanja. Ali sada je njena vlastita epoha zbrisana i bačena na otpad istorije, a s tim se čovek teško mirio.

Zašto se to dogodilo? - upitala se. Zašto? Zašto? Zašto?

Zar smo bili tako zli? Zar smo toliko zastranili sa staze bogova da nas je trebalo kazniti na ovakav način?

Ne.

Ne!

Bogovi ne postoje; kao ni kazna.

Bar u to je Sifera još bila sigurna. Uopšte nije sumnjala da je to delo slepe sudbine, posledica bezličnog kretanja neživih i ravnodušnih svetova i sunaca, koja se približavaju jedna drugima svakih dve hljade godina sasvim bezosećajno i slučajno.

To je bilo sve. Nesrećan slučaj.

Nesrećni slučaj koji je Kalgaš bio primoran da podnosi tokom svoje istorije.

S vremena na vreme Zvezde bi se pojavile u svoj svojoj zastrašujućoj veličajnosti; i u očajničkoj agoniji, izazvanoj užasom, čovek bi nesvesno udario po vlastitim delima. Tama bi ga odvušla u ludilo; divlja svetlost Zvezda odvušla bi ga u ludilo. Bio je to ciklus bez kraja. Pepeo Tomboa pričao je celu priču. I Tombo se ponovio. Upravo onako kao što je Teremon kazao: Ovo mesto je sada arheološko nalazište. Tačno.

Sveta koji su znali više nije bilo. Ali mi smo još ovde, pomisli ona.

Šta da preduzmemo? Šta da preduzmemo?

Jedina uteha koju je nalazila u ovoj pustoši bilo je sećanje na prvo veče sa Teremonom, u Skloništu: desilo se iznenada, neočekivano, bilo je tako divno. Stalno se u sećanju vraćala na to. Njegov neobično stidljiv osmeh kada ju je pitao da ostane s njim... bez ikakvih lukavih zavodničkih trikova! Pogled njegovih očiju. Njegove ruke na njenoj koži... njegov zagrljaj, njegov dah koji se mešao s njenim...

Koliko je prošlo od kada nije bila sa muškarcem! Gotovo je zaboravila kako to izgleda... gotovo. Ranije bi je uvek prožimao neprijatni osećaj da greši, da skreće sa pravoga puta, da se upušta u nešto u šta ne bi trebalo. Sa Teremonom nije bilo tako: jednostavno su nestale sve prepreke, pretvaranja i strahovi, i konačno je osetila zadovoljstvo, želju da se prepusti, da u ovom raskomadnom i izmučenom svetu više ne bude sama, da mora sklopiti savez i da je Teremon, pošten i otvoren, pa čak i pomalo nepristojan, snažan, odlučan i pouzdan, predstavljao saveznika kakav joj je bio potreban i kakvog je želela.

I tako se konačno predala, bez oklevanja i bez žaljenja. Kakva ironija, pomisli ona. Trebalo je da dođe do smaka sveta, pa da se ona zaljubi! Bar je sada to imala. Sve drugo moglo je biti izgubljeno; ali bar je to imala.

"Pogledaj", reče ona pokazujući rukom. "Znak za auto-put."

Bila je to zelena metalna ploča, koja je visila pod neverovatnim uglom na jednoj banderi i čija je površina bila umazana crnim mrljama. Na tri-četiri mesta videle su se rupe, verovatno od metaka. Svetložuta slova, međutim, još su bila prilično čitljiva: VELIKI JUŽNI AUTOPUT, kao i strelica koja je pokazivala da treba samo da nastave pravo.

"Odavde nema više od milju-dve", reče Teremon. "Trebalo bi da stignemo do njega..."

Odjednom se začu neko prodorno zviždanje posle koga usledi oštar udarac, koji nastavi zaglušujuće da odzvanja. Sifera zapuši uši. Trenutak kasnije osetila je kako ju je Teremon uhvatio

pod ruku i stao da vuče prema tlu.

"Lezi!" prošaputa on oštro. "Neko puca!"

"Ko? Gde?"

Pištolj na iglu bio mu je u ruci. I ona izvuče svoj. Podigavši pogled, videla je da je metak pogodio saobraćajni znak: sada je na njemu bila još jedna rupa između prve dve reči, koja je uništila nekoliko slova.

Teremon se pognuo i hitro uputio prema ivici najbliže zgrade. Sifera ga je sledila, sa osećanjem da je nekome na nišanu. Ovo je bilo gore nego da stoji naga pred Altinolom i Vatrogasnom Patrolom: hiljadu puta gore. Naredni pucanj mogao je da usledi svakog časa, iz bilo kog pravca, a ona nije imala načina da se zaštiti. Čak i kad je zavila za ugao zgrade i sklupčala se pored Teremona u prolazu, teško dišući, dok joj je srce ludački lupalo, uopšte se nije osećala bezbedno.

On klimnu prema nizu spaljenih kuća sa druge strane ulice. Dve-tri bile su nedirnite, tamo niže kod naspramnog ugla; primetila je prljava lica u senci koja su zurila kroz prozor na spratu najudaljenije kuće.

"Tamo su unutra. Kladam se da su uljezi. Ludaci."

"Vidim ih."

"Ne plaše se naših marama Vatrogasne Patrole. Možda ovde, van grada, ni ne znaju za Patrolu. Ili možda pucaju u nas baš zato što ih nosimo."

"Misliš?"

"Sve je moguće." Teremon ode malo napred. "Pitam se samo da li stvarno pokušavaju da nas pogode, ali su strašno loši strelci, ili smao pokušavaju da nas uplaše? Ako su pokušali da nas uplaše, ali su uspeli samo da pogode znak za auto-put, onda bismo mogli da probamo da umaknemo. Ali ako je ovo bilo samo upozorenje..."

"Podozrevam da je posredi bilo upravo to. Malo je verovatno da bi hitac koji nas je promašio pogodio baš znak. Suviše precizno."

"Verovatno je tako", odvrati Teremon. On se namršti. "Mislim da ću im staviti do znanja da smo naoružani. Tek da ih obeshrabrim kako ne bi poslali izviđače da nam se prišunjavaju oko jedne od ovih kuća i zađu nam s leđa.

On spusti pogled na pištolj i podesi otvor na široki snop i maksimalnu daljinu. Zatim ga podiže i samo jednom opali. Strela crvene svetlosti zapišta kroz vazduh i udri o tle ispred same zgrade na čijem prozoru su se lica pojavila. Na travnjaku ostade ugljenisana mrlja iz koje su se dizali vijugavi pramenovi dima.

Sifera upita: "Mislš li da su oni to videli?"

"Osim ako nisu toliko zabrazdili da više ne mogu ni na šta da obrate pažnju. Mislim da su videli. I da im se nije mnogo dopalo."

Lica su se vratila na prozor.

"Ne diži glavu", upozori je Teremon. "Imaju neku vrstu puške za lov na krupnu divljač. Vidim joj otvor cevi."

Prolomio se još jedan zavijajući zvuk i začuo silan udarac.

Znak za auto-put se zaljuljao i pao.

"Možda su ljudi", primeti Sifera, "ali prilično dobro gađaju."

"Suviše dobro. Samo su se poigraivali s nama sa onim prvim hicem. Ismevali nas. Poručuju nam da će nas razneti ako promolimo nos. Saterali su nas u ćorsokak i uživaju u tome.

"Možemo li umaći ovim prolazom?"

"Na suprotnom kraju je sam šut. I uljezi koji nas čekaju, koliko znamo."

"Pa šta ćemo onda?"

"Zapalićemo kuću", odvrati Teremon. "Spaliti ih. I ubiti ih ako su dovoljno ljudi da se predaju."

Oči joj se razrogačiše. "Da ih ubijemo?"

"Ako ne budemo imali drugog izbora, da; da, uradiću to. Želiš li da stigneš do Amganda, ili ti se više dopada da ostatak života provedeš skrivajući se u ovom prolazu?"

"Ali ne možeš tek tako ubiti ljude, čak iako si... čak iako su..."

Glas joj zamre. Nije znala šta pokušava da kaže.

"Čak iako pokušavaju da te ubiju, Sifera? Čak iako smatraju zabavnim da ti pucaju iznad glave?"

Ništa nije odgovorila. Razmišljala je o tome kako počinje da shvata zakone čudovišnog novog sveta koji je nastao one večeri kada je došlo do Pomračenja; međutim, postala je na kraju svesna da ništa, baš ništa, ne razume.

Teremon je ponovo otpuzao nekoliko metara prema ulici i uperio pištolj.

Usijana strela svetlosti pogodi belo pročelje zgrade malo dalje u ulici. Istog časa drvo poče da crni i stadoše da iskaču plamičci. Nanišao je ponovo u pročelje zgrade, zastao na trenutak, opalio opet i prešao istim tragom.

"Daj mi tvoj pištolj", reče on. "Moj se pregrejao."

Dodala mu je oružje. Podesio ga je i opalio po treći put. Sada je već ceo prednji zid kuće bio u plamenu. Teremon je sekao kroz njega, usmeravajući zrak prema unutrašnjosti zgrade.

Ne tako davno, pomisli Sifera, ta bela kuća je nekom pripadala. U njoj su živeli neki ljudi, neka porodica, ponosili se svojom kućom, svoji susedstvom... uređivali travnjak, zalivali biljke, igrali se sa kućnim ljubimcima, priređivali večere za prijatelje, sedeli na paciju, pijuckali piće i posmatrali sunca kako se kreću po večernjem nebu. Sada više ništa od toga nije imalo značaja. Sada je Teremon ležao potrbuške u prolazu, posutom pepelom i šutom, uspešno i sistematski podmećući požar u tu zgradu. Jer to je bio jedini način da on i ona bezbedno umaknu iz ove ulice i nastave ka parku Amgando.

Da, ovo je košmarni svet.

Stub dima počeo je da se diže iz unutrašnjosti kuće. Cela leva strana pročelja bila je u plamenu.

Ljudi su skakali kroz prozore na drugom spratu.

Troje, četvoro, petoro, davili su se, borili da dođu do vazduha. Dve žene, tri muškarca. Doskočili su na travnjak i ostali tamo da leže izvesno vreme kao ošamućeni. Odeća im je bila u dronjcima i prljava, kosa neočešljana. Ludaci. Pre Spuštanja Noći oni su bili nešto drugo, ali sada su jednostavno pripadali nepreglednoj hordi skitnica razrogačenih očiju i divljeg izgleda, otkačenih umova, možda zauvek, usled iznenadnog, zaprepašćujućeg bleska omamljujuće svetlosti kojom su Zvezde napale njihova nepripremljena čula.

"Ustajte!" doviknu im Teremon. "Ruke uvis! Smesta! Hajde, dižite se!" On iziđe, tako da su ga sada mogli videti sa oba pištolja u ruci. Sifera mu se pridruži. Kuća je sada bila obavijena teškim dimom, a unutar tog tamnog ogrtača uvis su plazili veliki, zastrašujući plamenovi po celoj zgradi, blešteći poput skarletnih zastava.

Da li je unutra još bilo ljudi? Ko je to mogao znati? Zar je bilo važno?

"Poređajte se!" naredi Teremon. "Tako! Nalevo!" Nastala je pometnja. Jedan muškarac je bio nešto sporiji i Teremon uputi jedan igličasti snop pored njegovog obraza kako bi ga podstakao na saradnju. "Počnite da trčite, smesta. Niz ulicu! Brže! Brže!"

Jedna strana kuće se urušila uz užasnu tutnjavu; pojavile su se sobe, ormani, nameštaj, sada je ličila na prepolovljenu kuću za lutke. Sve je bilo u plamenu. Uljezi su sada već bili gotovo na uglu. Teremon je i dalje vikao za njima, terajući ih da žure, upućujući im pokoji igličasti snop za petama.

A onda se okrenuo ka Siferi. "U redu. Gubimo se odavde!"

Gurnuli su pištolje u futrole i potrčali u suprotnom smeru, prema velikom južnom auto-putu.

"Šta da su izišli pucajući?" upitala ga je kasnije Sifera, kada su pred sobom ugledali ulaz na auto-put, idući kroz polja koja su vodila ka njemu. "Da li bi ih stvarno pobio, Teremone?"

Zagledao se u nju prodorno i strogo. "Ako bi to bio jedini način da se izvučemo iz onog prolaza? Mislio sam da sam ti na to pitanje već odgovorio. Razume se da bih. Šta bi mi drugo preostalo? Šta bih drugo mogao da učinim?"

"Pretpostavljam ništa", reče Sifera, jedva čujno.

Pred očima je još videla kuću u plamenu. Kao i prizor onih odrpanih, prljavih ljudi, kako trče niz ulicu.

Ali oni su prvi zapucali, podseti ona samu sebe. Oni su izazvali gužvu. Niko nije mogao reći dokle su bili spremni da idu, da Teremonu nije palo na pamet da zapali kuću.

Kuća... nečija kuća...

Ničija kuća, ispravi se ona.

"Eno ga", reče Teremon. "Veliki južni auto-put. Do Amganda bi nam trebalo pet časova lake, ugodne vožnje. Mogli bismo stići na večeru."

"Kada bismo samo imali nešto u čemu bismo mogli da se povežemo", reče Sifera.

"Kada bismo", ponovi on.

Čak i pored svega što je video na putu dovde, Teremon nije bio pripravan na izgled velikog južnog auto-puta. Ni najcrnja noćna mora nekog saobraćajnog inženjera ne bi bila u toj meri rđava.

Dok su prolazili kroz južna predgrađa, Teremon i Sifera su nailazili na napuštena vozila po ulicama. Nema sumnje da su mnogi vozači, podlegavši panici kada su se Zvezde pojavile, zaustavili kola i pobjegli peške, u nadi da će naći neko mesto da se sakriju od užasnog, neverovatnog sjaja koji ih je odjednom zablesnuo s neba.

Međutim, napuštena kola koja su zakrčivala ulice mirnih stambenih oblasti grada bila su raštrkana, nasumce ostavljena, tu i tamo na prilično velikim udaljenostima. U tim delovima grada mora da je saobraćaj bio veoma slab u trenutku Pomračenja, pošto je do njega došlo po završetku redovnog radnog dana.

Međutim, veliki južni auto-put... zakrčen kasnim međugradskim putnicima... mora da je postao prava luda kuća u trenutku kada je nesreća pogodila svet.

"Pogledaj ti ovo", prošaputa Teremon, zaprepašćeno. "Pogledaj ovo, molim te, Sifera!"

Ona zavrte glavom u neverici. "Neverovatno. Neverovatno."

Kola je bilo posvuda... obrazovala su nepreglednu masu vozila, bila su nagomilana posvuda u neverovatnom haosu, po dvojica, troja na hrpi. Široki put bio je gotovo potpuno blokiran njima, pregrađen nesavladivim zidom slupanih vozila. Bila su okrenuta u svim pravcima. Neka su stajala naopačke. Od mnogih je ostao samo pocrneli kostur. Sjajne barice prosutog goriva sijale su poput kristalnih jezera. Tragovi staklenog praha davali su putu zlokoban sjaj.

Mrtva kola. I mrtvi vozači.

Bio je to najsablasniji prizor na koji su do sada naišli. Pred njima se pružala nepregledna vojska mrtvacu. Tela presamićena preko kontrolnih uređaja, tela uklještena između sudarenih vozila, tela zakovana ispod točkova kola. I gomila tela jednostavno raštrkanih poput odbačenih lutaka duž puta, ukočenih udova, u grotesknim položajima koje donosi smrt.

Sifera reče: "Neki vozači su najverovatnije odmah stali kada su se pojavile Zvezde. Međutim, drugi su dali gas, u želji da siđu sa auto-puta i nastave kući, tako da su naleteli na ona vozila koja su se zaustavila. Bilo je verovatno i ljudi koji su bili toliko ošamućeni da su potpuno zaboravili da voze... pogledaj, oni tamo su sleteli s puta, a ovaj ovde mora da se okrenuo i pokušao da vozi između vozila koja su mu dolazila u susret..."

Teremon se strese. "Gadan, neviđen lančani sudar. Kola su nadirala sa svih strana i sudarala se. Okretala, prevrtala, prelazila u trake za suprotni smer. Ljudi su izlazili, trčali, tražili zaklon i naletali na kola koja su pristizala. Sve je izmaklo kontroli na pedeset različitih načina."

Gorko se nasmejao.

Sifera ga iznenađeno upita: "Šta nalaziš smešno u svemu ovome, Teremone?"

"Smejem se svojoj gluposti. Znaš li, Sifera, pre jedno pola sata, palo mi je na pamet nešto odista ludo; pomislio sam, dok smo se približavali auto-putu, da ćemo jednostavno moći da sednemo u nečija napuštena kola, puna goriva i spremna da krenu, i da ćemo se lepo odvesti do Amganda? Jednostavno tako, da lakše ne može biti. Nije mi uopšte palo na pamet da će put biti potpuno blokiran... da nećemo moći, čak iako budemo imali toliko sreće da pronađemo kola koja ćemo moći da upotrebimo, da predemo više od pedeset stopa..."

"Biće pravi problem čak i da samo hodamo putem, pošto je u ovakvom stanju."

"Da. Ali moraćemo."

Smrknuto krenuše na svoj dugi put prema jugu.

Pod toplim ranopopodnevnom Onosovim sjajem stadoše da se probijaju kroz pokolj na auto-putu, preskačući preko izuvijanih i slupanih olupina automobila, trudeći se iz petnih žila da ne obraćaju pažnju na ugljenisana i unakažena tela, osušene bare krvi, sav taj užas.

Teremon oseti da je gotovo istog časa postao potpuno ravnodušan prema svemu tome. Možda je to predstavljalo još veći užas. Ali posle kraćeg vremena jednostavno je prestao da primećuje krv, staklasti pogled leševa, nepreglednost te nesreće koja se ovde dogodila. Penjanje preko visokih gomila razlupanih automobila, provlačenje između opasnih komada nazubljenog metala koji štrči bilo je tako naporno da je iziskivalo njegovu punu pažnju, tako da je brzo prestao da obraća pažnju na žrtve rasula. Znao je da nema smisla tražiti preživjele. Svako ko je ovde zaglavio posle toliko dana je već sigurno bio mrtav.

Izgleda da se i Sifera brzo prilagodila ovom košmarnom prizoru u koji se pretvorio veliki južni auto-put. Jedva progovarajući s vremena na vreme, probijala se između prepreka zajedno s njim, pokatkad zastavši da pokaže prstom prema čistini između krša i loma, a katkad se spuštajući na šake i kolena kako bi se puzeći provukla ispod kakvog komada zgužvanog metala.

Oni su bili praktično jedini živi ljudi koji su koristili auto-put. S vremena na vreme ugledali bi načas nekoga ko je išao pešice prema jugu daleko ispred njih, ili pak dolazio sa juga, i išao prema Sarou, gde se auto-put završavao, ali nijednom se ni sa kim nisu sreli. Ostali putnici-pešaci žurno bi se sklonili s vidika i izgubili među olupinama, ili bi, ako su bili ispred njih, panično ubrzali, što je značilo da se strašno plaše, i brzo bi nestali u daljini.

Čega li se plaše? - pitao se Teremon. Da ćemo ih napasti? Da li ovih dana svi sve napadaju?

Jednom, na otprilike sat od njihove polazne tačke, ugledali su jednog blatnjavog čoveka koji je išao od kola do kola, zavlacio šaku u džepove mrtvih i pljačkao ih. Preko ramena je nosio veliku vreću sa plenom, pod čijom težinom je posrtao.

Teremon ljutito opsova i izvuče pištol na iglu.

"Pogledaj tog prljavog lešinara! Pogledaj ga samo!"

"Nemoj, Teremone!"

Sifera mu skrenu ruku upravo u trenutku kada je ispalio snop prema pljačkašu. Pogodio je obližnja kola i na trenutak prouzrokovao bleštavo rasprskavanje odražene energije.

"Zašto si to uradila?" upita Teremon. "Samo sam hteo da ga zaplašim."

"Mislila sam... da hoćeš..."

Teremon natmureno odmahnu glavom. "Ne", reče on. "Za sada još ne. Vidi ga kako beži!"

Kada je čuo pucanj, pljačkaš se okrenuo i zabluljio u Teremona i Siferu krajnje zaprepašćeno. Pogled mu je bio prazan; iz ugla usana cedila mu se pljuvačka. Dugo je ostao da zuri u njih. A onda je ispustio vreću sa plenom i dao se u divlji, očajnički beg preko krovova automobila, tako da se ubrzo izgubio iz vida.

Nastavili su dalje.

Napredovali su sporo i teško. Znaci pored puta koji su se izidzali visoko na sjajnim stubovima izrugivali su se njihovom mukotrpnom napredovanju obaveštavajući ih koliku malu razdaljinu su uspeli da pređu od početka auto-puta. Do zalaska Onosa prevalili su svega milju i po.

"Ovim tempom", primeti smrknuto Teremon, "biće nam potrebno skoro godinu dana da stignemo do Amganda."

"Kretaćemo se brže kada se malo uhodamo", odvrati Sifera, mada ni ona baš nije bila ubeđena u to.

Kada bi samo postojala kakva ulica uporedna sa auto-putem, umesto što moraju da idu samim putem, sve bi bilo mnogo jednostavnije. Međutim, to je bilo nemoguće. Veći deo velikog južnog auto-

puta bio je izdignut, protezao se na visokim stubovima iznad pošumljenih delova, močvarnih oblasti i povremenih industrijskih zona. Na nekim mestima je auto-put postajao most preko dugačkih razjapljenih otvora nastalih miniranjem, ili iznad jezera i potoka. Najveći deo razdaljine moraće da se drže te nekadašnje centralne saobraćajnice, iako je strašno teško bilo zaobilaziti nepreglednu zbrku olupina.

Držali su se ivice puta koliko su god mogli, jer je tamo bila manja gustina slupanih kola. Kada bi pogledali preko ivice u oblasti ispod njih, videli bi posvuda znake koji su govorili da se haos nastavlja.

Spaljene kuće. Vatre koje su besnele i posle ovoliko vremena i protezale se do obzorja. Povremene male bande bespomoćnih izbeglica, koje su izgledale zapanjene i ošamućene, probijale su se pometeno kroz ulice zagušene šutom, upustivši se u neku beznadežnu, očajničku seobu. Ponekad su vidali veće skupine, od po hiljadu i više ljudi, kako kampuju na nekoj čistini; očajnički sklupčani, paralisanih pogleda, jedva da u se pomerali, poljuljane volje i snage.

Sifera pokaza prema spaljenoj crkvi na prevoju nekog brda nasuprot auto-putu. Jedna mala skupina odrpanaca razmislila se preko prevaljenih zidova, zavlazeći u preostale blokove sivog kamena kuke, odvaljujući ih i bacajući u dvorište.

"Izgleda da je ruše", primeti ona. "Zašto bi to činili?"

Teremon odvrati: "Zato što mrze bogove. Krive ih za sve što se dogodilo. Znaš Panteon, veliku Katedralu Svih Bogova na samoj ivici šume sa čuvenim Tamilandijevim muralima? Video sam ga nekoliko dana po Spuštanju Noći. Spaljen je... ostao je samo krš, sve je uništeno; iz gomile cigli štrčao je jedan napola svestan sveštenik. Sada mi je jasno da hram nije slučajno spaljen. Taj požar je namerno podmetnut. A sveštenik... jedan ludak ga je ubio na moje oči, a ja sam mislio da je to učinio kako bi mu ukrao halju. Možda i nije. Možda je to učinio iz čiste mržnje."

"Ali sveštenici nisu izazvali..."

"Zar si već zaboravila Apostole? Mondior nam je mesecima govorio kako je ono što će nam se dogoditi osвета bogova. Sveštenici su glasnici bogova, je li tako, Sifera? Ako nas navedu na zlo tako da moramo biti na ovaj način kažnjeni, onda sami ti sveštenici moraju biti odgovorni za pojavljivanje Zvezda. Ili bi bar neki ljudi tako mislili."

"Apostoli!" mračno ponovi Sifera. "Volela bih da mogu da ih zaboravim. Šta misliš da sada rade?"

"Pretpostavljam da su kroz Pomračenje prošli živi i zdravi u svojoj kuli."

"Da. Noć na njih sigurno nije ostavila veće posledice, jer su bili dobro pripremljeni za nju. Šta je ono Altinol kazao? Da već stvaraju vladu u severnom delu Saroa?"

Teremon je smrknuto posmatrao raščerupanu crkvu s druge strane puta. Bezizražajnim glasom reče: "Mogu zamisliti kakva će to vlada biti. Vrlina po dekretu. Mondior će svakog Dana Onosa izdavati nove moralne zapovesti. Zakonom će biti zabranjena sva zadovoljstva. Svake nedelje javna smaknuća grešnika." On pljunu u vetar. "Tame mu! Kada samo pomislim da mi je one večeri Folimun bio nadohvat ruke i da sam ga pustio, a mogao sam ga sasvim lako udaviti..."

"Teremone!"

"Znam. Kakva korist od toga? Jedan apostol manje ili više? Neka živi. Neka uspostave svoju vladu i neka naredi svakom ko je te zle sreće da živi severno od Saroa šta da radi i šta da misli. Šta nas to briga? Mi idemo na jug, je li tako? Ono što Apostoli rade ne utiče na nas. Oni će biti samo jedna od pedeset takmačkih vlada koje će se prepirati, kada se stvari najzad malo slegnu. Možda čak jedna od pet hiljada. Svaka oblast imaće vlastitog diktatora, vlastitog cara." Teremonov glas se iznenada smrknu. "Oh, Sifera, Sifera..."

Ona uze njegovu šaku u svoju. Tiho reče: "Ponovo kriviš sebe, je li tako?"

"Otkud znaš?"

"Kada se preradiš... Teremone, ponavljam ti da nisi ni za šta kriv! Sve bi se ovo dogodilo bez obzira na to šta si ti pisao u novinama, zar ne shvataš? Jedan čovek sam samcit ništa nije mogao da izmeni. Ovo je nešto kroz šta je svet predodređen da prolazi, nešto što se nije moglo sprečiti, nešto..."

"Predodređen?" ponovi on oštro. "Čudno da ti upotrebiš jednu takvu reč! Misliš na osvetu bogova?"

"Nisam uopšte pomenula bogove. Samo sam htela da kažem da je bilo predodređeno da Kalgaš Dva naiđe, ali to nije voja Božja već astronomski zakon, tako da je moralo doći do pomračenja, Spuštanja Noći, pojave Zvezda..."

"Da", složi se odsutno Teremon. "Pretpostavljam da je tako."

Nastavili su dalje, delom puta na kome se zaustavilo svega nekoliko kola. Onos je bio na zalasku, a na nebu su se pojavila večernja sunca, Sita, Tano i Dovim. Sa zapada je duvao ledeni vetar. Teremon oseti glad. Celog dana nisu zastali da bi jeli. Sada su se zaustavili, ulogorili između dvojica slupanih kola i raspakovali nešto suve hrane koju su poneli iz Skloništa.

Međutim, iako je bio gladan, nije imao apetita, pa je morao na silu da pojede ceo obrok. Iz okolnih kola zurila su u njega ukrućena lica leševa. Dok se kretao bio je u stanju da ih prenebregava; ali sada, sedeći ovde na nekadašnjem najboljem putu u provinciji Saro, nije mogao da izbriše njihovu sliku iz uma. U pojedinim trenucima je osećao kao da ih je sve on sam ubio.

Napravili su krevet od jastuka sa sedišta izbačenih iz slupanih automobila i priljubili se jedno uz drugo, tonući povremeno u nemiran san; ništa im ne bi bilo lošije ni da su pokušali da spavaju na samom tvrdom betonskom putu.

Tokom večeri začuli su se kruci, promukli smeh, udaljeni zvuci pesme. Teremon se jednom probudio i zagledao preko ivice izdignutog auto-puta; ugledao je logorske vatre u polju ispod njih, na možda dvadeset minuta hoda ka istoku. Zar niko više ne spava pod krovom? Ili je udar Zvezda izvršio sveopšte dejstvo, tako da je celokupno stanovništvo sveta napustilo kuće i domove, kako bi kampovalo na otvorenom isto onako kao on i Sifera, pod poznatom svetlošću večnih sunaca?

Negde pred zoru konačno je zadremao. Ali još nije ni utonuo u čvršći san kada je Onos izgrejao, ružičast, pa zlatan, na istoku, izvukavši ga iz iskidanih, užasnih snova.

Sifera je već bila budna. Lice joj je bilo bledo, a oči crvene i naduvene.

Uspeo je da se osmehe. "Izgledaš divno", reče joj on.

"Oh, ovo nije ništa", odvrati ona. "Trebalo je da me vidiš kako sam izgledala kada se dve nedelje nisam prala."

"Mislio sam..."

"Znam šta si mislio", prekide ga ona. "Bar mislim da znam."

Toga dana prevalili su četiri milje, s teškom mukom, svaki korak je bio mučan.

"Potrebna nam je voda", reče Sifera, kada je počeo popodnevi vetar. "Moraćemo da sidemo sa auto-puta na sledećoj izlaznoj rampi i pokušati da nađemo neki izvor."

"Da", složi se on. "Pretpostavljam da ćemo morati."

Teremonu se nije dopala ideja da napuste auto-put. Od samog početka putovanja auto-put je praktično bio samo njihov; na njemu je već počeo da se oseća kao kod kuće, na neki čudan način, među gomilama slupanih i uništenih vozila. Tamo dole, u otvorenim poljima po kojima su se kretale bande izbeglica... čudno, pomisli on, njih zovem izbeglicama, kao da sam ja na nekoj vrsti odmora... nisu mogli znati u kakvu se nevolju mogu uvaliti.

Međutim, Sifera je bila u pravu. Morali su da siđu i pronađu vodu. Zaliha koju su poneli sa sobom bila je pri kraju. Možda im je takođe bilo potrebno da izvesno vreme napuste ovaj paklenu, beskrajnu traku slupanih automobila i ukočenih, izbuljenih leševa pre nego što nastave putovanje prema Amgandu.

On pokaza na znak nedaleko ispred njih. "Još pola milje do narednog izlaska."

"Trebalo bi do njega da stignemo za otprilike jedan sat."

"Manje", reče on. "Čini mi se da je put pred nama dosta čist. Sići ćemo sa auto-puta i obaviti ono što moramo, što brže budemo mogli, a onda će biti bolje da se vratimo ovamo gore na spavanje. Bolje je leći između dvojica kola gde te niko ne vidi, nego rizikovati u otvorenom polju."

Sifera zaključila da to ima smisla. Pohitali su ovim prilično nezakrčenim delom auto-puta prema izlaznoj rampi, putujući brže nego na mnogim prethodnim deonicama. Veoma brzo stigli su do narednog znaka, koji ih je upozoravao da je do izlaska sa auto-puta ostalo još smao četvrt milje.

Ali onda je njihovo brzo napredovanje odjednom bilo prekinuto. Put je postao zakrčen tako velikom gomilom slupanih kola da se Teremon na trenutak uplašio da uopšte neće moći da se probiju.

Ovde mora da je došlo do odista čudovišnog niza sudara. Dogodilo se nešto strašno čak i u odnosu na ono kroz šta su on i Sifera već prošli. Izgleda da su se u sredini te gužve nalazila dva ogromna transportna kamiona, koja su se čeonu sudarila tako da su sada ličila na dve razjarene zveri iz džungle; zatim su na njih, po svoj prilici, naletele desetine automobila, udarajući jedan u drugi, padajući na one poslednje u nizu, stvarajući džinovsku prepreku koja se protezala s jednog kraja puta na drugi, prelećući čak i na deo puta van traka. Zgužvana vrata i branici, oštri poput brijača, virili su posvuda, a ari polupanog stakla zloslutno su zveckali dok se vetar poigravao nad njima.

"Ovamo", pozva je Teremon. "Mislim da vidim prolaz... ovamo gore kroz ovaj otvor, pa onda preko onog kamiona s leve strane... ne, ne. To neće moći, Moraćemo proći ispod..."

Sifera se popela do njega. On joj pokaza u čemu je problem... na suprotnoj strani ih je čekala gomila izvrnutih kola, koja su podsećala na polje usrpavnih noževa... i ona klimnu. I tako su krenuli ispod, lagano, bolno puzeći po prljavštini kroz razbijeno staklo i bare prosutog goriva. Na pola puta su zastali da se odmire pre no što su nastavili ka suprotnom kraju gomile.

Prvi je izišao Teremon.

"Sveti Bogovi!" promrmlja on, zureći u neverici u prizor pred sobom. "A šta sad?"

Put je bio prohodan otprilike pedeset stopa iza velike mase olupina. Posle tog raskrčenog prostora preko auto-puta je ležala nova prepreka koja se prostirala sa jedne na drugu stranu. Ova je, međutim, namerno bila podignuta... sastojala se od gomile vrata i točkova, uredno poslaganih na putu do visine od nekih osam ili devet stopa.

Ispred te barikade Teremon je ugledao dvadesetak ljudi, koji su se ulogorili na samom putu. Toliko se usredsredio na prelazak kroz malopredajšnji krš da ni na šta drugo nije obraćao pažnju, pa tako nije čuo nikakve zvuke koji su dopirali sa druge strane.

Sifera ispuza napolje i nađe se pored njega. Ču je kako je od iznenađenja i šoka uzdahnula.

"Drži ruku na pištolju", tiho joj reče Teremon. "Ali nemoj ga izvlačiti i da ti ne pada na pamet da ga upotrebiš. Suviše ih je."

Sada je već nekoliko stranaca naizgled nehajno krenulo prema njima, šestorica ili sedmorica mišićavih muškaraca. Teremon je nepomično stajao i posmatrao ih kako prilaze. Znao je da ne može izbeći ovaj susret... jer nije bilo nade da pobegnu kroz lavirint kao nož oštirih olupina kroz koje su se upravo provukli. On i Sifera bili su uhvaćeni u klopku na ovoj čistini između dve blokade na putu. Preostalo im je samo da sačekaju šta će se sledeće dogoditi i da se nadaju da ovi ljudi nisu sumanut.

Jedan visoki muškarac opuštenih ramena i hladnog pogleda ne žureći priđe Teremonu i gotovo mu

se unese u lice, pa reče: "Dobro, momče. Na ovoj stanici vrši se Pretres." Nekako čudno je naglasio reč pretres.

"Pretres?" hladno ponovi Teremon. "A šta vi to tražite?"

"Ne pravi se pametan, ili ćeš poleteti naglavačke preko ivice. Prokleta dobro znaš šta mi tražimo. Ne pravi sam sebi neprilike."

Zatim dade znak ostalima. Oni pridoše i počеше da opipavaju Teremonovu i Siferinu odeću. Teremon ljutito odgurnu šake koje su ga opipavale.

"Pustite nas da prođemo", procedi on kroz zube.

"Niko ovuda ne može da prođe dok ga ne Pretražimo."

"Po čijem ovlašćenju?"

"Mom ovlašćenju. Dozvolićeš nam ili ćemo te naterati?"

"Teremone..." Sifera prošaputa zabrinuto.

On joj mahnu da se ne meša. Bes je ključao u njemu.

Razum mu je govorio da je glupo i pokušati da se odupre, da ih je previše, da visoki nije blefirao kada je kazao da će biti belaja ako ne dozvole da ih pretraže.

Ovi ljudi nisu baš ličili na bandite. Bilo je nečeg službenog u rečima visokoga, kao da je ovo bila neka vrsta granice, carinarnice, možda. Šta li su tražili? Hranu? Oružje? Hoće li ovi ljudi pokušati da im oduzmu pištolje na iglu? Bolje da im daju sve što su nosili, govorio je Teremon sam sebi, nego da ih uzalud ubiju zbog glupog junačenja i pokušaja da dokaže njihovo pravo na prolazak.

Ipak... ovakvo postupanje... ovako da ga nateraju da se potčini, na slobodnom, javnom auto-putu...

Uz to, nisu mogli da dozvole da im oduzmu pištolje na iglu, kao niti zalihu hrane. Još su imali da prepešače stotine milja do Amganda.

"Upozoravam vas", poče visoki.

"I ja upozoravam vas. Dalje ruke od mene. Ja sam građanin Federalne Republike Saro, a ovaj put je i dalje otvoren za sve građane, bez obzira na to što se dogodilo. Ne podležem pod vašu vlast."

"Zvuči kao kakav profesor", reče jedan od ostalih, nasmejavši se. "Drži nam govor o svojim pravima."

Visoki slegnu ramenima. "Već imamo jednog profesora. Drugi nam nije potreban. A sada je bilo dosta priče. Zgrabite ih i pretresite. Od glave do pete."

"Pus-ti-te me..."

Nečija šaka zgrabi Teremona za ruku. On hitro podiše pesnicu i zari je u nečija rebra. Sve mu je ovo bilo veoma poznato: još jedna makljaža, još jedna tuča bila je pred njim. Ali ipak je čvrsto odlučio da se bori. Trenutak kasnije neko ga je pogodio u lice, a neko drugi ga ščepao za lakat i on ču kako Sifera viče u besu i strahu. Pokušao je da se oslobodi, ponovo je nekoga udarao, sam primio udarac, sagnuo se, zamahnuo, primio oštar udarac u lice od koga mu je sve zabridelo...

"Hej, stanite malo!" začu se jedan novi glas. "Stanite! Butela, sklanjaj se od tog čoveka! Fridnore! Talpine! Pustite ga!"

Poznati glas.

Ali čiji?

Pretraživači se povukoše. Zanošeći se malo i trudeći se da zadrži ravnotežu, Teremon podiže pogled prema pridošlici.

Cerio mu se jedan vitak, vižljasti muškarac inteligentnog izgleda, a sa prljavog lica gledale su ga prodorne bistre oči...

Neko koga je poznavao, da.

"Binaje!"

"Teremone! Sifera!"

Sve se u trenu promenilo. Binaj povede Teremona i Siferu prema iznenađujuće udobnom malom gnezdu sa suprotne strane blokade: jastuci, zavese, niz limenki za koje se pokazalo da sadrže hranu. Tamo je ležala jedna vitka devojka, čija je leva noga bila u zavojima. Delovala je iscrpljeno i kao da je u groznici, ali im je ipak uputila jedan kratki, slabašan osmeh kada su ušli.

Binaj reče: "Sećaš se Raiste 717, zar ne, Teremone? Raista, ovo je Sifera 89 iz odeljenja za arheologiju. Pričao sam ti o njoj... o njenom otkriću da su i u dalekoj prošlosti gradovi goreli... Raista je moja družbenica po ugovoru", obavesti on Siferu.

Teremon je sreo Raistu više puta za poslednjih nekoliko godina, koliko se družio sa Binajem. Ali to je bilo u jednom drugom vremenu, u svetu koji je sada bio mrtav, koji je nestao. Jedva ju je prepoznao. Sećao je se kao vitke žene prijatne spoljašnosti, koja je uvek bila doterana, uvek vedra i raspoložena. Ali sada... sada! Ova ispijena, krhka, oronula devojka... ovaj duh Raiste koju je poznavao, sa upalim očima i zamršenom kosom...!

Zar je zaista prošlo svega nekoliko nedelja od Spuštanja Noći? Iznenada mu se učinilo da su prošle već godine. Eoni... nekoliko geoloških epoha...

Binaj reče: "Imam malo rakije, Teremone."

Teremon razrogači oči. "Ti to ozbiljno? Znaš li koliko je vremena prošlo od kada sam poslednji put popio čašicu? Kakva ironija, Binaje. Ti, trezvenjak koga sam morao da molim da proba Tano specijal... skrivaš ovde poslednju bocu rakije na svetu!"

"Sifera?" ponudi je Binaj.

"Molim, malo."

"Po malo ćemo svi i dobiti." On im nasu tri naprstka pića.

Teremon upita, pošto je piće počelo da ga greje: "Binaje, šta se to ovde dešava? Kakvo je to pretresanje?"

"Ne znate za pretrese?"

"Nikad čuli."

"Gde ste vas dvoje bili od Spuštanja noći?"

"Uglavnom u šumi. Onda me je Sifera pronašla pošto su me isprebijali neki razbojnici i odvela me u univerzitetsko Sklonište gde sam ostao dok se nisam oporavio od onoga što su mi učinili. Poslednjih nekoliko dana idemo auto-putem, u nadi da ćemo stići do Amganda."

"Znači, znate za Amgando?"

"Saznao sam od tebe, posredno", odvrati Teremon. "U šumi sam naleteo na Širina. Bio je u Skloništu, kako se čini, neposredno po vašem odlasku, i našao je vašu poruku u kojoj pominješ Amgando. On je rekao meni, ja Siferi. Pa smo se zajedno tamo uputili."

"Sa Širinom?" upita Binaj. "Pa gde je on onda?"

"Nije sa nama. On i ja smo se rastali ima tome dosta dana... on je sam krenuo za Amgando, a ja sam ostao u Sarou da potražim Siferu. Ne znam šta se dogodilo s njim... Mogu li dobiti još malo te rakije, Binaje? Ako možeš da se odvojiš od nje. Počeo si da mi pričaš o pretresu."

Binaj je nasuo Teremonu još malo pića. Pogledao je Siferu koja odmahnu glavom.

A onda sa nelagodnošću primeti: "Ako je Širin putovao sam, verovatno je zapao u nevolju, i to veoma ozbiljnu nevolju. Sigurno nije ovuda prošao od kada sam ja ovde, a jedino se velikim južnim auto-putem može od Sara stići do Amganda. Moraćemo poslati izviđačku grupu da ga potraži. A što se tiče pretresa, to je jedna od novih stvari kojima se ljudi bave. Ovo je službena stanica za pretres. Na početku svake provincije kroz koju prolazi veliki južni auto-put postoji po jedna."

"Ali mi smo tek na nekoliko milja od Saroa", primeti Teremon. "Ovo je još provincija Saro, Binaje."

"Nije više. Sve pređašnje provincijske vlade su nestale. Ono što je preostalo od Saroa izdvojeno je... čujem da su Apostoli Plamena otkinuli za sebe jedan veliki komad, ceo naspramni deo grada, a oblast oko šume i Univerziteta je pod kontrolom nekog Altinola, koji predvodi kvazi-vojnu grupu koja sebe naziva Vatrogasnom Patrolom. Možda ste naleteli na njih."

Sifera odvrati: "Bila sam oficir u Vatrogasnoj Patroli nekoliko dana. Ova zelena marama koju nosim oko vrata je njihova službena oznaka."

Binaj reče: "Onda znate šta se dogodio. Došlo je do cepkanja starog sistema... niklo je mnoštvo sitnih novih vlada kao pečurke posle kiše. Vi se sada nalazite u provinciji Restauracije. Ona se proteže odavde pa niz auto-put, nekih sedam milja. Kada stignete do naredne stanice za pretres, nalazićete se u provinciji Šest sunaca. Posle nje ide Zemlja Bogova, pa Dnevna svetlost, a posle nje... zaboravio sam. Ionako se menjaju svakih nekoliko dana, jer se ljudi sele s jednog mesta na dugo."

"Šta je s tim pretresom?" stade da ga požuruje Teremon.

"Nova paranoja. Svi se boje piromana. Znaete ko su oni? Ludaci koji misle da je ono što se dogodilo za vreme Spuštanja Noći bilo strašno zabavno. Idu unaokolo i pale. Koliko sam čuo, samo je trećina Saroa izgorela za vreme pomračenja, usled paničnih pokušaja ljudi da oteraju Zvezde, ali je zato druga trećina uništena posle toga, iako su Zvezde već odavno nestale. Bolesnici, eto to su vam oni. I tako ljudi čiji su umovi manje-više neoštećeni... a među takvima se sada nalaziš, samo da znaš... pretražuju sve ne bi li pronašli neko sredstvo za podmetanje požara. Zabranjeno je posedovati šibice, ili mehaničke upaljače, pištolje na iglu, ili bilo šta drugo čime se može..."

"Ista stvar se događa i u predgrađima", primeti Sifera. "Vatrogasna Patrola radi isto. Altinol i njegovi ljudi su sebe proglasili jedinima koji smeju da koriste vatru."

"Napali su me u šumi dok sam pokušavao da skuvam ručak", reče Teremon. "Pretpostavljam da su i oni pretresači. Pretukli bi me na smrt da Sifera i njena Patrola nisu naišli i spasli me u poslednjem trenutku, a otprilike isto to si ti učinio sada."

"Pa", odvrati Binaj, "ne znam na koga si naleteo u šumi. Ali pretres je ovde formalni obred koji se koristi u rešavanju istog problema. Upraznjava se svuda, svi sve pretražuju, niko nije pošteđen. Svi su sumnjivi: niko nije izuzetak. To ti je poput groznice... groznice straha. Samo male elitne jedinice, kao što je Altinolova Vatrogasna Patrola, smeju da nose sa sobom zapaljiva sredstva. Na svakoj granici morate predati svoje sredstvo za paljenje vatre onima koji su trenutno na vlasti. Takođe možete ostaviti te pištolje na iglu kod mene, Teremone. S njima nikada nećete stići do Amganda."

"Nikada tamo nećemo stići bez njih", odvrati Teremon.

Binaj slegnu ramenima. "Možda hoćete, možda nećete. Ali nećete moći da ih zadržite kada nastavite prema jugu. Mene neće biti na narednoj stanici za pretres da opozovem one koji budu želeli da te pretresu."

Teremon porazmisli o tome.

"Kako si ih uopšte naterao da te slušaju?" upita on. "Da nisi ti možda ovde zapovednik?"

Binaj odvrati uz smeh. "Zapovednik? Teško. Ali me poštuju. Ja sam, vidiš, njihov službeni profesor. Ima mesta gde preziru ljude sa Univerziteta, znaš li to? Ludaci ih ubijaju na licu mesta, jer misle da smo mi izazvali pomračenje i da se spremamo da izazovemo još jedno. Ali to ovde nije slučaj. Ovde me smatraju korisnim zbog moje inteligencije... u stanju sam da sastavim diplomatske poruke koje se upućuju u pokrajne provincije, imam ideje kako da pokvarene stvari ponovo prorade, mogu čak objasniti zašto se Tama neće vratiti i zašto niko više neće morati da gleda u Zvezde

narednih dve hiljade godina. Vole to da slušaju, jer je utešno. I tako sam im se pridružio. Hrane nas i vode računa o Raisti, a ja mislim umesto njih. Lep simbiotski odnos."

"Širin mi je kazao da si se uputio u Amgando", reče Teremon.

"Jesam", odvrati binaj. "Ti i ja bi trebalo tamo da se nalazimo. Međutim, Raista i ja smo naleteli na neke nevolje na putu. Kazao sam ti kako ludaci hvataju ljude sa Univerziteta i pokušavaju da ih ubiju? I nas je jedna skupina umalo uhvatila, dok smo išli na jug kroz predgrađa, prema auto-putu. Sve predele na južnoj strani šume sada naseljavaju podivljali uljezi."

"Naleteli smo i mi na neke", primeti Teremon.

"Onda znate. Nas su opkolili. Po samom načinu govora zaključili su da smo sigurno obrazovani, a onda me je neko prepoznao... prepoznao me je, Teremone, na osnovu slike u novinama, koja se pojavila uz jedan od tvojih članaka, u kojima je izišao intervju sa mnom o pomračenju! Kazao je da sam iz Opservatorije, da sam ja taj koji je naterao Zvezde da se pojave." Binaj se na trenutak izgubio u mislima. "Pretpostavljam da su nas dva minuta delila od toga da završimo na banderi. Ali onda je usledilo poslovično odvratanje pažnje. Pojavila se još jedna banda... pretpostavljam da su to bili njihovi suparnici oko teritorije... počeli su da bacaju boce, dreče, zamahuju kuhinjskim noževima. Raisti i meni se ukazala prilika da zbrišemo. Ti ludaci su ti poput dece... ne mogu dugo da se bave jednom stvari. Međutim, dok smo se provlačili kroz neki uski prolaz između dve spaljene zgrade, Raista se posekla na slomljeno staklo. Kada smo dovde stigli auto-putem, rana se toliko inficirala da nije mogla da hoda."

"Shvatam." Nije ni čudo što tako grozno izgleda.

"Srećom po nas, stražarima na granici provincije Restauracije bio je potreban profesor. Primili su nas. Ovde smo već sedam dana, možda i deset. Pretpostavljam da će Raista moći da putuje kroz nedelju dana ako sve bude dobro, ili verovatnije kroz dve. Onda ću naterati šefa ove provincije da nam ispiše pasoše koji će nam pomoći da bezbedno prođemo bar kroz nekoliko narednih provincija niz put, pa ćemo tako krenuti za Amgando. Pozivam vas da ostanete do tada sa nama, kako bismo svi zajedno mogli krenuti ka jugu, ako želite. Tako bi, razume se, bilo bezbednije. Potreban sam ti, Butela?"

Visoki muškarac koji je pokušao da pretraži Teremona na čistini provirio je iznad zavesa Binajevog malog skloništa. "Upravo je stigao glasnik, profesore. Doneo je neke novosti iz grada, preko Carske provincije. Ne možemo da se razaberemo šta piše."

"Daj da pogledam", reče Binaj, ispruživši šaku i prihvativši presavijeni komad hartije od čoveka. Zatim se obrati Teremonu: "Glasnici sve vreme putuju između raznih novih provincija. Carska se nalazi severno i istočno od auto-puta i proteže se do samog grada. Većina ovdašnjih pretresača nije baš umešna u čitanju. Izgleda da su im usled izloženosti Zvezdama ostali oštećeni centri za govor, ili nešto slično."

Binaj učuta i poče da čita poruku. Zatim se namršti, nabra čelo, napući usne, promrmlja nešto o rukopisu i pravopisu kojima su se služili posle Spuštanja Noći. Posle nekoliko trenutaka lice mu se smrknu.

"Blagi Bože!" povika on. "Svih mu jada i nevolja..."

Šaka mu se tresla. Podigao je pogled prema Teremonu, a oči su mu divlje sevale.

"Binaje! Šta se dogodilo?"

Binaj smrknuto odvrati: "Apostoli Plamena idu u ovom pravcu. Okupili su vojsku i spremaju se da krenu na Amgando, uz put čisteći sve nove male provincijske vlade koje su nikle duž auto-puta. A kada stignu do Amganda, uništiće upravno telo koje je tamo osnovano i proglasiće sebe jedinom legalnom vladajućom silom u Republici."

Teremon oseti kako mu je Sifera zarila nokte u ruku. Okrenuo se da je pogleda i primetio užas na njenom licu. Znao je da je i na njegovom licu isti takav izraz.

"Dolaze... ovamo..." ponovi on polako. "Vojska Apostola."

"Teremone, Sifera... morate brzo odavde", reče Binaj. "Smesta. Ako budete ovde kada stignu Apostoli, sve će biti izgubljeno."

"Misliš da pođemo za Amgando?" upita Teremon.

"Svakako. Ne smete oklevati više ni trenutka. Svi sa Univerziteta koji su bili u Skloništu sada su tamo, kao i ljudi sa drugih Univerziteta, obrazovani ljudi iz cele Republike. Ti i Sifera ih morate upozoriti da se brzo raštrkaju. Ako još budu u Amgandu kada Apostoli tamo stignu, Mondior će uspeti da proždere celo jezgro nejake buduće legitimne vlade koju će ova zemlja možda jednog dana imati, i to u jednom zalogaju. Mogao bi čak narediti masovna smaknuća ljudi sa Univerziteta... Čuj, napisaću vam propusnice koje će vam poslužiti na nekoliko narednih stanica za pretres. Ali kada više ne budete pod našom vlašću, moraćete jednostavno da dozvolite da vas pretresu i da vam oduzmu šta god žele, a zatim da nastavite dalje prema jugu. Ne smete sebi dozvoliti da vas zadrže sporedne stvari kao što je pružanje otpora pretresničima. Grupa u Amgandu mora biti upozorena, Teremone!"

"A šta će biti sa tobom? Zar ćeš ti ostati ovde?"

Binaj ga zbunjeno pogleda. "A šta mi drugo preostaje?"

"Ali... kada Apostoli dođu..."

"Kada Apostoli dođu, učiniće sa mnom šta im bude volja. Zar mi ti to predlažeš da ostavim Raistu i pobegnem za Amgando sa vama?"

"Ovaj... ne..."

"Onda nemam drugog izbora. Je li tako? Ha? Ostajem ovde sa Raistom."

Teremona poče da boli glava. Pritisnuo je šakama oči.

Sifera reče: "Nema izbora, Teremone."

"Znam. Znam. Ali ipak, kada pomislim da će Mondior i njegovi zarobiti čoveka kao što je Binaj... možda ga čak pogubiti..."

Binaj se osmehnu i spusti na trenutak šaku na Teremonovu mišicu. "Ko zna? Možda će Mondior želeti da zadrži nekoliko profesora kao kućne ljubimce. Uostalom, sada uopšte nije važno šta će se sa mnom dogoditi. Moje je mesto uz Raistu. A vaše na putu... morate što brže krenuti za Amgando. Hajde: spremiću vam jelo i snabdeću vas nekih dokumentima koja će izgledati dovoljno službeno. A onda zbogom." On zastade. "Evo. I ovo će ti biti potrebno." On nasu ostatak rakije, otprilike jednu uncu, u Teremonovu praznu čašu. "Iskapi to", reče on.

Na granici između provincije Restauracije i Šest sunaca prošli su pretres bez ikakvih problema. Dežurni na prelazu, koji je po izgledu mogao biti računovođa ili pravnik u svetu što više nije postojao, samo je pogledao pasoš koji im je Binaj ispisao i klimnuo kada je video kitnjasi potis "Binaj 25" pri dnu, pa im mahnuo da prođu.

Dva dana kasnije, kada su prelazili iz provincije Šest sunaca u Zemlju Bogova, nije bilo tako jednostavno. Ovdašnja patrola na granici ličila je na bandu ubica, koja će pre gurnuti Teremona i Sifera preko ivice izdignutog auto-puta nego što će pogledati njihove isprave. Usledio je jedan dug i neprijatan trenutak dok je Teremon mahao pasošem kao nekom vrstom magičnog štapića. A onda je magija, manje više, postigla svoj cilj.

"Ta stvar siguran prolaz?" upita zapovednik ubica.

"Pasoš, da. Ne podležemo pretresu."

"Ko dao?"

"Binaj 25, glavni administrator za pretres u provinciji Restauracija. Ona je udaljena dve provincije uz put."

"Znam dobro gde provincija Restauracija. Čitaj šta tu piše."

"Onome koga se može ticati: Ovim se potvrđuje da su nosioci ovog dokumenta, Teremon 762 i Sifera 89, akreditovani emisari Vatrogasne Patrole Saroa i da su ovlašćeni da..."

"Vatrogasna Patrola? Šta to?"

"Altinolova rulja", promrmlja jedan drugi ubica.

"Ah." Glavni pokaza glavom prema pištoljima na iglu koje su Teremon i Sifera nosili okačene na bokove tako da se dobro vide. "Znači, Altinol želi vi prođete kroz tuđe teritorije sa oružje koje može zapali celu oblast?"

Sifera reče: "Mi smo na hitnom zadatku, moramo stići do ljudi u nacionalnom parku Amgando. Od životnog je značaja da tamo stignemo bezbedni." Ona dodirnu svoju zelenu maramu oko vrata. "Znate li šta ovo znači? Mi se trudimo da sprečimo paljevine, a ne da ih sami podmećemo. A ako ne stignemo do Amganda na vreme, Apostoli Plamena će krenuti ovim auto-putem i uništiti sve što vi ljudi pokušavate da stvorite."

To baš nije imalo nekog smisla, pomisli Teremon. Njihov odlazak u Amgando, koji se nalazio daleko na jugu, neće spasiti male republike na severnom kraju auto-puta od Apostola. Međutim, Sifera je to izrekla sa odgovarajućom notom ubeđenosti i strasti, tako da je sve zvučalo veoma značajno na neki uvrnuti način.

Usledilo je kratkotrajno ćutanje, dok su pogranične patroldžije pokušavale da shvate o čemu to ona govori. A onda su stali da se nervozno mršte i razmenjuju smetene poglede. Konačno, predvodnik žustro odvrati: "U redu. Prolazi. Nosite odavde, ali nemojte da ponovo sretnem u provinciji Šest sunaca, ili će zažalite. Apostoli! Amgando!"

"Mnogo vam hvala", reče Teremon uz učtivost koja se graničila sa sarkazmom, zbog čega ga je Sifera uhvatila pod ruku i brzo povukla kroz rampu pre no što ih uvali u neku pravu nevolju.

Ovim delom puta mogli su brzo da se kreću, tako da su dnevno prelazili i po dvanaest milja, a ponekad i više. Žitelji provincija koje su se zvale Šest sunaca, Zemlja bogova i Dnevna svetlost naporno su radili, raščišćavajući krš koji se nagomilao na velikom južnom auto-putu od Spuštanja Noći. Na određenim razmacima bile su postavljene barikade od polomljenih delova... ionako se niko još dugo neće voziti velikim južnim auto-putem, pomisli Teremon... ali je zato između rampi moglo normalno da se hoda; više nisu morali da puze i provlače se oko hrpa groznih olupina.

I mrtvaci su uklonjeni sa auto-puta i sahranjeni. Malo po malo, stvari su ponovo počinjale da bar donekle bivaju civilizovane. Ali ne i normalne. Čak ni izdaleka normalne.

U unutrašnjosti koja se graničila sa auto-putem još se mogla videti pokoja vatra, ali su se zato spaljeni gradovi nizali jedan za drugim duž put. Na svakih milju ili dve bio je podignut pokoji logor za izbeglice i dok su Sifera i Teremon žurno koračali uzdignutim putem, mogli su da gledaju dole i vide tužne i zbunjene ljude koji su se besciljno i sporo muvali po logorima, kao da su svi ostarili pedeset godina u toj jednoj jedinoj strašnoj noći.

Teremon je shvatio da su nove provincije, u stvari, samo nizovi takvih bivaka koji su međusobno povezani pravom linijom velikog južnog auto-puta. U svakoj oblasti na površinu su isplivali lokalni snagatori, koji su bili u stanju da sastave malo carstvo, nevažno kraljevstvo koje je pokrivalo šest, osam ili deset milja auto-puta i širilo se možda milju sa obe strane od njega. Šta se nalazilo iza istočnih i zapadnih granica novih provincija samo se nagađalo. Izgleda da nisu postojale nikakve radio-veze ni televizijske veze.

"Zar nije stvoren nikakav plan za vanredne prilike?" upita Teremon, obraćajući se više vazduhu nego Siferi.

Međutim, Sifera je bila ta koja mu je odgovorila. "Ono što je Ator predviđao zvučalo je suviše fantastično da bi ga vlada ozbiljno shvatila. A priznati da može doći do nečeg kao što je propast civilizacije tokom tako kratkog razdoblja Tame, naročito s obzirom na to da se to razdoblje Tame može sasvim tačno predvideti, značilo bi ići Mondioru na ruku."

"Ali pomračenje..."

"Da, možda su neki službenici na visokim položajima bili u stanju da shvate dijagrame i možda su zaista verovali da će doći do pomračenja. I kao ishod toga do razdoblja Tame. Ali kako su mogli da zamisle Zvezde? Zvezde su jednostavno bile fantazija Aposola Plamena, sećaš se? Čak i da je vlada znala da će se pojaviti nešto slično Zvezdama, niko nije mogao predvideti udar koji će one napraviti."

"Širin jeste", odvrati Teremon.

"Čak ni Širin. Nije imao nikakav nagoveštaj. Širinova specijalnost bila je Tama... a ne iznenadna, nezamisliva svetlost koja ispunjava celo nebo."

"Pa ipak", reče Teremon. "Kada pogledaš unaokolo i vidiš sva ta razaranja, sav ovaj kaos... želiš da misliš da je bio nepotreban, da se mogao na neki način izbeći."

"Međutim, nije bio izbegnut."

"Naredni put bi trebalo da bude."

Sifera se nasmeja. "Do narednog puta ima još 2049 godina. Nadajmo se da ćemo našim potomcima moći da ostavimo neku vrstu upozorenja koje će njima izgledati uverljivije nego što je većini nas izgledala Knjiga Otkrovenja."

Okrenula se i preko ramena zamišljeno zagledala u dugačku traku auto-puta koju su prešli za nekoliko proteklih dana upornog pešačenja.

Teremon je upita: "Plašiš se da ćeš ugledati Apostole kako nas tutnjeći sustižu?"

"Zar se ti ne plašiš? Još smo stotine milja udaljeni od Amganda, čak ako i nastaimo ovom brzinom kojom smo išli u poslednje vreme. Šta ako nas sustignu, Teremone?"

"Neće. Jedna cela vojska ne može da se kreće istom brzinom kao dvoje zdravih, odlučnih ljudi. Nemaju bolje prevozno sredstvo od nas... par nogu po vojniku. A postoji i gomila logičkih razloga koji ih moraju usporiti."

"Pretpostavljam da je tako."

"Pored toga, u onoj poruci je stajalo da Apostoli nameravaju da se zaustave u svakoj novoj

provinciji duž puta kako bi uspostavili svoju vlast. Biće im potrebno dosta vremena da satru sva ona mala tvrdoглава kraljevstva. Ako ne budemo imali nikakve neočekivane neprijatnosti, stići ćemo do Amganda nekoliko nedelja pre njih."

"Šta misliš da će se dogoditi Binaju i Raisti?" upita Sifera posle izvesnog vremena.

"Binaj je prilično bistar momak. Pretpostavljam da će smisliti neki način da bude od koristi Mondioru."

"A ako ne bude mogao?"

"Sifera, zar stvarno moramo da trošimo energiju brinući oko užasnih mogućnosti čije je dešavanje potpuno van naše moći odlučivanja?"

"Izvini", odvrati ona oštro. "Nisam mislila da će te to toliko pogoditi."

"Sifera..."

"Zaboravi", reče ona. "Možda sam i ja preosetljiva."

"Sve će se srediti", reče Teremon. "Binaju i Raisti neće se dogoditi ništa loše. Mi ćemo stići na vreme u Amgando da ih upozorimo. Apostoli Plamena neće pokoriti svet."

"I svi mrtvi će ponovo ustati. Oh, Teremone, Teremone..." glas ju je izdao.

"Znam."

"Šta ćemo?"

"Hodaćemo brzo, eto šta ćemo. I nećemo se osvrnati. Od osvrtnja nema nikakve koristi."

"Ne. Nikakve", reče Sifera. Nasmejala se i uhvatila ga za ruku. Nastavili su ćutke žurno dalje.

Teremon pomisli kako je to bilo zadivljujuće što su tako lako išli, sada kada su uhvatili korak. Prvih nekoliko dana, dok su izlazili iz Saroa i dok su se provlačili gornjim delom auto-puta koji je bio zakrčen olupinama, napredovali su sporo i tela su im se gorko bunila protiv nametnutih im napora. Međutim, sada su se kretali poput dve mašine, savršeno podešene za svoj zadatak. Sifera je imala veoma dugačke noge, gotovo iste kao i on, i oni su išli jedno pored drugog, mišići su im delotvorno radili, srca ravnomerno pumpala krv, pluća se širila i skupljala u neprekidnom ritmu. Koračaj koračaj koračaj. Koračaj koračaj koračaj...

Sigurno im je ostalo još stotinu milja. Ali ovim tempom ne bi trebalo da im na to ode puno vremena. Mesec dana. Možda i manje.

Put je bio gotovo potpuno raščišćen, ovde u seoskim oblastima iza najdalje ivice grada. Kao prvo, ovde saobraćaj i nije bio tako gust kao gore na severu i izgleda da je većina vozača uspela bezbedno da siđe sa auto-puta dok su Zvezde sijale, pošto je postojala manja opasnost da će ih udariti kola onih šofera koji su izgubili kontrolu.

Bilo je i manje rampi. Nove provincije u ovim ređe naseljenim oblastima pokrivale su mnogo veće predele nego one na severu i njihove ljude nije toliko zanimalo da sprovedu detaljan pretres. Tokom narednih pet dana Teremon i Sifera su samo dva puta bili ozbiljno ispitani. Na ostalim graničnim prelazima samo su ima mahnuli da prođu, tako da čak nisu morali ni da pokažu isprave kojim ih je Binaj snabdeo.

Čak im je i vreme išlo naruku. Bilo je vedro i blago skoro svakog dana, s povremenim padavinama, ali ništa što bi im stvorilo ozbiljnije nevolje. Hodali bi četiri časa, zastali da nešto pojedju, ponovo hodali četiri časa, opet jeli, hodali, zastali da odspavaju otprilike šest časova... na smenu, jedno bi sedelo i čuvalo stražu nekoliko sati, a zatim drugo... a onda bi ustali i nastavili. Poput mašina. Sunca su dolazila na nebo i odlazila sa njega u svom vekovnom ritmu, u jednom trenutku su im iznad glave bili Patru i Trej i Dovim, zatim Onos sa Sitom i Tanoom, pa Onos sa Dovimom, onda Trej i Patru, zatim četiri sunca zajedno... u beskrajnom smenjivanju, velika svečana nebeska povorka. Teremon nije imao pojma koliko je dana prošlo od kada su otišli iz Skloništa. Cela ta ideja sa

datumima, kalendarima, danima, nedeljama, mesecima... sve mu se to činilo zastarelo i arhaično, nezgrapno, nešto iz prethodnog sveta.

Sifera, koja je izvesno vreme bila kao zanesena, ponovo je postala vesela.

Ovo će biti mačji kašalj. Stići će do Amganda bez po muke.

Prolazili su kroz oblast poznatu kao Izvor Glen... ili se možda zvala Vrtni Gaj; čuli su nekoliko različitih imena od ljudi koje su sreli uz put. Bila je to ratarska zemlja, ravna i talasava; ovde su tragovi paklenog razaranja koji su pogodili gradske sredine bili veoma retki: poneka šupa oštećena u požaru, ili stado raspuštene stoke, i to je bilo najgore. Vazduh je bio prijatan i svež, svetlost sunaca sjajna i jaka. Zbog sablasnog nedostatka ikakvog saobraćaja čovek je mogao steći utisak da se ovde ništa neobično nije dogodilo.

"Jesmo li na pola puta do Amganda?" upita Sifera.

"Nismo još. Već duže vreme nisam video nijedan znak na putu, ali mislim da..."

Zastao je u pola rečenice.

"Šta je bilo, Teremone?"

"Pogledaj. Pogledaj, tamo, sa desne strane. Duž onog sporednog puta koji se proteže sa zapada."

Izvirili su preko ivice auto-puta. Ispod njih, na nekoliko stotina jardi odatle, pored sporednog puta stajala je dugačka kolona kamiona, blizu mesta gde se on spajao sa glavnim putem.

Dve do tri stotine ljudi, možda. Svi su na sebi imali crne odore sa kapuljačama.

Teremon i Sifera izmenjaše zaprepašćene poglede.

"Apostoli!" prošaputa ona.

"Da. Čučni. Na kolena. Sakrij se uz ogradu."

"Ali kako su uspeli tako brzo da prodru ovako daleko na jug? Gornji deo auto-puta je potpuno blokiran!"

Teremon odmahnu glavom. "Uopšte nisu išli auto-putem. Pogledaj... imaju kamione koji su u voznom stanju. Evo još jednog, upravo pristizhe. Blagi Bože, kako to izgleda čudno, zar ne, pravo vozilo koje se kreće! Posle toliko vremena ponovo čujemo zvuk motora." Osetio je kako počinje da drhti. "Bili su u stanju da sačuvaju konvoj neoštećenih kamiona i zalihu goriva. I očigledno su dovdle stigli krenuvši iz Saroa zaobilaznim putem sa zapada, krećući se sporednim seoskim drumovima. Sada se ulivaju na glavni auto-put, koji je, pretpostavljam, prohodan odavde pa sve do Amganda. Mogu stići tamo do večeras."

"Večeras! Teremone, šta ćemo sad?"

"Nisam siguran. Pretpostavljam da postoji samo jedna luda mogućnost. Da probamo da sidemo dole i otmemo jedan od tih kamiona? Pa da se sami odvezemo do Amganda. Čak i da stignemo samo dva sata pre Apostola, većina ljudi iz Amganda imala bi priliku da pobegne. Je li tako?"

Sifera odvrati. "Možda. Mada zvuči ludo. Kako možemo da ukrademo kamion? Istog časa čim nas ugledaju, znaće da nismo Apostoli i ščepaće nas."

"Znam. Znam. Pusti me da razmislim." Posle jednog trenutka on reče: "Kada bismo mogli da uhvatamo dvojicu koji su zaostali, i uzmemo njihove odore... ubijemo ih pištoljima na iglu, ako budemo morali... i onda, tako odeveni, mogli bismo jednostavno da odšetamo do jednog od kamiona kao da imamo sva prava da to učinimo, uskočimo unutra i odvezemo se prema auto-putu..."

"Krenuli bi za nama posle dva minuta."

"Možda. Ali ako bismo to izveli smireno i hladnokrvno, možda bi pomislili da je u pitanju nešto sasvim normalno, deo plana... a kada bi shvatili da nije, mi bismo mogli preći već pedeset milja." Znatiželjno se zagledao u nju. "Šta kažeš, Sifera? Šta nam drugo preostaje? Da nastavimo peške ka Amgandu; za nas bi to bio put od nekoliko nedelja, a oni se već kroz nekoliko časova mogu provesti

pored nas?"

Zurila je u njega kao da je sišao s uma.

"Da savladamo dva Apostola... ukrademo jedan od njihovih kamiona... odjurimo do Amganda... oh, Teremone, nikada nam to neće uspeti. I sam to znaš."

"U redu", reče on iznenada. "Ti ostani ovde. Ja ću pokušati sam. To nam je jedina nada, Sifera."

Napola se pridigao i čučekći krenuo duž ivice auto-puta prema izlaznoj rampi na nekoliko stotina jardi ispred njih.

"Ne... čekaj, Teremone..."

On se okrenu prema njoj i isceri. "Ideš?"

"Da. Oh, ovo je ludo!"

"Jeste", reče on. "Znam. Ali šta nam drugo preostaje?"

Bila je, razume se, u pravu. Ceo plan je bio lud. No, nikakva alternativa mu nije padala na pamet. Izveštaj koji je Binaj primio očigledno nije bio tačan: Apostoli nisu ni nameravali da krenu velikim južnim auto-putem od jedne provincije do druge, već su se smesta uputili ka Amgandu u ogromnom naoružanom konvoju, krećući se sporednim putevima, koji, doduše, nisu vodili pravo tamo, ali su bar još bili prohodni za vozila.

Amgando je bio osuđen na propast. Svet će potpasti pod vlast Mondiorovih ljudi.

Osim ako... osim ako...

Nikada sebe nije zamišljao kao nekog junaka. Junaci su bili ljudi o kojima je pisao u svojim člancima... ljudi koji su dejstvovali u najboljoj formi pod krajnjim okolnostima, ostvarujući neobična i čudesna dela koja obični pojedinac nije čak ni sanjao da pokuša, a kamoli da izvede. A sada se obreo u ovom neobičnom, preobraženom svetu i stao da sasvim hladno govori o svladavanju kultista sa kapuljačma pomoću puške na iglu, rekviriranju vojnog kamiona, bežanju za park Amgando, kako bi tamošnje ljude upozorio na predstojeći napad...

Ludo. Potpuno ludo.

Ali možda bi moglo da upali, jednostavno zbog toga što je bilo toliko ludo. Niko neće očekivati da se niotkud stvori dvoje ljudi, i to ovde u ovoj spokojnoj bukoličkoj okolini, i jednostavno pobegne njihovim kamionom.

Počeli su da se spuštaju uz ogradu sa auto-puta; Teremon je išao prvi. Između njih i logora nalazilo se gusto prezrelo polje. "Možda", prošaputa on, "ako uspemo da siđemo i zađemo u tu visoku travu dole, a dva Apostola iz nekog razloga zalutaju ovamo, mogli bismo ih zaskočiti pre no što shvate šta se događa."

Spustio se na tle i nestao u travi.

Sifera ga je pratila u stopu.

Deset jardi. Dvadeset. Samo nastavi dalje i vijugaj, sve do onog malog humka, a onda čekaj... čekaj...

Izenada, iza sebe začu nečiji glas. "Šta to ovde imamo? Dve čudne neke zmije, a?"

Teremon se okrenu, pogleda, zinu.

Bogovi! Apostoli, sedmorica ili osmorica! Odakle li su se stvorili? Privatni piknik u polju? Pored koga su on i Sifera propuzali, nemajući pojma?

"Trči!" zalaja on prema njoj. "Pođi onuda... ja ću ovuda..."

Potrčao je ulevo, prema stubovima na kojima je počivao auto-put. Možda bi mogao da im umakne... da nestane u pošumljenoj oblasti s druge strane puta...

Ne. Ne. Bio je jak i brz, ali oni su bili jači, brži. Video ih je kako mu se približavaju s boka.

"Sifera!" povika on. "Trči dalje! Trči... dalje! "

Možda je ona uspela da se izvuče. Više je nije video. Apostoli su ga opkolili. Posegnuo je za pištoljem na iglu, ali ga je jedan odmah uhvatio za ruku, a drugi ga je ščepao za gušu. Pištolj su mu istrgli iz ruku. Neko mu je podmetnuo nogu i on se sapleo. Tresnuo je o zemlju, prevrnuo se, pogledao naviše. Pogled mu je uzvratilo pet ozbiljnih, čvrstih lica omeđenih kapuljačama. Jedan od Apostola uperio mu je svoj pištolj na iglu u prsa.

"Ustaj", reče Apostol. "Polako. Sa rukama podignutim u vazduh."

Teremon se nespretno, posrćući, uspravio.

"Ko si ti? Šta ćeš ovde?" upita Apostol.

"Živim u okolini. Žena i ja smo išli prečicom kroz polja, vraćali smo se kući..."

"Najbliža farma je pet milja odavde. Veoma dugačka prečica." Apostol klimajem glave pokaza prema logoru. "Pođi sa nama. Folimun će želeći da popriča s tobom."

Folimun!

Znači, ipak je preživio pomračenje. I predvodio je pohod protiv Amganda!

Teremon se osvrnuo oko sebe. Od Sifere nije bilo ni traga ni glasa. Nadao se da se do sada već vratila na auto-put i da napreduje ka Amgandu što brže može. Bila je to mršava nada, ali jedina preostala.

Apostoli su ga sproveli u logor. Čudno se osećao među toliko prilika sa kapuljačama. Jedva da je koji od njih uopšte obratio pažnju na njega, dok su ga sprovodili do najvećeg šatora.

Folimum je sedeo na klupi u stražnjem delu šatora, pregledavajući gomilu dokumenata. Okrenuo je svoje ledene, plave oči prema Teremonu i njegovo mršavo, oštro lice smekša na trenutak kada preko njega prelete iznenađeni osmeh.

"Teremone? Ti ovde? Šta radiš... pišeš o nama za Hroniku?"

"Putujem na jug, Folimune. Na odmoru sam, pošto su stvari u gradu pomalo nesređene. Da li bi imao nešto protiv da zamoliš ove tvoje grubijane da me puste?"

"Oslobodite ga", reče Folimun. "Kuda si se to tačno uputio, a?"

"To se tebe ne tiče."

"Pusti mene da to sam prosudim. Ideš u Amgando, Teremone, je li tako?"

Teremon uputi kultisti hladan, odlučan pogled. "Ne vidim razloga da ti bilo šta kažem."

"Posle svega što sam ja tebi kazao, kada si me intervjuisao?"

"Vrlo smešno."

"Zanima me kuda si se uputio, Teremone."

Odugovlači, pomisli Teremon. Odugovlači što duže možeš.

"Odbijam da odgovorim na to pitanje, kao i na svako drugo koje možda još želiš da mi postaviš. O svojim namerama razgovaraću ću jedino sa Mondiorom lično", izjavi on smirenim, odlučnim glasom.

Jedan trenutak Folimun ništa ne reče. A onda se ponovo osmehnu, na brzinu. Potom, iznenada, neočekivano, prasnu u grohotan smeh. Teremon se zapita da li je ikada ranije video Folimuna kako se smeje.

"Mondior?" ponovi Folimun, dok su mu oči sijale od smeha. "Ne postoji nikakav Mondior, prijatelju. Nikada nije ni postojao."

Siferi je bilo teško da poveruje da je ipak uspela da umakne. Ali izgleda da se upravo to dogodilo.

Većina Apostola koji su ih iznenadili u polju pošla je za Teremonom. Kada se osvrnula, videla ih je da su opkolili Teremona, poput lovačkih pasa koji su okružili svoj plen. Oborili su ga; sigurno će ga zarobiti.

Samo su dvojica krenula za njom. Sifera je jednog opalila snažno po licu dlanom ispružene šake, a brzina kojom se kretala pomogla joj je da ga pošalje na zemlju. Preostali je bio debeo, nespretni i spor; već posle nekoliko trenutaka Sifera ga je ostavila daleko iza sebe.

Vratila se istim putem kojim su ona i Teremon došli, prema izdignutom auto-putu. Ali smatrala je da ne bi bilo mudro da pođe gore. Auto-put je bilo lako blokirati, a sa njega nije mogla bezbedno da se spusti ni na jednom drugom mestu osim kod izlaznih rampi. Samo bi rizikovala da naleti na zamku kada bi se popela gore. Čak i da je ne čekaju nikakve blokade na daljnjem putu, Apostoli bi je lako stigli kamionima i pokupili, posle jedno milju ili dve.

Ne, trebalo je da što brže stigne do šume sa druge strane puta. Kamioni Apostola neće moći tamo da je prate. Lako se mogla izgubiti među tim niskim gustim drvećem i ostati tamo skrivena dok ne odluči šta će dalje.

A šta bi mogla? - pitala se.

Morala je priznati da je Teremonova ideja, koliko god bila luda, ipak bila njihova jedina nada: ukrasti nekako kamion, odvesti se do Amganda i podići uzbunu pre no što Apostoli ponovo pokrenu svoju vojsku.

Međutim, Sifera je dobro znala da nema ni najmanjih izgleda da se prikrade nekom praznom kamionu, uskoči unutra i odveze se. Apostoli nisu bili toliko glupi. Morala bi jednome, u koga bi uperila pištolj, da naredi da uključi motor kamiona, a zatim da njoj prepusti volan. Da bi to izvela, trebalo je prvo da savlada nekog zalutalog Apostola, uzme mu odoru, uvuče se u logor, pronade nekoga ko bi mogao da joj otvori kamion...

Odmah se snuždila. Sve je to bilo suviše neverovatno. Mogla bi da porazmisli i o Teremonovom spasavanju kad je već kod toga... da uleti među njih pucajući iz pištolja sa iglom, pokupi nekoliko talaca, zatraži da ga smesta oslobode... oh, bilo je to potpuno blesavo, šašavi melodramatski san, sjajan zaplet iz neke jeftine pustolovne knjige za decu...

Ali šta ću sad? Šta ću?

Sklopčala se u šibljiku gusto isprepletenog drveća dugačkih paparjastih listova i pustila vreme da protiče. Apostoli izgleda nisu nameravali još da rasturaju logor: i dalje je videla dim njihovih logorskih vatri naspram sumračnog neba, a kamioni su im još stajali parkirani duž puta.

Spuštalo se veče. Onos je nestao s neba. Dovim je lebdeo na obzorju. Jedina sunca iznad nje bila su dva koja su ljudi najmanje voleli, blede i neveseli Tano i Sita, koji su im upućivali svoju hladnu svelost iz velike daljine, sa ivice Vaseljene. Ili sa mesta koje su ljudi smatrali ivicom Vaseljene, pre bi se moglo reći, u onim dalekim, naivnim danima pre no što su se Zvezde pojavile i otkrile im koliko je Vaseljena u stvari ogromna.

Časovi su proticali u beskraj. Nijedno rešenje nije imalo smisla. Amgando je, izgleda, bio izgubljen, osim ako neko drugi nije uspeo da ih upozori... ona sigurno nije mogla tamo stići pre Apostola. Spasavanje Teremona predstavljalo je besmislenu pomisao. Izgledi da ukrade kamion i odveze se do Amganda sama samcica činili su joj se nešto malo manje besmisleni.

Šta onda? Sedeti skrštenih ruku i posmatrati kako Apostoli preuzimaju vlast?

Činilo joj se da drugih mogućnosti nema.

U jednom trenutku tokom te večeri učinilo joj se da joj jedino preostaje da se uputi u logor Apostola, da se preda i zatraži da je zatvore sa Teremonom. Tako bi bar bili zajedno. Zapanjilo ju je koliko joj je nedostajao. Nedeljama se nisu razdvajali; i to se događalo njoj koja nikada nije živela ni sa jednim muškarcem u životu. Za sve vreme njihovog dugog putovanja od Saroa, mada bi se s vremena na vreme porećkali, pa čak i posvađali, nijednog trenutka joj nije dosadilo da bude s njim. Nijednom. Činilo joj se najprirodnijom stvari na svetu da njih dvoje budu zajedno. A sada je ponovo bila sama.

Hajde, govorila je sebi. Predaj se. Ionako je sve izgubljeno, zar ne?

Postajalo je sve mračnije. Oblaci su zaklonili ledenu svetlost Site i Tana i nebo je postalo tako mračno da je gotovo očekivala da će se pojaviti Zvezde.

Hajde, razmišljala je ogorčeno. Izidite i zasvetlite. Neka svi ponovo polude. Kakvu štetu biste još mogle napraviti? Svet se može zgromiti samo jednom, a to je već učinjeno.

Međutim, Zvezde se, razume se, nisu pojavile. Iako su bili zaklonjeni oblacima, Tano i Sita su pružali dovoljno svetlosti koja je prikrivala sjaj tih udaljenih tačaka tajanstvenog sjaja. Kako su časovi prolazili, tako je Sifera postepeno uviđala da joj se raspoloženje iz osnova menja, da prelazi iz potpune malodušnosti u gotovo lakomislenu nadu.

Pošto je sve izgubljeno, onda nema šta više da izgubi. Pod zaštitom večerašnjeg mraka uvući će se u logor Apostola i... nekako, nekako... ukrasti kamion. Ako joj pođe za rukom, spasće i Teremona. A onda... pravac Amgando! Kada Onos sutra izgreje, ona će već biti tamo, među prijateljima sa uiniverziteta i imaće dovoljno vremena da ih upozori da se raštrkaju pre nego stigne neprijateljska vojska.

Pa dobro, pomisli ona. Pokret.

Lagano... lagano... opreznije nego ranije, za slučaj da ima stražara skrivenih u travi...

Izišla je iz šume. Trenutak nesigurnosti: osećala se neverovatno ranjivom sada kada je za sobom ostavila sigurnost isprepletenog šipražja. Ipak, i dalje ju je štitila pomrčina. Sada samo da pređe preko one čistine, koja je vodila od šume do izdignutog auto-puta. Do velikih metalnih nogu puta, pa u zapušteno polje u kome su tog popodneva iznenadili nju i Teremona.

Sada lezi i vijugaj, isto kao ranije. Ponovo preko polja... osvrći se oko sebe, pazi da nema stražara koji bi mogli biti na dužnosti na perimetru apostolskog logora...

U šaci je držala pištolj na iglu, podešen na najmanji otvor snopa, i najoštriji, krajnje fokusiran, na najsmrtonosniji snop koji je pištolj mogao da proizvede. Ako bi je iko sada iznenadio, loše bi mu se pisalo. Ulog je bio suviše veliki, tako da nije mogla misliti o sitnicama civilizacijskog morala. Dok je još bila napola van sebe, ubila je Balika u arheološkoj laboratoriji, iako to nije htela, ali on je ipak bio mrtav; iznenadila se pomalo kada je shvatila da je ponovo bila spremna da ubije, ovog puta namerno, ako bi okolnosti to od nje zahtevale. Važno je bilo pribaviti vozilo i izgubiti se doavde, odneti novosti o približavanju apostolske vojske u Amgando. Sve ostalo, pa i razmišljanje o moralu, bilo je manje važno. Sve. Ovo je bio rat.

Napred. Glavu dole, pogled gore, pogrbi se. Sada je već bila na svega nekoliko desetina jardi od logora.

Tamo je bilo veoma tiho. Verovatno je većina spavala. Siferi se učini da je primetila nekoliko prilika u mračnom sivilu sa druge strane glavne logorske vatre, mada nije mogla biti baš sigurna zbog dima koji se dizao iz vatre. Trebalo je da se zavuče u debelu senku iza nekog kamiona i baci kamen prema drveću koje se nalazilo na izvesnoj udaljenosti odatle. Stražari će verovatno poći da istraže. Ako se lepezasto rašire, mogla bi skliznuti iza jednog od njih i zabiti mu pištolj na iglu u leđa,

upozoriti ga da čuti, naterati da skine odoru...

Ne, pomisli ona. Neće ga ni na šta upozoravati. Ubiće ga na brzinu i uzeti njegovu odoru pre no što uspe da digne uzbunu. Konačno, to su Apostoli. Fanatici.

Zadivilo ju je to što je u sebi otkrila takvu hladnokrvnost.

Napred. Napred. Već je gotovo stigla do najbližeg kamiona. U mrak s druge strane logorske vatre. Gde je kamen? Evo ga. Evo jednog dobrog. Na trenutak je premestila pištolj u levu šaku. A sada samo da baci kamen na ono veliko drvo tamo preko...

Podigla je ruku. I u tom trenutku osetila kako je nečija šaka hvata za zglob otpozadi, a snažna ruka joj se spušta preko grla.

Uhvaćena je!

Telom joj prostrujaše šok, bes i munja izluđujućeg razočarenja. Sifera besno zamahnu nogom unazad, šutnuvši nekoga svom snagom. Začu stenjanje. Ali to nije bilo dovoljno da čovek popusti svoj snažni stisak. Izvivši se napola u stranu, ona ga ponovo šutnu i pokuša istovremeno da pištolj prebaci iz leve u desnu šaku.

Ali napadač joj povuče levu ruku naviše jednim kratkim, ostrim pokretom punim agonije, koji je ošamuti i izbi joj pištolj iz šake. Druga ruka, ona kojom joj je pritiskao grlo, pojača stisak. Ona stade da kašlje i da se bori za vazduh.

Tame mu! Kakva glupost, dopustiti da ti se neko prikrade dok se ti njima prikradaš!

Suze besa palile su joj obraze. Onako besna počela je ponovo da mlatara nogama.

"Polako", prošaputa jedan dubok glas. "Mogla bi tako da me povrediš, Sifera."

"Teremone?" oslovi ga ona zapanjeno.

"Šta si mislila, ko je? Mondior?"

Pritisak na grlo popusti. Šaka koja joj je stezala zglavak olabavi stisak. Napravila je nekoliko posrćućih koraka napred, boreći se da dođe do vazduha. A onda, ošamućena i zbunjena, ona se okrenu i zagleda u njega.

"Kako si se oslobodio?" upita ga.

On se isceri. "Bilo je to pravo čudo. Pravo pravcato čudo... sve vreme sam te posmatrao, dok si dolazila iz šume. Bila si zaista veoma dobra. Ali svu si pažnju usredsredila na to da stigneš dovde neprimećena tako da me nisi primetila kako te zaobilazim i zalazim ti s leđa."

"Hvala svim bogovima što si to bio ti, Teremone. Iako si me na smrt isprepadao kada si me šćepao... Ali zašto stojimo ovde? Brzo, dokopajmo se kamiona i brišimo odavde pre no što nas ugledaju."

"Ne", reče on. "Došlo je do izmene plana."

Belo ga je pogledala. "Ne razumem."

"Razumećeš." Na njeno zaprepašćenje on pljesnu šakama i glasno povika: "Ovamo momci! Ovde je!"

"Teremone! Jesi li sišao..."

Snop baterijske svetiljke pogodi je u lice razornom snagom, gotovo istovetnom onoj koju su imale Zvezde. Ostala je da stoji zaslepljena, odmahujući glavom u neverici i zaprepašćenju. Neke prilike su se kretale svuda oko nje, ali trebalo je da prođe još koji trenutak dok joj se oči nisu dovoljno prilagodile iznenadnoj svetlosti da bi mogla da ih razazna.

Apostoli. Njih šestorica.

Optužujuće je sevnula očima prema Teremonu. On je, kako se činilo, bio smiren i veoma zadovoljan sobom. Njen ošamućeni um još nije mogao da prihvati činjenicu da ju je izdao.

Kada je pokušala da progovori, iz njenih usta dopreše samo jednosložne reči. "Ali... zašto?..."

Kako...?"

Teremon se osmehnu. "Dođi, Sifera. Želim s nekim da te upoznam."

Folimun reče: "Zaista nema potrebe da me tako namrgodeno gledate, dr Sifera. Možda vam je teško da u to poverujete, ali ovde ste među prijateljima."

"Prijateljima? Stvarno mora da mislite kako sam vrlo neuka žena."

"Niste u pravu. Naprotiv."

"Nepozvani ste ušli u moju laboratoriju i ukrali istraživački materijal neprocenjive vrednosti. Naredili ste svojoj hordi pobesnelih, sujevernih sledbenika na napadne Opservatoriju i polomi opremu kojom su astronomi pokušavaju da obave jedinstveno istraživanje od suštinske važnosti. Sada ste hipnotisali Teremona da bi ispunjavao vaše zapovesti i poslali ga da me uhvati i izruči vama kao zatvorenika. I povrh svega mi kažete da sam među prijateljima?"

Teremon tiho reče: "Nisam bio hipnotisan, Sifera. I ti nisi zatvorenik."

"Kako da ne. I sve ostalo je samo rđav san, Spuštanja Noći, požari, pad civilizacije, sve zajedno. Kroz jedan sat ću se probuditi u svom stanu u Sarou i sve će biti kao što je bilo pre no što sam pošla na spavanje."

Teremon ju je posmatrao sa druge strane Folimunovog šatora; nikada mu nije izgledala toliko lepa kao u tom trenutku. Oči su joj zračile od besa. Koža kao da joj se presijavala. Oko nje se širio oreol snažno usmerene energije koji je za njega bio neodoljiv.

Međutim, ovo teško da je bio trenutak da joj bilo šta slično kaže.

Folimun reče: "Što se tiče krađe vaših pločica, dr Sifera, mogu samo da se izvinim. Bio je to sramni akt krađe, ali vas uveravam da ga nikada ne bih odobrio da me vi na to niste primorali."

"Ja vas primorala..."

"Jeste. Zahtevali su da ostanu u vašem posedu... tako da ste te nenadoknadive relikvije iz prethodnih ciklusa doveli u veliku opasnost u trenutku kada kaos samo što nije izbio i kada su, po svu sudeći, zgrade Univerziteta mogle biti srušene do poslednje cigle. Smatrali smo neophodnim da se one nađu na sigurnom... što će reći, u našim rukama... a kako vi niste bili namerni da to odobrite, držali smo za potrebno da vam ih oduzmemo."

"Ja sam pronašla te pločice. Nikada ne biste ni znali da postoje da ih ja nisam iskopala."

"To ne poričem", smesta odvrati Folimun. "Kada su pločice već bile pronađene, one su postale od životne važnosti za naše potrebe... potrebe čovečanstva. Smatrali smo da je budućnost Kalgaša važnija nego vaši vlasnički interesi kada su u pitanju ti artefakti. Kao što ćete videti, do sada smo pločice u potpunosti preveli, koristeći se drevnim tekstualnim materijalom koji nam je već bio na raspolaganju, i one su u mnogome doprinele našem razumevanju neverovatnih izazova sa kojima civilizovani život na Kalgašu mora periodično da se suočava. Prevodi dr Mudrina bili su, na žalost, krajnje površni. Međutim, pločice nam daju tačnu i ubedljivu verziju, neizmenjenu usled menjanja tekstova i pravljenja grešaka kroz vekove, koje srećemo u hronikama što su stigle do nas pod imenom Knjiga Otkrovenja. Moram priznati da je Knjiga Otkrovenja puna mističizma i metafora, te da je prilagođena propagandnim svrhama. Pločice iz Tomboa predstavljaju izvorni istorijski izveštaj o dva zasebna pojavljivanja Zvezda, do kojih je došlo pre mnogo hiljada godina, kao i o pokušajima sveštenstva iz tog vremena da upozori žitelje o onome što se spremalo. Sada možemo pokazati da su se tokom istorije i predistorije Kalgaša male skupine posvećenih ljudi borile iznova i iznova da pripreme svet na raspad do koga je u određenim razmacima dolazilo. Metodi koje su koristili, očigledno, nisu bili dovoljni. Sada ćemo konačno moći, učeći na prethodnim greškama, da poštedimo Kalgaš narednog razornog preokreta kada se sadašnja Godina pobožnosti primakne kraju kroz dve hiljade godina."

Sifera se okrenu ka Teremonu. "Kako kićeno govori! Opravdava krađu mojih tablica govoreći mi kako će mu one omogućiti da uspostavi još delotvorniju teokratsku diktaturu nego što su se nadali! Teremone, Teremone, zašto si me ovako prodao? Zašto si nas prodao? Do sada smo već mogli biti na pola puta do Amganda, samo da..."

Folimun reče: "Bićete u Amgandu sutra posle podne, dr Sifera, uveravam vas. Svi mi bićemo sutra posle podne u Amgandu."

"Šta ćete učiniti?" upita ga ona kipteći od besa. "Okovati me u lance i vući za svojom osvajačkom vojskom? Svezati me i naterati da hodam kroz prašinu za Mondiorovom kočijom?"

Apostol uzdahnu. "Teremone, molim te objasni joj kako stvari stoje."

"Ne", odbi ona. Oči su joj sevale. "Ti, jadna budalo ispranog mozga, ne želim da slušam gluposti koje ti je ovaj manijak ulio u glavu! Ne želim više ni reč da čujem ni od jednog od vas! Ostavite me na miru. Zatvorite me, ako želite. Ili me oslobidite, ako možete sebe na to da naterate. Ja vam ne mogu nauditi, je li tako? Jedna žena protiv cele vojske? Ne mogu čak ni da pređem preko polja, a da me ne ko ne iznenadi s leđa!"

Teremon, obeshrabren, ispruži ruke prema njoj.

"Ne! Beži od mene! Gadiš mi se!... Ali nisi ti za to kriv, je li tako? Učinili su nešto s tvojim umom. Učinićete to i sa mnom, Folimune, je li tako? Pretvorićete me u predusretljivu lutkicu. Dozvolite mi da vas samo jedno zamolim. Nemojte me terati da nosim apostolsku odoru. Odvratna mi je i sama pomisao da hodam unaokolo u jednoj od tih smešnih stvari. Uzmite mi dušu, ako morate, ali me pustite da se oblačim onako kako mi se dopada, važi? Važi, Folimune?"

Apostol se blago nasmeja. "Možda će biti najbolje da vas ostavim nasamo. Vidim da ništa nećemo postići dok i ja budem učestvovao u razgovoru."

Sifera povika: "Ne, proklet da si, ne želim da ostanem sama sa..."

Međutim, Folimun je već ustao i žurno izišao iz šatora.

Teremon se okrenuo prema Siferi, koja stade natraške da se udaljava od njega kao da je kužan.

Obratio joj se nežno: "Nisu me hipnotisali, Sifera. Ništa nisu učinili sa mojim umom."

"Razume se da ćeš to kazati."

"Istina je. Dokazaću ti."

Zurila je bezizražajno, hladno u njega, ništa ne odgovarajući.

Posle jednog trenutka on veoma tiho izusti: "Sifera, volim te."

"Koliko dugo je trebalo Apostolima da te programiraju da to kažeš?" upita ona.

On se trgnu. "Nemoj. Nemoj. Ozbiljno to mislim, Sifera. Neću pokušati da ti kažem kako te reći nikome nikada ranije nisam kazao. Ali sada prvi put to ozbiljno i mislim."

"Najstariji citat u knjizi", odvrati Sifera podrugljivo.

"Pretpostavljam da sam to i zaslužio. Teremon ženskaroš. Teremon zavodnik. Pa, dobro. Zaboravi da sam to kazao... Ne. Ne: ozbiljno to mislim, Sifera. Naše zajedničko putovanje ovih nekoliko proteklih nedelja... jutra, popodneva i večeri provedene s tobom... nijednog trenutka nisam pogledao u tebe, a da ne pomislim - ovo je žena koju sam čekao sve ove godine, ovo je žena koju se nisam ni usuđivao da pomislim kako ću naći."

"Vrlo dirljivo, Teremone. A najbolji način koji si mogao da smišliš da mi iskažeš svoju ljubav bio je da me ščepaš s leđa, umalo mi ne slomivši ruku, i da me izručiš Mondioru. Tačno?"

"Mondior ne postoji, Sifera. Takva osoba ne postoji."

Na trenutak je primetio iskru iznenađenja i znatiželje kako se probija kroz njeno neprijateljstvo.

"Šta?"

"On je podesna mitska konstrukcija, nastala elektronskim putem da bi držala govore na televiziji."

Niko nikada nije bio u audijenciji od njega, jeli tako? Nikada nije viđen u javnosti. Folimun ga je izmislio u svojstvu njihovog poglavara. Pošto se Mondior nikada ne pojavljuje lično, može biti na televiziji istovremeno u pet različitih zemalja, na celom svetu... niko nikada ne može biti siguran gde se, u stvari, nalazi, tako da može biti istovremeno prikazivan. Folimun je pravi šef Apostola Plamena. Samo se izdaje za službenika zaduženog za odnose sa javnošću. U stvari, on vuče sve konce i to čini već deset godina. Pre njega bio je to neko po imenu Bazret, ko je sada mrtav. Bazret je, zapravo, došao na ideju o Mondioru; međutim, Folimun je zaslužan za njegovu sadašnju slavu."

"Folimun ti je to ispričao?"

"Ponešto. Ostalo sam pogodio i on je potvrdio. Kada se vratimo u Saro, pokazaće mi aparat pomoću koga stvara Mondiora. Apostoli planiraju da obnove televizijsko emitovanje za nekoliko nedelja."

"U redu", reče grubo Sifera. "Otkriće da je Mondior izmišljotina zadivilo te je svojom tananom genijalnošću tako da si na licu mesta odlučio da smesta moraš da se pridružiš Folimunu. Tvoj prvi zadatak bio je da mene izručiš. Skakutao si unaokolo tražeći me, uhvatio me na prepad i time se postarao da ljudi dole u Amgandu sigurno padnu Folimunu u šake. Odlično izvedeno, Teremone."

"Tačno je da se Folimun uputio za Amgando", odvrati Teremon. "Ali on ne namerava da učini išta nažao onima koji su se tamo okupili. Želi da im ponudi mesta u novoj vladi."

"Svemoćni Bogovi! Teremone da li ti zaista veruješ..."

"Da. Da, Sifera!" Teremon ispruži ruke, raširivši prste usled nemira koji je osećao. "Možda sam ja samo novinar, ali bar priznaj da nisam budala. Za dvadeset godina provedenih u novinarstvu naučio sam odlično da procenjujem karaktere, bar to. Folimun je na mene ostavio dubok utisak, na neki čudan način, još prvog puta kada sam ga sreo. On uopšte ne deluje kao neki ludak; vrlo je složena ličnost, vrlo lukav, vrlo pronicljiv. Proveo sam s njim u razgovoru proteklih osam časova. Niko ovde večeras nije spavao. Izložio mi je ceo svoj plan. Pokazao mi je celu shemu. Da li bi se složila, bar načelno, da sam u stanju tokom osmočasovnog razgovora da steknem tačan utisak o nečijem psihološkom stanju?"

"Pa..." poče ona nevoljno.

"Ili je potpuno iskren, Sifera, ili je najbolji glumac na svetu."

"Mogao bi biti i jedno i drugo. Ali to i dalje ne znači da je on osoba kojoj bi trebalo da verujemo."

"Možda ne. Ali ja mu verujem. Sada."

"Nastavi."

"Folimun je krajnje nemilosrdan, gotovo čudovišno racionalan čovek koji veruje da je jedino važan opstanak civilizacije. Pošto je imao pristup, posredstvom svog vekovima starog religijskog kulta, do istorijskih zapisa iz prethodnih ciklusa, on je već godinama znao ono što smo mi upravo naučili na najteži mogući način... da je Kalgašova sudbina da vidi Zvezde jednom u svakih dve hiljade godina i da su one tako moćne da mogu pomutiti obične umove, a one jake izbaciti iz koloseka na nekoliko dana ili nedelja. Uzgred budi rečeno, voljan je da ti dopusti da vidiš sva ta drevna dokumenta, kada se vratimo u Saro."

"Saro je uništen."

"Ne i onaj deo koji su kontrolisali Apostoli. Obezbedili su da niko ne podmetne požar u krugu od jedne milje oko njihove kule."

"Vrlo delotvorno", primeti Sifera.

"Oni su delotvorni ljudi. U redu: Folimun zna da je za vreme potpunog ludila jedino religijski totalitarizam u stanju da ujedini stvari. Ti i ja možda mislimo da su bogovi priče za malu decu,

Sifera, ali tamo napolju postoje milioni i milioni ljudi, verovala ti to ili ne, koji drugačije gledaju na te stvari. Uvek su se nelagodno osećali kada bi radili stvari koje su smatrali grešnim, iz straha da će ih bogovi kazniti. A sada se naprosto užasavaju bogova. Misle da se Zvezde mogu već sutra vratiti, ili možda prekosutra, da završe posao.

E, pa, tu su Apostoli koji svojataju pravo na direktnu vezu sa bogovima i poseduju svu silu pismenih zapisa da to dokažu. Oni su u boljem položaju da obrazuju vladu na svetu nego Altinol ili mali provincijski ratni zapovednici, odnosno ostaci bivših izbegličkih vlada, ili bilo ko drugi. Jedino u njih možemo polagati nadu."

"Ti to ozbiljno", primeti Sifera u čudu. "Folimun te nije hipnotisao, Teremone. Ti si to uspeo sam da uradiš."

"Saslušaj me", nastavi on. "Folimun se celog života pripremao za ovaj trenutak, znajući da pripada pokolenju Apostola na čija će pleća pasti odgovornost da obezbede opstanak. On ima svu silu planova. Na dobrom je putu da uspostavi kontrolu nad ogromnim teritorijama severno i zapadno od Saroa, a sledeće što će učiniti biće da preuzme vlast u novim provincijama duž velikog južnog autoputa."

"I uspostavi teokratsku diktaturu koja će otpočeti tako što će biti smaknuti svi ateisti, cinici, materijalisti sa Univerziteta kao što smo Binaj, Širin i ja."

"Širin je već mrtav. Folimun mi je kazao da su njegovi ljudi pronašli Širino telo u jednoj razrušenoj kući. Očiledno ga je pre koju nedelju ubila banda ludaka koja ima nešto protiv intelektualaca."

Sifera odvrati pogled u stranu, jer tog trenutka nije imala snage da sretne Tremonove oči. A onda se zagleda u njega još ljuće nego malopre i reče: "Eto ti! Folimun prvo šalje svoje bezveznjake da rasture Opservatoriju... i Ator je ubijen, jesam li u pravu?... a onda uklanja jadnog bezopasnog Širina. Potom ćemo i svi mi ostali biti..."

"Pokušao je da zaštiti ljude iz Opservatorije, Sifera."

"Pa to mu baš nije pošlo za rukom, a?"

"Stvari su izmakle kontroli. Želeo je da spasi sve naučnike pre no što izbiju neredi... ali kako je delovao pod maskom fanatika divljeg pogleda, nije uspeo da ih ubedi da ga saslušaju i otkriju šta im nudi - siguran prolaz do Skloništa Apostola."

"Pošto je Opservatorija bila razorena."

"Ni to nije bilo u njegovom prvobitnom planu. Svet je te noći bio lud. Stvari se ne uklope baš uvek u shemu."

"Svaka ti čast što u svakom trenutku umeš da nađeš opravdanje za njega, Teremone."

"Možda si u pravu. Ipak me saslušaj do kraja. On želi da sarađuje sa preživelim ljudima sa Univerziteta i sa svim ostalim razumnim i inteligentnim osobama koje su se okupile u Amgandu, kako bi obnovili znanje čovečanstva. On... to jest pretpostavljeni Mondior... upravljao bi vladom. Apostoli bi nestabilno i sujeverjem opterećeno stanovništvo držali u pokornosti pomoću religije, bar jedno do dva pokolenja. U međuvremenu bi ljudi sa Univerziteta pomogli Apostolima da prikupe i kodifikuju znanje koje su uspeali da sačuvaju i zajedno bi povratili svetu razum... što se već toliko puta ranije dogodilo. Međutim, možda će ovog puta biti u stanju da otpočnu pripreme za naredno pomračenje otprilike stotinu godina unapred i da spreče ono najgore, da spreče masovno ludilo, podmetanje požara, sveopšte razaranje."

"I ti veruješ u sve to?" upita Sifera. Glas joj je bio otrovan. "Veruješ da ima smisla stajati u pozadini i pljeskati, dok Apostoli Plamena šire svoju otrovnu, iracionalnu, totalitarnu veru po celom svetu? Ili što je još gore... da ima smisla udružiti se s njima?"

"Mrska mi je ta ideja", iznenada odvratila Teremon.

Sifera razrogači oči. "Zašto onda...?"

"Hajdemo napolje", reče on. "Još malo pa će svanuti. Mogu li da te uhvatim za ruku?"

"Pa..."

"Kada sam kazao da te volim, nije to bio samo citat iz neke knjige."

Ona slegnu ramenima. "Jedno nema veze s drugim. Ono privatno sa politikom, Teremone... koristiš jedno da bi napravio zbrku u drugom."

"Dođi", pozva je on.

Izišli su iz šatora. Na istočnom obzorju pojavio se ružičasti sjaj ranog Onosa. Visoko iznad njih, Tano i Sita su se pomaljali iza oblaka i ta sunca blizanci, koja su sada bila u zenitu, obasjavala su ih čudnim i predivnim sjajem.

Na nebu je bilo još jedno sunce. Daleko na severu, mala, tamnocrvena kugla Dovima sijala je poput sićušnog rubina smeštenog na čelo neba.

"Četiri sunca", primeti Teremon. "Znak sreće."

Svuda oko njih u logoru Apostola vrvelo je od aktivnosti. Tovareni su kamioni, spuštani šatori. Teremon ugleda Folimuna daleko na drugoj strani, kako izdaje naređenja ekipi radnika. Vođa Apostola mahnu Teremonu, a ovaj mu zauzvrat klimnu.

"Mrziš ideju da će Apostoli upravljati svetom", reče Sifera, "pa ipak si i dalje voljan da se udружиš sa Folimunom? Zašto? Kakvog to ima smisla?"

Teremon tiho odvrati: "Jer nam je to jedina nada."

"Zaista tako misliš?"

On klimnu. "Počeo sam to da uviđam pošto je Folimun proveo sa mnom u razgovoru nekoliko časova. Svaki razumni instinkt u meni govori mi da ne verujem Folimunu i njegovoj gomili fanatika. O čemu god drugom da je reč, nema zbora da je Folimun manipulator gladan moći, krajnje nemilosrdan, veoma opasan. Ali kakvi su nam inače izgledi? Altinol? Svi oni sitni šefovi duž autoputa? Moglo bi proći hiljadu godina pre no što se sve te nove provincije ne ujedine u jednu državu. Folimun poseduje autoritet potreban da natera čitave nacije da kleče pred njim... ili pred Mondiorom, pre bi trebalo reći... Slušaj, Sifera, najveći deo čovečanstva je zauvek poludeo. Sada napolju slobodno lutaju milioni ludaka. Samo oni jakih umova, kao što smo ti, ja i Binaj, bili su u stanju da se oporave, ili oni veoma glupi; međutim, ostalima, većini čovečanstva, biće potrebni meseci ili godine pre nego što će ponovo budu mogli normalno da razmišljaju, a za neke se to nikada više neće dogoditi. Možda je jedini mogući odgovor harizmatički prorok kao što je Mondior, koliko god da mi se ta ideja gadi."

"Znači, nema drugih opcija?"

"Ne za nas, Sifera."

"Zašto?"

"Slušaj, Sifera: ja verujem da je sada najvažnije zaceliti rane. Sve ostalo je sporedno. Svet je zadobio užasnu ranu i..."

"Sam je sebi zadao užasnu ranu."

"Ja na to ne gledam tako. Požari su bili odgovor na dramatično izmenjene uslove. Do njih nikada ne bi došlo da pomračenje nije razmaklo našu zavesu i pokazalo nam Zvezde. Ali ranjavanje se nastavlja i nastavlja. Sada jedna rana vodi ka drugoj. Altinol je rana. One male nove provincije su rane. Ludaci koji se međusobno ubijaju u šumi... ili love pobegle profesore univerziteteta... oni su rane."

"A Folimun? On je najveća od svih rana!"

"I jest i nije. Nema sumnje da on rasprodaje fanatizam i misticizam. Ali u tome ima discipline. Ljudi veruju u ono što on prodaje, čak i ludaci, čak i oni sa bolesnim umovima. On je tako velika rana da je u stanju da proguta sve ostale. Kadar je da izleči svet, Sifera. A onda... iznutra... možemo pokušati da izlečimo ono što je on učinio. Ali samo iznutra. Ako mu se pridružimo, imamo neke izgleda. Ako mu se suprotstavimo, oteraće nas kao muve."

"Šta onda predlažeš?"

"Možemo da biramo da li ćemo mu se pridružiti i postati deo vladajuće elite koja će vratiti svet iz ludila ili ćemo postati lutalice i odmetnici. Šta želiš, Sifera?"

"Želim nešto treće."

"Nema trećeg. Gomila u Angandu ne poseduje snagu niti volju da stvori delotvornu vladu. Ljudi poput Altinola nemaju obzire. Folimun već kontroliše polovinu teritorije koja je nekad sačinjavala Federalnu Republiku Saro. Ubeđen je da će ovladati i drugim njenim delom. Proći će vekovi pre no što ponovo zavlada razum, Sifera, bez obzira na to šta ti i ja učinili."

"Hoćeš da kažeš da je bolje pridružiti im se, jer nam se onda pruža bar nekakav prilika da kontrolišemo pravac u kome će ići novo društvo, nego mu se suprotstaviti jednostavno zbog toga što nam se ne dopada vrsta misticizma koju on predstavlja?"

"Tačno. Upravo to."

"Ali kako da pomažem nekom ko će svet zadojiti religijskim fanatizmom..."

"Svet je već i ranije uspevao da se izdigne iznad religijskog fanatizma, nije li tako? Važno je u ovom trenutku naći načina da se ispliva iz ovog haosa. Folimun i njegova svita nude jedinu vidljivu nadu za to. Razmišljaj o njihovoj veri kao o mašini koja će povesti civilizaciju, u vreme kada su sve ostale mašine pokvarene. Trenutno je jedino to važno. Prvo treba popraviti svet; a zatim se nadati da će se naši potomci zasititi mističnih momaka u odorama sa kapuljačama. Shvataš li šta pokušavam da kažem, Sifera? Shvataš li?"

Ona klimnu nekako čudno i neodređeno, kao da mu odgovara kroz san. Teremon ju je posmatrao kako se lagano udaljava od njega i odlazi prema čistini na kojoj su ih iznenadili stražari Apostola prethodne večeri. Činilo mu se da je od tada prošlo mnogo godina.

Ostala je tamo dugo da stoji sama, pod svetlošću četiri sunca.

Kako je samo lepa, pomisli Teremon.

Koliko je volim!

Kako je sve ovo čudno ispalo.

Čekao je. Svuda oko njega uveliko su rasturali logor Apostola; prilike u odorama i sa kapuljačama trčale su tamo-amo pored njega.

Prišao mu je Folimun. "Dakle?"

"Još se nismo odlučili", odvrati Teremon.

"Mi? Stekao sam utisak da ste vi sa nama, bez obzira na sve drugo."

Teremon ga je mirno posmatrao. "S vama sam ako se Sifera složi. U protivnom nisam."

"Kako god želite. Bilo bi nam žao da izgubimo čoveka vaših propagandnih sposobnosti. Da i ne pominjem stručnost dr Sifere kada su u pitanju artefakti prošlosti."

Teremon se osmehnu. "Da vidimo koliko sam malopre bio umešan u propagandi, a?"

Folimun klimnu i ode nazad prema kamionima koje su tovarili. Teremon je promatrao Siferu. Stajala je licem okrenuta prema istoku, prema Onosu, dok je svetlost Site i Tana padala na nju odozgo u zaslepljujućem snopu, a sa severa je dopiralo vitko crveno koplje Dovimovog zraka.

Četiri sunca. Najbolji od svih znakova.

Sifera se vraćala preko polja. Oči su joj sijale i izgleda da se smejala. Dotrčala je do njega.

"Dakle?" upita Teremon. "Šta kažeš?"

Ona uze njegovu šaku u svoje. "U redu, Teremone. Neka bude. Svemoćni Folimun je naš vođa i slediću ga gde god mi naredi. Pod jednim uslovom."

"Da čujem. Koji je to uslov?"

"Isti onaj koji sam navela u njegovom šatoru. Neću nositi odoru. Ni po koju cenu. Ako bude navaljivao da je nosim, pogodba ne važi."

Teremon srećno klimnu. Sve će na kraju ispasti dobro. Posle Spuštanja Noći sviće dan i ponovno rađanje. Iz uništenja izdići će se novi Kalgaš, a njegov i Siferin glas i te kako će se čuti u tom stvaranju. "Mislím da se to može srediti", odvrati on. "Hajde da porazgovaramo sa Folimunom i da čujemo šta on ima da kaže."